

Polski Przewodnik
po Zdrojowiskach.

Prace P. T. Wójcicki
Zamówienie

Polski Przewodnik po Zdrojowiskach

zredagował

Dr. Xawery Gorski

lekarz zakładowy w Szczawnicy.

Zestawił i za redakcyę odpowiedzialny Zygmunt Rosner.

Kraków 1904

Nakładem Przeglądu Zdrojowego, ul. Starowiślna 12.

6297 / 67

1207

203462

II

Cena 5 kor.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nawet wyciągów bez
zezwolenia Redakcyi nie wolno przedrukowywać.

Y. Guziński w r.
k-ca. Stonachiego m.
26.5.67, 10, - 5

Wydawca: Zygmunt Rosner.

JAŚNIE WIELMOŻNEMU PANU
PROFESOROWI
STANISŁAWOWI PAREŃSKIEMU

DROWI MEDYCYNY I CHIRURGII, MAGISTROWI POŁOŻNICTWA,
PROF. PATOLOGII I TERAPII SZCZEGÓŁOWEJ CHOROÓB WEWN. U. J.
PRYMARYUSZOWI SZPITALA ŚW. ŁAZARZA,
CZŁONKOWI TOW. LEKARZY KRAK. I TOW. LEK. GALICYJSKICH,
RADCY MIEJSK. KRAK., I T. D., I T. D.

W DOWÓD WIERNEGO PRZYWIĄZANIA
I GŁĘBOKIEJ CZCI.

PRZEDMOWA.

Faktem jest niezaprzeczonym, że nasze zakłady lecznicze i zdrojowiska podążają ustawicznie naprzód w swym rozwoju, że urządzeniami swemi starają się zaspokoić wszelkie potrzeby kulturalnej publiczności, że mimo niesłychanie ciężkich warunków bytu wszystkich sił dokładają, by lecząca się publiczność znaleźć mogła wszystko, czem nowoczesna technika balneologiczna rozporządza. Faktem niezbitym jest dalej, że wiele z pomiędzy naszych mało popularnych źródeł mineralnych nie tylko swym zagranicznym konkurentom dorównywa, owszem, w wielu wypadkach swą skutecznością i siłą leczniczą znacznie je przewyższa. Stwierdzoną jest rzeczą wreszcie, że piękność przyrody oraz znakomite warunki klimatyczne wielu naszych stacyj klimatycznych nie ustępują w niczem odpowiednim miejscowościom zagranicznym.

Mimo jednak niezwykle szczodrych darów przyrody, — mimo wysiłków ludzkich skierowanych ku tychże wyzyskaniu celem służenia leczącej się publiczności z jednej strony — podniesienia zaś ekonomicznego kraju z drugiej strony — rezultaty dotychczasowej działalności widzimy małe a rodacy nasi jeżdżą ciągle jak dawniej za granicę i wywożą dalej swój ciężko zapracowany grosz do niemieckich »badów«.

Dlaczego się to dzieje?

Jednym z najważniejszych powodów jest przede wszystkim brak informacyi oraz niewiedomość, czego w kraju szukać należy i co znaleźć można. Publiczność a także i lekarze mają często tak

strasznie niekorzystne wyobrażenia o krajowych zakładach leczniczych, o mających tam panować niewygodach, o braku wszelkich urządzeń, o zaniedbaniu źródeł itp., że dziwić się wprost trudno, iż wobec podobnych pojęć nikt nie chce narażać zdrowia i życia w kraju — i woli udać się z wielką nawet materialną ofiarą za granicę. Jednem słowem zakłady nasze zbyt mało umiały się dotychczas reklamować, zbyt opieszalymi były w podawaniu wiadomości o swych ulepszeniach i nowych urządzeniach, wskutek czego trudno im było wytrzymać konkurencyę ze znakomicie korzystać umiejącymi z nowoczesnej reklamy zakładami zagranicznymi.

Chcąc złemu zaradzić i dać sposobność interesowanym czynnikom do rozwinięcia odpowiedniej agitacji, jakoteż należytego skoncentrowania akcji, postanowiliśmy skorzystać z mającego się odbyć w lecie roku bieżącego zjazdu lekarskiego we Lwowie (niestety z wielką szkodą dla nauki z powodu wojny na dalekim wschodzie odłożonego) i wydać niniejszą książkę jako zbiorowy prospekt wszystkich naszych zakładów leczniczych, w którymby zarówno lekarze jak i publiczność znaleźć mogli wszelkie informacje autentyczne, tj. na miejscu, u źródła czerpane. W tym celu zaprosiliśmy do współpracownictwa wszystkie zakłady — a przede wszystkim PP. lekarzy zdrojowych do zredagowania wedle pewnego szematu odpowiednich artykułów; któreby wyczerpywały cały informacyjny materiał odnoszący się do danych miejscowości i zakładów. Niestety nie wszyscy chcieli zrozumieć doniosłość i pożytek naszego przedsięwzięcia — dlatego też dzieło nasze nie jest tak kompletnem i wyczerpującem, jak to redakcja sobie przystępując do zadania wyobrażała. Większość znaczna zakładów wprawdzie usłuchała wezwania i nadesłała stosowny materiał — resztę musiała sama redakcja uzupełnić, polegając na niepewnych, z drugiej ręki czerpanych wiadomościach, dlatego mogły się może zakraść pewne niedokładności. Jak dalece redakcja starała się odpowiedzieć zadaniu i wykorzystać cały nadesłany materiał niech za dowód poświadczy np. Bystra, o której artykuł nadesłano w chwili, gdy dzieło już było pod prasą, niepodobna więc było umieścić go już w odpowiedniej grupie zdrojowisk — musiano zatem ten zakład umieścić osobno, zaraz po przedmowie. Spodziewamy się zatem, że nie może nas spotkać żaden zarzut ze strony zakładów nieco pobieżnie traktowanych — muszą one sobie same winę przypisać za brak należytych informacji.

Dzieło niniejsze miało być tylko członkom niedoszłego do skutku zjazdu lekarskiego we Lwowie rozdawane. Z powodu odwołania onegoż abonenci nasi i interesanci nie poniosą żadnej szkody gdyż roześlemy nasz przewodnik wszystkim lekarzom polskim, jak również postaramy się, by znalazł się on we wszystkich większych hotelach, restauracjach i tym podobnych lokalach publicznych, gdzie służyć będzie jako informator dla publiczności.

Puszczając w świat tę pierwszą próbę wydawania polskiego przewodnika po zdrojowiskach (wydawnictwa podobne w Niemczech cieszą się nadzwyczajną wziętością) usprawiedliwić jeszcze musimy uwzględnienie w nim niektórych austriackich niekonkurencyjnych miejscowości, pomieszczonych w ostatniej części dzieła. Kierowaliśmy się tem przekonaniem, że nie posiadając na obszarze ziem naszych, ani cieplic siarczanych, ani warunków klimatu południowego — możemy służyć informacją osobom z tych zagranicznych miejscowości korzystać zmuszonym.

W końcu niech mi będzie wolno najserdeczniejsze złożyć podziękowanie za łaskawą pomoc słowem i czynem JWmu Panu Prof. Drowi Stanisławowi Pareńskiemu, JWmu Panu Radcy dworu Protomedykowi, Drowi Józefowi Merunowiczowi, JWmu P. Prof. Żuławskiemu jakoteż za łaskawe współpracownictwo Szan. Kolegom Drom Brzezińskiemu, Chramcowi, Chwistkowi, Dłuskiemu, Grzybowskiemu, Grabowiczowi, Kadenowi, Kopfowi, Ozdze, Pelczarowi, Piotrowskiemu, Skórczewskiemu, Staniszewskiemu i Supińskiemu, jak również WPanom Dr. Bykowi, Poratyńskiemu i WPanu W. Popielowi, magistrówi farmacyi i dyrektorowi zakładu kąpielowego w Lubieniu.

Redaktor:

Dr. XAWERY GORSKI.

Wydawca:

ZYGMUNT ROSNER.

TREŚĆ

Przedmowa	VII	Rabka	107
Abacya	197	Rymanów	113
Birsziany	187		
Busko	197	Sanatoria: a) Dr. Dłuski Za-	
Bystra	XIII	kopane	160
Ciechocinek	187	b) Dr. Havranek Zakopane .	173
Cirkwenica	203	c) Dr. Kmiotowicz Krynica .	75
Czarniecka Góra	188	d) Dr. Wajgiel Lwów	90
		e) Dr. Wicherkiewicz Kraków	48
Domy zdrowia: a) Dobro-		Sławinek	193
wolskiej Meran	216	Sławuta	193
b) Prof. Dr. Żuławskiego Kraków	37	Solec	193
Druskieniki	188	Szczawnica	117
Grodzisk	188	Szepetówka	193
Inowłódz	188	Truskawiec	128
Iwonicz	3	Wysowa	132
Jaśkowice	21	Zakopane	135
Kossów	27		
Krościeńko	51	Zakłady dyetetyczne:	
Krynica	57	Dr. Skórczewskiego Krynica .	77
Lubień	81		
Marjówka	94	Zakłady ortopedyczne:	
Morszyn	99	Dr. Chlumsky'ego Kraków .	41
Nałęczów	189	Dr. Gabryszewskiego Lwów .	93
Nowe miasto	189		
Ojców	190	Zakłady psychiatryczne:	
Otwock	190	Dr. Dobińskiego Lwów . . .	80
		Dr. Żuławskiego Kraków . .	37
Pensyonaty: a) Dr. Bindera			
Meran	210	Zakłady wodolecznicze:	
b) Burzyńskiej Krynica . .	74	Dr. Chramca Zakopane . . .	147
c) Dr. Danielaka Zakopane .	165	Dr. Chwistka Zakopane . . .	159
d) Lilliana Zakopane	177	Dr. Kramera Trenczyn	218
e) Żeleszkiewicz Krynica . .	80	Dr. Majewskiego Lwów	89
Pohulanka	192	Dr. Nartowskiego Kraków . .	49
Pustomyty	102	Zawoja	178
		Żegiestów	179

BYSTRA

podał Dr. L. Jekeles

Bystra 470 m. n. p. m. w połowie do Galicyi, w drugiej zaś do Śląska austriackiego należąca, jest przystankiem linii Dziedzi-ce-Żywiec, kolei północnej cesarza Ferdynanda; oddalenie od Warszawy wynosi 10 godz., od Krakowa 2·4, od Lwowa 8 godz. Oddalona o milę od Bielska i Białej, komunikuje się z tymi miastami 10 pociągami dziennie, — ponadto tramwajem elektrycznym. Jest stacją pocztową, telegraficzną i telefoniczną (w sieci międzymiastowej).

O położeniu i klimacie Bystrej znajdujemy w Zarysie balneoterapii i balneografii krajowej profesora L. Korczyńskiego (Kraków 1900) następujące uwagi: »Położenie jest klimatycznie bardzo korzystne. Cała rozległa dolina otoczona jest istotnie prawdziwym wieńcem gór, które stanowią naturalną osłonę przed wiatrami, zmniejszając ich siłę a wogóle powodują dodatnie modyfikacje zjawisk meteorologicznych. Dienne wahania ciepłoty, nie są znaczne; w miesiącach wiosennych, letnich i jesiennych, wynosi różnica między ciepłotą ranną i południową około 4° C, między wieczorną a popołudniową około 3° C, w miesiącach zimowych różnice te jeszcze są mniejsze. Na klimat Bystrej i okolicy wpływa bardzo dodatnio dość znaczne zalesienie

całego tego pasma Karpat. A w innym miejscu... »ciepłota tam jest względnie najwyższa, przebieg jej roczny najłagodniejszy, różnice między zimą i latem najmniejsze.« Wreszcie: »Bezwarunkowo najlepsze mają warunki górskie okolice nadwiślańskie i dolnego Śląska, z niezbyt wysoko położonymi zakładami leczniczymi Bystrą itd. Nadają się one bardzo dobrze tak na letnie jak i na zimowe uzdrowiska«.

O zakładzie zaś leczniczym w Bystrej znajdujemy w przytoczonym dziele następującą wzmiankę:

»Okolo roku 1874 powstał tam zakład wodolecznicy, ... który później zaczął upadać i stracił dawniejszą swą wziętość. W nowy okres rozwoju wszedł dopiero w r. 1898, w którym to czasie nabył go dr. Jekes. Nowy właściciel zabrał się energicznie do odnowienia i rozszerzenia zakładu, a po dwóch latach pracy udało mu się postawić go na odpowiedniej stopie i urządzić tak, że czyni dziś zadość nie tylko wymogom lekarskim ale także słusznym żądaniom chorych pod względem wygody i komfortu. Zakład mieści się obecnie w dwóch domach. Z tych jeden zajmuje kierownik zakładu, drugi o 40-stu pokojach przeznaczony jest dla chorych. Mieszkania ogrzewane są piecami kaflowymi i oświetlone elektrycznością. Urządzenie pokoi wygodne a nawet eleganckie«.

W tym budynku mieszczą się ponad to wytwornie urządzone sale wspólne tudzież dwie duże oszklone verandy. Wszystkie ubikacje, niemniej też park oświetlony elektrycznie. Budynek ten posiada ponadto wodą przepłukiwane klozety, wodociąg i jest, podobnie jak cały zakład, wybornie skanalizowany.

W ślicznym 6-cio morgowym niemal parku znajdujemy staw z przepływającą wodą ze znajdującej się tuż obok rzeki Białki, — ponadto kryty deptak 50 metrowy, kręgielnię i lawn-tennis. Tuż obok las t. zw. cygański na przestrzeni mil kilku, obfitujący w prześliczne spacery i cieniste aleje.

Do uprzyjemnienia pobytu służą koncerty, reu-

niony raz w tydzień, bilard, kręgielnia, krokiet, tennis, wreszcie liczne wycieczki w bliższą i dalszą okolicę.

Oprócz zakładu służą i liczne wille, tudzież domy prywatne do pomieszczenia gości.

Zakład bystrzański jest lecznicą fizykalno-dyetyczną i rozporządza następującymi środkami leczniczymi:

1) Wodolecznictwo w dwu dużych oddziałach dla płci obojga, ogrzewanych kaloryferami, urządzonych wprost wykwintnie i zaopatrzonych w przybory do wszelakich zabiegów hydriatycznych, których dokonuje pod nadzorem lekarza służba kąpielowa z Graefenburgu i Wiednia. 2) Masaż ręczny i maszynowy — tudzież wszelkiego rodzaju. 3) gimnastyka lecznicza, — czynna i bierna, — w specjalnej sali. 4) Elektryczność w rozmaitych formach, tudzież kąpiele elektr. 2 komorowe podług Gaertnera. 5) Kąpiele powietrzne, dalej 6) świetlne: słoneczne lub w świetle elektrycznem. 7) Leczenie dyetyczne ściśle indywidualizowane. 8) Leczenie terenowe podług Oertla. 9) Psychoterapia.

Co do wskazań leczniczych, to te są odpowiednio do arsenału leczniczych środków — niemniej liczne i tak: wąta,

wymagająca zahartowania organizacya, choroby narządów oddechowych, serca, tudzież narządów trawienia i układu nerwowego, chorobliwy skład krwi tudzież zboczenie w przemianie materyi.

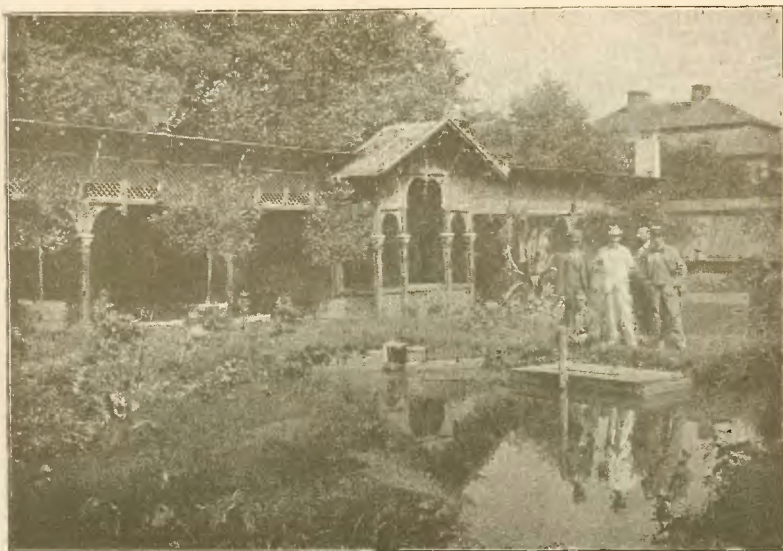
Lekarzem-kierownikiem jest właściciel Dr. Ludwik Jekes przy pomocy asystentów.

Cena tygodniowa pensjonatu (pokój z umeblowaniem i pościelą tudzież oświetleniem, dziennie 5-cio krotny stół, wszelakie procedury lecznicze, tudzież usługa) od 56 K. = 28 fl. = 21 R. 56 kop. w górę — zależnie też od wielkości i urządzenia pokoju.

Ilość wydanych w roku 1903 kąpielei tudzież zabiegów wynosiła 6100, — frekwencya w zakładzie 274 — całej zaś miejscowości 436 osób.

Zgłoszenia przyjmuje zarząd zakładu.

Chodnik kryty Zakładu kąpielowego w Jaworzu.

JAWORZE (ERNSDORF)

(na Śląsku austr.)

ZAKŁAD WODOLECZNICZY, ELEKTROLECZNICZY
DYJETETYCZNY I BOROWINOWY

Lekarz kierujący:

Dr. JÓZEF ZANIETOWSKI,

„Jaworze jest gdyby na zakład
kąpielowy stworzone...”.
Wincenty Pol.

I. Z przeszłości Jaworza. Dzieje stacyi leczniczej w Jaworzu opisuje dr. Łuczkiwicz,*) profesor uniwersytetu warszawskiego w sposób następujący:

»Jaworze, położone u stóp śląskich Beskidów na wysokości przeszło 1.000 stóp nad poziomem morza, własność hr. Saint-Genois, było do 1862 r. małą nieznaną wioszczyną, z jednopiętrową rezydencją właściciela, szumnie zamkiem nazwaną, o której za drugim pagórkiem już mało kto wiedział. We wspomnianym roku powziął właściciel Jaworza

*) »Kłosy« Nr. 317 z 15 lipca 1871.

myśl urządzenia zakładu żętycznego w swoim majątku, do czego skłoniły go: bliskość pierwszych gór Beskidowych, których polany dostarczają dobrą paszę dla tutejszych owiec, zdrowe podgórskie powietrze i piękne, dosyć rozległym parkiem ozdobione położenie wioski. W myśl podjętego zamiaru wybudował dziewięć murowanych domów, z których jeden mieści w sobie obszerną salę, rozkazał codziennie znosić z polan wydojone od 100 owiec mleko i przerabiać je na żętycę, oczyścić oranżeryę, przeznaczając ją na dystrybucyę serwatki, urządzić w 3 pokojach 6 łazienek; sprowadził restauratora, sześciu muzykantów z Bielska, o milkę odległego i doktora; w rozległym parku kazał poprzecinać drożynki, poustawiać ławeczki, ot i zakład gotowy«.

Z opisu tego widzimy, że Zakład nasz wówczas na względnie niskiej jeszcze stopie urządzenia się znajdował, a mimo to już podówczas pisze o nim znakomity nasz poeta Wincenty Pol,^{*)} który miejscowość tę nader sobie upodobał, losami jej gorąco się opiekował i nie mało do rozwoju jej się przyczynił — jak następuje: »Właściciel Jaworza, hrabia St. Genois, nakładem bardzo znacznym urządził tu zakład żętyczny, na wzór leczniczych zakładów, które na rozgłos i wzięcie zasługują«; a dalej: »Jeżeli Jaworze porównamy z wszystkimi innymi zakładami kąpielowymi..., przyznać potrzeba, że żaden zakład nie ma tych zalet i dogodności, jakie chorym dać zdoła Jaworze«. A dalej W. Pol tak opisuje ówczesne urządzenie zakładu: »Zakład posiada do umieszczenia gości odpowiednią ilość pomieszczeń suchych, słonecznych w domach i w domkach po parku rozrzuconych i t. z. »Kurhaus«, następnie: »sale jadalne, koncertowe, restauracyę najstaranniej urządzoną, czytelnię opatrzoną znaczną liczbą krajowych i zagranicznych dzienników w kilku językach, kawiarnię, bilard, fortepian« etc. etc. — a opis swój Jaworza, z którego dalsze ustępy poniżej w zastosowaniu podamy, kończy w ten sposób: »W całym tedy związku z potrzebami cywilizowanego świata można zostawać w ciągu pobytu swojego w Jaworzu i nie czuć się odciętym od świata«. Widzimy z tego, że zarząd Zakładu w Jaworzu zawsze rze-

^{*)} »Kłosy«, Nr. 309 z 20 maja 1871.

OGÓLNY WIDOK JAWORZA.

Willa Marya

Willa Sanitas

Zakład borowinowy

telnie czynił starania około podniesienia tej instytucji i zapewnienia wszelkich wygod zjeżdżającym się tu chorym — i że wskutek tego Zakład leczniczy w Jaworzu mógł się pod względem urządzeń i wygod mierzyć z niejednym z zakładów zagranicznych.

Ziściły się przepowiednie Pola, który zakładowi, temu pomyślną wróżył przyszłość. W ciągu lat następnych frekwencya zakładu wzrastała z każdym niemal rokiem, dzięki naturalnym warunkom, zabiegom zarządu, tudzież dzięki okoliczności, że Jaworze leży w punkcie węzłowym, t. j. na pograniczu Galicyi, Śląska austriackiego, pruskiego i Królestwa. »W ostatnich latach rozszerzono zakres czynników leczniczych«, jak to podnosi prof. Korczyński w swej Balneologii; nadto wybudowanie Zakładu borowinowego i elektroleczniczego, otwarcie linii kolejowej Bielsko-Kojetyn, a zarazem stacyi kolejowej Jaworze wpłynęły nader pomyślnie na rozwój zakładu; niemniej przyczyniło się do tego urządzenie wzorowego Zakładu wodoleczniczego i pobudowanie nowych, wszelkim wymogom odpowiadającym will mieszkalnych, tak że dzisiaj Jaworze wśród stacyi leczniczych godne zajmuje miejsce.

II. Komunikacya. Jaworze-Ernsdorf jest stacją linii kolei żelaznej Bielsko-Kojetyn. Jedziemy doń:

Z Krakowa na Dziedzice i Bielsko (zmiana pociągu!); oddalenie 3 godz.

Z Warszawy na Granicę, Dziedzice, Bielsko (zmiana pociągu!); oddalenie 10 godz.

Z Wiednia na Dziedzice do Bielska albo na Hullin; oddalenie 6 godz.

Zakład leczniczy oddalony jest o 20 minut jazdy od stacyi kolejowej.

Omnibus zakładowy, wysyłany do każdego pociągu podczas sezonu, przewozi gości kąpielowych i ich pakunki. Na wyraźne poprzednie zamówienie dostarcza zarząd osobnych powozów. Stacya pocztowa i telegraficzna w Zakładzie.

Telefoniczne połączenie z Krakowem i Wiedniem ma w ciągu bieżącego roku nastąpić; odnośne rokowania w toku.

III. Położenie i klimat. Jaworze jest miejscowością górską, położoną wśród pasma Równia i Skałka, stanowią-

cych ogniwo prześlicznego łańcucha Beskidu śląskiego, (1,200 m.), na wysokości około 380 metrów n. p. m., Jaworze leży w zacisznej, uroczej okolicy, zasłoniętej wzgórkami i otoczonej szpilkowymi lasami, które latem balsamiczną woń wydają.

Ze względu na brak stacyi meteorologicznej we właści-

Z parku w Jaworzu.

wem tego słowa znaczeniu, sąd o klimacie Jaworza wyrobić sobie można w przybliżeniu ze spostrzeżeń, czynionych przez prof. Kolbenheyera w najbliższej okolicy, których wynik jest następującym.

Temperatura przeciętna w styczniu, lutym i t. d. aż do grudnia wynosi: -2.93 , -1.58 , $+1.52$, 7.53 , 11.97 , 15.98 , 17.52 , 16.68 , 13.73 , 9.59 , 2.60 , -1.45 °C.

Ciśnienie powietrza w tychże miesiącach wynosi: 733·37, 731·99, 729·67, 728·77, 730·25, 731·17, 730·77, 731·17, 732·56, 731·43, 741·43, 731·50 mm.

Średnia ilość deszczu w tychże miesiącach: 37, 35, 48, 57, 101, 124, 132, 109, 84, 66, 49, 44 mm.

Powietrze Jaworza jest prawdziwie podalpejskie (taka bowiem flora tutejsza^{*)}); niema zatem owej przykrej ostrości zimnej, na którą gdzieindziej narażeni są chorzy, a mianowicie rankiem i wieczorem. Dowodem sanitarnych własności powietrza w Jaworzu jest księga i cyfra śmiertelności tego miejsca, które stwierdzają, że śmiertelność ludności średniego wieku jest tu nieznana.

IV. Stosunki zakładowe — rozrywki i spacery.

Pożycie towarzyskie w Jaworzu jest niejako tradycyjnie miłym i swobodnym, tak że mimo upłynionej od czasu założenia ćwierci wieku śmiało zastosować można i dzisiaj jeszcze słowa Wincentego Pola: »Nie powiem, żeby temu zakładowi brakowało towarzyskich przyjemności; bywają tu zwykłe reuniony kąpielowych gości, koncerty, przedstawienia. Chorzy nie są tu jednak męczeni ani względami krępującego konwenansu, ani wystawnymi toaletami, ani obowiązkowymi wizytami i rewizytami, od którychby się usunąć nie można, a które się tak bardzo dają we znaki w innych kąpielowych zakładach prawdziwie chorym, którzy nie szukają ani wystawności, ani zabaw, ale z ciężką częstokroć ofiarą poratowania zdrowia i chwilowego wytchnienia dla siebie«.

Do rozrywki gości kąpielowych służą: fortepian, bilard, kręgielnie, krokiet, lawn-tennis i t. d., ponadto odbywają się tu co tydzień reuniony, a często przedstawienia amatorskie i wycieczki w okolice w liczniejszym gronie.

Zakład posiada znaczną bibliotekę, znajdującą się w kancelaryi zarządu, a zaopatrzoną w liczne dzieła: polskie, czeskie, niemieckie i francuskie; mogą z niej korzystać goście kąpielowi za mierną opłatą.

W czytelni Zakładu znajdują się liczne dzienniki i czasopisma tak krajowe jak i zagraniczne.

^{*)} Dr. F. Skobel, profesor uniwersytetu Jagiellońskiego. Opis Jaworza, Kraków 1873.

W trzecim pawilonie grywa muzyka zakładowa dwa razy każdego dnia po dwie godziny.

W parku znajdują się: letnia kawiarnia, mleczarnia i cukiernia w umyślnie na ten cel zbudowanych pawilonach.

Poczta i telegraf zaopatrzona we wszelkie środki; apteka, kościół katolicki i ewangelicki w miejscu.

Wskutek swej bujnej podalpejskiej vegetacyi posiada Jaworze tak w miejscowości samej, jakoteż w najbliższem swem otoczeniu znaczną ilość ślicznych spacerów.

Główną jednak tej miejscowości ozdobą jest park zakładowy, który w ten sposób w dawnych jeszcze opisach jest przedstawiony: »Jaworze jest gdyby na kąpielowy zakład stworzone, bo wszystkie budynki i mieszkania mieszczą się albo w samym parku, oddanym na użytek publiczności, albo przytykają tuż do niego i do ozdobnych plantacyi i przechadzek, wysadzonych drzewami, któremi cała ta miejscowość jest otoczona i któremi się łączy z całą okolicą. Park jest doskonale utrzymany; ma cieniste i słoneczne partye, kwieciste partery i altany tuż obok domów i w głębi lasu. Prześliczne stare i egzotyczne drzewa są wielką ozdobą miejsca, a jedno tu dodać trzeba, że wielkie gazony w parku, kolejno koszone, rozszerzają woń świeżego siana, co bardzo zbawiennie działa na cierpiące płuca.

Ścieżki w parku są ubite żwirem, w każdej porze suche i tak wygodnie prowadzone, iż na najwyższe wzgórki okoliczne wychodzi się z łatwością, nie czując tego prawie.

W oddaleniu mniej więcej 10 minutowem znajdują się tu następujące spacery:

- a) Lasek Filipa;
- b) Młyńska Kępa;
- c) Lasek Zwierzyniecki;
- d) Zdrój Maurycego, dostarczający wybornej wody.

Cele dalszych wycieczek:

- e) Malownicza dolina Luizy;
- f) Nałęcz,
- g) Łysa góra;
- h) Klimczok;
- i) Czantorya.

Wycieczki kolejną:

Do Bielska: w oddaleniu 15 minut.

Do Cieszyzna: w oddaleniu 1 godziny.

V. Zakład. Zakład tutejszy rozporządza następującymi zabudowaniami mieszkalnymi:

1. Wila »Sanitas« (zawiera pomieszkanie lekarza).
2. T. zw. Kurhaus (dom zdrojowy).
3. Dom kąpielowy.
4. Dom »Filipa«.
5. Dom »pod młyńską kępą«.
6. Dom ogrodniczy.
7. Willa »Anny«.
8. Willa »Wilhelminy«.
9. Willa »Kwizdy«.
10. Willa »Marya«, urządzona po zakopiańsku.

Wszystkie pomieszkania bez wyjątku mieszczą się w olbrzymim parku zakładowym, którego opis powyżej podaliśmy, i są suche, słoneczne i we wszelkie wygody zaopatrzone.

Zakład jest t. zw. internatem czyli pensjonatem, gdzie chorzy znajdują pokoje wraz z pościelą, usługą i oświetleniem, odpowiednio do wskazań lekarza zastosowaniem pożywieniem i kuracją; nadto są wille z osobnymi kuchniami, oraz restauracya zakładowa i rytualna.

Pacyenci mieszkający w pensyonacie są pod ścisłą kontrolą lekarską, muszą trzymać się przepisów w leczeniu, jedzeniu i całodziennym porządku domowym.

VI. Środki lecznicze. I. Leczenie wodą (Hydroterapia).

a) w nowych Łazienkach willi Sanitas, zaopatrzonych we wszelkie najnowsze przyrządy, odpowiadające obecnym wymogom leczenia;

b) w dawnym zakładzie wodoleczniczym;

c) w pływalni w połączeniu z kąpielami słonecznymi systemu Richliego;

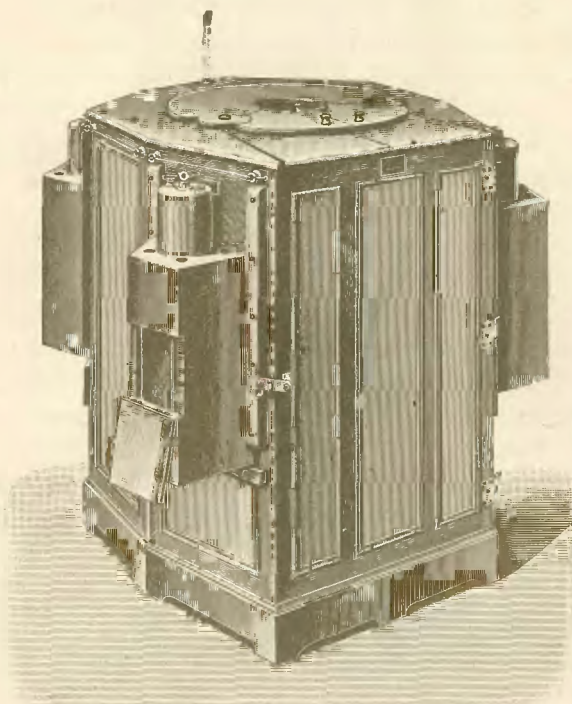
II. Kąpiele borowinowe w nowo zbudowanym budynku urządzone z komfortem i z uwzględnieniem wszelkich wymagań leczniczych najnowszej doby.

III. Kąpiele mineralne, igliwiowe i inhalacje.

IV. Leczenie elektrycznością:

- a) prąd stały, przerywany i statyczny;
- b) kąpiele elektryczne dwukomorowe;
- c) kąpiele elektryczne świetlne, białe i niebieskie;
- d) kąpiele elektryczne powietrzne;
- e) kondensacja metodą Zanietowskiego i elektro-masaż.

V. Leczenie dyetetyczne oraz mleko i kefir.

Kąpiel elektryczna świetlna.

VI. Leczenie fizycznymi sposobami jak: gimnastyka szwedzka i mechaniczna, pod kierunkiem specjalisty; massage. Wody mineralne sztuczne krajowe, według prof. W. Jaworskiego. Wyćwiczona służba kąpielowa wykonuje wszelkie zabiegi pod ścisłym kierownictwem lekarza. — Wziewalnia.

Doskonała borowina miejscowa zawiera jak zwykle prócz kwasu krzemowego, żywicy, węgla i wosku ziemnego, ważne ze stanowiska leczniczego kwasy lotne (humusowy, mrówkowy, octowy), olejki lotne, a z części nieorganicznych

siarkany, siarczki i sole. — Kąpiele chłodne i gorące, z tejże borowiny przyrządzane bywają w osobnym, nowo zbudowanym zakładzie, oświetlonym elektrycznie i centralnie ogrzany. Osobnemi wejściami wnoszone bywają wanny z borowiną, a osobnemi przechodzi się do gabinetów wodolecznicznych i elektrolecniczych; każda kabina borowinowa styka się bezpośrednio z odnośną kabiną wodolecniczą.

VII. Stany chorobowe, do których wymienione środki lecznicze stosować można. c) Cierpienia układu nerwowego, jako to: nerwobóle (tic douloureux, ischias, migraena) — bezsenność — rozmaite formy skurczów i porażeń — nadto melancholia, hysterya, hypochondrya, hystero-epilepsya, psychiczne podrażnienia, depressye — nerwowe bicie serca, choroba Bazedowa, tudzież choroby rdzenia.

b) Cierpienia dróg oddechowych, jako to: przewlekłe nieżyty krtani i oskrzeli, katary szczytowe, rozedma, astma.

c) Cierpienia narządu krążenia: wady sercowe, osłabienie serca, stłuszczenie, przerost (przekrwienia, hemorroidy).

d) Cierpienie narządu trawienia, jako to: nieżyty ostre i przewlekłe żołądka i jelit — nawykowe zaparcie stolca — nerwowe bóle i kurcze — atonia żołądka i jelit.

e) Konstytucyjne choroby, jako to: anemia, chloroza, zółty, reumatyzm, podagra, choroba cukrowa, zbytnia otyłość, kiła.

f) Choroby wątroby i nerek.

g) Choroby kobiece.

h) Rekonwalescencya po ciężkich chorobach.

i) Choroby nadające się specjalnie do leczenia massagem jako to: stłuczenia i zwichnięcia stawów — zapalenia, zeszytywnienie mięśni, ścięgień i przykurczenia.

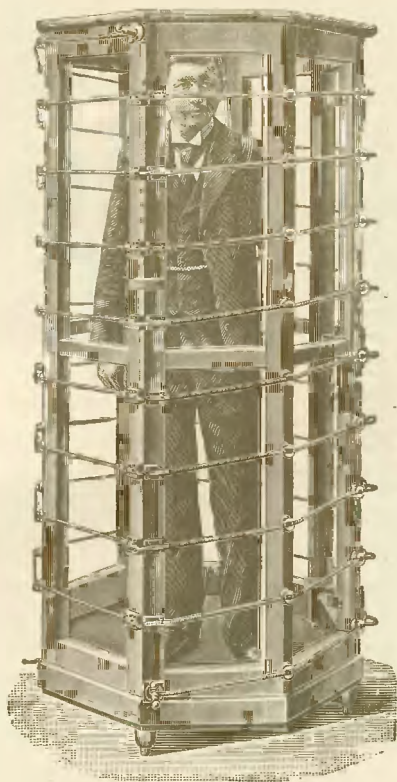
VIII. Lekarskie kierownictwo. Dr. Józef Zanietowski, były asystent Uniw. Jagiellońskiego, b. lekarz zakładów kąpielowych w Swoszowicach, Jaśkowicach i Cirkvenicy nad morzem Adryatyckiem, lekarz chorób nerwowych.

IX. Sezon. Sezon kąpielowy w Jaworzu rozpoczyna się z dniem 1. maja i trwa do końca września. W maju i wrześniu zwolnienie od taksy dla gości will zakładowych i opust cen.

X. Wyciąg z regulaminu zakładowego tyczący mie-

szkańców pensjonatu. 1. Przyjęcie pacyenta do Zakładu jest zawisłe od lekarza kierującego, gdyż tylko przyjmowani są chorzy wolni od gruźlicy i chorób zakaźnych, (mieszkania po sezonie bywają dezynfekcyonowane).

2. Każdy pacjent zechce się przez czas swego pobytu

Z gabinetu elektrycznego: Kąpiel elektrostatyczna.

w zakładzie trzymać przepisów lekarza i porządku domowego.

3. Lekarze przysyłający chorych dostają na życzenie dokładne sprawozdanie o stanie swoich pacjentów.

4. Konsylia w zakładzie mogą odbywać się tylko za zezwoleniem lekarza kierującego.

5. Każdy pacjent dostaje na pierwszej wizycie u lekarza książeczkę z ordynacją i ma ją zachować do każdej następnej wizyty.

6. Bez pisemnej ordynacyi nie może być stosowany żaden zabieg — jako też służbie kąpielowej nie wolno zmieniać procedur — na co zwraca się uwagę pacjentów w ich własnym interesie.

7. Stosowanie procedur bywa wykonywane pod kontrolą lekarską.

8. W niedziele i święta odbywa się tylko ranna kuracja — jakoteż ordynacja lekarska. W wyjątkowych razach jednak i popołudniu. Z dwóch dni świątecznych, po sobie następujących, pierwszy dzień jest uważany jako taki — w drugi dzień stosowaną bywa kuracja jak zwykle.

9. Każdy pacjent powinien przynajmniej raz w tygodniu być u lekarza, by mógł otrzymać dalszą ordynację.

10. Gry hazardowe jakoteż zabawy zbyt denerwujące i męczące są zabronione.

11. Pacycenci obowiązani są o 10 $\frac{1}{2}$ wieczór znajdować się już w swoich pokojach.

12. Wszyscy kuracyusze, mieszkający w pensyonacie, zasiadają do wspólnego stołu (table d'hôte).

13. Śniadanie po odbytej przechadzce bywa podawane między godziną 7. do 9.

Obiad o godzinie 1 $\frac{1}{2}$. Kwadrans przed obiadem dzwonek oznajmia

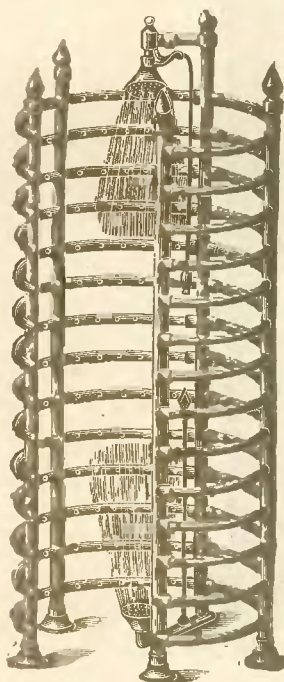
czas obiadowy.

Kolacja o godz. 8.

14. Jedzący osobno lub w pokojach dostają potrawy dopiero po skończonym obiedzie w table d'hôte.

15. Miejsce przy stole zajmują goście według porządku szeregowego — kiedy kto przybył.

16. Dla gości mających specjalną dyetę są osobne miejsca przy stole.

Ze sali hydrotatycznej:
Tusz koncentryczny.

Willa Anny w Jaworzu

Willa Filipa i dom kąpielowy w Jaworzu.

17. Uprasza się zażalenia na służbę pokojową i kąpielową zgłaszać do kancelaryi zakładowej.

18. Płacenie tygodniowe odbywa się w każdą sobotę w kancelaryi zakładowej.

XI. Ceny w pensyonacie. Pokój z jednym łóżkiem, stosownie do wielkości urządzenia i położenia, tygodniowo od 10 koron w górę. Za drugie łóżko 6 koron. Za usługę 4 kor. Normalny wikt od osoby 25 kor. Dzieci do lat 10 — 14 kor. Dzieci od 10 do 14 lat 18 kor. Za używanie kuracyi wodnej 6 kor. Za opiekę lekarską 10 kor. Za stosowanie massage, elektryzowania i innych leczniczych zabiegów płaci się osobno.

W pensyonacie można zająć pokój najmniej na jeden tydzień — również wypowiedzenie mieszkań jest tygodniowe.

•Normalny wikt składa się:

a) ze śniadania: słodkie lub kwaśne mleko, kawa, herbata, kakao, czekolada, miód, chleb, bułki, chleb Grahama;

b) z obiadu: rosół lub zupa, mięso z jarzyną lub ryby, pieczeń lub drób z kompotem i sałatą, legumina;

c) z kolacyi: pieczeń z jarzyną, kwaśne mleko.

Specjalnie zamawiane potrawy płaci się osobno.

Goście, mający ściślejszą dyetę, płacą za wikt odpowiednio mniej.

Goście, którzy chcą stołować się w pokojach, płacą za każdy obiad o 60 hal., za śniadanie o 20 hal., a za kolacją o 30 hal. więcej.

Ceny: a) opłata kąpielowa od osoby 10 koron, cała rodzina bez służby 12 złr. w. a.;

b) ceny mieszkań: za pokój tygodniowo od 8 koron wraz z usługą pokojową;

c) za używanie kuracyi wodnej należy się bez względu na ilość procedur dziennie, tygodniowo 8 koron;

d) honorarium lekarskie i pierwsza wizyta 6 koron, każda następna 4 korony, za opiekę tygodniową 4 kor.;

e) należność kąpielowego względnie kąpielowej wynosi 4 korony tygodniowo;

f) bieliznę kąpielową można nabyć po następujących cenach: prześcieradło bez szwu 2 m. długie i tyleż szerokie

5 kor. 20 h.; opaska 3 m. długa 2 kor.; czapka kąpielowa 1 kor. 20 h.; para pantofli 40 h.;

g) ceny kąpiel: kąpiel elektryczna 3 kor., kąpiel igliwiowa I. klasy 3 kor., kąpiel żelazista I. klasy 1 kor. 20 h., kąpiel solankowa I. klasy 1 kor. 20 h., kąpiel borowinowa I. klasy 3 kor., kąpiel ciepła I. klasy 80 h.

h) Inhalacje 1 kor. od każdego razu.

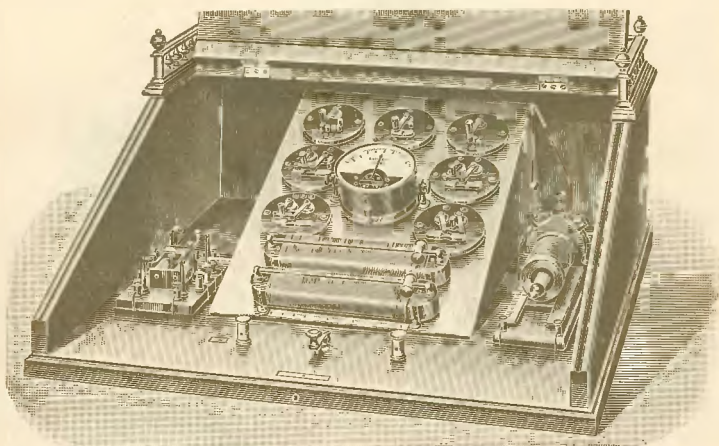
Należytość za kąpiele musi być uiszczona w kancelaryi zakładowej, bez poświadczenia bowiem zapłaty nie wolno służbie kąpielowej kąpiele wydawać.

Karol Forner

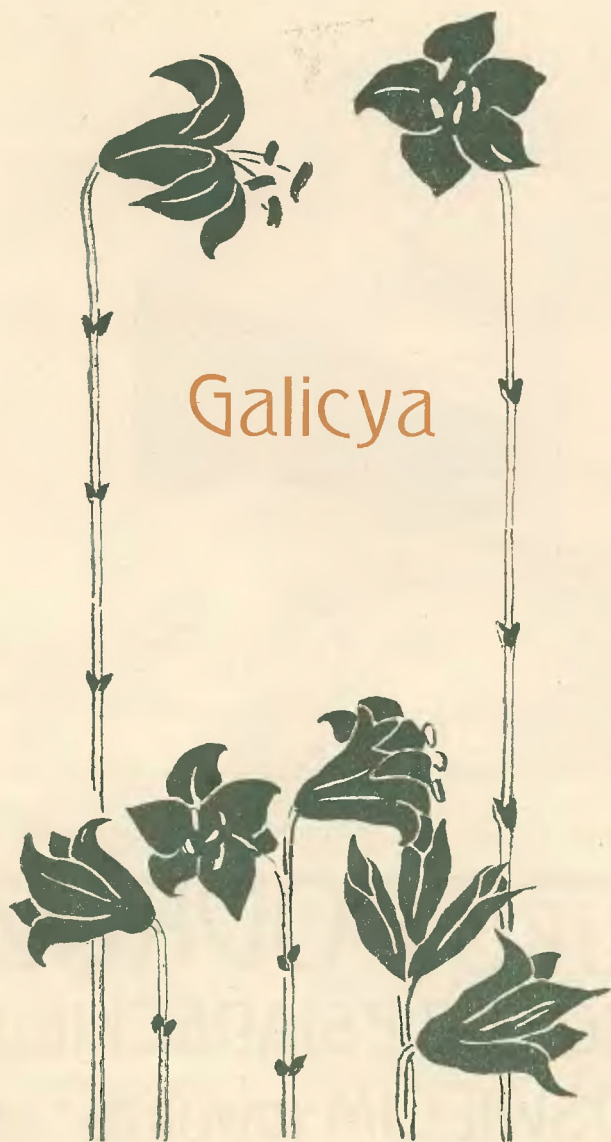
dzierzawca zakładu wodoleczniczego.

Gabinet elektro-leczniczy Dra Józefa Zanietowskiego

b. asystenta Uniwersytetu Jagiell., b. lekarza Zakładów kąpielowych w Swoszowicach, Jaśkowicach i Cirkvenicy nad morzem Adryatyckiem, lekarza chorób nerwowych, znajduje się w lecie w **Jaworzu** na Śląsku austr., w zimie w **Krakowie** (Batorego 1).

Przyrząd dra Zanietowskiego do klinicznego zastosowania rozbrojeń kondensatora.

Bilety kolejowe okrężne w dowolnych kombinacjach.
Ceny ściśle wedle taryf okrętowych i kolejowych.

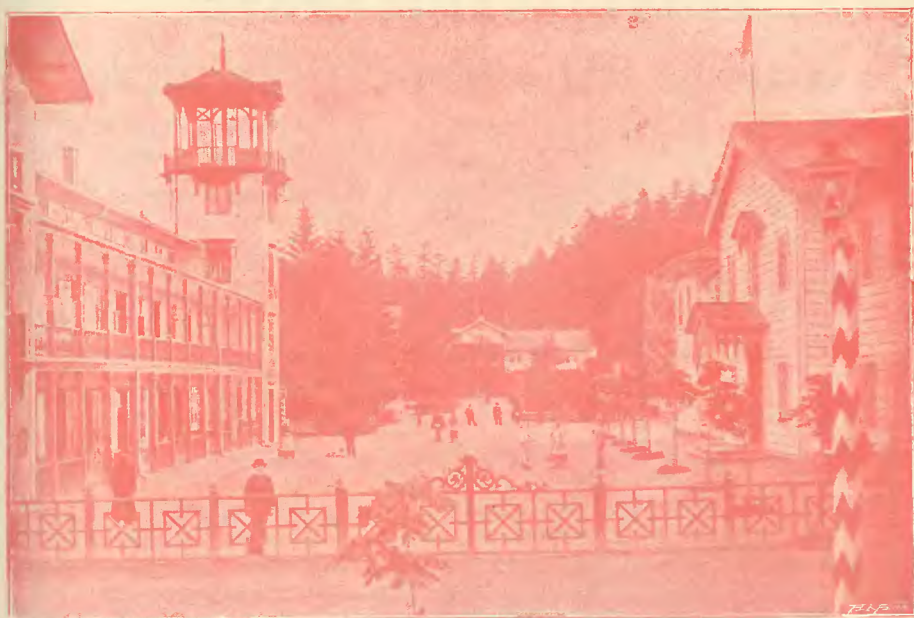

Korespondencja w języku polskim, ruskim i niemieckim.
Prospekta darmo i opłatnie.

Przez wysokie c. k. Namiestnictwo koncesyonowane

BIURO PODRÓŻY ZOFII BIESIADECKIEJ OŚWIĘCIM (DWORZEC) *

SPRZEDAJE BILETY OKRĘTOWE DO AMERYKI I-szej,
II-głej i III-ciej KLASY DLA PAROSTATKÓW POSPIESZNYCH,
ORAZ BILETY KOLEJOWE DLA KOLEI PÓŁNOCNO-AMERY-
KAŃSKICH WE WSZYSTKICH KIERUNKACH.

Wjazd do Iwonicza.

IWONICZ

zakład zdrojowo-klimatyczny i kąpielowy

własność Józefa i Emmy hr. Załuskich leży w powiecie krośnieńskim pod $49^{\circ} 36'$ północ. szerok. a $21^{\circ} 48'$ wschod. dług. w malowniczej okolicy wschodniej Galicyi na wysokości 400 m. do 610 ponad poziom morza, w górskiej dolinie, przeciętej górkim potokiem, otoczonej dokoła wieńcem gór, pokrytych sześćset morgowym, gęstym lasem szpilkowym.

Skuteczność źródeł iwoniczich, wytryskających z warstw piaskowca karpackiego, u stóp »góry Przedziwnej«, znaną już była przed 250 laty a opisywana przez Jana Sechkiniego, lekarza przemyskiego i X. Fryderyka Alembeka z Przemyśla. Profesor dr. Dietl w »Źródłach lekarskich Iwonicza« nazwał Iwonicz »Księciem wód jodowych« i oddał Iwoniczowi pierwszeństwo przed wszystkimi szczawami słono-jodowymi a temwięcej nad wszystkimi jodowymi solankami.

Apteka pod złotą gwiazdą Piotra Mikolascha we Lwowie

wyrabia:
Syrup Sulfogwajakolowy
i
Syrup Sulfogwajakolowy
*** z Kolą. ***

Poleca:
ustalonej **WINA LECZNICZE**
sławy
przez Dra Karola Mikolascha pierwsze
w Austrii w roku 1870 wprowadzone.
Zaopatrzone atestami pierwszorzędných powag lekarskich i naukowych.
Główny skład wszystkich specyfików krajowych i zagranicznych.

w działalności zupełnie
identyczny z Siroliną
firmy Hoffmann La Roche
według orzeczenia Komisyi
Przemysł - lekarskiej
Tow. Lekars we Lwowie.

O 50% tańszy od Siroliny.
Syrup Sulfogwajakolowy kosztuje K 2-00.
" " " z Kolą " K 2-50.

Wydaje się tylko na przepis lekarski.

Wino Chinowe, Chinowo-że-
laziste, Kaskarowe, Con-
durango, Borówkowe,
Rumbarbarowe, Pepsyno-
we, Cola, Peptonowe,
Malaga, Tokaj stary
Cognac najlepszy.

Reumatyzm * Arthritis * Ischias

Piszczany

najsilniejsze w Europie uzdrowi-
sko siarczano-mufowe dla reuma-
tyków, w cierpieniach stawów
i kości, w gruźlicy stawów, po
złamaniach i zwichnięciach, w po-
dagrze, nerwobólach, zwłaszcza
w ischias.

Urządzenia tak co do mieszkań,
jak i kąpeli według wszelkich wy-
magań — od luksusowych, aż do
najtańszych. Trzy baseny czysto
siarczane, jeden porcelanowy. —
Osobny basen dla ubogich z ką-
pielami po 20 hał., drugi po 40 h.
Wanny porcelanowe, marmurowe i drewniane. —
Stosowanie kąpeli błotnych lokal-
nych z niezrównanym skutkiem.

Okolica górzysta.

Od 15 maja ordynuje

Dr. Al. Teichmann.

Złamania * Zwichnięcia

Hotel „Imperial“ Ragusa w Dalmacyi.

Dom pierwszorzędny w cudow-
nem położeniu z przepięknym wi-
dokiem na morze i ląd. Własny
park. Komfort, elektryczne oświe-
tlenie, winda, łazienki. Kuchnia
wymienita. Ceny niskie.

Wspaniały klimat, kąpiele mór-
skie. Komunikacja: Koleją przez
Bošnję albo dogodnymi okrętami
z Tryestu, Poli lub Fiume.

Klimat.

Klimat Iwonicza posiada cechy klimatu podgórskiego, powietrze czyste, wolne od pyłu, bogate w ozon i wysyczone balsamiczną wonią drzew szpilkowych. Ilość ozonu, mierzona w czasie miesięcy letnich wynosi między 9·3 a 9·7⁰/₀, średnie ciśnienie barometryczne wynosi 724·66 mm., stopień wysycenia powietrza parą wodną waha się między 50·6⁰/₀ a 85·5 względnej wilgotności. Wahanie w różnicy temperatury są niezna-
czne, kierunek wiatru przeważnie południowy.

Zdroje mineralne i przetwory.

Iwonicz posiada cztery źródła solankowe naturalne: Karola, Amelii, Heleny i Emmy.

Dwa pierwsze źródła rozbiórano cztery razy, źródło Heleny w roku 1886, źródło Emmy w roku 1892. Rozbiór ostatni przez prof. Trochanowskiego dokonany, wykazał, że skład wody ze źródła Karola i Amelii nie tylko się nie zmienił ale ilość składników obecnie się powiększyła.

Głównymi składnikami wody iwoniczkiej są: jodek sodu (w litrze wody 0.225·12 grm.), chlorek sodu (9·408), dwuwęglan sodu (2·968), kwas węglowy względnie bezwodnik kwasu węglowego CO₂.

Rozbiór chemiczny źródeł przez prof. Trochanowskiego przedstawia się jak następuje:

Zródł	Chloru sodowego	Bromu sodowego	Jodu sodowego	Dwuwę- glanu so- dowego	Dwuwęglanu litowego	Bezwodni- ka węglow. istotnie wolnego	Składników wszelkich
Karola	8·294	0·035	0·022	2·968	0·014468	0·626	12·871
Amelii	7·915	0·018	0·0107	2·410	0·012905	0·532	11·824
Emmy	9·408	0·0189	0·0066	2·835	0·017305	0·601	13·992
Heleny	4·630	0·011	0·0025	1·646	ślad	—	7·456

Porównawcze zestawienie wód mineralnych iwoniczskich z innymi wodami krajowymi i zagranicznymi co do ilości:

(Patrz tabelę na str. 7)

Obok tego zakład posiada źródło Józefa, żelazo zawierający, ponieważ jednak ma zawartość CO₂ przeto za pomocą przyrządu do wysycania bezwodnikiem węglowym

MLECZARNIA PRZEWORSKA

LWÓW

PLAC SMOLKI L. 5.

wysyła w letnim Sezonie

MASŁO

w pocztowych paczkach

do wszystkich miejscowości klima-
tycznych i kąpielowych.

Międzynarodowe

przedsiębiorstwo handlowe

(Szczególnie z Rosją)

N. KATZNER

**Dom spedycyjny i komisowy
w Podwołoczyskach, Woło-
czyskach, Brodach i Radziwił-
łowie.**

**Stale taryfy przewozowe (stawki) do
Rosyi i z Rosyi wraz z wszelkimi kosz-
tami oraz fachowe ocenie.**

**Poleca wyroby z kamienia porfirowego:
płyty posadzkowe, klocki brukowe,
nagrobki, schody, cokle i piramidy,
bruski i toczydła (t. zw. Trembowelskie)
z własnych kamieniołomów po umiar-
kowanych cenach.**

**Wywóz wełny drzewnej i desek na
skrzynki do jaj. — Adres:**

N. Katzner w Podwołoczyskach

Dr. NAVRATILA

**Zakład leczniczy „Bellaria“
w ARCO**

w najcieplejszym klimacie
południowego Tyrolu. Poło-
żenie prześliczne. Przyjmuje
nerwowo chorych i rekon-
walescentów. Leczenie dyete-
tyczne, elektroterapia i hy-
droterapia, masaż, kąpiele
światłano - elektryczne, sło-
neczne, te ostatnie nawet
w grudniu i w styczniu. Wy-
śmienita kuchnia. Komfort.
Prospekta u właściciela.

HUTA SZKŁA

w Żółkwi

poleca

S Z K Ł O

dla potrzeb aptecznych

**jakoto: flaszki okrągłe i pła-
skie, słoiki, lejki, sztućce,
wagi, rurki, szklanki, mi-
seczki, irygatory, moździerze
i t. d. doskonałej jakości po
cenach umiarkowanych**

**HUTA SZKŁA w Żółkwi za-
licza większość Pp. Aptekarzy
w Galicyi i Bukowinie do
swych stałych odbiorców.**

			Chlorku sodowego	Jodku sodowego	Bromku sodowego	Dwuwęglanu sodowego	Bezwodnika węglowego istotnie wol- nego	Składników wszelkich
Iwonecz Prof. Trochanowski r. 1892	{	Zdrój Karola	8,294	0,022	0,035	2,968	0,626	12,871
		Zdrój Amelii	7,915	0,0107	0,018	2,410	0,532	11,824
		Zdrój Emmy	9,408	0,0066	0,0189	2,835	0,601	13,992
		Zdrój Heleny	4,630	0,0025	0,011	1,63	—	7,456
Rymanów Prof. Dr. Radziszewski r. 1861	{	Zdrój Celestyny	5,956	0,0116 (KJ)	0,0046 (KBr)	1,314	0,70	9,093
		Zdrój Tytusa	6,008	0,0157 (KJ)	0,0095 (KBr)	1,327	0,72	9,153
		Zdrój Klaudyi	6,033	0,0078 (KJ)	0,00658 (KBr)	1,331	0,68	9,121
Rabka Prof. Dr. Olszewski	{	Zdrój Maryi	22,0	0,11		1,10	0,1	—
		Zdrój Rafaeli		0,08		1,20	0,1	—
		Zdrój Krakusa		0,11		1,1	0,07	—
						1,281	0,003	6,404
Heilbrunn, Zdrój Adelajdy, (Pettenkofer 1851)			4,95	0,028	0,047	—	0,179	15,43
Zdrój Hall, Górn. Austr. (Netwald)			14,57	Na J + MgJ = 0,0449	0,066 (MgBr)	—	—	13,44
Zdrój Kreuznach (Bauer)			9,49	0,0004	0,0399	—	—	—
Zdrój Wincentego w Luhatschowitz (Ferrell 1853)			3,19	0,0173	0,033	4,785	3,81	20,463
Zdrój Ludwika w Czygielce Prof. Trochanowski 1884)			3,382	0,0149	—	12,962	2,366	7,782
Wysosza Prof. Trochanowski r. 1891	{	Zdrój Słony	2,350	0,0017	0,081	7,036	0,998	4,556
		Zdrój Olgi	1,308	0,0008	0,057	4,036	1,405	3,474
		Zdrój Rudolfa	0,908	0,0004	0,021	2,875	1,642	(statych)
Szczawica Prof. Dr. Stopezański r. 1864	{	Zdrój Wandy	2,8	0,005		3,9	1,2	—
		Zdrój Szczepana	1,9	0,0015	0,0028	2,1	2,07	5,184
		Zdrój Waleryi	1,9	0,00066	0,0033	2,0	2,02	5,047
		Zdrój Magdaleny	4,62	0,0016	0,0085	4,2	1,40	10,040

*) Rezultaty wszystkich rozbiórów podane są w gramach na 1000 gramów wody.

Internationale Mineralquellen-Zeitung

Czasopismo poświęcone balneologii i jej naukom pomocniczym. Organ centralny, służący interesom wszystkich, pracujących w zakresie źródeł mineralnych, wraz z dodatkiem

Balneologische Revue.

Pismo ma na celu popieranie zdrojowisk, miejsc kąpielowych i lecznic.   Przy współpracownictwie licznych powag fachowych, redaguje
Ludwik Hirschfeld.

Czasopismo to, wychodzące od lat 5-ciu, jest jedynym balneologicznym organem Austro-Węgier i ze względu na wielkie rozpowszechnienie, oddaje nieocenione usługi jako **organ inseratowy.**

Nagrodzone

dypłomem honorowym, wielkim złotym medalem i odzn. honorową wystawy we Wiedniu w r. 1903.

Nadto wyszczególnione listami pochwalnymi pierwszych władz i urzędów.

Abonament

za »Internationale Mineralquellen-Zeitung« wraz z »Balneologische Revue« wynosi całorocznie Kor. 16.—; dla zagranicy M 16.—

Redakcja i Administracja
Wien II/I. Am Tabor 15.

Nad Stawem.

otrzymuje się wodę żelazistą do picia, wysyconą pod ciśnieniem 10 atmosfer w syfonach, jak również wprost ze źródła używa się do kąpieli dla osób niedokrewnych i t. p. Jest wreszcie i źródło Adolfa, zawierający wodę siarczaną, który dopiero w roku bieżącym będzie należycie wyzyskany.

Z wody iwonickiej otrzymuje się: sól i ług iwonickie przez odparowanie wody na panwiach, bywają one bardzo często używane do sporządzania sztucznych kąpieli iwonickich w domu i do wzmacniania kąpieli jodowych na miejscu.

Na dnie zbiorników wody iwonickiej osiada się muł, który również służy do celów leczniczych a mianowicie do okładów.

Dalszym znakomitym środkiem leczniczym jest borowina iwonicka, która odpowiednio przyrządzona używaną bywa do kąpieli borowinowych, o skuteczności których chyba zbyt często rozwodzić się.

W roku 1903 wprowadzono kąpiele gazowe w połączeniu z kąpielami jodowymi.

[illegible]

**Sprowadza ona znakomity
apetyt i jest naturalnym,
dek środkiem przeczyszczającym.**

Przy dłuższej kuracyi używa jej się ze skutkiem, w wypadkach, w których wskazaną jest kuracya **karlsbadzka** lub **maryenbadzka**, a mianowicie przeciw **obrzemieniu wątroby i śledziony, żółtacze, zatłuszczeniu serca, otyłości, przekrwistości, hemoroidom, oraz przeciw niedomaganiom żołądka i kiszek.**

Do nabycia w aptekach i składach wód mineralnych.

Urządzenia lecznicze:

Wszystkie źródła połączone są zapomocą rur z trzema zbiornikami, ztąd dostaje się woda do kotłów, szczelnie zamkniętych celem ogrzania—zimna zaś spływa wprost do łazienek.

Prócz gmachów, przeznaczonych dla kąpiel jodowych klasy I, II i III są łazienki dla kąpiel borowinowych tudzież łazienki dla wszelkich zabiegów wodolecznicznych.

Łazienki I-ej klasy w liczbie 22 — po dwie wanny w jednym gabinecie — są murowane, w znacznej części, ogrzewane parą, gabinety obszerne, z komfortem urządzone, należyście przewietrzane o wannach cynkowych, połączone z dolnym dopustem wody mineralnej dla uchronienia jej od utraty bezwodnika węglowego. Między oddziałem męskim a damskim obszerna poczekalnia zaopatrzona obficie w gazety.

Łazienki II-ej klasy, zbudowane z drzewa w liczbie 28, po dwie wanny drewniane, lakierowane, w każdym gabinecie mają urządzenia skromniejsze ale obszerne i należyście wentylowane.

Do łazienek klasy I-ej i II-ej przychodzi woda jodowa ze wspólnego wygrzewacza, znajdującego się w zabudowaniu maszynowym obok łazienek II-ej klasy.

Przed łazienkami II-ej klasy rozciąga się długa kolumnada obszernego, krytego deptaku dla przechadzek w czasie deszczu.

Łazienki klasy III-ej o 200 metrów od poprzednich łazienek oddalone, posiadają osobny wygrzewacz do wody mineralnej, przeznaczone dla najuboższej ludności, skromnie ale schludnie urządzone.

Tuż obok łazienek III-ej klasy są gabinety dla wszelkich zabiegów wodolecznicznych, z najrozmaitszymi natryskami wodą z wodociągów.

Poza zakładem, obok stawu, łazienki z wodą, otrzymywaną z potoku.

W środku zakładu mieści się budynek, zaopatrzony w przyrząd inhalacyjny systemu Clara i przyrząd Walden-burga do pneumatoterapii.

W roku bieżącym zbudowane będą kabiny dla kąpiel elektrycznych i świetlnych.

Fabryka Wódek Zdrowotnych

D^{ra} Jana Zdunia i S^{ki}

w Rabie Wyżnej

(poczta i stacya Chabówka)

poleca swe doskonałe wyroby:

Jałowczak * *

Borówczanka

Winiak * * *

Tarniówka *

Ratafia * * *

Do nabycia we wszystkich
lepszych handlach.

Bełkotka.

Cały zakład oświetlony jest elektrycznie, ma wodociągi i kanalizację. System wychodków szufladowy.

Zakład posiada wreszcie dobrze uposażony zakład gimnastyczny, w którym według wskazówek i pod nadzorem lekarzy stosuje się leczenie ortopedyczne i gimnastyka lecznicza pod kierunkiem egzaminowanego nauczyciela.

Gabinety lekarzy zaopatrzone są w przyrządy chirurgiczne, ortopedyczne i elektroterapeutyczne.

Zakład dostarcza znakomitego mleka, żętycy i kefiru.

Wskazania:

I. Żoły (scrophulosis) w wszelkich formach a więc:
a) ogólna żółowatość, *b)* obrzmienie, ropienie i serowate rozmiękczenie gruczołów chłonnych, *c)* nieżyty błon śluzowych na tle żółowem, *d)* choroby przewodu słuchowego, *e)* choroby nosa, żołądka i kiszek z towarzyszącym obrzmieniem odpowiednich gruczołów chłonnych, *f)* choroby ocz na tle żółowem, *g)* sprawy zapalne okostny, kości i stawów, *h)* choroby skóry i tkanki podskórnej na tle żółowem.

CUKIERNIA ◦ KAZIMIERZ SOTSCHEK
LWÓW, PL. MARYACKI HOTEL FRANCUSKI.

POLECA SIĘ!!!
BUFET W TEATRZE
MIEJSKIM!!!

CUKIERNIA ◦ KAZIMIERZ SOTSCHEK
LWÓW, PL. MARYACKI HOTEL FRANCUSKI.

**KONCESYONOWANY ZAKŁAD INSTALACYJNY
DLA WODOCIĄGÓW.**

C. k. uprzyw. Specjalna fabryka KŁOZETÓW
własnego pomysłu różnych systemów, t. j. nadkanałowych i poko-
jowych z patentem na Austryę i Węgry, wyszczególniona
najwyższą nagrodą MINISTERSTWĄ HANDLU.

Fabryka wyrobów metalowych. - - LEJARNIA Z CYNKU
ornamentów i figur ogrodowych ☞ urzęda
WODOTRYSKI, ŁAZIENKI, TUSZE, PARNIKI.

Cenniki gratis i franko.

Henryk Bogdanowicz

Lwów, ul. Piekarska l. 13.

II. Choroby narządu rodne go kobiecego: *a)* mięszone zapalenie macicy, *b)* wysięki około-maciczne, *c)* włókniaki macicy, *d)* przewłoczne zapalenie śródmaciczne, *e)* zapalenie jajników, *f)* zboczenia w miesiączkowaniu.

III. Wypociny pozapalne błon surowicznych a więc osierdziowe, opłucnowe, otrzewnowe lub gośćcowe i dnawe (artrytyczne).

IV. Kiła (syphilis) zwłaszcza po leczeniu rtęciowem.

V. Przerost gruczołu tarczycowego (struma)

VI. Obrzmienia wątroby i śledziony pozimnicze.

VII. Kamica żółciowa.

VIII. Choroby serca i naczyń krwionośnych. Kombinowane leczenie kąpielami jodowymi i gazowymi (na sposób Nauheimski).

Lekarze:

Lekarz zakładowy: Dr. Julian Staniszewski z Krakowa, tudzież wolnopracujący docent chirurgii Dr. Gabryszewski ze Lwowa, Dr. Stauber, Dr. Damański ze Lwowa i Dr. Lannes z Dukli.

Apteka sezonowa, znakomicie zaopatrzona w najnowsze środki lekarskie i wody mineralne naturalne i sztuczne.

Zakład posiada przeszło 800 pokoi, wszystkie słoneczne, suche, należycie wentylowane, urządzenie tychże od skromnego do wykwinetnego komfortu, stosownie do ceny.

Odległość mieszkań od łaźienek, restauracji, apteki bardzo mała. Obok mieszkań zakładowych są domy wiejskie do wynajęcia, po cenach umiarkowanych.

W każdej prawie willi są także mieszkania z kuchniami, dla prowadzących kuchnię własną; wszelkich artykułów można dostać na miejscu,

Jatki zakładowe i piekarnie pod nadzorem lekarza zdrojowego dostarczają mięsa i pieczywa, drób przynoszą wieśniaczki, jarzyn dostarcza ogród dworski a nabiału, obora własna na folwarku.

Cena pokoju stosownie do wielkości i urządzenia na dobę od 40 ct. do 2 złr. 50 ct. (w I-em i III-em sezonie mieszkania tańsze).

BRAČA DIDOLIČ LWÓW, CZARNECKIEGO 3.

~~~~~ polecają: ~~~~~

WINA dalmatyńskie z własnych winnic, stołowe i deserowe. Prawdziwe chorwackie wino szampańskie. Doskonałą śliwowicę, koniaki, wódki, likiery i figi dalmatyńskie. Doskonałe rumy i t. p.

 Wszystko po cenach umiarkowanych.

Wina nasze jako naturalne i kuracyjne, polecane są przez powagi lekarskie dla niedokrewnych i rekonwalescentów i jako środek wzmacniający. Jako takie, odznaczone na wielu wystawach światowych pierwszemi nagrodami.

L. GEORGEON * * I J. TREPCZYŃSKI

* * *

DOSTAWCY C. K. KLINIK UNIW. LWOW-
SKIEGO, SZPITALI KRAJOWYCH ORAZ
C. K. KOLEI PAŃSTWOWYCH.

PRACOWNIA I SKŁAD INSTRUMEN-
TÓW CHIRURGICZNYCH, APARATÓW
ORTOPEDYCZNYCH, BANDAŻY
I WSZELKICH URZĄDZEŃ SZPITAL-
NYCH.

LWÓW, UL. RUSKA L. 1.

W zakładzie trzy restauracje, dwie katolickie, jedna izraelska, pozostające pod nadzorem lekarza zdrojowego.

Sklepy dobrze zaopatrzone, korzenne, bławatne i galanteryjne, trafik i sprzedaż specjalnych tytoniów.

Urząd pocztowy i telegraficzny w samym środku zakładu.

Znakomita orkiestra braci Auberów z Tarnowa, gra dwa razy dziennie po dwie godziny, podczas rannego i popołudniowego picia wód.

Częste koncerty na wieży, wieczorem przy oświetleniu elektrycznym.

Czytelnia czasopism obficie zaopatrzona, wypożyczalnia książek zakładowa.

W sali konwersacyjnej znajduje się fortepian do gry przy zebraniach towarzyskich. Fortepiany do ćwiczeń za niską opłatą.

Teatr stały, w prześlicznej i obszernej, elektrycznie oświetlonej sali balowej częste zabawy taneczne, koncerty wybitnych sił artystycznych, deklamacje, monologi. W każdy czwartek zabawy dla dzieci z tańcami. W pierwszych dniach sierpnia loteria fantowa i wielki bal na cele dobroczynne.

Krokiet, lawn-tennis, kręgielnia, bilardy, strzelnica.

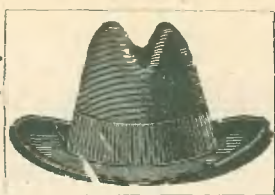
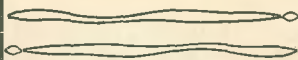
Prześliczne spacery wśród lasu, długość ich wynosi kilkanaście kilometrów, znakomicie utrzymywane i szutrowane tak, że nawet po deszczach suchą nogą odbywać je można.

Wycieczki do słynnej Bełkotki, ogniem płonącej, do Glorietty skąd cudowny widok na okolicę, zaś z dalszych do Krosna, Odrzykonía, Dukli, Wietrzna, Równego, Sanoka i Rymanowa.

W środku zakładu kaplica ze stałym księdzem kapłanem.

Pora zdrojowa trwa od 20 maja do końca września. Dzieli się na trzy sezony, I-y od 20 maja do 20 czerwca, II-gi od 20 czerwca do 20 sierpnia i III-ci od 20 sierpnia do końca września. Świadectwa ubóstwa bywają uwzględniane tylko w pierwszym i trzecim sezonie. Zakład wydaje rokrocznie około 8000 bezpłatnych kąpiel.

Zakład położony jest o 11 kilometrów od stacji kole-

Fabryczny skład

Kapeluszy, Cylindrów i Czapek

HARRY FROMMER

KRAKÓW, GRODZKA 9.

Bielizna męska -- Krawaty -- Rękawiczki --
Bielizna Dra Jaegera -- Parasole -- Laski--
Spinki i t. p. -- Kalosze prawdziwe peters-
burgskie. ————— Ceny konkurencyjne.

Fabryka maszyn, odlewnia żelaza i metali pod firmą

M. PETERSEIM W KRAKOWIE

Konto poczt. kasy Nr. 809.909.

Adres telegr.: PETERSEIM KRAKÓW.

Telefon Nr. 30.

Mam zaszczyt niniejszem zawiadomić, że moją fabrykę po pożarze przeniosłem z ulicy Długiej do świeżo zbudowanego i powiększonego zakładu
na Grzegórkach za ogrodem botanicznym.

Urządzenie fabryki postawiłem na stopie, najnowszym wymaganiom technicznym odpowiadającej i zaopatrzyłem ją w znaczną ilość doborowych maszyn pomocniczych tak, że mogę wszelkie znaczniejsze w zakres budowy maszyn wchodzące zamówienia przyjmować. --- Szczególnie nadmieniam, że przyjmuję do wykonania:

MASZYNY ROLNICZE, kieraty, młotarnie, grabiarki, żniwiarki amerykańskie. URZĄDZENIA MECHANICZNE dla rzeźni, gorzelni, młynów, tartaków, browarów, cegieli, olearni, kościarni, oraz wydobywania torfu. BUDOWĘ KOMPLETNYCH URZĄDZEŃ, jakoteż rekonstrukcji fabryk nafty, olejów smarowych i t. d., oraz poszczególnych części składowych tychże, jak: KOTŁY PAROWE i DESTYLACYJNE, r. ezerwoary, agitatory, bielniki naftowe i olejowe i t. d., we wszelkich rozmiarach i każdej konstrukcyi. UZBROJENIA KOTŁOWE i PALNIKOWE. POMPY do domowego i gospodarskiego użytku, oraz zasilające do kotłów parowych. SIKAWKI OGNIOWE i OGRODOWE. TRANSMISYE. KOŁA PASOWE i ZĘBATE. WSZELKIE KONSTRUKCJE ŻELAZNE.

INSTALACYE WODOCIĄGÓW i wszelkich z nimi w styczności stojących urządzeń, jak łaźniak, tuszów itd. ODLEWY BUDOWLANEJ podług rysunków, modeli własnych lub nadesłanych i tak: kolumny, kroksztyny, okna, słupy, odboje i ryny. ZLEWY HERMETYCZNE kanałowe dla podworców i ulic. WALCE DROGOWE dla gmin i miast. WÓZKI ŻELAZNE do transportowania materiałów dla przedsiębiorstw kolejowych itd. MAGLE MECHANICZNE. APARATY składające się z beczkowozu żelaznego i pompy powietrznej do czyszczenia dołów kłoczących sposobem pneumatycznym. Cenniki i kosztorysy na żądanie bezpłatnie.

jowej Iwonicz, droga do zakładu znakomicie utrzymana i kończy się przy zakładzie, fiakry i wózki po rzeczy do każdego pociągu.

Statystyka Zakładu od roku 1899 do 1903.

Rok	Goście kąpie- lowi		wyda- wano kąpiel	S P R Z E D A Ź			
	drużyn	osób		wody	solu	ługu	mułu
				flaszek	kg	l i t r ó w	
1899	1201	3108	44.217	39.418	5104 ¹ / ₂	670 ¹ / ₂	354 ¹ / ₂
1900	1257	3160	46.229	32.780	5699 ¹ / ₂	530 ¹ / ₂	716
1901	1369	3330	48.689	32.156	5621	406	938
1902	1543	3788	55.645	32.836	5692	292	908
1903	1779	4230	62.957	33.107	5960	232	954

Taksa zdrojowa:

Taksa zdrojowa z dodatkiem na muzykę od 1-szej osoby z rodziny K. 12.—, dalsze osoby po K. 4.—.

Cennik Zakładu zdrojowo-kąpielowego w Iwoniczu.

	K. h.
Pokój stosownie do wielkości i urządzenia od . 1—5	
W 1. i 3. sezonie mieszkania tańsze.	
Pościel na dobę od jednej osoby	—30
Kąpiel mineralna cała kl. I.	2.—
» » » » II.	1.60
» » » » III.	1.20
» » mała kl. I.	1.40
» » » » II.	1.—
» » » » III.	—80
» igliwiowa cała	3.—
» » mała	2.—
» borowinowa cała kl. I.	4.—
» » » » II.	3.20
» » mała kl. I.	2.40
» » » » II.	2.—
» » nożna lub ręczna	—80
» » dwunożna	1.20
» mineralna ręczna, nożna lub natrysk. I. kl.	—50
» » » » » » II. »	—40

Kawiarnia „BOULEVARD“

Lwów, ulica Karola Ludwika 5

wł. lokalu całego pierwszego piętra

Telefon Nr. 632.

Urządzona z największym komfortem.

Do dyspozycji pokój dla Pań,
3 bilardy z fabryki Seyfardha
z Wiednia. Czytelnia zaopatrzo-
ną 170 pismami, z których 20
pism lekarskich.

Dwa pokoje do gry.

Wszelkie napoje z pierwszorzę-
dnych fabryk, jak i francuskich.

Właściciel

Karol Świdziński.

Adolf Silberstein

optyk i mechanik,

we Lwowie, Karola Ludwika 9

poleca w największym wyborze
i po najtańszych cenach:

okulary i cwikiery od kor.
1-40 do kor. 40 za sztukę.
Lornetki ręczne, damskie
długie i krótkie od kor. 2 do
kor. 50. Binokle teatralne
od kor. 5 do kor. 100. Baro-
metry (aneroidy) od kor. 5 do
kor. 60. Termometry od 40 h.
do 10 kor. Maszynki elektry-
czne z przerywanym prądem
od 5 kor. do 50 kor., także ze
stałym prądem od 40 kor. do
100 kor. Elementy od 2 kor.
do 10 kor. Dzwonki elektr.,
telefony, gromochrony.

Naprawy uskutecznia naj-
spieszniej i najtaniej.

Jako „Juror“

Wyst. przem.-
bud. Lwów 1892

Wyst. jub. Tow.
pol. Lwów 1902

„Hors Concours“
Pierwszy i naj-
starszy w kraju
w r. 1847
założony

Zakład artystycznych wyrobów,
metalowych tablic, szyldów i liter
jakoteż napisów na szkło, blasze,
drzewie i t. p. malowanych.]

Zakład rytowniczy i pieczętarski.

Wyrób witraży, szyb trawionych i o-
szkleń artystycznych.

G. SCHAPIRY SYN

Lwów, Sykstuska 10.

Kąpiele nasiadowe mineralne w cenie małych.	
Kąpiel obojętna z tuszami	1·40
» tuszowa zimna w łazienkach	—60
» gabinetowa nad stawem	—50
Inhalacya	—40
Kąpiel żelazista I. klasy	2·40
» » II. »	1·80
» gazowa kl. I.	4—
» » » II.	3·60

JAŚKOWICE

STACYA KLIMATYCZNA i KONCESYONOWANY ZAKŁAD WODOLECZNICZY

pod Krakowem - ostatnia poczta Brzeźnica - stacya kolei
w miejscu - pod kierownictwem lekarskiem właściciela

Dra Władysława Grabowicza

byłego lekarza zdrojowego i kierownika zakładu
fizykalno - dyetycznego w Krynicy.

Godzina drogi od Krakowa, na stoku Karpat położona w wysokości około 300 mtr. nad poziomem morza, leży stacya klimatyczna i Zakład wodoleczniczy »Jaśkowice«, o której powiada Doc. Dr. Korczyński w swojej »Balneologii krajowej«, iż jest ona jedyną stacyą, która się zbliża do tak zwanych Zakładów podmiejskich.

Klimat łagodny i spokojny.

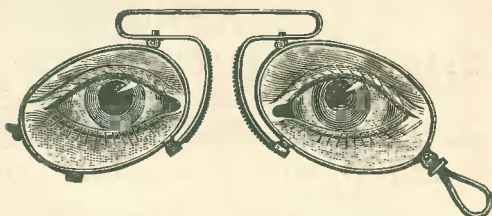
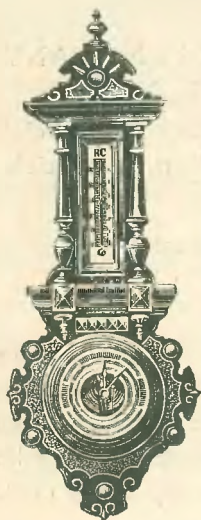
Zakład urządzony według ostatnich wymogów. Składa się z 4 will, nadzwyczaj wygodnie urządzonych z kuchenkami. Wille: Wawel, Marya, Kneippa i Wörichshofen, opatrzone werendami i zewsząd otoczone ogrodem. W środku parku wznosi się murowany dom zdrojowy z komfortem urządzony, w którym mieści się obszerna sala jadalna, salonik dla pań, biblioteka, wspólna czytelnia pism miejscowych i zagranicznych, oraz oranżerya.

K. ZIELIŃSKI

MECHANIK I OPTYK

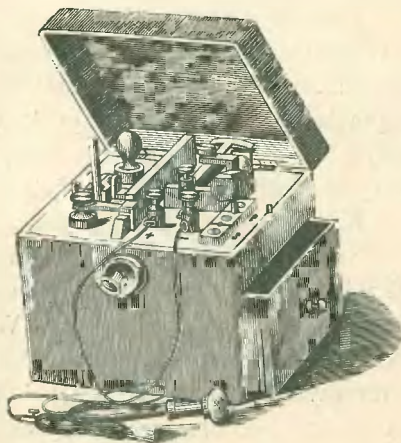
KRAKÓW, LINIA A-B 39.

Magazyn wyrobów optycznych oraz
szlifiernia szkła optycznych ✂ ✂

Wszelkie zamówienia na okulary lub
binokle z szklami kombinowanemi
wykonuje w przeciągu 24 godzin ✂

Naprawy
odwrotną
pocztą.

Zakład wodolecznicy w osobnym, obszernym, murywanym budynku, posiada wszelkie urządzenia do kąpiel zimnych i ciepłych, — kąpiel ze soli mineralnych (jodowych, żelazistych) i soli morskiej — kąpiel z kwasem węglowym, natrysków, tuszów zwykłych i szkockich, kąpiel elektrycznych i wszelkich najnowszych procedur leczniczych. Woda do niego dostarczana jest wodociągiem ze źródła, (temperatura w lecie $7\frac{1}{2}^{\circ}$ Reaumura).

Elektryzacja prądem stałym, przerywanym i statycznym, mięsienie i elektromasaż, masaż vibracyjny, gimnastyka lecznicza, kuracja mineralna i dyetetyczna, wzięwanie ozonu.

Restauracja we własnym zarządzie, umieszczona w domu zdrojowym, dostarcza pożywienia smacznego i zdrowego, (table d'hôte) po cenach nadzwyczaj umiarkowanych.

Leczenie ściśle pod dozorem lekarza zakładowego; elektryzacją, mięsieniem i gimnastyką leczniczą, zajmuje się tylko sam lekarz zakładowy osobiście.

Apteczka domowa w miejscu.

Zakład przez swoje prawdziwe ciche, wiejskie położenie, gdzie na pierwszy plan wysuwa się nadzwyczajna swoboda, nadaje się znakomicie do przeprowadzenia wszelkich procedur leczniczych.

Piękny i obszerny park służy do zabaw i spacerów, szczególnie przy piciu wód mineralnych, jakich zarząd Zakładu dostarcza każdej chwili w potrzebnej ilości.

Pożycie wspólne, nie krępujące, ale nadzwyczaj towarzyskie. Wspólna czytelnia, fortepian, biblioteka bogato zaopatrzona, jeżdżenie łódkami po stawie, krokiet, kryta kręgielnia, strzelnica, gimnastyka i t. p.

Przy sprzyjającej pogodzie w niedzielę i święta koncerta muzyki. W razie deszczu do odpoczynku i zabawy służy obszerna oranżerya i weranda.

Wycieczki w uroczą okolicę do Zatora, Alwerni, Kalwaryi, Lanckorony, Tyńca, Czernichowa, Lipowca (stary zamek), Oświęcimia i wreszcie do panteonu polskich pamiątek Krakowa.

Kaplica zakładowa, w której każdy z bawiących w Zakładzie księży, ma prawo odprawiać codziennie Mszę świętą.

|| ○ ||

|| ○ ||

○

|| ○ ||

|| ○ ||

|| ○ ||

ZGŁOSZENIA PRZYJMUJE KIEROWNIK I WŁAŚCICIEL
ZAKŁADU DR. WŁADYSŁAW GRABOWICZ W KRYNICY.

Wskazania lecznicze.

1. Blednica, niedokrewność, skrofuloza i choroby soków odżywczych.

2. Choroby funkcyonalne układu nerwowego, jak neurastenia, hysterya, hypochondrya, połowicze bóle głowy, ischias, i inne nerwobóle oraz choroby organiczne układu nerwowego, jak wiąd rdzenia (tabes), porażenia w stadyach początkowych.

3. Zboczenia funkcyi organów piersiowych i brzusznych nerwowej natury, nerwowe bicie serca, astma nerwowa, dyspepsia nerwowa, zboczenie w trawieniu nerwowem i t. p.

4. Przewlekłe cierpienia zapalne, jak nieżyty żołądka i jelit, krtani, tchawicy i oskrzel.

5. Chroniczne cierpienia reumatyczne mięśni, kości i stawów.

6. Leczenie fizykalno-dyetetyczne bywa stosowane w Zakładzie obok innych zabiegów z dodatnim wynikiem w niektórych chorobach serca (miażdżycę tętnic, kompensowane wady serca), w skrzywieniu kręgosłupa, w nerwicach czynnościowych, wiądzie rdzenia pacierzowego (sposób Fränkla i leczenie Prof. Reymond-Salpêtière), skurczu pisarskim, w chorobie Basedowa i w innych.

Ceny mieszkań z obsługą od 60 ct. dziennie bez pościeli i światła. Za pościel (jeżeli ktoś nie przywozi) 10 ct. dziennie. — Ceny kąpiel zimnych 30 ct., ciepłych 60 ct. od osoby, — mineralnych i innych zabiegów wodolecznicznych, w miarę kosztów.

Za mięsienie, elektryzację i t. p. płaci się osobno.

Do Zakładu kąpielowego nikt nie ma prawa wstępu bez otrzymanej legitymacyi od lekarza zakładowego, który na niej umieszcza zarazem rodzaj leczniczej procedury, której bez jego wiedzy i zezwolenia, ani służba, ani nikt zmienić nie może.

Kąpiel i wszelkie zabiegi, wykonują fachowi kąpielowi, pod osobistym kierunkiem lekarza zakładowego.

Sezon kąpielowy od 1 czerwca do 1 października.

MEDAL ZŁOTY NA WYSTAWIE
PRZYRODNICZO-LEKARSKIEJ
W KRAKOWIE 1900 ROKU.
HORS CONCOURS NA WYSTAWIE
POLITECHNICZNEJ WE LWOWIE
1902 ROKU.

LWOWSKA FABRYKA CHEMICZNA

„TLEN“

LWÓW-ZAMARSTYNÓW -- POLECA:

WSZELKIEGO RODZAJU ŚRODKI OPATRUNKOWE:
PLASTRY I MAŚCI, MYDŁA LECZNICZE, RESORBINUM
HYDRARGYRI CINER. $\frac{1}{2}\%$ W RURKACH SZKLANYCH
PO 30 GR. ** SOLE DO KĄPIELI JODOWYCH. **
SOLE DO KĄPIELI Z KWASU WĘGLOWEGO. **

TIOPINOL PATENT MATZKEGO (PREPARAT, ZASTĘ-
PUJĄCY NATURALNE KĄPIELE SIARCZANE.

HEPAR SULPHURIS. ** KWAS AZOTOWY.

ARGENTUM NITRICUM CRYST. ET FUSUM ** BIS-
MUTHUM SUBNITRICUM ** BISMUTHUM SUBGAL-
LICUM ** BISMUTHUM SALICYLICUM BAS.

WODA UTLENIONA DO CELÓW LECZNICZYCH
I TECHNICZNYCH.

PRÓCZ TYCH ARTYKUŁÓW, WAŻNYCH DLA SFER
LEKARSKICH, FABRYKA NASZA WYRABIA JESZCZE:

MYDŁA TOALETOWE W 300 GATUNKACH
SPECYALNOŚĆ: MYDŁO IMCI PANA ZABŁOCKIEGO,
MYDŁO NA-HA-KA-TE, MYDŁO JAPOŃSKIE.

ATRAMENTY: ANTRACENOWY, ALIZARYNOWY, DO
KOPIOWANIA I KOLOROWE. ** GUMĘ ARABSKĄ. *
FARBY DO STAMPILII: CZARNA, FIOLETOWA, NIE-
BIESKA I T. P. *** TRUCIZNY NA MYSZY POLNE:
FOSFOROWE, STRYCHNINOWE, ARSZENIKOWE I
BARYTOWE. *** SPECYALNOŚCI. *** KOSKOL.

Dom główny, za nim Willa Teresy.

Dra A. Tarnawskiego FIZYKALNO-DYETETYCZNA LECZNICA w Kosowie (za Kołomyją).

Na południowo-wschodnim krańcu Galicyi w dorzeczu Czeremoszu leży powiat kosowski, »mlekiem i miodem płynąca« okolica z najcieplejszym klimatem górskim. Tu leży Żabie, za którym ciągnie się pasmo Czarnohory (do 2000 m. wysokie), cel turystycznych wycieczek, Burkut, żelaziste uzdrowisko, Kosmacz, znany z pól naftowych i t. p.

W tymto pięknym zakątku (na tak zwanem Pokuciu) leży powiatowe miasteczko Kosów, położone w uroczej okolicy, na wysokości około 400 metrów w szerokiej kotlinie, ciągnącej się od wschodu na zachód.

Otoczone lasami i górami do 800 m. wysokimi, wolne jest od wiatrów; klimat ma ciepły i nie podlegający szybkim zmianom temperatury. Według spostrzeżeń meteorologicznej

HOTEL POLLERA

NAPRZECIW TEATRU
MIEJSKIEGO - - PRZY
WOLNYM PLACU Ś^{GO}

DUCHA - - W POBLIŻU DWORCA
KOLEI, PLANTACYI I RYNKU PO-
ŁOŻONY

GRUNTOWNIE ODNOWIONY
I Z KOMFORTEM URZĄDZO-
NY • KORYTARZE OGRZEWANE •
ŁAZIENKA

POKOJE OD 2 KORON ZWYŻ
RESTAURACYA W MIEJSCU

TELEFON N°. 272

POLECA SIĘ ŁASKAWYM WZGLĘDOM
SZANOWNEJ P. T. PUBLICZNOŚCI.

Dom główny.

stacyi kosowskiej, wynosi przeciętna ciepłota roczna $+9^{\circ}0$ C. sięgając w niektórych latach $+10^{\circ}$ C. (Kraków ma $7^{\circ}5$ C. a Lwów 7° C.). — Kosów i sąsiednie schłodne ormiańskie miasteczko Kuty nad Czeremoszem mają najwyższą ciepłotę średnią z całej Galicyi, a więc ze wszystkich uzdrowisk w kraju. Wahania ciepłoty dziennej i nocnej są wcale nieznaczne. Opadów atmosferycznych 600—700 mm. (Krynica, Zakopane, zwyż 1000), a stopień zachmurzenia nieba również z całej Galicyi najmniejszy*; tak więc liczbą dni pogodnych góruje Kosów nad wszystkimi uzdrowiskami. Okolica wiejska, bez fabryk, otoczona lasami liściastymi i szpilkowymi ma powietrze czyste i zawierające odpowiednią ilość wilgoci i ozonu, a liczne sady owocowe, zajmujące pierwsze miejsce w kraju dobrocią owoców, nadają okolicy wdzięk właściwy.

Warunkom tym przypisać trzeba, że do Kosowa zjeżdża znaczna ilość letników, szukających tu od kilkunastu lat wypoczynku i poprawy zdrowia. Liczba ta wzrosła obecnie do tysiąca, a znaczna część kuracuszów przebywa w fizykalno-dyetetycznej lecznicy dra A. Tarnawskiego. Powstała ona tu przed 12 laty. Ze skromnych początków wzrosła ona w ciągu tego czasu o tyle, że pomieścić może do 80 osób w 7 domach mieszkalnych, urządzonych skromnie

*) Te daty porównawcze czerpiemy z Pamiętnika Tow. tatrzańskiego.

Rok założenia
1782.

C. k. uprz. Rafinerya spirytusu,
Fabryka najprzedniejszych likierów
prawdziwych polskich wódek.

Rok założenia
1872.

Jeden z najstarszych zakładów przemysłowych w monarchii

J. A. BACZEWSKI

C. I K. DOSTAWCA NADWORNY

we LWOWIE

poleca:

wyszczególniony atestami uniwersytetów
chemicznie czysty spirytus

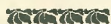
„Marque d' or“

do celów leczniczych.

WÓDKI ŻYTNE, MOCNE, NALEWKI,
STARKE KURACYJNĄ.

**PIERWSZA KRAJOWA FABRYKA
CHEMICZNO-KOSMETYCZNA**

Jana Ikratowicza

magistra farmacyi i Chemika sądowego

we Lwowie, Krakowie i Przemyśle

Fabryka założona w roku 1875.

Odszczególnione 12 medalami zasługi dyplomem honorowym i licznymi pochwałami za znakomite perfumy, mydła toaletowe i nadzwyczajne, mydła lecznicze, kosmetyki, uznane przez najwyższe władze sanitarne za pierwszorzędną nieszkodliwą zdrowiu, mianowicie: Środki do farbowania włosów, pillpton, nigratine, środki do upiększenia twarzy, orjentolina, pudr książęcy, środki do zębów, proszek roślinno-alkaliczny, Dentol i t. p. Oprócz własnych sklepów wszędzie do nabycia. Cenniki i poradnik higieniczno-kosmetyczny na każde żądanie wysła się gratis.

leczyć wygodnie. Zakład znajduje się opodal Kosowa, we wsi Smodna, w miejscu zacisznem, wśród parku z drzew owocowych i ozdobnych. O kilometr są lasy i góry, do których prowadzi ze zakładu nowa droga własna, drzewami obsadzona.

W leczeniu używane środki wyłącznie fizykalne (gimnastyka, mięsienie czyli masaż, kąpiele słoneczne, powietrzne na boisku osobnem dla mężczyzn i kobiet i leczenie wodą z uwzględnieniem hartujących zabiegów); nadto stosuje się wikt higieniczny. Zależnie od wskazań leczniczych jest on mieszany (z podaniem potraw mięsnych), lub bez mięsa, czyli jarski; każde pożywienie dzienne obfituje w jarzyny i owoce, gdyż wikt taki uznaje się za najzdrowszy dla chorych i zdrowych. Napoje zawierające alkohol, kawa i herbata są zupełnie wykluczone.

Dobroć wiktowi zawisła od świeżych i doborowych artykułów żywności, a za ich jakość można ręczyć, gdy się je produkuje u siebie. O ile można, zarząd zakładu to czyni. Ma obok we folwarku zakładowym własną stajnię ze zdrowymi krowami, aby być pewnym dobroci nabiału. Ma własne plantacje rozmaitych jarzyn, szparagów, truskawek i inspekty dla nowalij wiosennych; 6-morgowy sad*, ze znakomitemi owocami, pasiekę i suszarnię na owoce i jarzyny, prasę do soków owocowych i t. p., a wszystko pod kierunkiem ukwalifikowanego ogrodnika. Kucharz specjalista do jarskiej kuchni przyrządza z tych artykułów potrawy, według przepisów, podanych w książce »Kuchnia jarska«**), przez R. Tarnawską wydanej. Zasadą jednak jest tutaj, aby przy różnorodności doborowych pokarmów, unikać przekarmienia.

Leczeniem kieruje właściciel zakładu dr. A. Tarnawski, mający do pomocy dwóch doktorów medycyny, t. j. dra E. Bobrowskiego i lekarkę, lub II-go lekarza. Lekarze nadzorują wszystkie zabiegi lecznicze, czuwają nad leczącymi się, w pogadankach i odczytach objaśniają znaczenie higienicznego sposobu życia, dając im w ten sposób wskazówki na przy-

*) Owoce kosowskie zyskały na wystawie ogrodniczej we Lwowie w roku 1903 złoty medal — jedyne w kraju.

**) »Kuchnia jarska« przez R. Tarnawską jest na składzie w Księgarni Polskiej we Lwowie i u Gebethnera i Wolffa w Krakowie i w Warszawie.

Fabryka Wódek

Jego ces. i król. Wysokości

Arcyksięcia Rainera w Izdebniku

poleca swe doskonałe wyroby:

**Jarzębiak •• Jarzębinę
Koniferynkę ••• Likier Jarzębowy.**

Na podstawie badań
Dra Aleksandra Stopczańskiego, prof. chemii,
uznane Wyroby izdebnicke jako zdrowotne.

**Do nabycia wszędzie
tylko w oryginalnych butelkach, opatrzo-
nych markami ochronnemi.**

Reprezentanci:

Na zachodnią Galicyę i W. Ks. Krakowskie
p. Leon Schiller w Krakowie.

Na wschodnią Galicyę i Bukowinę
p. Jan Stromenger.

Most w Horodzie.

szłość, jak zdobywać i utrzymać energię życiową. Odzwyczajanie się od nałogów szkodliwych (alkoholu, kawy, herbaty, tytoniu), życie moralne, hartowanie zapomocą zimnej wody, rozwijanie sił fizycznych przez gimnastykę, prowadzoną osobiście przez lekarzy, pracę w ogrodzie i gry ruchome na wolnem powietrzu, należyte wentylowanie pokoi, spanie przy otwartych oknach — oto główne zasady tutejszej lecznicy.

W ubiegłych dwóch latach tak się przedstawia statystyka zakładowa:

Przez sezon było po 200 chorych blisko. Najwięcej z cierpieniami nerwowymi i ze skazą moczanową (na jej tle gościec, dna, nerwica i t. p.), dosyć pacjentów z niedomogą przewodu pokarmowego (atonia intestinorum) i t. p., oraz znaczna ilość osób z cierpieniami kobiecemi, a kilka przypadków łżejszych chorób płucnych.

Odsetek wyzdrowienia był około 60⁰/₀; znacznego polepszenia zwyż 30⁰/₀; małego polepszenia doznało 6⁰/₀, a kilku chorych opuściło zakład niewyleczeni z powodu znacznego

Sławkowska

L. 3.

(Hotel Saski)

Telefon 516.

Sławkowska

L. 3.

(Hotel Saski)

Telefon 516.

ZDZISŁAW ZDANOWICZ

w Krakowie, ul. Sławkowska L. 3.

(Hotel Saski) ... Telefonu Nr. 516.

poleca w wielkim wyborze:

CYLINDRY, KAPELUSZE P. & C. Habiga, Scott's, Borsalino, Wilhelma Plessa i z innych cesarsko-królewskich nadwornych fabryk. ❧ Bieliznę męską białą i kolorową. ❧ Wełnianą bieliznę Prof. Dra Jaegera i Dra Lahmana. ❧ Krawaty najmodniejsze. ❧ Rękawiczki praskie i angielskie. ❧ Płaszcze i Peleryny gumowe angielskie. ❧❧ Kufry. ❧ Torby. ❧ Necessery. ❧ Kalosze rosyjskie i amerykańskie. ❧❧ Parasole. ❧

Laski.

schorzenia lub przypadkowego powikłania, albo niechcący się poddać rygorowi zakładowemu.

Czwarta część chorych była po raz wtóry lub częstszy w tym zakładzie.

Wyniki leczenia i przejście się wyznawaniem tu przekonaniem higienicznym przez pacjentów, zachęca do wytrwania w zasadach kierunku leczenia. Celem rozszerzenia tych idei i zreformowania niehigienicznego życia w domu, założono tu »Towarzystwo zdrowia«, ze zamiarem propagowania go w kraju całym.

Do zakładu przyjmuje się chorych, rekonwalescentów, a także wątłą młodzież dla wzmocnienia i poznania zasad higieny. Prawie wszyscy, opuszczający zakład, starają się urządzić życie w domu wedle zasad tutaj poznanych.

Sezon trwa 6 miesięcy, od 1 maja do końca października. Najodpowiedniejszym do leczenia zastarzałych chorób jest sezon wiosenny, gdy natura się odradza, zwłaszcza maj bywa tu piękny i ciepły.

Pożytek wczesnego leczenia tem większy, że po niem pozostaje jeszcze całe lato i jesień do przeprowadzenia uzupełniającego leczenia w domu. Mniej energiczne w skutkach jest leczenie w miesiącach letnich, jakkolwiek przyjemniejsze podczas upałów; sezon jesienny jest odpowiedni dla osób zapadających na zdrowiu w zimie (influenca) oraz do kuracyi następczej po leczeniu w zdrojowiskach, w tym też czasie wobec wielkiej obfitości owoców, najlepiej odbyć kurację owocową.

W b. r. zamierza właściciel budować nową łazienkę z wszelkimi ulepszeniami nowoczesnymi; jadalnię, kuchnię nową i inne zaprowadza inwestycje, wynikłe z nagłego wzrostu zakładu.

Do Kosowa droga przez Lwów, Stanisławów, Kołomyje do stacyi kolejowej Zabłotów, a stąd 3 mile końmi do Kosowa, lub pocztą z Kołomyi 4 mile.

Dr. Julian Staniszewski

lekarz zakładowy

Doc. Dr. Ant. Gabryszewski

ordynują jak corocznie w Iwoniczu.

**Główna Agencja
Dzienników i Ogłoszeń
w Krakowie, Plac Maryacki 2.**

**Najdogodniejszy
abonament wszystkich pism!!**

**Sprzedaż pojedyncza
pism miejscowych, krajowych
i zagranicznych, broszur, kart
widokowych i. t. p.**

Dział księgarski
zaopatrzony w wielki wybór
pism, książek, kartek wido-
kowych i t. p.

Księgarnie kolejowe
na stacjach w Tarnowie, Rze-
szowie, Zakopanem, Suchy,
Jaśle i t. d.

ABSOLWENT c. k. Tech-
nologicznego Muzeum
Przemysłowego
we Wiedniu.

LEON NOWOSAD
Skład i pracownia obuwia
dla dam, mężczyzn i dzieci.

Specjalista obuwia dla nóg dotkliwych i
ułomnych. Osobny dział naprawy obuwia.
we Lwowie, Pasaż Mikolascha.

KEFIR
i Mleko Sterylizowane
poleca

Mleczarnia Przeworska
pl. Smolki 5
LWÓW, ul. Hetmańska 8.

Ogród w zakładzie Dra Żuławskiego w Krakowie.

**Dom zdrowia dla umysłowo chorych
Dra Karola Żuławskiego**

c. k. profesora Psychiatrii Uniw. Jagiellońskiego i prymariusza
szpitala św. Łazarza

w Krakowie, przy ulicy Długiej L. 82.

**Koncesyonowany przez wysokie c. k. Namiestnictwo we Lwowie,
otwarty w roku 1890**

przyjmuje osoby, dotknięte chorobą umysłową, alkoholistów,
morfistów, jakoteż osoby, dotknięte wszelkiego rodzaju
nervicami, połączonemi ze zboczeniem umysłu.

CES. I KRÓL. DOSTAWCA DWORU

A. HAWELKA

W KRAKOWIE

poleca

Koniaki lecznicze, Wina węgierskie,
Malagi i Wermuty kuracyjne - - -
Oryginalny Porter angielski, pięknie
musujący - - Kawior niesolony - -
Buliony z drobiu i dziczyzny - - -
-- Alberty i Herbatniki angielskie.

Przesyłki na prowincję
uskutecznia odwrotnie.

Adres Telegr.: **Hawelka** Kraków.

Telefonu Nr. 330.

Widok ogólny zakładu Dra Żuławskiego w Krakowie.

Widok z boku na zakład Dra Żuławskiego w Krakowie.

Dr. Edmund Przeziński
Dr. Ant. Chramiec
Dr. Bron. Chwistek
Dr. Kazimierz Dłuski
Dr. Marya Dłuska
Dr. Jan Gaik
Dr. J. Gawlik
Dr. T. Janiszewski
Dr. E. Majewicz
Dr. M. Wojczyński
Dr. Eliaszy Radzikowski St.
Dr. Józef Żychoń
ordynują w Zakopanem.

Położony w najzdrowszej okolicy miasta, wśród ogrodów, urządzony odpowiednio do wszelkich możliwych wygód i towarzyskich zabaw.

Chorzy pozostają pod ciągłą opieką lekarską, gdyż oprócz właściciela zakładu jest także asystent i obaj wspólnie czuwają nad leczeniem i zachowaniem się chorych.

Pokoje dla chorych jest 6, oprócz wspólnej sali bawialnej, łazienki i wszelkich potrzebnych wygód.

Dwa ogrody oddzielne są do dyspozycji dla chorych.

Zakład ortopedyczny Docenta Dra Chlumsky'ego w Krakowie, ul. Mikołajska I. 28, Tel. 540.

Zakład znajduje się w śródmieściu przy głównej i wysoko położonej ulicy, w bliskości plant. Umieszczony jest w starym, wielkim domu, który z jednej strony przylega do ul. Mikołajskiej, z drugiej zaś do ul. św. Tomasza. Zakład obejmuje 8 wielkich sal, dla celów ortopedycznych a mianowicie 3 sale dla leczenia skrzywień kręgosłupa (skoliosy), dla ćwiczeń gimnastycznych i mechano-leczniczych, 3 sale dla ćwiczeń na przyrządach systemu Zandera i innych, wielką poczekalnię i salę dla operacji i zakładania gipsów. — Wewnętrzne urządzenie pojedynczych sal jest mniej więcej takie same, jakie posiadał Radca dworu Prof. Hoffa we Würzburgu w Bawarii, jest nawet od tamtego bogatszem jeszcze w niektóre przyrządy. Jako były asystent najslawniejszego niemieckiego profesora ortopedyi, Hoffy (obecnie profesora w Berlinie), wprowadził Doc. Dr. Chlumsky sposób leczenia metodą Hoffy w Krakowie i posługuje się metodą tą dotychczas.

Oprócz sal do gimnastyki i do ćwiczeń na przyrządach mechano-leczniczych, posiada zakład jeszcze osobne pracownie dla ślusarza i dla bandażysty zakładowego, w których

BIURO TECHNICZNE F. LORD

Kraków, Floryańska 55.

TELEFON Nr. 230.

Wszelkie przybory do gorzelń,
browarów, tartaków, młynów
i wszelkich innych zakładów
gospodarczo - przemysłowych.

Śmary, oliwy oryginalne rosyjskie,
pasy do maszyn, płyty i sznury gu-
mowe, szlauchy gumowe i parciane,
rury i wentyle parowe i wodne, gaza
jedwabna oryginalna szwajcarska, ka-
mien i walce młyńskie, piły i cyrku-
larki angielskie, toczki szmirglowe itp.

Wszelkie przybory do wodo-
ciągów, łazienki, closety.

MOTORY PAROWE

HOFMEISTER i Ska.

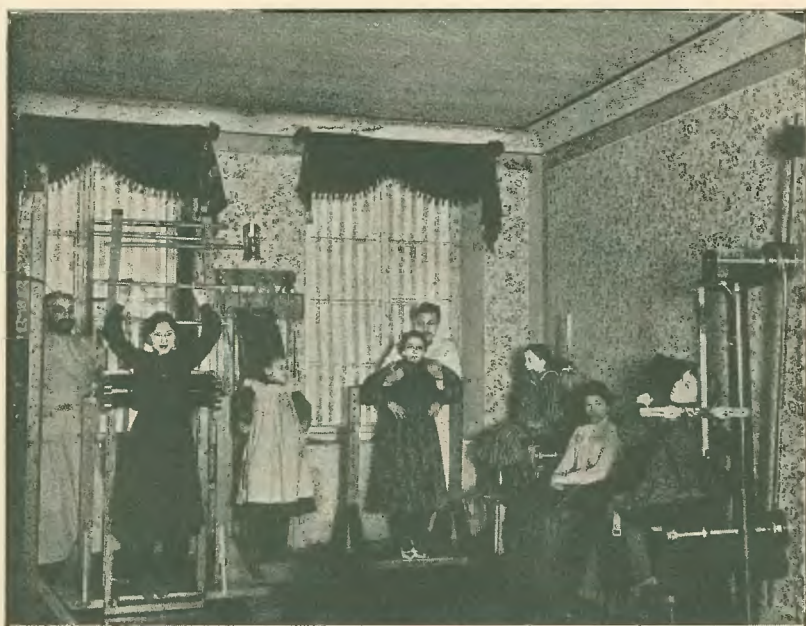
Instalacja elektr. oświetlenia.

Skład dotycz. materiałów i przyborów.

Projekta i kosztor. darmo.

Druga sala gimnastyczna
dla leczenia skrzywień kręgosłupa.

Dr. X. Gorski
Dr. R. Hammerschlag
Dr. Kołaczkowski
Dr. B. Kretz
ordynują jak corocznie
w Szczawnicy.

Dr. Leon Kopf
Dr. B. Skórczewski
Dr. H. Ebers
Dr. M. Cercha
Dr. fr. Kmietowicz
Dr. Julian Hronsohn
Dr. S. Piotrowski
Dr. Z. Hschkenazy
Dr. T. Tyszecki
ordynują jak corocznie w Krynicy.

to pracowniach sporządza trzech fachowych rękodzielników przyrządy według systemu Hessinga, dorównujące nie tylko pod każdym względem swoim wzorom, lecz owszem, przewyższające je nawet w elegancji i lekkości, dzięki wprawie i zręczności naszych rzemieślników. Wszystkie przyrządy sporządza się według wskazówek i planu samego dyrektora zakładu i jego asystentów, a wypracowanie i dopasowywanie ich, dzieje się pod stałą kontrolą tychże.

Leczenie wogóle odbywa się tylko pod dozorem lekarzy (dyrektora i dwóch asystentów). Oprócz leczenia pacjentów, udziela dyrektor zakładu także kursa mięsienia, szwedzkiej gimnastyki i mechanoterapii, ale li tylko dla lekarzy i słuchaczy wydziału lekarskiego.

W roku zeszłym 1903 leczono w zakładzie około 200 osób. Przeważną liczbę chorych tworzyli (jak to wogóle we wszystkich zakładach tego rodzaju ma miejsce) chorzy dotknięci skrzywieniem kręgosłupa (85 chorych). Do liczby tej zaliczyć należy i tych, którzy przybywszy tylko dla sporządzenia korsetu na dalsze leczenie nie reflektowali.

Niestety głęboko zakorzenionem jest wśród naszego społeczeństwa mniemanie, którego wszelkie wyjaśnienia nie zdołały wykorzenić, że korsety i tym podobne przyrządy rzeczywiście skrzywienia kręgosłupa leczą. Nic więc dziwnego, że coraz częściej spotykamy się ze skrzywieniami, gdziein-dziej leczonemi zapomocą korsetów, które sam stan chorobliwy tylko pogarszały.

Pomimo to jednak udało nam się w wielu wypadkach wyleczyć szczęśliwie i te osoby, które wskutek zaniedbania i nieracjonalnego leczenia znajdowały się w stanie prawie beznadziejnym. Znaczna liczba cierpiących na skrzywienie kręgosłupa nie przekroczyła wprawdzie wieku dziecięcego, jednakowoż leczono też z dobrym skutkiem wiele osób starszych.

Poważną liczbę pacjentów, leczonych w zakładzie stanowili dotknięci specyficznymi chorobami stawów (jakoto: *tumor albus* i *spondylitis*) (31 wypadków), prócz tego leczono stare i świeże złamania (21 wypadków), krzywicę (10 wypadków), paraliż u dzieci (13 wypadków), zapalenie stawów (9 wypadków), newralgie (*ischias* i *lumbago* 10 wypadków); nadto leczono różne zmiany deformacyjne, jakoto: *Coxa vara*.

Dr. Jan Ozga

ordynuje

jako lekarz zakła-
dowy

W WYSOWIE.

Dr. T. PIOTROWSKI

ordynuje

JAKO LEKARZ
ZAKŁADOWY

W ŻEGIESTOWIE.

Dr. Edmund Supiński

b. I-szy sekundaryusz

krajowego szpitala

W KRAKOWIE

ordynuje

jako lekarz zakładowy

W RABCE.

Dr. G. GRZYBOWSKI

ORDYNUJE

JAK COROCZNIE

W ZAWOI.

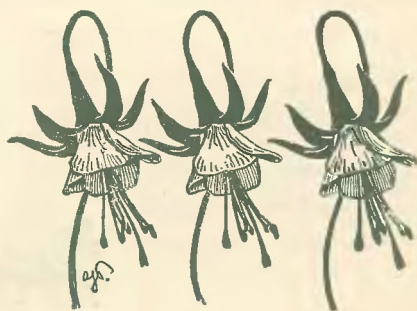
pes equinoverus, pes planus, kurcz pisarski, polyarthritis, dystrophia musculorum, zastarzałe zwichnięcia i t. p.

Co do narodowości pacjentów przeważała zawsze liczba Polaków, z innych narodowości stanowili Czesi 10% a Niemcy 15%.

Z przyjemnością musimy zaznaczyć, że zakłady ortopedyczne zyskują sobie z dnia na dzień coraz większe znaczenie i uznanie i że lekarze starają się gorąco takowe popierać, za co też na tem miejscu składamy im serdeczne podziękowanie.

W zakładzie Docenta Chlumsky'ego leczy się pacjentów w sposób ambulatoryjny. Dzieci zamiejscowe, które także celem pobierania nauki do Krakowa zjeżdżają, znaleźć mogą umieszczenie we wzorowo urządzonych pensyonatach. Na życzenie umieszcza się pacjentów przy rodzinach, jakoteż w samym zakładzie.

Ceny za utrzymanie i leczenie są bardzo umiarkowane, i nie mogą iść wprost w porównanie z cenami za granicą. W szczególności zależą one od specjalnych życzeń pacjentów. Pojedynczych pacjentów biednych z poleceniami lekarzy leczy się także bezpłatnie.

SANATORYUM OKULISTYCZNE

(PRYWATNA KLINIKA OKULISTYCZNA)

RADCY PROF. DRA WICHERKIEWICZA
W KRAKOWIE, PRZY ULICY WOLSKIEJ L. 11.

przez dobudowanie od ulicy Zgoda znacznie rozszerzone
przyjmuje chorych, przeważnie chcących się poddać
operacyi, albo ściślejszemu leczeniu przy ciężkich cho-
robach ocznych

Pokoje z zupełnem utrzymaniem od 10 do 20 koron
od osoby, stosownie do pokoju

Bliższych informacji co do czasu i warunków, udziela
sekretarz zakładu, albo każdorazowy asystent prywatny
kierownika zakładu.

Odznaczony dyplomem honorowym przez IX Zjazd
Lekarzy i Przyrodników polskich w Krakowie - -

**Zakład wodo- i elektrolecniczy
dla chorób nerwowych
Dra Mieczysława Nartowskiego
Specjalisty chorób nerwowych**

Kraków, ul. św. Anny L. 2. Telefon Nr. 359.

WANNY, natryski, kąpiele wodo-elektryczne, kąpiele w świetle elektrycznym (wysięki, reumatyzm, artrytyzm, otyłość, niedokrewność, bóle nerwowe — jak ischias i t. p.), kąpiele nasycone kwasem węglowym (Nauheim, Kissingen) w chorobach rdzenia i nacierzewego, serca i tętnic.

ELEKTROTERAPIA, (galwanizacja, faradyzacja, franklinizacja, itp.) w chorobach układu nerwowego, jak porażenie, bóle głowy i t. p.

OPROMIENIANIE, (bóle nerwowe, zapalenie stawów, choroby skórne i t. p.)

MECHANOTERAPIA, (mięsienie vibracyjne, gimnastyka lecznicza czynna, bierna i szwedzka, metoda Frenkla i t. p.).

PROMIENIE ROENTGENA, do leczenia chorób skórnych, i prześwietlania w chorobach narządów oddechowych, serca i tętnic, kości i stawów, zębów i szczęki, przy złamaniach i obecności ciał obcych w organizmie i t. p.

ARSONWALIZACJA, (prądy o bardzo wielkiem naprężeniu) w niektórych cierpieniach nerwowych i mięśniowych, w migrenie i chorobach skórnych.

WDYCHIWANIA OZONU, w cierpieniach dróg oddechowych jak w gruźlicy, zółzach i niedokrewności.

REIM i Spółka

Kraków - Rynek 37 - Linia A-B.

polecają

wszelkiego rodzaju **artykuły sportowe** jako to:

Krokiety, Lawn-Tennis, Kręgle i kule do tychże, Piłki, Siłomierze sprężynowe, »Sandow« i »Whitely«, Hamaki, Gry towarzyskie, Nowa gra »Salta«. Huśtawki ogrodowe.

Przybory do rybołówstwa w wielkim wyborze.

Perfumy we flakonach i na wagę. Wodę kolońską prawdziwą i krajową. — Mydła z fabryk »Tlen«, we Lwowie i Fr. Pulsa w Warszawie, oraz inne krajowe i zagraniczne. — Pudry, Wody toaletowe, Szczotki, Grzebienie, Proszki i pasty do zębów,

Wszelkiego rodzaju artykuły toaletowe.

Farby i wszelkie Przybory do malowań artyst. Necesery, Flaszki i Kubki do podróży. Miednice i Wanny gumowe, Poduszki gumowe, Płaszcz nieprzemakalne, Kalosze rosyjskie i amerykańskie.

DR. JAN FRĄCZKIEWICZ KROŚCIENKO

NAD DUNAJCEM

SCHRONISKO LETNIE -- PODGÓRSKIE
SZCZAWY ALKALICZNO - SŁONE.

Krościenko położone w pięknej okolicy górskiej nad Dunajcem, w powiecie nowo-tarskim w Galicyi, jest oddalone blisko o 7 kilometrów od zdrojowiska Szczawnicy i leży w tym samym terenie wodonośnym. Źródła mineralne, naturalnie, musiały istnieć bardzo dawno, ale wcale się nimi nie zajmowano, a pierwszą wzmiankę o mineralnej wodzie Krościeńskiej posiadamy z r. 1827. Jest to rozbiór chemiczny, dokonany przez Markowskiego, ówczesnego profesora chemii Uniwersytetu Jagiell., a ogłoszony w roczniku Towarzystwa naukowego Krakowskiego. Następne prace Trembeckiego, Warschauera, a głównie szczegółowy, ściśle przeprowadzony rozbiór chemiczny Aleksandrowicza, pochodzące z roku 1859, postawiły wodę ze źródeł Krościenkowskich w pierwszym rzędzie pomiędzy wodami tego rodzaju tak krajowemi, jak i zagranicznymi. Nie zyskała jednak woda Krościeńska równie należytego materialnego poparcia; poprostu zaniedbano źródła i nie starano się, aby zyskać skarb, którym wyposażyla matka natura cudowne Podkarpacie.

W roku 1897 dokonał ponowny rozbiór chemiczny prof. Trochanowski. Ujęto następnie źródła wedle wskazówek Komisji przemysłowej Towarzystwa lekarskiego Krakowskiego, i odtąd szybko zdobywa sobie woda Krościeńska należne uznanie w świecie lekarskim i wśród publiczności, nie ustępując w niczem, a pod pewnymi względami przewyższając wody, sprowadzane za drogie pieniądze z zagranicy i niemieckich badań.

Przypatrzmy się naprzód rozbiorowi chemicznemu. Wedle analizy prof. Dra Trochanowskiego woda Krościeńska ze źródła Stefana zawiera w 1000 częściach:

PRZEGLĄD ZDROJOWY

PISMO POŚWIĘCONE
SPRAWOM ZDROJOWISK KRAJOWYCH

rozpoczęło z dniem 1 kwietnia 1904 trzeci rok wydawnictwa pod redakcją dra Jana Frączkiewicza. Pismo wysyła się bezpłatnie wszystkim lekarzom polskim; codziennie znajduje się ono we wszystkich pociągach, kursujących w Galicyi, w hotelach, kawiarniach, czytelnich itp. Redakcja ma stałą filię we Lwowie, a ponadto tak w Krakowie, jak i we Lwowie i w Warszawie utrzymuje stałe biuro informacyjne dla publiczności, gdzie bezpłatnie otrzymać można wykaz hoteli, pensyonatów, broszury i opisy naszych zdrojowisk.

Wobec tego pismo to przedstawia niezwyczajnie korzystne warunki dla reklamowania w ogłoszeniach naszych miejscowości kąpielowych, zakładów leczniczych, pensyonatów, hoteli, prywatnych will w zdrojowiskach, jak niemniej przemysłowych i kupieckich zwłaszcza w zdrojowiskach i większych ogniskach handlowych, przez które publiczność kąpielowa w drodze do zdrojowisk przejeżdżać musi.

Redakcja »PRZEGLĄDU ZDROJOWEGO« znajduje się w Krakowie, przy ul. Starowiślniej L. 12. Telefon 449.

Chlorku sodu	2,513670
Chlorku potasu	0,019510
Siarkanu wapnia	0,002570
Dwuwęglanu sodu	4,597250
Dwuwęglanu wapnia	1,216999
Dwuwęglanu magnu	0,502330
Dwuwęglanu żelaza	0,017060
Fosforanu glinu	0,002800
Bezwodnika krzemowego	0,056520
Suma składników stałych	8,942930
Wolnego CO ₂	2,072004

Skład ten chemiczny każe nam sklasyfikować wodę, pochodzącą ze źródeł Krościenkowskich, jako pierwszorzędną szczawę alkaliczno-słoną.

Porównajmy skład jej chemiczny ze składem innych tego rodzaju wód, a dojdziemy do wniosku, że woda Krościeńska jest jedną z najbardziej obfitujących w składniki stałe, stoi między pierwszemi, co do ilości wolnego CO₂ a nieporównanie więcej zawiera dwuwęglanu wapnia, który należy przecież wedle Lehman'a do najpożądańszych składników wód leczniczych alkalicznych.

Podawana chorym, u których przemianę materii można było przyjąć jako prawidłową, a względnie niezbyt upośledzoną i nie ulegającą zbyt wielkim wahaniom, np. u chorych z zaledwie dającym się wykazać zajęciem szczytu płuca lub u chorych z wyrównaną w zupełności wadą serca, woda Krościeńska zmniejszała kwasotę moczu, a zwiększała alkaliczność krwi, a tem samem potęgowała przemianę materii w ustroju.

Wedle prac Begnerd'a, Lehman'a, Winter'a, Alberta Robin, Genth'a, Schiffa, Wigier'a i innych picie wody nawet obojętnej wpływa korzystnie na przemianę istot białkowatych ustroju. Wpływ ten występuje w stopniu znacznie wyższym przy picciu wód mineralnych, a przede wszystkim zawierających chlorek sodu i dwuwęglan sodu. Wody alkaliczne, powiększając alkaliczność krwi, wpływają korzystnie na wydalanie z organizmu istot zużytych, będących wynikiem wstecznej przemiany materii. Picie wód słonych działa moczopędnie, a badanie moczu dowodzi, że wody

słone przyspieszają i powiększają przemianę materii organicznych.

Woda Krościeńska, jako szczawa alkaliczno-słona, łączy w sobie zalety jednych i drugich, wessana bowiem z przewodu pokarmowego do krwi, zwiększa jej alkaliczność i ilość soli, których krew dostarcza tkankom, a które mają tę własność, że zobojętniają kwasy i inne produkty kwaśne przemiany materii w tkankach, utrzymuje je w rozpuszczeniu przyczyniając się do szybszego wydalania ich z ustroju. Wydzieliny ustroju przy używaniu wody Krościeńskiej stają się płynniejsze i mniej drażniące. Przedewszystkiem własności moczu ulegają pewnej modyfikacyi. Kwasota moczu zmniejsza się znacznie lub spada nawet do zera, a przy używaniu większej ilości wody mocz staje się alkalicznym.

Tutaj nadmienić należy, że woda Krościeńska posiada smak bardzo przyjemny, sprawia w ustach uczucie orzeźwiające wskutek zawartości wolnego bezwodnika kwasu węglowego, rozpuszcza śluz na błonie śluzowej ust, gardła i przełyku. Dodatnie te własności łącznie z omówionym poprzednio korzystnym wpływem na ogólną przemianę materii, zalecają wodę Krościeńską we wszystkich tych przypadkach, gdzie nam zależy na tem, by ogólny stan pacyenta bądź to jak najdłużej utrzymać w równowadze, bądź też jaknajszybciej do równowagi doprowadzić, a więc u chorych, wyniszczonych długotrwałymi cierpieniami, u rekonwalescentów po ostrych gorączkowych chorobach, po operacyach i t. d.

Używając stale wody ze źródeł Krościeńskich, jesteśmy ochronieni od wszelkich chorób, których zarazki znajdują się w zwykłej wodzie, używanej do picia. Ponieważ woda mineralna podczas czerpania jest wolna od wszelkich zarazków chorobotwórczych, przeto polecać się ją powinno, jako napój, zamiast zwyczajnej wody do picia w okolicach i miejscowościach, gdzie panują choroby zakaźne, jak dur, czerwonka, cholera, zimnica, a przedewszystkiem w czasie lata.

Woda Krościeńska zagrzana, podawana jako płukanka w ostrych chorobach gorączkowych, w zapaleniu płuc, durze i t. d., w których język i cała błona śluzowa ust jest obłożona lepkiem, kleistym mułem, działa bardzo skutecznie, roz-

puszczając mułowate obłożenia, oczyszczając jamę ustną i przynosząc tem samem wielką ulgę choremu.

Leczenie wodą Krościeńską w nerwicach żołądka wydzielniczych, cechujących się nadmierną kwasotą, i ruchowych, jak czkawka i wymioty nerwowe i często połączonej z niemi gastralgi, dało najlepsze rezultaty.

Skuteczność odnosi się do trzech najważniejszych składników wody Krościeńskiej, t. j. do dwuwęglanu sodu, chlorku sodu i wolnego bezwodnika kwasu węglowego. Trzy te składniki wzajemnie swoje działanie uzupełniają i potęgują.

W żołądku woda Krościeńska z powodu swych alkalicznych własności rozpuszcza masy znajdującego się w nim śluzu i oczyszcza błonę śluzową, czyniąc ją przez to sposobniejszą do spełniania swych czynności fizyologicznych. Jeżeli w żołądku znajdują się wolne kwasy, to zobojętnia je, zamienia na odpowiednie sole, przyczem wywiązujący się wolny bezwodnik kwasu węglowego działa pobudzająco na następce wydzielanie się soku żołądkowego i podnieca żołądek do energiczniejszych ruchów i szybszego wydalania treści z żołądka do jelit.

W niezycie śluzowym żołądka, który zwykle sprawia nudności i wymioty ranne (*vomitus malutinus*), rozpuszcza nadmierną ilość śluzu.

W niezycie kwaśnym żołądka może woda Krościeńska oddać znakomite usługi, łagodzi bowiem i zupełnie usuwa objawy, jak kwaśny smak w ustach, kwaśne odbijania, zgagę i wymioty kwaśne, uczucie gnienienia i ból po jedzeniu. W jelitach przyczynia się woda Krościeńska do łatwiejszego trawienia jelitowego przez prędsze alkalizowanie treści, działając przytem, podobnie jak i w żołądku, pobudzająco na ruchy robaczkowe i posuwanie się treści w jelitach.

Woda Krościeńska działa niejako oszczędzająco na płuca, gdyż ułatwia wykrztuszanie.

W ostrych i przewlekłych niezytach krtania, tchawicy i grubszych oskrzeli działa z bardzo dobrym i prędkim skutkiem, także jako płyn do wziewania.

Równie pomyślne rezultaty obserwowano przy krwiopluciu bardzo ostrożnie wykonywanemi wziewaniami, co znów łatwo da się wytłómaczyć tem, że rozpuszczając śluz w ustach,

na łukach podniebiennych i w gardle, usuwa przyczynę, pobudzającą do kaszlu.

Zbytecznem jest dodawać, że w chorobach ostrych zakaźnych, połączonych z nieżytem dróg oddechowych, jak to bywa w influenzy, wskazane jest podawanie wody Krościeńskiej. Zapalenia nieżytowe i włóknikowe płuc szczególnie w okresie rezolucyi przebiegają łagodniej i prędzej przy używaniu wody Krościeńskiej, niż przy jakichkolwiek innych środkach.

W chorobach narządu moczowego a szczególnie w chorobach nerek wedle zebranych spostrzeżeń woda Krościeńska działa bardzo korzystnie, tak w czasie ostrego, mięsaszowego, jak i przewlekłego zapalenia nerek, a przede wszystkim podczas obostrzeń sprawy chorobowej.

Woda Krościeńska, jako znakomita szczawa alkaliczna, pobudza ogólną przemianę materii ustroju przez szybsze utlenianie a także wywiera korzystny wpływ na czynności pojedynczych narządów ustroju. W narządzie oddechowym rozpuszcza wydzielinę błon śluzowych i ułatwia wydalanie jej z ustroju. W przewodzie pokarmowym działa pobudzająco na gruczoły trawienne i wydzielanie soku żołądkowego, obniżając zarazem nadmierną jego kwasotę. W narządzie moczowym utrzymuje kwas moczowy w rozpuszczeniu, zmniejszając zarazem jego nadmierne wydzielanie się, działa wreszcie wybitnie moczopędnie.

Wolny CO_2 nadaje wodzie Krościeńskiej przyjemny smak, potęguje jej działanie chemiczne w przewodzie pokarmowym i jest bodźcem przy leniwym mechanizmie tegoż; przyspieszając tem samem wchłanianie treści pokarmowej, dodaje nadto wodzie Krościeńskiej własności moczopędnych.

Z tych więc wszystkich własności wody Krościeńskiej, które, dają się ściśle naukowo stwierdzić na podstawie doświadczeń i spostrzeżeń, wynika jasno, w jakich cierpieniach woda ta używana być powinna; a więc: w nieżytach dróg oddechowych, a przede wszystkim w nieżytach oskrzeli, dalej w nieżytach kwaśnych i śluzowych żołądka, nerwicach żołądkowych, połączonych z nadmierną kwasotą, w gnuśności przewodu pokarmowego, w ostrych i przewlekłych cierpieniach jelit, w zapaleniu ostrem i przewlekłym, mięsaszowem i łącznotkankowem nerek, w dnie i kamicy nerkowej kwaśnej.

Łazienki borowinowe w Krynicy.

KRYNICA.

napisał Dr. L. Kopff, lekarz zakładowy.

Zakład zdrojowy w Krynicy jest stosunkowo jeszcze bardzo młody. Jakkolwiek bowiem pierwszą wzmiankę o źródłach szczawicy krynickiej znajdujemy w dziele Rzączyńskiego z r. 1745, — to dopiero pierwsze początki istnienia zakładu zdrojowego datują się od r. 1793. — W roku tym Styx de Saubergen nabył od chłopów źródło krynickie, z otaczającym obszarem ziemi (koło pięciu tysięcy sążni kwadratowych) za cenę zł. pol. 204, — i postawił dom drewniany, w którym nielicznym gościom wydawano kąpiele mineralne. W r. 1800 od tego właściciela nabył zawiązujący się zakład zdrojowy rząd austriacki za kwotę 150 złr. m. k. i wcielił go do funduszu religijnego galicyjskiego.

Odtąd Krynica pozostaje częścią składową funduszu religijnego, administrowanego przez Ministerium rolnictwa w Wiedniu. — W Galicyi bezpośrednią władzą zwierzchniczą

KAZIMIERZ ZAPALA

JUBILER

w Krakowie, ul. Szewska L. 2.

Magazyn i Pracownia wyrobów złotych i srebrnych

wykonanych podług najnowszych wzorów ozdobnie i gustownie.
Mam na składzie w wielkim wyborze pierścionki zaręczynowe.
Wykonuję Obrączki i Szpilki ślubne. Wyprawy srebrne
itp. podług wszelkich wzorów.

Zamówienia i naprawy uskutecznię szybko, na czas oznaczony
i po cenach nader przystępnych.

Magazyn ten utrzymuje także wyroby z chińskiego srebra.

Kupuję i przyjmuję w zamian wszelkie przedmioty złote, srebrne
i inne kosztowności.

SKŁAD APTECZNY

MAGISTRA FARMACJI

JADWIGI KLEMENSIEWICZOWEJ

W KRAKOWIE, UL. KARMELICKA L. 15. Telefon 532.

POLECA:

WSZELKIE ARTYKUŁY LECZNICZE - - PERFUMERYE - -
MYDŁA KRAJOWE i ZAGRANICZNE - SZCZOTKI - GRZE-
BIENIE, SZPILKI DO WŁOSÓW, WINA i COGNAC KURAC.

WSZELKIE WYROBY LWOWSKIEJ FABRYKI »T L E N«.

KOMPLETNE WYPRawy DLA POŁOŻNIC

ZESTAWIONE I POLECANE PRZEZ W. PANÓW: RADCĘ DWORU
PROF. Dra HENRYKA JORDANA, DYREKTORA KLINIKI POŁOŻN.
i PROF. Dra ALEKSANDRA ROSNERA, DYREKTORA SZKOŁY
POŁOŻNYCH W KRAKOWIE.

WYSYŁKA NA PROWINCYĘ ODWROTNIE.

zakładu jest od r. 1893 Namiestnictwo we Lwowie; — podczas gdy inne dobra funduszu religijnego pozostały nadal w administracji lwowskiej Dyrekcyi dóbr państwowych. Ponieważ rozwój Krynicy, skutkiem naturalnego biegu wypadków, stał w ścisłym związku z położeniem politycznem i ekonomicznem Galicyi, a po części także i innych ziem Polski, — więc też większa część ubiegłego wieku wcale nie sprzyjała rozwojowi naszego zakładu. Doszło nawet do tego, że w r. 1852 rząd austriacki postanowił zakład zdrojowy zupełnie zamknąć i wszystkie budynki zdemolować. Od tego wyroku uratował Krynice znakomity klinicysta krakowski prof. Dr. Józef Dietl, za którego staraniem rząd na nowo zajął się Krynica i cały zakład w r. 1856 zreformował. Tak więc można powiedzieć, że właściwie obecny rozwój zakładu krynickiego datuje się dopiero od r. 1856.

Wieś Krynica, w której znajduje się zakład zdrojowy, jakoteż wieś Słotwiny, w której znajduje się źródło słotwiński i część zakładu zdrojowego, wzniesioną jest przeszło 586 metrów po nad poziom morza, leży zaś pod 20° 57' długości geograficznej od Greenwich, a pod 49° 24' szerokości północnej. Rozłożona w zacisznej dolinie Kaipat, otoczona jest ze wszech stron malowniczymi wzgórzami, pokrytymi starymi lasami szpilkowymi i bukowymi. Góry najbliższe zakładu zdrojowego położone należą do grupy Karpat, Beskidami zwanych. Stanowią one tutaj łagodne wzniesienia, o płaskich, łatwo dostępnych grzbietach, wysokich 740 do 1150 metrów n. p. morza. Wzgórza te przeważnie pokryte wiecznie zielonymi lasami drzew świerkowych i jodłowych, zasłaniają dolinę krynicką najwięcej od północy i zachodu, pozostawiając ją najwięcej dostępną od południa i południowego wschodu. W tej stronie łączy się też dolina Krynicy z doliną Popradu. Nad brzegiem rwiącego Popradu znajduje się w odległości 10 kilometrów od zakładu zdrojowego stacya kolei żelaznej, z Galicyi do Węgier wiodącej, Muszyna — Krynica. Od stacyi wiedzie do zakładu zdrojowego szeroka droga bita, starannie utrzymywana. Część wzgórz otaczających zakład zdrojowy, okryta lasami szpilkowymi o wzniesieniu 741 m. (Góra parkowa) i 866 m. (Huzary) jest zamienioną w rozległy park, obejmujący kilkadziesiąt hektarów przestrzeni.

Kraków, Bracka 1.

Grota Twardowskiego

w każdą niedzielę i święta o godzinie 10 rano

Koncert śniadańkowy „HARMONII“.

o godzinie 7-mej wieczorem

KONCERT

MUZYKI WOJSKOWEJ

WSTĘP 20 HAL.

W dni powszednie oprócz poniedziałku o godz. 7 wieczorem

KONCERT Muzyki „Harmonii“

Bufet zaopatrzony w trunki wszelkiego rodzaju,
łakocie oraz śniadaniowe potrawy po cenach
nader umiarkowanych.

Obiady z trzech dań po 45 ct.

Piwo pilzneńskie
z browaru
mieszczańskiego.

Polecając się łaskawym względom, kreślę się

z poważaniem **Józef Lohner**

właściciel handlu,
Bodega Vinavigo i Groty Twardowskiego.

Osobne gabinety towarzyskie.

Osobne gabinety towarzyskie.

Łazienki mineralne w Krynicy.

Klimat Krynicy ma wszystkie cechy zdrowego, łagodnego, pobudzającego klimatu podalpejskiego. Przy tem otoczenie rozległych lasów szpilkowych, brak wszelkich fabryk, odległość od miast i większych osad ludzkich, wpływa bardzo korzystnie na czystość powietrza. Ilość ozonu wynosi w czasie sezonu średnio 4.62 (w Krakowie 3.60). Przeciętna różnica w ciepłocie od 1. kwietnia do 30. września między Krakowem a Krynicą, mimo znacznej różnicy we wzniesieniu, wynosi tylko 2.07° C. Średnie ciepłoty najwyższe wynoszą w Krakowie przeciętnie 31.13° C, w Krynicy zaś 21.90 C, — przeciętnie zaś najniższe ciepłoty w miesiącach sezonowych wynoszą w Krynicy niespełna 1° C mniej niż w Krakowie. — Zachmurzenie nieba jest nieco mniejsze niż w Krakowie. Dni deszczowych jest od maja do końca września w Krakowie przeciętnie 17.6 — Najwięcej dni pogodnych wypada na sierpień i wrzesień. — Średnia wilgotność powietrza w Krynicy jest mniejszą niż w Krakowie, a znacznie mniejszą niż np. w Zakopanem; wynosi ona przeciętnie w miesiącach sezonowych w Krynicy 74.2 w Krakowie 77.5. Wiatry przychodzą

Największy i pierwszy
Koncesyonowany

ZAKŁAD POGRZEBOWY

»POMPES FUNEBRES«

A. SZAFRAŃSKIEGO

Kraków, ul. Kopernika L. 32.

Filia: ul. Mikołajska 16. ** Telefonu Nr. 51.

Urządza pogrzeby od najwspanialszych do najskromniejszych w najdrobniejszych szczegółach, rzetelnie, po nader umiarkowanych cenach i ze ścisłą punktualnością. ~~~~ Posiadam własny wyrób trumien, oraz wszelkie wyroby kamieniarskie. Zakład podejmuje się przewozu i sprowadzania zwłok ze wszystkich krajów Europy.

Zakład artystyczno-fotograficzny

oraz

Pierwsza krajowa pracownia klisz
na cynku i miedzi

T. JABŁOŃSKIEGO • w Krakowie

w y k o n u j e: zdjęcia fotograficzne, portretowe w rozmaitych formatach, dalej zdjęcia architektoniczne i reprodukcje z obrazów, stosując najnowsze ulepszenia techniczne.

.. KLISZE ..

na cynku i miedzi wykonuje się za pomocą autotypii, cynkografii i t. d., na ściśle oznaczony czas i po cenach umiarkowanych * * *

przeważnie od południa (54%) rzadziej od północy (39%) rzadko od zachodu (5%) lub od wschodu (2%) Powietrze wogóle jest dość spokojne i wolne od częstych burz.

Zdroje mineralne. Wzdłuż całej doliny krynickiej, od Słotwin i Tylicza z jednej strony, aż ku brzegom Popradu z drugiej strony, znajduje się kilkanaście źródeł szczaw, przeważnie wapniowo i magnowo-żelazistych. — W użyciu dotąd są tylko cztery źródła. Z tych najobfitszy t. z. »Zródł Główny« używany jest do picia i kąpieli — źródło »Józefa« i t. z. »Dobrodziej« tylko do kąpieli, — zaś źródło »Słotwiński« tylko do picia.

W 1000 częściach wody zawiera	Zródł główny według Ale- ksandrowicza	Zródł Słotw. według Stop- czańskiego
Dwuwęglanu sodowego	0.195	0 571
» potasowego		0 005
» litowego	0 001	0.001
» <i>wapniowego</i>	1.389	0.534
» barowego	0 001	0 002
» <i>magnowego</i>	0.099	0.730
» <i>żelaznego</i>	0.028	0.017
» manganazowego	0 008	
Chlorku potasowego		0.012
» sodowego	0 015	
Siarkanu potasowego	0 007	śląd
» sodowego	0 001	śląd
Fosforanu glinowego	0 003	0.001
» wapniowego	0 002	0 001
Kwasu krzemowego	0.066	0.027
<i>Ogółem części stałych</i>	1.861695	1.907021
Kwas węglowy związany z węgl.	0 757539	0.864911
<i>Kwas węglowy istotnie wolny</i>	2.450735	1.957547
Ciepłota wody	+ 7.8° C	+ 8.3° C

Zródł »Józefa«, ujęty w r. 1900 w cembrzynę kamionkową, badał Dr. Lemberger i znalazł w 1000 częściach wody:

Renomowany Zakład krawiecki
Antoniego Zaremby
w Krakowie, ul. Sławkowska 8.
(róg ul. św. Tomasza i vis á vis hotelu Grand i Saskiego).

Wykonuje wszelkie zamówienia według najświeższych
żurnali, w najkrótszym czasie i po cenach możliwie
przystępnych. ——— Skład bogato zaopatrzony w sukna
krajowe i zagraniczne.

Polecając się łaskawym względom Szan. P. T. Publiczności,
zostaje z wysokim szacunkiem

Antoni Zaremba.

Herbata oryginalna tylko z pieczęcią »Fortuna«

Nie denerwujcie!!

Znane, wyborne, prawdziwe chińskie karawanowe
HERBATY aromatyczne, zbioru majowego
poleca

Wyłączny na Austro-Węgry, hurtowny i detaliczny SKŁAD
herbaty rosyjskiej (chińskiej) karawanowej

Sergiusza Perłowa z Moskwy

POD FIRMĄ „**FORTUNA**“

w Krakowie, Sukiennice 1. 23.

Wielki wybór samowarów rosyjskich i krajowych od 3 koro n
na sześć szklanek. - - Specyalne czajniki rosyjskie od 50 ct.
Prawdziwy francuski Cognac i Rum Jamajka w butelkach
zamkniętych. Cennik na żądanie gratis i franko.

Wnętrze łazienki salonowej w Krynicy.

Tlenku wapniowego	0.2036	gm
» magnowego	0.0355	»
» sodowego	0.0103	»
» potasowego , ...	0.0027	»
» żelazawego	0.0158	»
Kwasu krzemowego	0.0235	»
» siarkowego	0.0041	»
» węglowego	1.8442	»
Składników stałych ogółem	0.5036	»
Kwasu węglowego w postaci dwu- węglanów	0.2180	»
Kwasu węglowego istotnie wolnego	1.4083	»
(czyli	716	cm. ³).
Ciepłota wody w źródłu	+ 6.9 ⁰	C.

Według powyższych rozbiórów jest »zdrój główny« silną szczawą wapienno żelazistą. Główną jego charakterystyką jest obfitość wolnego kwasu węglowego, dorównująca w zupełności najsilniejszemu szczawom, jak np. Schwal-

bach — »Stahlbrunnen«, (1570 C. c) i Francensbad — »Stahlquelle« (1528 C. c) tudzież Francensbad »Kalte Sprudel« (1576); — dalej bogactwo w węglan wapniowy (według rozbioru Stopczańskiego z r. 1888 — 1554), stawiające go przez to w rzędzie słynnych i rozpowszechnionych wód ziemnych jak Wildungen »Georg-Victorquelle« (0.712 C a CO_2 — 1322 c.c. CO_2) Contrêxeville (source de pavillon 0.81 CaCO_3 0.67, CaSO_4) i t. p. — wreszcie niepoślednia zawartość węglanu żelazawego, wynosząca prawie 0.03 w jednym litrze wody. — Zdrój słotwiński jest szczawą, lecz nieco słabszą, o większej zawartości węglanu magnezowego (0.730), a mniejszej węglanu wapniowego (0.534 i 1188 c. c. wolnego kwasu węglowego). — Zdrój »Józefa« wreszcie, zawiera, w porównaniu z powyższymi, stosunkowo bardzo małą ilość części stałych, bo tylko 0.503, obok znacznej ilości wolnego bezwodnika węglowego 1.408.

Urządzenia lecznicze.

1. Picie wód mineralnych miejscowych i zamiejskowych. Ku temu służy obszerny kryty chodnik koło »Zdroju Głównego«. Tutaj pije się ze źródeł miejscowych wodę krynicką i słotwińską. Dla wód mineralnych zamiejskowych jest urządzona osobna sprzedaż na flaszki lub na uncye. Wodę na żądanie ogrzewa się w odpowiednich przyrządach, dodając do niej żentycy lub mleka.

2. Kąpiele mineralne (gazowo-wodne) ze źródeł »Głównego« i »Józefa« wydaje się w łazienkach mineralnych, budynku piętrowym, obszernym, według nowoczesnych wymogów balneo-techniki zbudowanym. Mieści się tutaj w parterze, a częścią na piętrze, 80 kabin kąpielowych o 86 wannach. Kabiny dzielą się na a.) Salonowe (wanny cynowe) w liczbie 3; b.) I klasy (wanny miedziane) w liczbie 20; c.) II klasy (z blachy żelaznej cynkowanej, emaliowanej) w liczbie 30; d.) III klasy (wanny z blachy cynkowanej żelaznej, lakierowanej) w liczbie 27. Woda mineralna we wszystkich wannach na parterze ogrzewa się systemem Schwartz'a (za pomocą pary pomiędzy podwójnem dnem), — zaś na I. piętrze systemem Wächtlera (przez bezpośrednie mieszanie

wody z parą w małym naczyniu tuż przy wannie). Woda mineralna do kąpiei na parterze spływa przeważnie ze źródłu »Głównego« (spadem naturalnym do zbiornika; — częścią zaś pompuje się do tegoż zbiornika ze źródłu pomocniczego »Dobrodziejem« zwanego, znajdującego się w podwórzu łazienek. Woda mineralna do kąpiei na I. piętrze spływa naturalnym spadem ze źródłu »Józefa« rurami ołowianemi, wewnątrz cynowanemi. Znaczna część kabin jest ogrzewana centralnie za pomocą pary.

3. Kąpiele borowinowe wydaje się w osobnym budynku o 27 kabinach z tych 6 pierwszej, 17 drugiej, a 4 trzeciej klasy. Przyrządzanie borowiny odbywa się przez gotowanie za pomocą pary w kadziach drewnianych. Urządzenie maszynowe składa się z 1 kotła parowego, 1 pompy parowej, 1 rezerwoaru na zimną, a 1 na gorącą wodę, 24 kadzi do gotowania i kolejki gospodarczej, 450 m. długiej dla wywożenia zużytej borowiny. Kryty magazyn na borowinę ma przeszło 600 m. $\square$. — Borowinę sprowadza się z obfitych jej pokładów pod Tyliczem.

Rozbiór borowiny, wykonany przez Krzyżanowskiego, wykazał w 1000 częściach wody 741.790, ciał organicznych 150.912, ciał nieorganicznych 107.295. — W 1000 cz. borowiny suchej znajduje się w wodzie rozpuszczalnych składników organicznych 42.970, nieorganicznych 54.656. W tych ostatnich oznaczono niedokwasu żelaza 9.468.

Sprawa budowy nowych łazienek borowinowych według najnowszych wymagań balneotechniki i komfortu jest w toku i wkrótce będzie ukończoną.

4. Kąpiele gazowe z naturalnego bezwodnika kws. węglowego ze »Zdroju Głównego« wydaje się w kabinie, osobno urządzonej przy »Zdroju Głównym« w krytym chodniku, pod dozorem łaźiebego zakładowego.

5. Zakład hydropatyczny pomieszczony jest w osobnym budynku i obejmuje dwa działy: męski i żeński, w każdym I. i II. klasę, posiada wszelkiego rodzaju tusze, szatki parowe, 12 wanien, 2 baseny do pełnych kąpiei i t. p., nadto przyrządy do elektryzacji, massażu, kąpiei elektrycznych, zawieszania, inhalacji i t. d. Woda źródłana z wodociągu o ciśnieniu $4\frac{1}{2}$ atmosfer.

6. Kąpiele rzeczne i słoneczne w prywatnych zakładach Dra H. Ebersa i p. Dudzika.

7. Zakład dyetyczny, własność Dra. Skórczewskiego—urządzony z wszelkim komfortem, w osobnym budynku dwupiętrowym (»Witoldówka«) o 46 pokojach mieszkalnych, dużej sali jadalnej i pensjonacie. Obok zakładu nader starannie i umiejętnie prowadzony ogród i park. posiada wiele rzadkich okazów krajowej i zagranicznej flory.

8. Zakład gimnastyczny w osobnym budynku w parku pod kierunkiem ukwalifikowanego nauczyciela gimnastyki p. Wyszynskiego. Gimnastyka szwedzka i na przyrządach, gimnastyka lecznicza, szermierka, gry gimnastyczne, zabawy dla dzieci.

9. Kefirnia i mleko sterylizowane, przedsiębiorstwo pani. Lipińskiej.

10. Apteka stała p. H. Nitribitta w środku zakładu w domu pod »Orłem«, zaopatrzona we wszelkie środki lecznicze najnowsze, przybory chirurgiczne i opatrunkowe. Wyrób krynickiego wyciągu igliwiowego i pastylek z wód krynickich.

11. Leczenie terenowe według Öertla w parku krynickim. Ścieżka 650 m. długości o spadzie jednostajnym 10⁰/₀, co 50 metrów ławka.

12. Zakład dentystyczny Dra T. Tyszeckiego z Krakowa.

13. W zimie zakład leczniczy p. Znamierowskiiego w willi »Trzech Róż« pod lekarskim kierunkiem Dra F. Kmietowicza.

Urządzenia sanitarne i asanacya.

a) Zakład zdrojowy posiada dwa wodociągi. Jeden wodociąg wody źródlanej, wszelkim wymaganiom higieny odpowiadający, został zbudowany w r. 1899. Prowadzi wodę z pobliskich gór i lasów: Wojnaczką, Romanówką i Huzary, zasila 5 studzien publicznych, zakład hydropatyczny, 14 hydrantów ogniowych i 22 studziennych ściennych w domach

skarbowych. — Drugi wodociąg dawny (gospodarczy) prowadzi wodę filtrowaną z górskiego potoku »Palenica« i zasila 5 cystern. 6 hydrantów ogniowych,—a używa się prze-ważnie do zaopatrzenia w wodę water-closetów, wodotrysków, skrapiania placów, ulic i t. p.

b) Rzeźnia gminna, zbudowana w r. 1897 przez gminę krynicką kosztem 12 tysięcy koron, odpowiada nowoczesnym wymaganiom.

c) Aparat Talarda służy do pneumatycznego, bez-wonnego opróżniania dołów kloacznych.

d) Dom izolacyjny dla chorób zakaźnych zbudowany w roku 1898, składa się z 8 pokoi, kuchni, drewnitni i werandy. Pomieszczenie znaleźć może 3—6 chorych. Ubikacje dla pojedynczych chorych nie mają połączenia żadnego między sobą.

Pielęgnują chorych Siostry Służebniczki, mieszkające cały sezon w domu izolacyjnym.

e) Aparat desinfekcyjny ruchomy, systema Rychnowskiego.

Wskazania lecznicze.

a) Picie wód mineralnych krynickich wskazanem jest w chorobach narządu moczowego: przewlekłym nieżycie pęcherza, miedniczek nerkowych, także cewki moczowej, w kamicy nerkowej; — dalej w skazie moczowej, także w fosfaturyi i, o ile ta polega na zaburzeniach w przemianie materii; w chorobach krwi: blednicy i niedokrewności; w neurastenii, zwłaszcza o ile ta jest w związku z cierpieniami narządu płciowego u kobiet; w niektórych postaciach przewlekłego nieżyty przewodu pokarmowego, zwłaszcza połączonego z uporczywą biegunką.

b) Kąpiele mineralne krynickie są wskazanemi: w blednicy, w niedokrewności, białaczce, neurastenii, w niektórych chorobach nerwowych np. migrenie, w chorobie Basedowa, płasawicy, porażeniach w następstwie chorób zakaźnych, w przewlekłych chorobach rdzenia pacierzowego; w chorobach narządu płciowego u kobiet;

w chorobach narządu moczowego; w przewlekłych niezży-
tach cewki moczowej u mężczyzn; w zaburzeniach niektó-
rych narządu trawienia, zwłaszcza w niestrawności nerwo-
wej; wreszcie w chorobach serca i niektórych układu na-
czyniowego.

c) Kąpiele borowinowe kryłnickie są wska-
zane: w schorzeniach ogólnych: jak niedokrewność, blednica,
złoty, zakażenie przewlekłe malaryjne; w chorobach nerwo-
wych czynnościowych, natury organicznej lub odruchowej:
w nerwicach, w rwie kulszowej, neurastenii (zwłaszcza jako
iritatio spinalis), w porażeniach w następstwie chorób za-
kaźnych, zatruc przewlekłych i histeryi; w niektórych po-
staciach myelitis chronica i tabes dorsualis, w przewlekłym
gościecu mięśniowym i stawowym; w skazie moczanowej, fos-
faturii; w przewlekłych zmianach wypocinowych, w układzie
kostnym, mięśniowym i stawowym; w pozostałościach wypo-
cinowych po zapaleniu żył i naczyń limfatycznych; w pozosta-
łościach wypocinowych otrzewnowych, kołomaciczych,
opłucnonowych; w pozostałościach pozapalnych po typhlitis
i proctitis; w chorobach narządu płciowego u ko-
biet: zaburzeniach w miesiączkowaniu (amenorrhea, poly-
menorrhea, dysmenorrhea), w przewlekłych niezżytach pochwy,
części pochwowej macicy, zapaleniu przewlekłym macicy
(endometritis, metritis, infarctus uteri) subinvolutio uteri, w prze-
wlekłym [zapaleniu jajników i dodatków macicznych (oopho-
ritis et adnexitis chronica), skłonności do poronień, bezpłod-
ności, oziębłości płciowej i pochwy (vaginismus);—wreszcie
w chorobach skórnych, jak prurigo, lichen, w niektórych po-
staciach przewlekłego wyprysku, psoriasis, urticaria. —

Służba Boża.

1. Kościół rzymsko - katolicki zakładowy, zbudowany
w latach 1889 i 1890. Nabożeństwa codzienne, 2. Rzymsko-
katolicka kaplica zakładowa, zbudowana w parku w r. 1864;
Msze św. odprawiają się tutaj rano w środę i sobotę. 3.
Grecko-katolicka cerkiew parafialna, wymurowana w kształcie
krzyża w r. 1872. Nabożeństwo codzienne. 4. Grecko-katolicka
cerkiew filialna w Słotwinach.

Domy mieszkalne

rządowe i prywatne, obejmujące około 1500 pokoi z urządzeniem od najskromniejszego do zbytkownego. Ceny pomieszczeń w domach rządowych od 1 kor. 20 hal. do 8 kor. dziennie za pokój umeblowany z usługą, lecz bez pościeli; pościel otrzymać można za dopłatą taryfową. Ceny pomieszczeń w domach rządowych są w maju, czerwcu i wrześniu niższe o 25⁰/₀. W willach prywatnych są przeważnie ceny sezonowe (tj. sześć tygodni) według umowy z właścicielem, zależne od sezonu, urządzenia i położenia mieszkania. — Prócz domów i willi są Hotele, w których można najmować pokoje za opłatą dzienną. Są to: *a*) hotel w »Domu zdrojowym«, *b*) pod »trzema Różami«, *c*) »Karolówka«, *d*) pod »Trzema koronami« (żydowski), *e*) Hotel Vogla (żydowski). — Pensjonaty: *a*) Dra Skórczewskiego w połączeniu z zakładem dyetetycznym, *b*) Dra Grabowicza w willi (»Karolówka«), *c*) Dra Piotrowskiego w willach »Flora« i »Hotel Warszawski«, *d*) Burzyńskiej pod »Wisłą«, *e*) Żelazkiewiczówny w willi pod »Wawelem«. Ceny w pensjonatach od 6 kor. począwszy dziennie od osoby.

Lekarze.

Lekarz c. k. zakładu zdrojowego dr. L. Kopff; kierownik c. k. zakładu hydropatycznego dr. H. Ebers; lekarz gminny dr. F. Kmietowicz. Lekarze wolnopraktykujący: dr. I. Aronsohn, dr. Z. Ashkenazy, dr. M. Cercha, dr. K. Dębicki, dr. Lewicki, dr. A. Lorentski, dr. Mayer, dr. S. Piotrowski, dr. B. Skórczewski, dr. Z. Wąsowicz, dr. E. Zarzycki. Dentysta: dr. T. Tyszecki.

Uprzejmienie pobytu.

Koncerty muzyki zdrojowej rano i popołudniu (pod kierunkiem A. Wrońskiego). Teatr sezonowy w osobnym budynku. Od r. 1903. przybywa na lipiec i sierpień teatr miejski ze Lwowa pod kierunkiem dyrektora Pawlikowskiego. Koncerty znakomitych wirtuozów polskich i zagranicznych.

Odczyty literackie i naukowe. Bale, pikniki i reuniony w wielkiej, wspaniale urządzonej sali dworca zdrojowego. Zabawy dla dzieci pod kierunkiem kierownika zakładu gimnastycznego p. Wyszyńskiego. Loterye fantowe i tombole, wycieczki towarzyskie, illuminacye, wieczory weneckie. Czytelnia w domu zdrojowym, zaopatrzona w 80 czasopism polskich, ruskich, rosyjskich, czeskich, niemieckich, węgierskich, francuskich i angielskich. Wypożyczalnia książek w różnych językach. Lawn-tennis, kroket, kręgielnia i inne gry towarzyskie i sportowe. Plac zabaw dla dzieci. Bilardy, Fortepiany, wynajmowane na godziny.

Przechadzki i wycieczki dalsze: ogród zakładowy, park zakładowy (ścieżki długości 15 klm), park w Słotwinach, Szczyt góry parkowej z kioskiem, Romanówka (las ze spacerami starannie utrzymanymi) z kioskiem na wierzchu Huzarowym; park w Kopciowej, szczyt góry krzyżowej, pomnik i park Puławskiego, wodospad Czarnego Potoku, szczyt góry »Jaworyna« 1116 m; n. p. m.; wieś Muszynka z resztkami okopów konfederatów barskich; zakład zdrojowy w Żegiestowie, zakład zdrojowy w Bardyowie; miasteczka pobliskie Tylicz, Muszyna, Bardyów, Zborów Lubownia, Palocsa. W wielu z nich zabytki historyczne i ruiny zamków.

Pora zdrojowa

od 15. maja do 10. października. Dzieli się na trzy sezony. Sezon pierwszy od 15. maja do 30. czerwca. Sezon drugi od 1. lipca do 31. sierpnia. Sezon trzeci od 1. września do 10. października. W sezonie I i III. ceny pomieszczeń w domach skarbowych i ceny kąpielowe w zakładach skarbowych niższe o 25%. W sezonie pierwszym i trzecim otrzymują urzędnicy państwowi, nauczycielki i nauczyciele szkół publicznych i zakładów naukowych za wykazaniem się w c. k. Zarządzie zdrojowym w Krynicy legitymacją bezpośredniej władzy przełożonej, dla siebie, żony i nieopatrzonych dzieci kąpiele za połowę ceny.

Lekarze i żony lekarzy otrzymują bezpłatne kąpiele

we wszystkich trzech sezonach za wylegitymowaniem się u lekarza c. k. zakładu zdrojowego.

Komunikacya.

Stacya drogi żelaznej państwowej Muszyna — Krynica, odległa 10 kilometrów od zakładu zdrojowego. Na stacji kolejowej zawsze powozy dwukonne, na 4 osoby, w cenie 4 do 6 kor. stosownie do sezonu. Prócz tego wózki dwu- i jednokonne. Połączenie pociągów z Krakowem, Lwowem i Pesztem bezpośrednio kilka razy dnia.

Frekwencya w ciągu ostatnich lat pięciu.

W ROKU	1899.	1900.	1901.	1902.	1903.
Ilość gości kąpielowych	5.026	5.882	6.268	6.343	6.647

Ilość kąpieł mineralnych i borowinowych tudzież hydropatycznych i rozesłanej wody krynickiej w ostatnich pięciu latach.

W ROKU		1899.	1900.	1901.	1902.	1903.
Eksport wody mineralnej flaszek		19.900	17.830	17.840	17.510	17.412
Wydano ogółem kąpieł	mineralnych	50.755	54.511	58.811	60.330	64.089
	borowinowych	18.153	19.296	18.717	19.479	18.328
	hydropatycznych	13.567	13.552	13.149	11.701	11.576

Taksa zdrojowa.

Oplaty zdrojowe wynoszą za czas dłuższy niż 7 dni pobytu, od osoby na cały sezon: Taksa kuracyjna I. klasy 6 koron, taksa za muzykę 6 koron, razem 12 kor. Taksa kuracyjna II. klasy 3 kor. za muzykę 3 kor., razem 6 koron. Lekarze, ich żony i dzieci, nauczyciele i nauczycielki szkół ludowych, wojskowi i ich żony od feldfebla na dół, dzieci do lat 10. i służba niższa, są wolni od opłaty. Ubodzy są od opłaty taksy zdrojowej uwolnieni tylko w pierwszym i trzecim sezonie, jeżeli się wykażą legalnem świadectwem ubóstwa.

Zgłoszenia przyjmuje i wszelkich wyjaśnień udziela: c. k. Zarząd zdrojowy w Krynicy

Pensjonat Emilii Burzyńskiej

w willi „pod Wisłą“ w Krynicy

założony w roku 1893, położony w pośrodku zdrojowiska, parę minut drogi od łaźni mineralnych i borowinowych, tyleż od kościoła rzymsko-katolickiego i teatru.

Dom w ogrodzie; pokoje z kompletnem urządzeniem, pościelą i usługą — względnie od położenia i wielkości w cenie: a) w sezonie pierwszym t. j. od 15 maja do 1-go lipca

od 1—4 koron na dobę, *b*) w sezonie drugim t. j. od 1 lipca do 1-go września od 2—8 koron; *c*) w sezonie trzecim t. j. od 1-go września, tak jak w sezonie pierwszym. Całkowite utrzymanie, złożone ze śniadania, obiadu, podwieczorku i kolacy, koron 6 dziennie od osoby.

Do użytku gości służy duża sala jadalna, salon z fortepianem, czytelnia gazet i biblioteka.

SANATORYUM ZIMOWE

pod kierunkiem

Dra Franciszka Kmietowicza w Krynicy.

Sanatorium urządzone w willi Trzech Róż, składa się z 40 pokoi, ogrzewanych, wedle wszelkich wymagań higieny urządzonych.

Sanatorium to położone w kotlinie krynickiej, od północy, wschodu i zachodu osłoniętej górami, ku południowi

przechodzącej w otwartą płaszczyznę ku Muszynie, w klimacie zdrowym, podalpejskim, o jednostajnej ciepłocie zimowej, niepodlegającej nagłym zmianom; zapewnia kuracjuszom dobre warunki w odzyskiwaniu zdrowia.

Cisza zimowa w tej miejscowości wpływa zbawiennie na uspokojenie nerwów; wycieczki sankami w piękne okolice krynickie o cudnych widokach zimowych, zapewniają kuracjuszom, przy stałej ciepłocie zimowej, rozrywkę nader miłą i zdrową.

Na miejscu doborowa czytelnia, gry towarzyskie itp. rozrywki w sali zbiorowej, nadzwyczaj mile skracają wieczory zimowe.

W Sanatorium tem znaleźć mogą pomieszczenie tylko osoby nerwowe niedokrewne i ozdrowieńcy (rekonwalescenci) po chorobach ostrych niezakaźnych i osoby potrzebujące wypoczynku i spokoju.

Nie przyjmuje się jednak osób dotkniętych chorobami zakaźnymi, piersiowymi i umysłowymi.

Środki lecznicze w Sanatorium są: picie wód mineralnych miejscowych i zagranicznych, jak w sezonie letnim, zabiegi wodolecznicze pokojowe, elektryzacye, mięsienie i t. p. zabiegi potrzebne w zakresie wyżej wymienionych chorób.

Opieki lekarskiej udziela w Sanatorium Dr. Franciszek Kmietowicz, lekarz od 12 lat zamieszkały w Krynicy, obeznany z klimatem i miejscowemi środkami.

Sezon trwa od 10 Października do 30 Marca.

Ceny: Pokój o jednym łóżku 2 kor. dziennie; salon o 2 łóżkach 4 kor. dziennie. Za każde dostawione łóżko wraz z pościelą do pokoju czy też do salonu 1 kor. dziennie.

Wikt: Śniadanie, drugie śniadanie, obiad, podwieczorek i wieczerza wedle wskazówek lekarza ordynującego, 6 kor. dziennie.

Zgłoszenia należy adresować do Zarządu Sanatorium pod Trzema Różami w Krynicy (Galicja).

Zakład dyetetyczny Dr. Skórczewskiego w Krynicy.

Zakład znajduje się w samym środku zdrojowiska Krynicy, tuż przy głównym chodniku a w pośrodku między źródłem i łazienkami oraz zakładem wodoleczniczym, teatrem i pocztą. Budynek zakładowy, wyłącznie na ten cel budowany, obejmujący około 60 pokoi, z których najmniejsze mają przeszło 60 mtr. kubicznych przestrzeni, położony jest na wschodopółnocnie i otoczony ogrodami. Pokoje ma duże, widne, z balkonami, wygodnie umeblowane, z piecami, z doskonałą pościelą i staranną służbą. Cały zakład posiada własne wodociągi. Na parterze jest duża, na 100 osób, bardzo gustowna sala jadalna, w rodzaju oranżeryi a obok niej pokój do czytania lub gry. Z pierwszego piętra prowadzi most do ogrodów, które wraz z własnym parkiem obejmują około 12 morgów przestrzeni. W ogrodzie tym, od samego początku, są prowadzone wszystkie drogi w ten sposób, aby służyły do leczenia terenowego (*Terrain-Cur*), gdyż ogród ten wznosi się 80 mtr. powyżej poziomu domu.

Kuchnia zupełnie jest od zakładu oddzielona a połączona tylko telefonem. Całe jej urządzenie i prowadzenie jest wyłą-

cznie skierowane do jaknajlepszego odżywiania organizmu, dlatego jej głównym i wyłącznym kierownikiem jest sam właściciel zakładu, który we wszystkich szczegółach odnosnych do odżywiania sam wydaje rozporządzenia pierwszorzędnym w kraju kucharzom i codziennie sam kontroluje jakość materiałów spożywczych i sposób ich przyrządzania.*)

Jak najlepsze odżywianie a odpowiednie do jakości choroby, jest podstawą wszelkiego rodzaju kuracyj, jakie się prowadzi a zatem przedewszystkiem leczenie wodami mineralnymi miejscowymi jak i zagranicznymi, kąpielami borowinowymi, mineralnymi, zabiegami wodolecznicznymi, do których o ile w domu się wykonują, posiada doskonałą służbę, jak również leczenie elektrycznością i masażem.

Dyeta zwyczajna w Zakładzie:

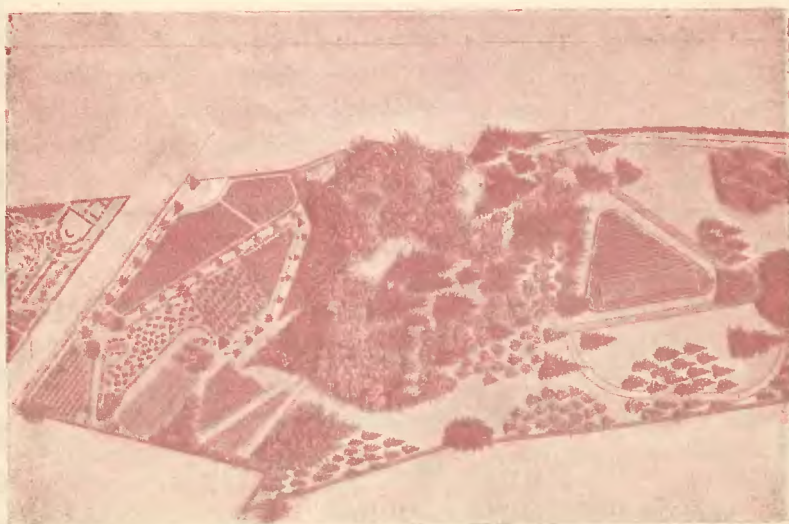
Godzina 7½—8½		Białka	Tłuszczy	Węglowod.
Napoju (mleko, kakao, czekolada, kawa herbata)	gm. 250	10	—	15
Bułki (rozków, sucharków)	» 100	7	—	43
(Masło)	» 15	—	10	—
Godzina 10—11				
Mięso zimne (szynka, ozór, polędwica, pasztet, cielęcina)	» 100	23	4	—
Chleb biały	» 100	7	—	55
Godzina 1½				
Rosół lub zupa (kaszka, grzanki, kluski)	» 150	2	2	10
Mięso (lub przystawka)	» 100	16	2	—
Jarzyny	» 200	4	6	40
Pieczeń	» 100	20	8	—
Mączne potrawy (kluski, kasza, ryż)	» 150	8	8	60
Białe mięso (drób, dziczyzna itp.)	» 200	22	4	—
Kompot	» 100	1	—	43
Legumina	» 10	5	4	50
Chleb razowy	» 100	7	—	49
Godzina 6½				
Mięso — pieczeń	» 100	20	8	—
Jarzyny	» 200	4	6	40
Legumina	» 100	5	2	50
Chleb biały	» 100	7	—	55
Herbata	» 250	—	—	15
Razem		168	64	525
Fizyologicznie potrzeba		100	50	400

*) Dr. Skórczewski: Rzut oka na znaczenie drobnoustrojów i ptomai-
nów w dyjetetyce. Kraków, 1891, str. 43.

T. S. Zakład Dr. Skórczewskiego w Krynicy. Kraków 1889, str. 24.

Sala jadalna w Zakładzie Dra Skórczewskiego w Krynicy.

Plan ogrodu Zakładu Dra Skórczewskiego w Krynicy.

Dytetyczne leczenie, lubo we wszystkich chorobach jest bardzo ważne, to w swych skutkach przewyższa wszystkie inne metody lecznicze w następujących chorobach: niedokrewność, blednica, białaczka, zimnica i jej następstwa, wszelkiego rodzaju wyniszczenia ustroju, wątłość, krzywica i rozmiękczenie kości, żołąd, dna (artrytyzm, reumatyzm), moczówka cukrowa, otyłość, choroby układu nerwowego, zwłaszcza neurastenia i histerya, choroby nerek, zboczenia chorobowe dróg moczowych, choroby serca, a osobliwie choroby przewodu pokarmowego.

W zakładzie znajdują chorzy wszelką opiekę, dlatego zbyt jest, by towarzyszyły im osoby zdrowe.

Kierownikiem zakładu jest jego właściciel Dr. Skórczewski, nadto w zakładzie jest asystentem samodzielny i doświadczony lekarz Dr. Zarzycki a także do pomocy słuchacz medycyny Witold Skórczewski. Jednak żaden chory nie jest obowiązany leczyć się wyłącznie u nadmienionych lekarzy, ale leczenie może prowadzić każdy inny lekarz, który się w drodze koleżeństwa porozumiewa z kierownikiem zakładu.

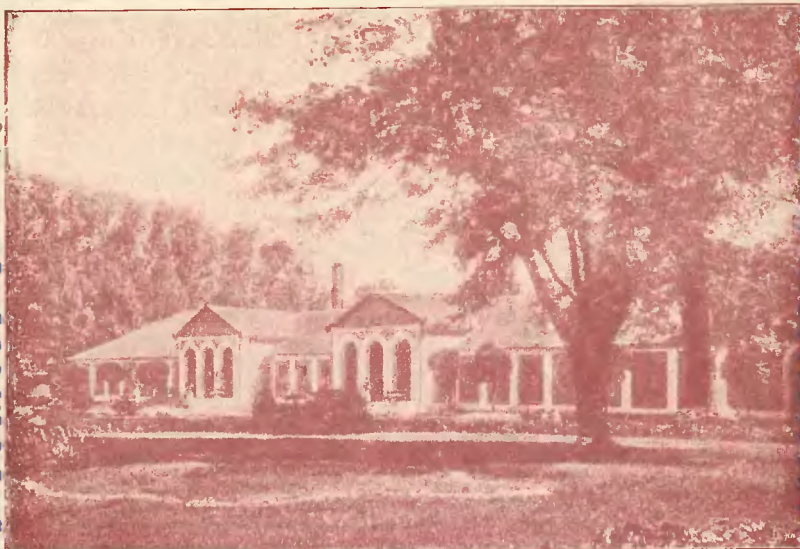
Ceny są możliwie bardzo niskie a zależą od wielkości i jakości pokoju. W maju, czerwcu i wrześniu są o 20% niższe.

Wszelkie zgłoszenia należy nadsyłać pod adresem:

Dr. B. Skórczewski w Krynicy

PENSYONAT ŁUCYI ŻELESZKIEWICZ i KLARY KACZKOWSKIEJ
w willi »pod Wawelem« -- w Krynicy
na wzgórzu naprzeciw łaźienek
mineralnych i borowinowych --

LUBIEŃ

ZAKŁAD ZDROJOWO-KĄPIELOWY

napisał Władysław Popiel
magister farmacji i Dyrektor Zakładu.

Źródła Lubieńskie należą do kategorii tych, które swoją wziętość nie zawdzięczają li sztucznej reklamie, ale z Bożej łaski posiadają one swą przyrodzoną, prawie cudowną wartość leczniczą i to od wieków. Że tak jest, świadczą o tem liczne wykopaliska w obrębie zakładu. Znaleziono tu liczne kliny, młoty, siekiery i noże kamienne oraz ławnice pogańskie. Na folwarku Gorówszczyzna jest miejsce Dziewin zwane, co jest bez kwestyi pochodzenia pogańskiego, albowiem miejsce ofiarnicze na cmentarzyskach pogańskich zwano Zeuwinem. Prawdopodobnie zatem wody ze źródeł lubieńskich były już starożytnym narodom znane, jakkolwiek dokładne daty o używaniu wód siarczanych ze źródeł lubieńskich jako leczniczych tylko szesnastego wieku sięgają.

Okolica Lubienia bogata w lasy i stawy już dla samej obfitości wszelkiego zwierza wczesnie się zaludniła, a stałe osiedlenie otrzymał Lubień w roku 1220 za rządów Kolomana

w Haliczu. W roku 1241 zniszczony był Lubień z powodu sprzeniewierzenia się kniaziów bołochowskich w wojnie z Rościszawem, pretendentem do tronu halickiego. Odtąd ta miejscowość stała się pustką z powodu bratobójczych wojen między książętami ruskimi. Dopiero po zajęciu Rusi czerwonej przez Kazimierza Wielkiego osiedlił się Lubyn na nowo i został do dóbr królewskich wcielony. Król Władysław Jagiełło nadał jako królewszczyznę Lubyn rodzinie Parawa i w roku 14² Mikołaj Parawa pisze się Parawa z Lubynia, Starosta halicki.

Już przy końcu szesnastego wieku używano wód siarczanych ze źródeł lubieńskich jako leczniczych, szczególnie Ormianie i Żydzi zjeżdżali z dalekich stron, by u źródeł Lubieńskich ukojenia swych cierpień szukać. Tu rozbijali swoje namioty i w kotłach ze sobą przewiezionych grzali wodę do kąpieli. Kiedy już i mieszczenie lwowscy zaczęli zjeżdżać celem kuracyi do Lubienia i urządzono łaźienki, przyszedł napad Tatarów, który w roku 1624 Lubień kompletnie spustoszył.

Wilczkowie nie odbudowali już Lubienia, tylko sprzedali takowy Annie z Rzewuskiej Humieckiej. Z rodziny Humieckich przeszedł Lubień drogą dziedzictwa na rodzinę Książąt Jabłonowskich, a na początku dziewiętnastego stulecia drogą kupna na rodzinę Baronów Brunickich.

Od czasu kiedy Lubień przeszedł na własność rodziny Baronów Brunickich, rozpoczyna się właściwa racjonalna eksploatacja wód siarczanych i borowiny w Lubieniu. Baron Konstanty Brunicki wystawił okazałe łaźienki o 50 kabinach, pobudował domy mieszkalne, założył wspaniały park, poprowadził wodociąg z Kamionek do zakładu, ażeby zakład w dobrą źródlaną wodę do picia zaopatrzyć i tak urządzony zakład oddał do użytku publicznego.

W roku 1886 Najjaśniejszy Pan zwiedzał szczegółowo zakład zdrojowy, łaźienki i wszystkie urządzenia zdrojowe i wyraził z tego powodu swe wysokie zadowolenie.

Działanie wód Lubieńskich.

Działanie lecznicze kąpieli mineralnych w ogóle a siarczanych w szczególności, polega na większem lub mniejszem podrażnieniu skóry. Najbliższe kończyny nerwów zostają podrażnione i sprawiają rozszerzenie naczyń. Podrażnienie to

przenosi się na cały system nerwowy i sprawia, że wszystkie czynności fizyologiczne się potęgują. Przemiana materii staje się szybszą, a tem samem zwiększa się z jednej strony wydzielanie produktów chorobowych, z drugiej strony wessanie wszelkich wysieków się potęguje. Chodzi zatem przede wszystkim oto, by wody mające być użyte jako lecznicze zawierały jaki rodzimy stały składnik, któryby zawsze jednakowo skórę drażnił. Od takiego bowiem składnika wartość lecznicza wody zawisła. Takimi składnikami warunkującemi dobroć a właściwie powiedziawszy skuteczność wód siarczanych są w pierwszym rzędzie siarkowodor i wolny kwas węglowy. Siarkowodor szczególnie posiada jemu tylko właściwy sposób drażnienia skóry, pobudzając takową do energicznego funkcjonowania i wydzielania obfitego potu. Z potem wydziela się znaczna część produktów chorobowych. Dlatego tylko takie wody mogą być jako lecznicze używane, które dostateczną ilość siarkowodoru i wolnego kwasu węglowego zawierają, inne bowiem wody nie mają wartości leczniczej. Między wodami siarczanemi zajmują wody Lubieńskie pod względem zawartości siarkowodoru i kwasu węglowego bez zaprzeczenia pierwsze miejsce, gdyż posiadają oba te składniki w znacznie większej ilości jak inne źródła i to bez różnicy czy są źródłami gorącemi czy zimnemi.

Woda z źródeł Lubieńskich posiada $+10^{\circ}$ Celzyusza stałej ciepłoty, przeto do kąpieli musi być ogrzewaną. Wskutek ogrzewania nie traci ona nic na zawartości gazów, gdyż przychodzi wprost z źródła rurami do szczelnie zamkniętego kotła, gdzie się ogrzewa i wprost z kotła płynie szczelnie zamkniętymi rurami do wanien. Woda zimna wiąże znacznie więcej gazów jak woda gorąca a przechodząc z tym większym zasobem do kotła tam go już utracić nie może, a zatem jest skuteczniejszą jak woda z gorących źródeł (Thermen).

Położenie Lubienia.

Lubień wieś w powiecie Gródeckim w samem centrum Galicyi wschodniej, położony na 298 metrów nad poziomem morza, otoczony pagórkami pasma wzgórz Małkowickich od wschodu, od północy zasłonięty lasami, posiada klimat średnio umiarkowany niepodpadający raptownym zmianom. Grunt

piaszczysty przepuszczalny chłonie prędko wodę, wskutek czego szczególnie w obrębie zakładu zawsze sucho.

Wjeżdżając do Lubienia od strony Gródka, sprawia on nadzwyczaj dodatnie wrażenie, gdyż po spaleniu wszystkie domy murowane i dachówką kryte przypominają raczej jakieś schludne miasteczko jak wieś. Sam zakład położony po prawej stronie gościńca Lwowsko-Samborskiego, w bardzo pięknie urządzonej 50-cio morgowym części liściastym, częścią szpilkowym parku. Zakład posiada 12 przeważnie murowanych jedno i dwu piętrowych domów o 200 obszernych i suchych pokojach, urządzonych sposobem hotelowym z wszelkim komfortem tak, że nawet najwybredniejszych zadowolnić mogą. Kościółek w samym zakładzie gdzie codzień polskie i ruskie nabożeństwo się odprawia. Restauracja w samym centrum zakładu, jakoteż poczta, urząd telegraficzny i apteka, tak że chory ma wszystko pod ręką.

Dla osób nie chcących się stołować w restauracji są urządzone kuchenki a wiktuałów, jak to nabiału, drobiu i jarzyn dostarczają miejscowi i okoliczni wieśniacy po cenach wiejskich. Mięso co dzień świeże i dobre jest na miejscu, gdyż Lubień posiada wedle wszelkich wymogów sanitarnych urządzoną rzeźnię, zostającą pod ciągłym nadzorem lekarza zakładowego i komisarza rządowego. Dwóch piekarzy dostarcza co dzień świeżego i smacznego pieczywa. Jeżeli zatem kto kuchnię własną prowadzić chce, to wszystkiego podostatkiem i na każde zawołanie dostanie. Dotychczas cierpiał Lubień z powodu braku dobrej komunikacji, gdyż trzeba było albo pocztą ze Lwowa 4 mile jechać lub od stacji Gródek 2 mile co szczególnie dla ciężko chorych było bardzo nużące. Obecnie kolej Lwów—Sambor, zbliżyła Lubień do świata albowiem stacja Lubień tuż przy zakładzie umożliwia nawet ciężko chorym dostanie się w kilku minutach na wózkach dla chorych do Zakładu. Ponieważ jazda koleją do Lwowa trwa tylko 1/2 godziny przeto Lubień jest niejako przedmieściem Lwowskiem a kursujące pociągi spacerowe nie mało się przyczyniają do ożywienia ruchu w Lubieniu.

Wycieczki i rozrywki w Lubieniu. Klub Lubieński, który za opłatą 2 Kor. od osoby za cały sezon urządza dla swoich członków niezawisłe od zebranych ogólnych, wycieczki, koncerty, wieczorki tańcujące itp. rozrywki.

Muzyka zakładowa, która przygrywa dwa razy dziennie w parku podczas picia wód.

Sala balowa, w której się 200 osób z łatwością mieści, gdzie się co niedzielę odbywają ogólne reuniony. W sali dobry fortepian.

Kręgielnie.

Strzelnica na której za opłatą patronów odbywa się strzelanie do tarczy.

Lawn Tennis.

Czytelnia, w której wszystkie dzienniki krajowe i nie-które zagraniczne się znachodzą.

Biblioteka zakładowa, z której za dopłatą 1 Kor. miesięcznie książki pożyczać można.

Jeżdżenie na łódkach po 600 morgowym stawie.

Spacery w parku zakładowym.

Wycieczka do czarnego stawu, położonego w lesie, lub do lasu za torem kolejowym, gdzie urządzono boisko do gier i tańców.

Wycieczka do parku zamkowego lub na folwark Gorow-szczyzna.

Wycieczka do kamieniołomów.

Wycieczka do Gródka, do Czerlan do fabryki papieru.

Spacery nad stawem lub na dworzec kolejowy.

Środki lecznicze w Lubieniu.

1. Woda siarczana z źródła Ludwika do kąpieli.
2. Borowina wedle wszelkich wymogów balneoterapii przyrządzona.
3. Zakład hydropatyczny urządzony wedle najnowszych wymogów.
4. Kąpiele rzeczne w Wereszycy.
5. Gimnastyka szwedzka, bierna i oporowa.
6. Leczenie elektrycznością.
7. Masaż.
8. Apteka stała w miejscu.

Czas kąpielowy trwa od 10 Maja do końca Września i jest podzielony na trzy sezony. I. od 10 Maja do 20 Czerwca. II. od 20 Czerwca do 20 Sierpnia. III. od 20 Sierpnia do końca Września.

Wskazania.

Choroby w których wody Lubieńskie z bardzo dobrym skutkiem używane bywają:

1. Gościec, reumatyzm chroniczny stawów i mięśni.
  2. Dna (arthritis) jakoteż zadawniowe wypociny pozapalne tak reumatyczne jakoteż i dnawe.
  3. Długotrwałe obrzęki po zwichnięciach i złamaniach.
  4. Choroby nerwowe jak: nerwice, niedowłady, i porażenia, nerwobóle.
  5. Zolży szczególnie w sprawach zapalnych okostnej i stawów jakoteż w chorobach na tle skrofalicznem.
  6. Przeważna część chorób kobiecych jak np. zapalenie przy i około maciczne, zapalenie jajników, białe upławy itp.
  7. Kiła w późniejszych stadyach po nadużyciu rtęciowych preparatów.
  8. Choroby płucne jak chroniczny katar krtani, chroniczne zapalenie oskrzeli, rozedma płuc i astma szczególnie w tych wypadkach gdzie jest atonia błon śluzowych.
  9. Zatrucia rtęcią, ołowiem i innymi metalami.
  10. Woda Lubieńska jest zarazem wskazaną jako środek kosmetyczny, użyta bowiem wedle wskazówek lekarza, nietylko usuwa wszelkie nieczystości wynikłe z powodu choroby skórnej na twarzy, ale tak odświeża i powraca pierwotną delikatność płci, że wszelkie inne kosmetyki stają się zbyteczne. Zapobiega również wypadaniu włosów.
- Lekarzem zakładowym jest: Dr. K. Wernicki (syn).

Taksa kuracyjna.

Od osób, które dłużej jak trzy dni w obrębie zakładu kąpielowego pozostają pobiera się takse kuracyjną w kwocie 8 Kor. od osoby a to bez względu na to, czy pobierają kurację, czy też pozostają tylko dla świeżego powietrza.

Służba i dzieci o ile 10 lat nieprzekroczyły, nie płacą taksy kuracyjnej. Chorzy opatrzeni w świadectwo ubóstwa potwierdzone przez odnośne c. k. Starostwo mogą być od płacenia taksy częściowo lub też w całości uwolnieni. Dla ubogich są też kąpiele i mieszkania w I i III sezonie znacznie tańsze. Ulgi co do taks obowiązują tylko w I i III sezonie.

Cennik mieszkań.

Za pojedyncze pokoje umeblowane sposobem hotelowym płaci się po 30 Kor., 44 Kor., 52 Kor., 64 Kor. i wyżej miesięcznie, stosownie do wielkości pokoju i umeblowania tegoż.

Ceny rozumieją się wraz z obsługą, a służbie niewolno się o jakieś datki lub zapłatę upominać.

Wikt w restauracyi zakładowej składający się z śniadania, obiadu i kolacyi od 48 Kor. miesięcznie i wyżej stosownie do żądań kuracyusza stawianych restauratorowi.

Rozbiór wody siarczanej w Lubieniu dokonany przez Profesora Dr. Radziszewskiego dał następujący wynik:

Woda jest bezbarwną, przezroczystą, o silnej woni siarkowodoru, pozostawiona w naczyniu na powietrzu mątnieje wskutek wydzielającej się siarki.

Przypływ wody na godzinę 18.000 litrów czyli 430.000 na dobę.

Ciepłota $+ 10^{\circ}10$ C. o ciężarze gatunkowym 1.00216. W 10000 częściach znaleziono:

Siarkanu potasowego	0.149732
» sodowego	0.934018
» litowego	0.006889
» amnonowego	0.94925
» wapniowego	12.422813
» strontowego	0.484207
» magnowego	1.297766
» glinowego	1.468351
Podsiarczanu wapniowego	0.219923
Chlorku sodowego	0.390806
Dwuwęglanu wapniowego	5.541364
» magnowego	0.034956
» żelazowego	0.053055
Fosforanu glinowego	0.009176
Bezwodnika krzemowego	0.821800
Ciał organicznych	0.359008
Soli manganowych	ślady
Gazu bagiennego	ślady
Azotu	0.144630

czyli 54.03 cetn. sześciennych.

Do przeniesienia . . . . .

25.811718

Z przeniesienia	25·811718
Siarkowodoru	1·115354
czyli 733·4606 cent. sześciennych.	
Bezwodnika węglowego wolnego	1·697420
czyli 850·7517 centm. sześciennych.	
Razem	28·626492

Rozbiór borowiny Lubieńskiej.

1 klgr. borowiny zawiera 60 gramów ciał rozpuszczalnych w wodzie.

Ciał organicznych	10·7506
Ałunu	9·2728
Siarczanu żelazowego	2·9224
Tlenku żelazowego połączonego z kwasami organicznymi	0·4752
Siarkanu sodowego	2·9816
Chlorku sodowego	0·3256
Siarkanu wapniowego	30·0036
Kwasu fosforowego	0·2728
Kwasu krzemowego	ślady

Dr. Radziszewski powiada: Z powyższego rozbioru okazuje się, że borowinę z Lubienia należy zaliczyć do bardzo cennych środków leczniczych, jakimi mało który z zakładów poszczycić się może. Przedewszystkiem należy zaznaczyć niezwykłą ilość soli żelazowych, ałunu i ciał ogranicznych, które to składniki muszą wywierać znaczny wpływ na organizm ludzki.

Ruch chorych w Zakładzie zdrojowo-kąpielowym w Lubieniu w sezonie 1903: W roku 1903 leczyło się w Zakładzie 737 osób.

Dr. Włodzimierza Dobińskiego

Zakład psychiatryczny
we Lwowie „Nad żelazną wodą”

Zakład wodoleczniczy i Sanatorium
Dra Adama Majewskiego we Lwowie
obok parku Stryjskiego

Leczenie wodą — masażem — elektrycznością — elektro-
masażem — Kąpiele świetlno-elektryczne.

Zakład przyjmuje chorych z zupełnem zaopatrzeniem do kura-
cji wymienionych.

Chorzy potrzebujący innych zabiegów leczniczych, mogą także
mieć utrzymanie i nadzór nad poleconą kuracją.

Dla miejscowych chorych leczenie dochodząco.

SANATORYUM Dra Eugeniusza Wajgla

pod zarządem Soleckiego Kazimierza

we Lwowie, przy ulicy Ottona Hausnera pod l. 11.

Nr. telefonu 678. — Adres dla depesz: »Sanatorium Dra Wajgla. Lwów«.

Nie jedźmy za granicę, gdzie nas wyzyskują. — Leczymy się u swoich. Pozostańmy w kraju, gdzie mamy w każdej gałęzi wiedzy lekarskiej znakomite, w niczem zagranicznym nie ustępujące siły, gdzie mamy cały rok otwarte Sanatorium Dra Eugeniusza Wajgla, które przyjmuje chorych na stały pobyt z wyjątkiem zakaźnych i umysłowych.

Pod zarządem Soleckiego Kazimierza nowo przebudowane i urządzone higienicznie a jednak z komfortem — może odpowiedzieć najwybredniejszym nawet wymaganiom. — Sale operacyjne zaopatrzone w najnowsze przyrządy i instrumenta, odpowiadają wszelkim wymogom ante i aseptyki. — Pokoje zaś pod względem urządzeń dla wygody i zdrowia chorych potrzebnych — przewyższają zagraniczne.

Kuchnia we własnym zarządzie. — Wikt smaczny, zdrowy, higieniczny.

Czystość wzorowa — gościnność — uprzejmość staropolska.

Ceny przystępne — w porównaniu z zagranicą minimalne.

Dla chorych w Zakładzie umieszczonych kąpiele, biblioteka i dzienniki bezpłatnie.

Warunki przyjęcia:

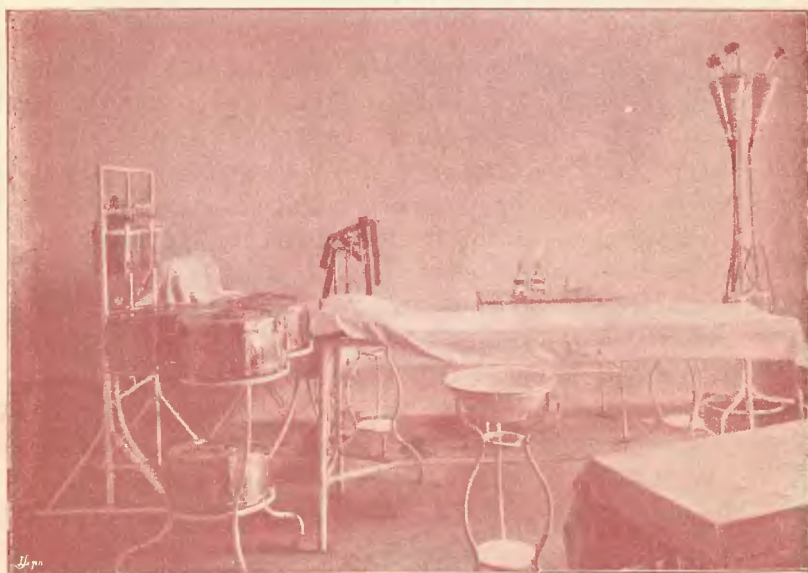
1. Do Sanatorium przyjmuje się osoby cierpiące celem leczenia wszelkiego rodzaju chorób, z wyjątkiem zakaźnych i umysłowych.

2. Chorzy umieszczeni w Sanatorium mają mieszkanie, całkowite utrzymanie i staranną ciągłą opiekę lekarza zakładowego, mieszkającego stale w Zakładzie. — Wybór zaś lekarza ordynującego pozostawia się woli chorego, który wynagradza go stosownie do poprzedniej z nim umowy.

3. Pokoje dla chorych odpowiadają wszelkim wymogom

Sale operacyjne w Sanatorium Dra Wajgla we Lwowie.

hygieny, a sale operacyjne urządzone są według najnowszych zasad aseptyki.

4. Każdy pokój służy na pomieszczenie jednego tylko chorego. Na żądanie chory zajmować może i więcej pokoi.

5. Pomieszczenie i pożywienie osób zdrowych, do rodziny, towarzystwa, lub posługi osoby chorej należących, nastąpić może za osobnem porozumieniem i wynagrodzeniem.

6. W pożywieniu chorych przestrzega się odpowiednią dyetę, stosownie do każdorazowego ich stanu zdrowia.

Za zasadę przyjmuje się: Śniadanie I-sze między godz. 7 a 9, śniadanie II-gie między 10 a 11, obiad między 1 a 2, podwieczorek między 4 a 5, kolacya między 7 a 8.

7. Na usługi chorych Zakład posiada osobną wprawną służbę, której obowiązkiem jest ściśle wykonywanie zleceń lekarza i utrzymywanie pokoi i ubioru chorych w należytem porządku.

Służbie nie wolno upominać się o osobne wynagrodzenie.

W razie żądania ciągłego czuwania przy chorym, Zakład zastrzega sobie osobne wynagrodzenie.

8. Odwiedzanie chorych dozwołonem jest — o ile na to pozwala stan chorego — od godziny 10-tej rano do 6-tej wieczór; wyjątkowo zaś za wiedzą lekarza Zakładu i po za temi godzinami.

9. Koszta utrzymania chorego wynoszą w I-szej klasie od 4 do 12 złr. dziennie, stosownie do zajętego mieszkania i wymagań chorego; w II-giej klasie 3 złr. dziennie. Koszta te pokrywają: opiekę lekarza Zakładu, leki, kąpiele, pomieszkanie, pożywienie, opał, światło, posługę i pościel.

Nie wlicza się w to: honorarya lekarzy ordynujących, koszta przygotowań do operacyi, opatrunków i asysty, wody mineralne, jakoteż osobno żądane napoje i potrawy.

10. Należytość opłaca się za dni 10 z góry, a po upływie tego czasu na dalsze dni 10. Gdyby chory krócej w Zakładzie pozostawał, zwraca się mu kwotę resztującą, przyczem jednak należytość za dni 3 bezwarunkowo zapłaconą być musi.

Wszelkie zgłoszenia nadsyłać należy do zarządu.

ZAKŁAD ORTOPEDYCZNY
DOCENTA CHIRURGII UNIwersYTETU LWOWSK.
Dra A. GABRYSZEWSKIEGO
WE LWOWIE ULICA AKADEMICKA L. 14, I-SZE P.

zaopatrzony jest we wszystkie najważniejsze i najnowsze przyrządy lecznicze i tak:

1. przyrządy gimnastyczne szwedzkie (wykonane przez Eckstranda w Stockholmie)
2. przyrządy do uruchomienia kręgosłupa (Knoke i Dresslera w Dreźnie)

3. przyrządy oporowe, wahadłowe i rozpędowe, służące do uruchomienia i rozruszania zeszywniałych stawów i członków (Knoke i Dresslera, Krukenberga, Beely'ego i Hoffs).

Leczy się: Garby (*Spondylitis etc.*) Skrzywienia karku (*Torticollis*) i Kręgosłupa (*Scoliosis*), zwichnięcia biodrowe wrodzone (*Luxatio coxae cong.*), Zapalenia chroniczne stawów, Krzywe kolana (*genua valga et vara*), Krzywe stopy (*pes equinovarus*) Zeszywnienia i przykurczenia stawów po zapaleniach, zwichnięciach i złamaniach, jakoteż po operacjach — dalej różnorodne porażenia i niedowłady, chorobę Little'go, kurcz pisarski i t. d., masażem, gimnastyką, elektrycznością i odpowiednimi przyrządami (mechanotherapie, kinesiotherapie i apparatotherapie).

Wyrób gorsetów i aparatów ortopedycznych. Wszelkie zabiegi lecznicze wykonują tylko lekarze i ukończeni medycy.

MARYÓWKA

SANATORYUM i ZAKŁAD WODOLECZNICZY

D-ra Józefa Zakrzewskiego

pod Lwowem otwarte cały rok.

Położenie i klimat.

Sanatorium leży w odległości 3 km. od rogatki Łyczakowskiej we Lwowie obok gościńca prowadzącego do Winnik.

Ze Lwowa do zakładu dojechać można dorożką; na zamówienie poprzednie listowne, telegraficzne lub telefoniczne wysyła zakład na dworzec kolei lub na oznaczone miejsce powóz kryty lub otwarty. Zamierzona budowa kolei ze Lwowa do Podhajec z przystankiem w Maryówce ułatwi znacznie dojazd ten z za Lwowa i z miasta samego. W kierunku wschodnio-południowym od Lwowa przecina gościniec wiodący ku Winnikom okolicę uznaną za najpiękniejszą w otoczeniu Lwowa. Już w obrębie miasta Lwowa, począwszy od parku Łyczakowskiego, otaczają obie strony gościńca piękne lasy wysokopienne, które zajmują milowe przestrzenie górzystego

Maryówka, widok z gościńca.

terenu. Wśród tych lasów w odległości kilkuset metrów od gościńca wznoszą się na pagórku zabudowania zakładu otoczone kilkunastu morgowym parkiem i lasami. W obec tego położenia klimat miejscowy łagodny i jednostajny a powietrze miernie wilgotne*), bogate w ozon oddziałują korzystnie na narządy oddechowe i wzmacniając na cały organizm.

Urządzenie zakładu.

Zakład mieści się w kilku budynkach. Budynek główny zawiera dwie sale dla wodolecznictwa, kąpiel elektryczną, kąpiel gazową, pokój ordynacyjny lekarza z przyrządami do elektroterapii, salę gimnastyczną, oraz salę dla ćwiczeń tabetyków metodą Frenkla, dalej pokój bilardowy, wspólny salon i czytelnię, jadalnię, kuchnię na najwyższym piętrze, oraz kilkanaście pokoi mieszkalnych. Dwa inne budynki, tak zwana willa i szwajcarka, są wyłącznie mieszkalne a zawierają bądź obszerne salony, bądź mniejsze, skromniej urządzone pokoje; wiele z nich łączy się z otwartymi lub krytymi werandami zwróconymi do słońca. Od jesieni roku 1903 nabyłem zakład

*) Przeciętna wilgotność względna powietrza w lecie wynosi 50 – 60%.

na wyłączną własność i przeprowadziłem wiele ulepszeń w urządzeniu zakładu.

W kaplicy zakładowej, stojącej wśród parku, odprawia się prawie co dnia Msza święta.

W salonie umieszczono fortepian i przybory do zabaw i gier pokojowych; czytelnia zaopatrzona w najnowsze dzieła oraz kilka najpoczytniejszych dzienników są zawsze dla użytku gości zakładowych. Wszystkie budynki zakładowe są murowane, piece w nich kaflowe, posadzki parkietowe, wychodki urządzone wzorowo.

W obrębie parku znajdują się dwie kręgielnie, plac dla lawntennisu, a na małej sadzawce czółna.

Zakład opasują dokoła rozległe lasy, tak liściaste jak i szpilkowe, łączące się w znacznej części bezpośrednio z parkiem zakładowym. Wszystkie one otwarte dla gości zakładowych, którzy korzystając z wygodnych dróg i ścieżek, mogą używać dalekich przechadzek bądź po płaskim, bądź pagórkowatym terenie.

W obrębie lasu przytykającego do zakładu znajdują się boiska dla kąpeli powietrznej i słonecznej — osobno dla pań i panów.

Środki lecznicze:

Zabiegi wodolecznicze w każdej formie; jako kąpiele ciepłe, zimne, kąpiele i tusze parowe; natryski dolne, boczne, górne, natryski szkockie.

Elektryczność w formie prądu stałego i przerywanego, tudzież w formie franklinizacji; kąpiele elektryczne dwukomorowe galwaniczne i faradyczne.

Masaże ogólne i częściowe wykonywane przez wprawionych kąpielowych.

Masaż faradyczny jako najdzielniejszy środek do zwalczania atonii przewodu pokarmowego.

Od lat kilku używam z wielkiem powodzeniem zawijań mułem »Fango z Batagii«.

Kąpiele gazowe Co_2 obojętne lub solankowe.

Gimnastyka w sali zaopatrzonej w odpowiednie przyrządy.

Ćwiczenia D-ra Frenkla, tak zwana szkoła chodzenia dla tabetyków urządzona w specjalnej sali ściśle według wskazań D-ra Frenkla.

Domek szwajcarski w Maryówce.

Kapliczka.

Kąpiel powietrzna i słoneczna na boiskach urządzonych oddzielnie dla panów i pań wśród parku zakładowego.

Jako były lekarz na klinikach chorób kobiecych prof. Ehrendorfera w Innsbrucku, Winckla w Monachium, Chrobaka we Wiedniu, przeprowadzam wszelkie kuracye w zakres położnictwa i ginekologii wchodzące.

W stosunku do środków leczniczych jakimi zakład rozporządza idą i wskazania: nie przyjmuję zatem chorych umysłowo, gruźliczych i chorych infekcyjnie. Leczę zaś wszelkie choroby nerwowe, neuralgie ostre i przewlekłe. Choroby kobiece i choroby przewodu pokarmowego zwłaszcza na tle niedowładu (atonii), zboczenia, przemiany materii jak skaza moczaniowa (gicht), reumatyzm i t. d., choroby nerek i pęcherza, tabes (wiąd rdzenia), dalej alkoholismus, nicotinismus, atrophia musculorum, adipositas, impotentia virilis, sterilitas itd.

Kuchnia zakładowa wzorowa bez wszelkiego szablonu, ani więc jarska, ani wyłącznie mięsna, ale ściśle indywidualnie dostosowana do przypadków. Potrawy wszelkie sporządzone z artykułów najpierwszej jakości tylko na deserowym maśle, wolne od wszelkich ostrych przypraw jak ocet, korzenie i t. d.

**Laboratorium
chemiczno-
farmaceutyczne.**

**Skład wód
mineralnych.**

**Główny skład
przetworów
zdrowych
Morszyńskich.**

Apteka pod węgierską koroną Jakóba Piepes-Poratyńskiego

założona w r. 1772. we Lwowie założona w r. 1772.

przeniesioną została w r. 1902 do zupełnie nowego,
umyślnie w tym celu wybudowanego lokalu

przy placu Bernardyńskim 1. 1.

**Skład środków leczniczych specjalnych, krajowych i zagra-
nicznych. -- Skład przyrządów chirurgicznych i opatrunków.**

Wina lecznicze,

w szczególności wina lecznicze własnego wyrobu, jak:
Wino hiszpańskie Malaga z chiną - - Wino hiszpańskie
Malaga z chiną i żelazem - - Wino hiszpańskie z pe-
psyną - - Wino hiszpańskie Malaga z rebarbarum - -
Wino hiszpańskie Malaga z kaskarą sagradą - - Wino
Kondurango - - (Cena butelki Kor. 3.—).

Malaga - Marsala - Cognac. Środki kosmetyczne i toaletowe.

(Oulontyna, woda do ust przepisu Dra W. Liszniew-
skiego, c. k. lekarza sztabowego (2 kor.) - - Proszek
do zębów Dra W. Liszniewskiego (1 kor.) - - Elixir
Strasskiego (1 kor.) - - Pasta do zębów Strasskiego
(1 kor.) - - Bay-rum roślinny (1 Kor. 20 hal.) i t. d.)

Ceny w zakładzie możliwie najniższe:

Pokój z całym utrzymaniem dziennie i z opałem od 6 do 10 koron, zależnie od pokoju.

Wikt normalny 3 razy dziennie.

Za opiekę lekarską opłaca się 10 koron tygodniowo. Za wodolecznictwo również 10 koron tygodniowo.

Frekwencya w zakładzie w lecie od 30—40 osób stale w zakładzie, w zimie 10—15 osób.

Szczegółowe opisy i wszelkich informacyi udziela odwrotnie Dr. Józef Zakrzewski. Lwów 14. Maryówka.

MORSZYN.

Morszyn leży w południowo-wschodniej Galicyi, w powiecie stryjskim, przy linii kolei państwowej Stryj-Stanisławów, u północnych stoków Beskidu, w wale górskim rozdzielającym doliny rzek Stryja i Świcy. Wzniesiony jest na wysokości 316 metrów nad powierzchnią morza, a otoczony bardzo obszernymi lasami iglastymi, odznacza się zdrowym, łagodnym, podgórskim klimatem.

Pod względem komunikacyi przedstawia warunki ogromnie dogodne, gdyż oddalony jest od Stryja i Bolechowa o 20 minut, a od Lwowa o 2 godziny jazdy koleją. Stacya kolei, poczta i telegraf w miejsku.

Zakład kąpielowy położony jest w pięknym, 25-morgowym parku i posiada kilka większych i mniejszych pawilonów o 60 pokojach mieszkalnych, wzorowo i czysto utrzymanych i umeblowanych wygodnie. W głównym budynku »pod kotwicą« znajduje się dwadzieścia kilka pokoi, sala balowa, wielka sala jadalna z werandą, oraz kuchnia zakładowa pozostająca pod osobistym dozorem lekarza zdrojowego.

Do użytku publiczności służą ponadto »Dom pod Gwiazdą«, »Medweyówka« i liczne domy prywatne z osobnymi kuchniami dla letników i pacyentów, nie chcących korzystać z restauracyi zakładowej.

Łazienki zakładowe stanowią obszerny budynek

murowany o 50 metrach długości i zawierają dwie obszerne sale dla zabiegów hydropatycznych, oraz liczne gabinety z wannami do kąpiei solankowych i borowinowych.

Do rozrywki służą dzienniki, biblioteka doborowych książek, kroket, lawn-tenis, stawek z łódkami, dwie kręgielnie, huśtawka, przyrządy gimnastyczne, fortepian, itd. W Zakładzie odbywają się reuniony i urządza się częste wycieczki w malownicze okolice górskie do Bubniszcz, Rozhureza, Dębu cesarskiego, Hoszowa, Bolechowa i Kochawiny.

Zakład kąpielowy został w r. 1901 i 1902 znacznym kosztem zupełnie odnowiony a jest własnością i pozostaje pod kierownictwem Towarzystwa lekarzy galicyjskich.

Sezon kąpielowy trwa od 1-go czerwca do końca września.

Wskazania.

Z tytułu warunków klimatycznych i leczniczych Zakład Morszyński wskazanym jest dla osób cierpiących na: 1. żoły, 2. choroby skóry na tle żółzowem i gruźliczem, 3. choroby kości, 4. gościec stawowy i mięśniowy, 5. choroby serca i tętnic, 6. choroby przewodu pokarmowego i otrzewnej, 7. choroby wątroby, 8. choroby układu nerwowego, 9. przymiot ze zmianami drugo- i trzeciorzędniemi, 10. choroby organów płciowych, 11. zboczenia w wymianie materii, 12. przewlekły nieżyt dróg oddechowych.

Środki lecznicze.

1. kąpiele solankowe, 2. kąpiele borowinowe, 3. kąpiele gazowe, 4. leczenie zabiegami hydropatycznymi, 5. leczenie gorącym powietrzem według systemu Dra Polano, 6. inhalacja, 7. mięsienie i gimnastyka lecznicza, 8. elektryzowanie, 9. woda słono-gorzka ze źródła Bonifacego, 10. sól zdrojowa Morszyńska.

Woda gorzka naturalna i sól gorzka już w małych dawkach sprawiają obfite wypróżnienia bez bólu i upośledzenia trawienia. Działając łagodnie usuwają zastoiny kałowe i skłonności do tychże, nawały krwi, zastoiny żyłne, nadmierną otyłość, obrzęki wątroby i śledziony, hemoroidy,

tudzież uporczywe zatwardzenia towarzyszące cierpieniom kobiecym, połączonym z niedokrewnością.

Borowina Morszyńska odznacza się znakomitą ilością kwasu mrówkowego.

Rozbiory chemiczne i liczne badania teoretyczne (Prof. Dr. Radziszewski, Prof. Hoff), poświadczenia najwybitniejszych lekarzy (Prof. Dr. Biesiadecki, Prof. Dr. Czyżewicz, Dyr. Dr. Głowacki, Prof. Dr. Korczyński, Prof. Dr. Madurowicz, Radca Dworu Dr. Merunowicz, Prof. Dr. Wolan), jak również wielka ilość najwyższych wyszczególnień wystawowych (Kraków 1881, 1887, 1891, Przemyśl 1881, Tryest 1882, Amsterdam 1883, Nizza 1883, Czerniowce 1886, Lwów 1888, 1894) wykazują dosadnie, że Morszyńska woda gorzka ze źródła Bonifacego w niczem nie ustępuje gorzkim wodom węgierskim i czeskim, tyle u nas rozpowszechnionym, oraz że sól Morszyńska, zawierająca wszelkie składniki lecznicze soli karlsbadzkiej, mimo znacznie niższej ceny bynajmniej od niej nie jest gorszą.

Przetwory zdrojowe Morszyńskie są do nabycia we wszystkich poważniejszych składach wód mineralnych i we większych aptekach. — Czysty dochód z sprzedaży wpływa do funduszu wdów i sierót po lekarzach galicyjskich.

Zdrowisko Morszyńskie pozostaje pod zarządem
Apteki pod węgierską koroną J. Piepes-Poratyńskiego
we Lwowie.

PUSTOMYTY, pod Lwowem

Zakład kąpielowo-siarczany i borowinowo-żelazisty

zbadał i opisał

Prof. Dr. Bronisław Radziszewski

Dyrektor instytutu chemicznego c. k. Uniwersytetu lwowskiego, członek Akademii Umiejętności etc.

Pustomyty, oddalone zaledwie o pół godziny drogi od Lwowa, znane są od dawna ze swego bogactwa przyrodzonego. Słyną one od wieków ze swych **wód siarczanych**, do czego następnie przyłączyła się znakomitej dobroci **borowina żelazista**, mogąca śmiało **rywalizować z najlepszymi tego środkami leczniczymi**.

W nowszych czasach, 20 lat temu p. Longin Sajo Dunka usiłował, nie bez pewnego dodatniego skutku, z Pustomyt uczynić miejsce kuracyjne. W tym celu zaprosił p. Dra M. D. Wąsowicza do przeprowadzenia rozbioru chemicznego źródła głównego; wynik tego rozbioru potwierdził w zupełności dawniejsze ogólnikowe tylko twierdzenie, odnoszące się do składu chemicznego tego źródła.

Jakkolwiek wkłady, jakie poczynił w swoim czasie p. L. S. Dunka były stosunkowo bardzo skromne, — to jednak zakład pustomycki przez wiele lat cieszył się zasłużonem uznaniem. Mieszkańcy Lwowa chętnie odwiedzali Pustomyty, gdzie mogli znaleźć przyjemne chwile odpoczynku, a niejedna osoba do dzisiaj jeszcze zachowuje we wdzięcznej pamięci znakomite skutki, jakich w cierpieniach swych doznała w Pustomytach. Wkrótce jednak ten pomyślny stan zakładu kąpielowego w Pustomytach uległ zastojowi, tak, iż zakład ten zaczął się chylić ku zupełnemu upadkowi. Ciągłe zmieniający się właściciele Pustomyt nie tylko nie chcieli, czy może nie mogli czynić nowych wkładów, lecz nie czynili nawet do podtrzymania tego, co było. Taki stan rzeczy trwał aż niemal do ostatnich czasów. Dopiero gdy Pustomyty dostały się pod energiczny i zasobny zarząd nowego właściciela, rzecz cała weszła na nowe tory, które ten zakład chyłący się ku zupełnej ruinie na nowo ożywiły, rokując mu bardzo pomyślny rozwój, w najbliższej przyszłości.

Stacya kolejowa Pustomyty, wraz z pocztą i biórem telegraficznem znajduje się niemal w samym środku zakładu.

Jest to linia Lwów-Stryj, gdzie pociągi osobowe kursują 5 razy dziennie, oddalenie ze Lwowa wynosi zaledwie pół godziny, a rozkład pociągów rannych jest tak wygodny, że można np. rano wyjechać ze Lwowa do Pustomyt, użyć tam kąpieli a na obiad wrócić do Lwowa.

Na lewo od toru kolejowego znajduje się 4-morgowy lasek szpilkowy, zawsze — nawet podczas deszczu — suchy, wolny od błota. Wśród tych drzew szpilkowych wznosi się domek jednopiętrowy. Jest to dawny zakład, obecnie z gruntu odnowiony i zmieniony nie do poznania. W domu na dole znajduje się 9 pokoi mieszkalnych, umeblowanych skromnie ale wystarczająco. Pierwsze piętro otoczone jest ze wszystkich czterech stron nakrytą dachem werandą, dającą sposobność nawet podczas słońca do wygodnej przechadzki.

Na temże pierwszym piętrze znajduje się 7 mieszkań, z większym komfortem urządzonych.

Do mieszkań tych mogą być także dodane małe kuchenki, dla osób prowadzących własne gospodarstwo. Obok tego domu mieszkalnego znajduje się obszcarna sala restau-

racyjna, a nieco dalej kuchnia restauracyjna. W lasku tym znajduje się także kręgielnia, — a nieco dalej dom zarządu zakładu.

Po prawej stronie toru kolejowego rozciąga się obszerny park, rozległości około 15 morgów. Park ten, dawniej służący dla właściciela, obecnie wraz z pałacem został oddany na użytek gości kąpielowych.

W środku parku znajduje się dawny pałac również gruntownie zrekonstruowany. Zwrócono szczególną uwagę na to, aby stropy znacznie podnieść i w ten sposób zabezpieczyć dostatnią ilość powietrza i światła. W domu tym znajdują się na dole dwie duże sale na czytelnie i zebrania towarzyskie; z niemi łączy się szklanna weranda, z pięknym widokiem na kwietniki i park.

W pałacu znajduje się w parterze 16 pokoi mieszkalnych pięknie umeblowanych, na piętrze zaś jest 14 pokoi większych, z których niektóre są właściwie salonami. Ze wszystkich okien rozciąga się piękny widok na park. W niedalekiej odległości od parku znajduje się drugi dom mieszkalny z 10 pokojami i 6 kuchniami. Wreszcie, nieco z boku od pałacu, z frontu ku dworcowi kolejowemu, wznoszą się zupełnie nowo wybudowane łazienki, tak dla kąpeli siarczanych, jak dla borowinowych.

Łazienki te urządzone są bardzo wygodnie i najzupełniej odpowiadają celowi.

Idąc z parku w kierunku toru kolejowego a nieco na prawo, spotyka się studnię dostarczającą wybornej wody do picia. Znacznie niżej od tego miejsca znajduje się w terenie nieco podmokłym kilka źródeł, które swą wonią siarkowodorową zdradzają swą obecność. Jedno z tych źródeł, które dla odróżnienia od innych nazywa się »Janiną«, jest właśnie tem źródłem sławnem, które zasila swą cenną wodą łazienki. Źródło ma głębokości około 5 metrów, zawiera wodę przezroczystą, wskutek jednak działania tlenu powietrza tworzy się na niej powłoka mleczna z siarki. Jestto właściwość wszystkich wód siarczanych, zawierających siarkowodór. Temperatura źródła jest prawie dokładnie jednostajna, niezależna od temperatury powietrza, co się tem tłumaczy, iż po-

chodzi ona z głębszych warstw. Temperatura ta waha się pomiędzy $10^{\circ}50\text{ C}$ a 11° C .

Ciężar gatunkowy tej wody, oznaczony w temperaturze $4^{\circ}\text{ stopni C.}$ wynosi $1\cdot00524$ — a jej skład chemiczny jest następujący :

Chlorku sodowego (NaCl)	0.49000
Chlorku magnezowego (Mg Cl_2)	0.29700
Dwuwęglanu wapniowego ($\text{Ca H}_2 (\text{CO}_3)_3$)	4.80332
Dwuwęglanu strontowego ($\text{Sr H}_2 \text{ CO}_3)_2$)	0.03120
Dwuwęglanu magnezyowego ($\text{Mg H}_2 (\text{CO}_3)_2$).	0.02708
Dwuwęglanu żelazawego ($\text{Fe H}_2 (\text{CO}_3)_2$)	0.16328
Dwuwęglanu manganowego ($\text{Mn H}_2 (\text{CO}_3)_2$)	0.08094
Siarczuanu potasowo-glinowego ($\text{K Al} (\text{SO}_4)_2$)	1.08479
Siarczuanu sodowego (Na SO_4)	1.54080
Siarczuanu litowego ($\text{Li}_2 \text{ SO}_4$)	0.01090
Siarczuanu ammonowego ($(\text{NH}_4)_2 \text{ SO}_4$)	0.03120
Siarczuanu wapniowego (Ca SO_4)	18.13100
Siarczuanu magnezowego (Mg SO_4)	0.12026
Podsiarczynu magnezowego ($\text{Mg S}_2 \text{ O}_3$)	0.39850
Fosforanu glinowego	0.10594
Kwasu krzemowego ($\text{H}_2 \text{ Si O}_3$)	0.04256
Ciał organicznych rozpuszczalnych	0.88454
Kwasu węglowego ($\text{H}_2 \text{ CO}_3$)	0.68004
Siarkowodoru rozpuszczonego ($\text{H}_2 \text{ S}$)	1.00040
Gazów obojętnych (Azotu etc.)	0.17999

Ogółem wszystkich składników . . . 30.12052

W wodzie tej godną jest uwagi stosunkowo znaczna ilość alunu (siarczuanu glinowo-potasowego) i dwuwęglanu żelazawego.

Poniżej tego terenu, na którym się znajduje źródło »Janina« i jego dwaj towarzysze, dotychczas nieuregulowane, — znajduje się łąka, o której już Haquet w swem dziele wspomina. Łąka ta przylega do żywo mknącego potoku, który może także służyć do kąpieli, woda jego bowiem jest przezroczna i bieżąca. Łąka jest obszerna i zawiera właśnie tyle cenną borowinę. Pokłady borowiny spoczywają w głębokości 5 metrów na pokładzie piaszczystym, łatwo przepuszczalnym dla wody. Cały ten pokład przesiąknięty jest wodą siarko-

wodorową, zawierającą też same składniki, w które obfituje »Janina«.

Piaszczysta ławica zawiera zaledwie 6·70/0 części organicznych, reszta, t. j. 93·30/0 jest głównie piaskiem, z którego kwas solny rozpuszcza drobną cząstkę (6·570/0) głównie soli żelaza. Na tym pokładzie spoczywa czarna masa pięciometrowa, o woni siarkowodorowej. Ta czarna część pokładu, będąca borowiną, posiada w całej swej miąższości inne składniki, przynajmniej pod względem ilościowym. I tak: w głębokości 1 metra w 1 kg. tej borowiny znajduje się 730 0 gr. części organicznych, a 262 nieorganicznych. Składników rozpuszczalnych w gorącej wodzie zawiera 22 gr. W głębokości 2·5 m. znaleziono pokład zawierający w 1 kg. (suchej borowiny) 709·6 części organicznych, a 291·4 części nieorganicznych. Części rozpuszczalnych w wodzie znajduje się w tym pokładzie w 1 kg. suchej borowiny gr. 30·7. W głębokości wreszcie 3 metrów znajduje się borowina, która w stanie suchym zawiera w 1 kg. gr. 771·80 części organicznych a 228·20 składników mineralnych. Części rozpuszczalnych w wodzie znajduje się w 1 kg. gr. 65·2. Rozczyny wodne są barwy brunatnej, bezwonne, a zawierają prócz małych ilości siarczanu wapniowego i chlorku sodowego, prawie wyłącznie siarczany żelazowy. Wedle wszelkiego prawdopodobieństwa, siarkowodor, przenikający borowinę, powolnie, jak to przy innej sposobności Dumas udowodnił, przechodzi w kwas siarkowy, który napotykając w pokładzie sole żelaza przemienia je w siarczany. Wolnego kwasu siarkowego w borowinie nie znaleziono i owszem, posiada on odczyn bardzo tylko słabo kwaśny, co ze względu na zastosowanie borowiny do kąpieli jest własnością bardzo pomyślną. Jeżeli się zwróci uwagę na tę okoliczność, iż zdaniem najpoważniejszych balneologów, borowina działa w dwojaki sposób: najprzód mechanicznie, wywierając na ciało w niej pogrążone równomierny ucisk, a nadto działa także zapomocą składników rozpuszczalnych w wodzie, tu musimy z całym naciskiem stwierdzić, iż borowina pustomycka obydwom tym warunkom w całej pełni odpowiada i dlatego też nie można wątpić, że trafnie przez lekarzy zastosowana, musi wywołać dobroczynne skutki. Dodać tu wreszcie muszę, że zarząd zakładu, w słu-

sznem uznaniu wartości tej znakomitej borowiny żelazistej, dokłada wszelkich starań, aby przy jej przeróbce nic nie uro-
nić z cennych jej własności.

Dobra restauracya pod nowym zarządem.

Wygodnie umeblowane pomieszkania z kuchnią lub
też bez od 10 kor. tygodniowo zacząwszy.

Wskazania lecznicze: Przewlekły reumatyzm, gicht,
choroby nerwów obwodowych (ischias), skrofuloza, pozosta-
łości po urazach i wysiękach, zwłaszcza w chorobach ko-
biecych.

Listy wystosować należy do Zarządu dóbr w Pusto-
mytach.

R A B K A

Dr. E. Supiński, lekarz zakładowy.

Położenie i klimat. Rabka leży w Galicyi zachodniej tuż przy linii kolejowej Kraków-Nowy Sącz, na słonecznem płaskowzgórzu 500 do 540 metrów n. p. m., z daleka okolonem wysokimi górami, jak Luboń, Grzebień, Szumiąca, Maciołówko, Krzywoń, Babia Góra. Tak przy samym Zakładzie, jak i na wszystkich okolicznych górach rosną liczne i rozległe lasy. Grunt parku zakładowego i najbliższej okolicy—falisty—przedstawia bardzo dobry teren spacerowy.

Lazienki I. klasy w Rabce.

Klimat Rabki jest wybitnie podalpejski, lekko podniecający, łagodny i wzmacniający; dzięki położeniu zdrojowiska na wyżynie nie ma silnych różnic temperatury dziennej.

Maxima i minima temperatury dziennej w miesiącach letnich trzech ostatnich lat:

Maj . . .	dn. 31 max. 23.8 C.	31 max. 22.3 C.	4 max. 22.1 C.
Maj . . .	5 min. 2.4 »	10 min. 3.4 »	18 min. 6.8 »
Czerwiec »	2 max. 26.2 »	5 max. 24.5 »	19 max. 21.3 »
Czerwiec »	18 min. 8.1 »	19 min. 9.8 »	7 min. 10.1 »
Lipiec . .	» 29 max. 26.7 »	1 max. 25.3 »	20 max. 28.6 »
Lipiec . .	11 min. 13.1 »	12 min. 11.3 »	8 min. 11.2 »
Sierpień .	» 1 max. 23.2 »	27 max. 24.6 »	23 max. 23.2 »
Sierpień .	30 min. 9.6 »	12 min. 10.1 »	20 min. 10.1 »
Wrzesień	14 max. 18.4 »	6 max. 24.2 »	8 max. 23.8 »
Wrzesień	» 10 min. 4.7 »	23 min. 0.2 »	13 min. 7.7 »

Ilość dni deszczowych i cały opad atmosferyczny w tychże miesiącach:

Maj . . . dni deszcz.	11— 39.0 m. sz.	15— 40.3 m. sz.	15— 87.3 m. sz.
Czerwiec » »	16—203.3 » »	18—175.4 » »	22—145.5 » »
Lipiec . . » »	14—124.2 » »	17—101.1 » »	16—302.9 » »
Sierpień . » »	19—264.0 » »	15— 85.5 » »	13— 60.5 » »
Wrzesień » »	7— 22.0 » »	8— 51.9 » »	7— 17.6 » »

Wogóle wilgotność Rabki jest stosunkowo mniejsza, niż innych miejsc górzystych, skutkiem położenia na wyżynie, oraz, zdrenowania całego, 50 morg. obszernego parku zakładowego.

Zdroje mineralne. Rabka posiada 5 źródeł mineralnych: a) źr. Maryi, b) źr. Rafaeli, c) źr. Krakusa, d) źr. Kazimierza, e) źródło nowo odkryte przy drodze ku stacyi kolei.

Woda mineralna Rabczańska jest to solanka jod i brom zawierająca, pod względem ilości tych składników głównych bezwarunkowo najsilniejsza ze znanych. Zawiera w 1,000 częściach NaCl 22.9, NaJ 0.046, NaBr 0.074. — Źródło Kazimierza (pod względem ilości trzech powyższych składników słabsze) zawiera 0.08 węgla litowego.

Zwrócić należy uwagę, że woda mineralna z Hall (Austria Wyższa), uchodząca tradycyjnie za najsilniejszą solankę, jod i brom zawierającą, jest o połowę słabszą, niż Rabczańska, a przytem kąpiele w Hall sporządzane bywają ze słodkiej wody z dodatkiem 16 do 48 litrów solanki (w najlepszym więc razie jednej czwartej części).

Woda ze źródła Maryi służy do picia i do kąpieli, z innych źródeł tylko do kąpieli.

Inne środki lecznicze. Oprócz kąpieli solankowych wydaje się w Rabce kąpiele borowinowe, kąpiele solankowe z kwasem węglowym, wszelkie procedury wodolecznicze.

a) Muł rabczański służący do okładów.

b) Sól jodobromowa rabczańska. Sól ta otrzymywana przez odparowywanie do suchości wody źródeł Maryi i Rafaeli zawiera bezwarunkowo wszystkie składniki tejże wody w tym samym stosunku. Używa się jej przeważnie do sporządzania kąpieli jodobromowo-słonnych w domu.

c) Massage, wykonywany przez specjalistów.

d) Gimnastyka lecznicza.

Urządzenia lecznicze odpowiadają pod każdym względem nowoczesnym wymaganiom higieny i balneotechniki.

Zdrój Maryi w Rabce.

Główny motor parowy, pompy na źródłach poruszane motorami elektrycznymi, rury rozprowadzające wodę, kamionkowe lub żelazne, pompa czerpiąca wodę do picia ze źródeł Maryi metalowa, rury wszystkie cynowe, wanny porcelanowe, marmurowe, emaliowane, żelazne i cynkowe lakierowane. Cztery zbiorniki (przeszło 6,000 kąpiel) wody zapasowej.

Wskazania:

I. Żołądki (*Scrophulosis*) ze wszystkimi ich objawami, jużto bez wyraźnego umiejscowienia, jużto w formie obrzęku i ropienia gruczołów limfatycznych.

II. Choroby skóry na tle żółtym i gruźliczym.

III. Gruźlica kości, okostnej i stawów.

IV. Chroniczny nieżyt tchawicy i oskrzeli, spowodowany

powiększeniem gruczołów limfatycznych pozaoskrzelowych i (*asthma bronchiale*) na temże tle.

V. Chroniczne zapalenie ucha środkowego (*otitis media*), niezbyt błony śluzowej nosa (*ozaena*).

VI. Przewlekłe zapalenie błon surowiczych, szczególnie błony brzusznej (*peritonitis chronica*), trudno ulegające wessaniu wypociny pozapalne w jamie brzusznej (*peri et parathyphlitis*), wypociny pozapalne w jamie opłucnej (*pleuritis*) i w worku osierdziowym (*pericarditis*).

VII. Reumatyzm stawowy, szczególnie zaś przypadki ze świeżymi i bolesnymi wysiękami.

VIII. Choroba angielska (*rachitis*), tak wczesna jak i późniejsza.

IX. Kiła (*syphilis*) ze zmianami drugo- i trzeciorzędniemi, nerwobóle na tém tle, oraz przesycenia organizmu rtęcią.

X. Cierpienia oka, polegające na tle żółzowem i kiłowem.

XI. Rany pooperacyjne trudno się gojące.

XII. Przewlekła zimnica (*malaria*) z powiększeniem śledziony.

XIII. Cierpienia organów płciowych kobiecych, jak:

a) zboczenia w menstruacji,

b) zapalenie sutek przewlekłe (*mastitis chronica*),

c) włókniaki i włóknomięsaki macicy (*fibroma et fibromyomata uteri*),

d) wysięki po sprawach zapalnych (*residua post peri et parametritidem*),

e) mięsaszowe i śródmaciczne przewlekłe zapalenia (*metritis et endometritis chronica*).

XIV. Choroby serca, jak zapalenie mięśnia sercowego, zapalenie wsierdzia i osierdzia, stłuszczenie i osłabienie serca (*myocarditis endo- et pericarditis, cor adiposum, adynamia cordis*).

Wogóle wszystkie stany chorobowe, w których rozchodzi się o przyspieszenie wymiany materyi.

Domów mieszkalnych posiada Zakład 23 z przeszło 300 pokojami. Domy w cieniście parku rozrzucone, nie tworzą ciasnych ulic, ale każdy dom dla siebie stanowi osobną willę. Wysokie podmurowania i troskliwie zdrenowanie terenu usuwa wszelką obawę wilgoci. W każdym domu jest zaprowadzone oświetlenie elektryczne i wodociąg wody

do picia. Woda ta sprowadzona jest rurami żelaznemi ze źródła półtora kilometra od Zakładu odległego, z terenu nie zamieszkałego, przez co możliwość jakiegokolwiek zanieczyszczenia jest wykluczona.

Poza Zakładem jest kilkanaście domów, należących do sąsiednich włościan, gdzie można także zamieszkać. Domy te jednak są urządzone bardzo prymitywnie, dostęp do nich, szczególnie w niepogodę trudny i nieprzyjemny a ceny mieszkań stosunkowo wysokie, w każdym razie nie niższe, jak w samym Zakładzie.

Pokoje mieszkalne w Zakładzie urządzone są wygodnie i bardzo przyzwoicie; wszystkie co roku są świeżo bielone, podłogi co roku świeżo pokostowane; wszędzie elektryczne oświetlenie.

Ceny mieszkań z oświetleniem i usługą od 2 koron do 6 koron dziennie za pokój, względnie do domu, położenia pokoju, wielkości tegoż i urządzenia.

Dyrektorem jest współwłaściciel Zakładu Dr. Kazi-
mierz Kaden.

Lekarze ordynujący: Dr. E. Supiński, lekarz zakładowy i Dr. O. Lang, lekarz okręgowy.

Park, przeszło 50 morgów, na wyżynie słonecznej położony, przedstawia przez swą lekką falistość nadzwyczajnie dogodny i miły teren spacerowy; tuż przy zakładzie kilkunastomorgowy las. Na wszystkie strony piękne, urozmaicone widoki na okoliczne góry. Wycieczki w bliższe lub dalsze okolice górzyste oplacają się sowicie widokiem na cały łańcuch Tatr, doliny nowotarską, jordanowską, na Babią Górę itd. Wszelkie zwykłe urządzenia, służące do uprzyjemnienia pobytu gościom kąpielowym, a więc muzyka zakładowa, czytelnia gazet, wypożyczalnia książek, place tenisowe, do krokietu, gry w piłkę, itd. itd., dalej, bale, koncerty, bardzo popularne baliki dziecinne, wreszcie dogodne połączenia kolejowe z Zakopanem, o dwie godziny drogi odległym, urozmaicają życie kąpielowe.

Pora zdrojowa trwa od 20. maja do końca września. Zwrócić należy uwagę, że najładniejsza pogoda jest w miesiącach sierpniu i wrześniu, i żałować należy, że skutkiem

różnych czynników właśnie w tych miesiącach zdrojowiska nasze już pustoszeją.

Komunikacja z Rabką jest nadzwyczaj dogodna, z Krakowem łączą Rabkę dziennie cztery pociągi w każdą stronę, czas jazdy około trzech godzin. Ze Lwowa i Czerniowiec idą wozy bezpośrednie. Przystanek Rabka jest zaledwie kilkaset kroków od Zakładu odległy. Stacją towarową jest Chabówka o półtora kilom. odległa. Na stacyi Rabka jest w sezonie przy każdym pociągu omnibus zakładowy, zwykle i powóz.

Ilość kąpieli: w r. 1899 — 15.395, r. 1900 — 16.431, r. 1901 — 19.596, r. 1902 — 19.044, r. 1903 — 17.533.

Wody mineralnej sprzedano w tychże latach 9.755 flaszek, zaś soli rabczańskiej 19.572 klg.

Frekwencja gości była w r. 1899 — 1828 osób, w r. 1900 — 1837 osób, r. 1901 — 1862 osób, r. 1902 — 2052 osób, r. 1903 — 1901 osób.

Taksa zdrojowa wynosi od osoby dorosłej 12 koron, względnie 8 lub 6 koron, dzieci po 4 korony.

Zgłoszenia przyjmuje i szczegółowych udziela informacji Zarząd Zakładu kąpielowego w Rabce.

ZAKŁAD ZDROJOWO-KĄPIELOWY „RYMANÓW-ZDRÓJ”

położony 450 metrów nad poziom morza w powiecie Sanockim, w Galicyi, opodal od stacyi kolejowej »Rymanów«. Najobfitsza Szczawa słono-alkaliczna, jod i brom zawierająca, bogata w cenne składniki mineralne ze źródeł »Tytusa«, »Klaudyi« i »Celestyny«, odznaczona pierwszorzędnemi nagrodami na wystawach i zjazdach lekarzy i przyrodników. Dla wielkiej ilości środków odżywczych, jakie zawiera, działa najskuteczniej u osób skrofulicznych, anemicznych i osłabionych, przeciw żółzom (scrophulosis) skóry, błony śluzowej i kostnej, kości stawów, przeciw przewlekłym nieżytom nosa,

gardła etc., przeciw przewlekłym przekrwieniom nerek, przeciw zapaleniom śródmac. i mięsz., przeciw zboczeniom w reg., przeciw zgrubieniom, obrzękom i stwardnieniom pozapalnym, nerwobólom, hypochondryi i histeryi, blednicy, niedokrewności, jako środek profilaktyczny przeciw żożom po ostrych chorobach wysypkowych i zakaźnych itp.

Pomimo że Zakład niedawno istnieje, wiele osób a szczególnie dzieci, zawdzięcza mu uzdrowienie, a Zakład z każdym rokiem wzrasta i rozszerza się. Położenie urocze wśród lasów szpilkowych w otwartej przewiewnej dolinie, powietrze suche, zdrowe. Leczenie kąpielami mineralnemi, rzecznemi, piciem wód, mięsieniem (massage), gimnastyką zwykłą i ortopedyczną i t. d. Prócz lekarza zdrojowego ordynuje kilku lekarzy.

Oprócz tych środków leczniczych posiada Zakład wszelkie udogodnienia, mianowicie: nowe wzorowo i z komfortem urządzone łazienki, wygodne pomieszkania, kuchnię zdrową, dobrą, a niedrogą, muzykę zdrojową, liczne spacer, kaplicę, aptekę, pocztę, telegraf, sklepy, restauracye, fortepiany, czytelnię, fotografa, automobil, własną sieć telefoniczną, łączącą wille zakładowe między sobą i z Zarządem Zakładu. Wycieczki końmi i automobilem w okolice, zabawy z tańcami, bale, koncerty, przedstawienia, gry ogrodowe, bilard i strzelnica, urozmaicają pobyt w Zakładzie.

Zakład odwiedza corocznie I. krajowa kolonia lecznicza, posiadająca swe własne zabudowania, mogące pomieścić kilkaset dzieci.

Sezon trwa od 20 maja do 20 września i dzieli się na trzy okresy: Pierwszy od 20 maja do 20 czerwca. Drugi od 20 czerwca do 20 sierpnia. Trzeci od 20 sierpnia do 20 września.

Ceny pomieszkań i kąpeli w pierwszym i trzecim okresie sezonu są znacznie niższe dla zamieszkujących wille zakładowe.

Ubudzy zaopatrzeni nawet w świadectwa ubóstwa, nie mogą liczyć na żadne uwzględnienia w drugim sezonie, t. j. od 20 czerwca do 20 sierpnia.

Cena mieszkań od 1—10 kor. — Taksa zdrojowa od osoby 8 kor., od całej rodziny 14 kor. — Cena kąpeli: Salon

3 kor., I kl. 2 kor. 40 h., II kl. 1 kor. 80 h., III kl. 1 kor.
Dzieci płacą połowę ceny.

Woda rymanowska mineralna ze źródeł »Tytusa«, »Klaudyi« i »Celestyny« jest szczawą słono-alkaliczną, jod i brom zawierającą, dającą się przez lat kilka przechowywać bez zmiany jej własności. Brak ciał organicznych i bardzo nieznaczna ilość siarkanów podnosi znacznie wartość eksportową wód rymanowskich. Źródła wytryskują ze skał, wydając olbrzymią ilość wody przesyconej silnie gazem smaku kwaśno-żelazistego. Używana wewnętrznie podnieca wodą rymanowską apetyt i pragnienie, pędzi mocz, obficie wzmaga wydzieliny błon śluzowych. Źródło »Klaudyi« zastępuje całkowicie słynne obce, bo niemieckie wody w Kissingen, mianowicie źródła »Rakoczy« i »Pandur«, a nawet takowe przewyższa i jest skuteczniejszy od nich, gdyż zawiera dwuwęglan sody, którego tamte nie zawierają.

Sól jodo-bromowa rymanowska, zalecana przez najwyższe powagi lekarskie, polecana gorąco przez Komisję Przemysłowo-Lekarską Tow. Lekar. krakowskiego i uznana za doskonałą, używana w klinikach i szpitalach krajowych i zagranicznych, odznaczona najwyższymi nagrodami na wszystkich wystawach i zjazdach lekarzy i przyrodników. Sól ta jest przetworem, zawierającym wszystkie stałe składniki tejże wody, używanym do przestrzykiwań, przepłukiwań, okładów, zmywań, do sporządzania sztucznych kąpiei jodo-bromowych rymanowskich poza zakładem, u osób nie mogących przybyć na kurację do Rymanowa i w porze poza-sezonowej. Rymanowska sól jodo-bromowa działa skutecznie przeciw wszelkim cierpieniom, w których wody rymanowskie są wskazane. Rymanowską wodę, sól jodo-bromową i inne przetwory wody rymanowskiej mają na składzie prawie wszystkie w kraju większe apteki i składy handlowe aptekarskie, najlepiej jednak takowe sprowadzać wprost z Zakładu w Rymanowie.

Składy główne: we Lwowie w składzie wód mineralnych Rudolfa Weinreba ul. Karola Ludwika 33, w aptece J. Wewiórskiego ul. Halicka, w aptece p. Mikolascha ul. Kopernika; w Tarnowie w składzie wód min. N. Trauma,

Bieliznę męską

ze słynną
marką

Lwa

w wielkim wy-
borze poleca
Magazyn

ze słynną
marką

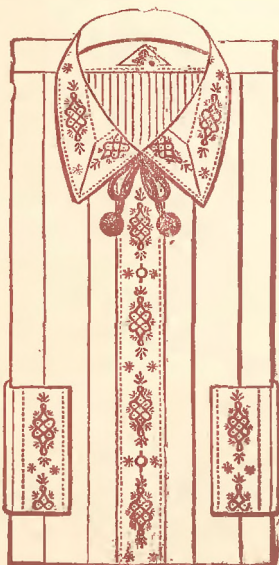
Lwa

w wielkim wy-
borze poleca
Magazyn

A. SKÓRCZEWSKIEGO i POLAKIEWICZA

w Krakowie, ul. Floryańska 13.

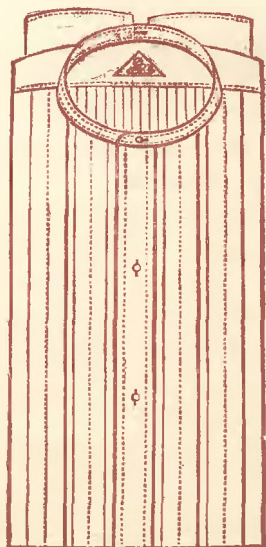
Koszule białe gładkie	po Kor.	2'50	3'20	4'—	4'60		
Koszule białe w plisy	» »	4'—	5'—				
Koszule białe miękkie	» »	3'20	5'—	5'60			
Koszule kolorowe	» »	3'50	4'—	4'60	5'—	5'50	7'—
Koszule dla turystów	» »	2'50	4'—	5'—	7'—		
Koszule nocne	» »	3'30	3'70	4'—	4'40	4'80	
Koszulki dla cyklistów (Sweaters)	po Kor.	2'—	3'—	4'80			
Kalesony	po Kor.	2'50	3'—	3'50	4'—	4'50.	

Wielki wybór
KOŁNIERZY
MANKIETÓW
SKARPEK
PONCZOCH
RĘCZNIKÓW
CHUSTEK do
nosa batystowych
i płóciennych i t. p.

**Zapasy
wielkie.**

**Ceny
niskie,
stałe.**

w Krakowie w aptecę K. Wiśniewskiego przy ul. Florjańskiej i w składzie wód mineralnych K. Wentzla, Rynek Główny; w Warszawie w aptecę dra T. Heinricha, H. Kucharzewskiego i F. Karpińskiego.

Wodę mineralną i sól do użytku wewnętrznego i zewnętrznego (t. j. do kąpeli, okładów itp.) rozsyła na żądanie, przyjmuje zamówienia na pomieszkania i powozy do kolei, oraz wszelkich wyjaśnień udziela Zarząd Zakładu Zdrojowo-kąpielowego w Rymanowie.

Stacya kolei państwowej: Rymanów. — Stacya telegr. i pocztowa: Rymanów-Zdrój (Austria, Galicya).

SZCZAWNICA

Zakład zdrojowo-kąpielowy i klimatyczny

opisał

Dr. Xawery Gorski, lekarz zakładowy.

Szczawnica leży w Galicyi zachodniej, w powiecie Nowotarskim nad brzegiem Dunajca i Ruskiego Potoku, na wzniesieniu około 500 m. nad poziomem morza. Zakład zdrojowy znajduje się w dolinie otoczonej wyniosłemi górami, wstrzymującemi działanie silnych wiatrów; powietrze czyste, orzeźwiające o typie wybitnie podalpejskim, klimat niezwykle łagodny. Średnie ciśnienie barometryczne (w porze sezonowej) 718·6 mm, średnia ciepłota 15·2° C; dni deszczowych 55 — opadu 466·2 mm. (obliczenie z ostatnich pięciu sezonów).

Wody mineralne zdrojów leczniczych w Szczawnicy odznaczają się niezwykle korzystnym składem chemicznym i przewyższają swą skutecznością wszystkie tego rodzaju dotychczas znane zdroje w całej Europie.

Analiza zdrojów wykazuje: *Patrz tabelę na str. 119.*

Zestawienie porównawcze wód głównych zdrojów szczawnickich z odpowiedniami wodami zagranicznymi.

Telefon
423.

Skład Piwa Żywieckiego

• • z Arcyksiążęcego Browaru • •

sprzedaje piwa znane ze swej
dobroci, z odstawą do domu •

11 flaszek Piwa Cesarskiego 2 kor. 10 hal.

11 flaszek Piwa Marcowego 2 kor. 50 hal.

PORTER

nie mający w całym kraju konkurencyi, przez powagi
lekarskie zalecany • • flaszka duża 41 hal., mała 33 hal.

ALE

znakomite jak angielskie, słodkie i bardzo
wzmacniające • • w cenie jak porter • •

Główny skład w Krakowie:

LUDWIK LAZAR

ULICA Św. ANNY L. 3 • •

Obok składu jest urządzonej pokój do
śniadań z piwem żywieckiem na szklanki

Na 10.000 części:	Zdrój Józefiny	Zdrój Stefana	Zdrój Waleryi	Zdrój Magdaleny	Zdroj Szymona	Zdrój Wandy	Zdrój Jana
	podług rozbioru Prof. Dra Stopczańskiego					Prof. Dr. Radzisz.	Prof. Dr. J. Schram
Dwuwęglanu sodowego	46.08778	30.31515	28.59744	59.69364	10.99064	39.01911	25.86082
Dwuwęglanu wapniowego	7.75651	7.80274	8.07806	6.07476	6.44436	4.79808	8.09076
Dwuwęglanu magnewego	4.38780	3.14207	3.89169	5.15869	1.42205	2.92870	2.90105
Dwuwęglanu żelazawego	0.12924	0.10887	0.19682	0.07893	0.26009	0.25379	0.25810
Dwuwęglanu litowego	0.03645	—	0.09213	—	0.13722	—	0.00933
Chlorku sodowego	31.31546	19.66535	19.44804	46.15742	8.26466	28.01915	10.08564
Chlorku potasowego	0.88063	0.70334	0.82040	0.91504	0.02650	2.78302	0.64353
Bromku sodowego	0.04704	0.02884	0.03321	0.08502	0.02493	0.03699	0.00924
Jodku sodowego	0.01243	0.01467	0.00668	0.01616	0.00693	0.02623	0.00526
Siarkanu sodowego	0.24664	0.08282	0.06746	0.22752	0.07918	0.08897	0.06010
Kwasu krzemowego	0.22927	0.19670	0.24048	0.20142	0.29258	0.75027	0.43020
Ciał organicznych	0.38149	2.02393	0.12313	2.71531	0.75241	2.06255	0.72200
Bezwodnika węglowego	17.26768	20.77546	12.52365	14.02475	13.86995	12.54229	17.63540
Azotu	0.12117	0.04272	0.09864	0.46517	0.47589	0.99433	—
Razem wszystkich składników	109.89964	84.90272	75.20688	135.81424	48.54516	114.58697	66.71143
Bezwodnika węgl. istotnie wolnego c. c.	8780.00	10564.00	6368.00	7131.00	9595.00	6340.00	8915.65

ZAKŁAD
ARTYSTYCZNO-FOTOGRAFICZNY
A. SZUBERTA

W KRAKOWIE, KRUPNICZA 7
SZCZAWNICA, DWORZEC GOŚCINNY.

WYKONUJE FOTOGRAFIE W NAJROZMAITSZYCH I NAJNOW-
SZYCH FORMATACH DO NATURALNEJ WIELKOŚCI Z ARTYSTYCZ-
NYM WYKOŃCZENIEM. PODEJMUJE SIĘ WSZELKICH
NAJTRUDNIEJSZYCH ZDJĘĆ POZA ZAKŁADEM. POLECA WIDOKI
I POCZTÓWKI ZE SZCZAWNICY, PIENIN, TATR, WIELICZKI
(wnętrza kopalni), ORAZ REPRODUKCYE Z OBRAZÓW MATEJKI,
GROTTGERA, KOSSAKA I W. I.

APTEKA
Konstantego Wiszniewskiego w Krakowie

poleca własnego wyrobu:

Tabletki kaskarowe

środek wypróbowany — a
gruntownie przeczyszczający
żołądek, nie sprawiający bólesci,
nie zawiera bowiem alosu, a więc nie-
szkodliwy i przyjemny do zażycia
Zażywa się na czczo i idąc spać
po 2 sztuki. Cena słoika 50 ct.

PIWO z ekstraktem słodowym

wybórny środek na kaszel
i katar płuc i żołądka —
używa się 3 razy dziennie
po 2 większe kieliszki
Cena butelki 36 ct.

Główny skład na zachodnią Galicyę

ODOLU

najlepszy środek na zęby. Cena 1 złr.

Wina i Elik siru Kola

na wzmocnienie nerwów Cena 85 ct.

Crème Iris do pielęgnowa-
nia skóry
i piękności cery. Cena słoika 1 złr.

Zawsze świeża

KROWIANKA

tak krajowa jak wiedeńska. Cena 70 ct.

Dom zdrojowy w Szczawnicy.

Na 10000 gramów wody, zawierają:	Wody zdrojów szczawnickich				Wody zdrojów zagranicznych		
	Józefiny	Magdaleny	Stefana	Wandy	Ems (Fürstenbrunn)	Gleichenberg (Konstanty)	Selters
Dwuwęglanu sodowego .	4-608	5-969	3-031	3-901	2-036	3-554	1-236
Chlorku sodowego . . .	3-131	4-615	1-966	2-801	1-011	1-851	2-334
Bezwodnika węglowego em ¹	878-00	713-00	1056-00	634-00	599-00	1149-00	1204-00

Urządzenia lecznicze: Prócz nadzwyczajnych korzystnych warunków klimatycznych, którym przeważnie należy przypisać błogie skutki lecznicze oraz wyżej już opisanych zdrojów rozporządza Szczawnica następującymi urządzeniami dla chorych:

Mleko krowie pierwszorzędnej jakości, pochodzące od krów, przeważnie rasy t. zw. czerwonej polskiej (odpornej na perlicę czyli gruźlicę); mleko kozie świeżo dobrane; żółtyca czyli serwatka owcza; kefir.

Zakład inhalacyjny solankowy (z wody zdrojów mineralnych) i igliwiowy spadkobierców śp. Dra Janochy.

Kąpiele ciepłe i letnie, wanienne i nasiadowe z wody żelazistej źródła Szymona, kąpiele borowinowe oraz kąpiele rzeczne w Dunajcu i Ruskim Potoku.

Dwa zakłady wodolecznicze urządzone podług najnowszych wskazań nauki; jeden w zakładzie górnym (wyłącznie dla inteligencji) pod kierunkiem lekarskim Dra Xawerego Gorskiego, — drugi na Miedziusiu pod kierunkiem Dra Józefa Kołaczkowskiego.

Apteka zaopatrzona we wszelkie leki oraz przyrządy lekarskie.

Zapasy najbardziej używanych wód mineralnych sprowadzonych.

Spacery i ścieżki o różnej spadzistości nadające się znakomicie dla kuracji t. zw. terenowej.

Wskazania: Picie wód szczawnickich wskazanem jest w następujących cierpieniach:

1. Choroby narządu oddechowego: ostre i przewlekłe postaci nieżytów górnych dróg oddechowych, wszelkie formy nieżytów oskrzelowych, zapalenia płuc i opłucnej, dusznica itd.

2. Choroby narządów trawienia: zaburzenia wydzielnicze, nieżyty i nerwice żołądka, nieżyty jelitowe, zaparcie żywota nawykowe, niesprawność kiszek, krwawnice, cierpienia wątroby, przewodów żółciowych, woreczka żółciowego, kamyczki żółciowe i t. d.

3. Choroby dróg moczowych: ostre i przewlekłe zapalenia nerek, kamyczki nerkowe, cierpienia miedniczek nerkowych, nerwice i nieżyty pęcherza.

4. Ostre choroby gorączkowe.

5. Choroby krwi i zboczenia w przemianie materii, jak: niedokrewność, blednica, żółty, moczówka cukrowa, skaza moczaniowa (dna) i t. d.

Wskazania dla pobytu w Szczawnicy:

a) Nieżyty górnych dróg oddechowych, oskrzelowe, rozedma płuc, dusznica (asthma), pozostałości pozapalne, wysięki opłucnowe;

b) cierpienia żołądka z nadmierną kwasotą połączone, nerwice żołądka, nieżyty jelitowe, zaparcie żywota, krwawnice, cierpienia wątroby;

c) nieżyty i nerwice pęcherza moczowego;

Dunajec wśród Pienin koło Szczawnicy.

d) niedokrewność, blednica, zołzy, skaza moczanowa;
e) choroby nerwowe jak: neurastenia, histerya, migrena i t. d.;

f) rekonwalescencya po chorobach ostrych.

Przeciwnskazanym jest pobyt w Szczawnicy w przypadkach rozwiniętych suchot płucnych i skłonności do krwotoków płucnych.

Siedmiu lekarzy udziela chorym rady lekarskiej, a mianowicie: lekarz zakładowy Dr. Xawery Gorski, oraz lekarze prywatnie praktykujący, Drowie: Rudolf Hammerschlag, Józef Kołaczkowski, Ludomił Korczyński, Bernard Kretz, Kazimierz Kruszyński, Salomon Singer.

Mieszkania w cenie od 80 hal. do 4 koron za pokój na dobę (za pościel 30 hal.). W zakładzie górnym jest 17 domów z przeszło 200 pokojami, na Miedziusiu 12 domów z 120 pokojami; prócz tego liczne domy prywatnych właścicieli. Razem przeszło 1250 pokoiów do wynajęcia.

Rozrywki. Muzyka zakładowa grywa dwa razy dziennie w pobliżu źródeł, a wieczorami podczas zebrań w sali dworca gościnnego lub też w głównej restauracyi.

Przedstawienia teatralne, koncerty, odczyty i t. d. Dwie

czytelnie czasopism (w zakładzie górnym i dolnym), oraz wypożyczalnia książek.

Spacery i wycieczki w uroczę okolice Szczawnicy, a więc w Pieniny, na Siodełko, na Sokolicę, do zamczku św. Kingi, na Trzy Korony, do ruin zamku czorsztyńskiego, do Niedzicy, do Czerwonego Klasztoru, na Kiczerę czyli Wysocką, na Bryjarkę, do Sewerynowki, do Jaworek, na górę Luboń, do groty Aksamitki, a dalsze do Zakopanego, Szmeksu, grot Bialskich i t. d.

Pora zdrojowa trwa od 20 maja do 20 września.

Komunikacya. Stacje kolejowe Stary Sącz (41 kilom.) lub Nowy Targ (39 kilometrów) połączone wyborynym gościńcem ze Szczawnicą. Na obu stacyach stoją zawsze na usługi Publiczności wygodne powozy. Cena jazdy ze Starego Sącza lub Nowego Targu wynosi: wózkim jednokonnym 7 koron, wózkim parokonnym 10 koron, powozem 12 kor., landau'em 15 koron.

Komunikacyę w zakładzie utrzymują przez cały dzień liczne powozy i wózki góralskie, służące także do odbywania dalszych wycieczek. Woźnice muszą się ściśle stosować do zatwierdzonej przez komisję zdrojową taksy.

Plac Dietla w Szczawnicy.

Plac Dietla w Szczawnicy.

Przegląd statystyczny rozwoju zakładu zdrojowego w Szczawnicy, w ostatnim pięcioleciu.

Rok	Liczba		Pochodzenie gości						Rozesłano wody mineralnej fiaszek
	drużyn	osób	z Galicji	z krajów pod panowaniem rosyjskiem	z krajów pod panowaniem niemieckiem	z innych krajów Austro-Węgier	z innych krajów Europy	z innych części świata	
1899	1731	2672	1870	728	6	57	8	3	116,869
1900	1967	2989	2036	851	2	74	13	13	118,380
1901	1910	2961	2212	588	9	92	58	5	118,930
1902	2075	3036	2204	723	17	76	5	11	124,000
1903	1942	2080	2231	527	11	90	16	5	128,062

Taksy obowiązujące w zakładzie: Opłata zdrojowa wraz z dodatkiem na muzykę od osoby kor. 12; od dzieci lat 10—14 liczących kor. 8; od kupców i przemysłowców zarabkujących w Szczawnicy wedle uznania komisji zdrojowej od 1—40 kor. — Wolnymi od opłaty taksy są: dzieci do lat 10, lekarze, ich żony i dzieci, nauczyciele i nauczycielki szkół ludowych, wojskowi w czynnej służbie będący do stopnia kapitana, służba, oraz ubodzy, należący do państwa austriackiego, jeżeli bawią w zakładzie w 1 lub 3 sezonie (od 20 maja do 20 czerwca lub po 20 sierpnia).

	K. h.
Skrzynka wody szczawn. z 50 flaszek (w zakładzie)	21—
» » » » 25 » »	11—
Łódka od potoku leśnickiego do Szczawnicy . .	1 40
» » polanki » . .	1 60
» » Czerwonego klasztoru » . .	3—
» » Czorsztyna » . .	4—
Kąpiel ciepła w łaźniach Jana (zakład górny) .	1 20
» » » na Miedziusiu w wannie metal. I klasy	1 60
» » » » » » » II »	1 20
» » » » » » » drewnianej	1—
» borowinowa	3 30
Zabiegi wodolecznicze w zakładzie 3 razy dnia tygodniowo	10 50
» » » 2 » » »	9 10
» » » 1 » » »	7—
Prócz tego służącemu tygodniowo	2 50

Zgłoszenia oraz wszelkie interesa na miejscu załatwia Zarząd Zdrojowy, gdzie się należy udawać z zamówieniami mieszkań itp., adresując listy: »do zarządu Zakładu zdrojowego górnego w Szczawnicy na ręce Wgo Feliksa Wiśniewskiego«, albo »do zarządu Zakładu kąpielowego na Miedziusiu w Szczawnicy na ręce Wgo Dra J. Kołaczkowskiego.«

WILLA „ZIELONKÓW” W SZCZAWNICY

W GÓRNYM
ZAKŁADZIE

własność Stefanii Zielonkowej,
najpiękniej i najzdrowszynie położona.

Pension --- Kuchnia wykwintna --- Dwadzieścia kilka pokoi
słonecznych, wygodnie urządzonych --- Każdy pokój ma
werandę --- Oprócz tego duża weranda z leżakami --- Pokoje
zaopatrzone w piece --- Ceny umiarkowane.

Ogólny widok Truskawca.

TRUSKAWIEC.

Podał Dr. Zenon Pelczar.

Zakład leży na stoku Karpat stryjskich, w powiecie drohobyckim, 8 klm. odległy od miasta tegoż nazwiska, a połączone z nim dobrze utrzymanym gościńcem. Sam Zakład położony jest w kotlinie otwartej od południowego wschodu, zasłonięty górami i lasami od północy.

Klimat średnio-wilgotny. — Ciepłota przeciętna: w maju $+11.9$, w czerwcu $+19.9$, w lipcu $+20$, w sierpniu $+20.2$, we wrześniu $+15.3$.

Zdrowisko posiada kilka gatunków źródeł leczniczych: *a)* źródło siarczane, *b)* źródło słone (Surowica), *c)* źródło słono-gorzkie (Marya — Bronisława), *d)* źródło szczawu alkalicznego (Nafta). Pierwsze dwa są używane do kąpieli — dalsze do picia; *e)* borowina i muł siarczany.

Truskawiec posiada wielką różnorodność wód, które też szerokie pole do wskazań leczniczych otwierają. Pomiedzy składnikami wód truskawieckich, chlorek sodu pierwsze zajmuje miejsce w wodach tak do picia jakoteż do kąpieli używanych. Nie mniej jednak cennymi są chlorki ziemne, siarka

(w źródłach do kąpeli służących i w namule) i siarkan żelazowy w borowinie.

W źródłach do picia obok chlorku sodu, poważne zajmują miejsce siarkany alkaliów (sodowy i potasowy), sole magnowe w postaci chlorku i siarkanu.

W mniejszych ilościach w stosunku do powyższych soli, jednak na uwzględnienie zasługujących, znajdują się: dwuwęglan żelazowy (źródło Maryi), brom (źródło Bronisławy, Zofii i w Surowicy), lit jako wyraźne ślady w źródle »Bronisławy«, w większej zaś ilości w »Surowicy«.

Borowina truskawiecka zawiera według analizy prof. Dra Radziszewskiego w 100 częściach:

ciał organicznych	15·27%
ciał nieorganicznych	32·22%
wody hygroskopijnej	52·51%

Po odciągnięciu zaś wody hygroskopijnej, zawiera ona:

ciał organicznych	32·20%
ciał nieorganicznych	67·80%

w wilgotnej atmosferze 110·57% części wody, tj. więcej jak drugie tyle swej objętości.

Miedzy solami nieorganicznymi, zawiera w 1 kilogramie 6 gramów siarkanu żelaza — dlatego też słusznie do borowin żelazistych zaliczoną być może.

Borowina ta, zanim do kąpeli w celach lekarskich spożytkowaną zostanie, przechodzi wszelkie procedury, które borowina przejść powinna, by mogła swemu odpowiedzieć zadaniu.

Z roku na rok przekopana, zostaje poddana działaniu wpływów atmosferycznych na wolnem powietrzu — poczem zwożą ją do w tym celu wybudowanej szopy, gdzie zostaje przesiana, schnie i t. d.

Namuł truskawiecki. Dwojakiemu rodzaju namuł znajduje się w Truskawcu, t. j. siarczany i słony; źródło na »Lipkach« dostarcza znakomitego namułu siarczanego, źródło zaś w lasku »Bańki« słonego. Czystego namułu na kąpiele całe się nie używa; natomiast poleca się go do kąpeli borowinowych w celu wzmocnienia tychże, wreszcie do okładów.

Zakład posiada łazienki I, II i III klasy — każde w oso-

bnym gmachu się mieszczące. I tak: do kąpiei słonych i słono-siarczanych oraz słono-gazowych (CO₂).

Łazienki borowinowe I II klasy.

Urządzenia do kąpiei elektrycznych.

Inhalacją solankową systemu Wassmutha I i II klasy.

Wskazania: a) z chorób ogólnych: przewlekły gościec stawowy i mięśniowy, dma we wszystkich jej postaciach, otyłość, kiła, żolzy, cukrzyca;

b) z chorób poszczególnych narządów cierpienia przewodu pokarmowego: przewlekły nieżyt żołądka, przewlekły nieżyt kiszek połączony z atonią, haemoroidy i zastoiny brzuszne, kamica wątrobowa oraz obrzęki wątroby;

Willa Grażyna.

„Maryówka”.

Ogólny widok Truskawca.

Inhalacya.

c) z chorób przewodu oddechowego: nieżyty nosa, gardła, oskrzeli, rozedma płuc;

d) z chorób dróg moczowych: nieżyt pęcherza, nieżyty miedniczek nerkowych, świeże formy zapaleń nerek, złoży nerkowe, miedniczkowe oraz kamienie pęcherza;

e) z chorób narządów płciowych: przewlekłe zapalenia maciczne i śródmaciczne, wysięki koło i przymaciczne, włókno, mięśniaki, zboczenia w miesiączkowaniu, cierpienia lat przejściowych;

f) choroby serca;

g) niektóre choroby skórne, szczególnie powstałe na tle zbroczenia w odżywianiu i dnie;

h) choroby oczne na tle goścowem lub żółzowem;

i) pozostałości po złamaniach kości, uderzeniach i t. p.

k) zapalenia nerwów, zapalenia rdzenia i inne choroby nerwowe.

Lekarze: Dr. Zenon Pelczar, Radca ces. Dr. Krzyżanowski, Dr. Tadeusz Praschil, Dr. J. Mindes.

Domy mieszkalne: Z pierwszorzędných domów wymienić należy: Łazienki, Jadwinówka, willa Marya Helena, willa Zofia, willa pod Matką Boską, Grażyna, Świtezianka, Saryusz, Maryówka, Zacisze, Hotel, Kazimiera, willa Korczak, willa Moja — wszystkie piętrowe z urządzeniem odpowiadającym obecnym wymaganiom. Po zatem jest jeszcze 24 domów większych i mniejszych, zawierających razem około 700 pokoi. — Ceny mieszkań stosownie do willi, urządzenia i położenia wahają od 1—6 kor. W I i III sezonie 30% taniej.

Uprzejmienia: Muzyka zakładowa, klub Truskawiecki posiadający czytelnię osobną dla pań i osobną dla panów, salę bilardową, pokoiki do kart, dużą salę do tańca i do przedstawień teatralnych. — Piękne spacerory obejmujące 14 klm. ścieżek i liczne wycieczki w okolice.

Pora zdrojowa: Sezon rozpoczyna się 15 maja i dzieli się na 3 sezony: I-szy do 1 lipca, II-gi (główny) od 1 lipca do 1 września i III-ci do 1 października.

Komunikacya: Koleją żelazną dojazd do stacyi głównej Drohobycz — stamtąd fiakrem parokonnym w godzinę za cenę 4—6 koron przyjeżdża się do zakładu.

Ilość wydanych kąpieli: W r. 1903 wydano kąpieli mineralnych 40.711, borowinowych 5429, inhalacyj solankowych 6140.

Woda tylko ze zdroju Nafty była rozsyłaną prywatnie. W handlu się nie znajduje z powodu braku odpowiednich urządzeń.

Frekwencya:

Bawiło w r.	1899	rodzin	1271	osób	2064
»	1900		1365		2032
»	1901		1480		2306
»	1902		1591		2526
»	1903		1774		2742

Taksa zdrojowa wynosi 8 koron, dodatek na muzykę 4 kor. — w I i III sezonie świadectwo ubóstwa uwalnia od płacenia taksy.

Zgłoszenia przyjmuje Zarząd Zdrojowy oraz lekarz zakładowy.

WYSOWA

PODAŁ

Dr. JAN OZGA

lekarz zakładowy.

Wysowa wieś, w której znajduje się zakład zdrojowo-kąpielowy leży na północnym stoku Karpat 525 m. nad p. m. w powiecie gorlickim.

Z trzech stron otoczona górami, wznoszącymi się do 1000 m. n. p. m. a od strony południowej otwarta leży w malowniczej dolinie rzeki Ropy, odznacza się romantycznymi powabami natury i przez św. p. Dra Starkla nazwana Meranem galicyjskim. Zakład położony 300 metrów od drogi dojazdowej wśród szpilkowego parku kilka morgowego, opierającego się od północnego wschodu o stoki góry Gródok 712 m. wysokiej, a od południa oblanego górską rzeczką Ropianką. Klimat Wysowy dzięki otoczeniu górami, pokrytymi przeważnie lasami szpilkowymi jest łagodny, prawie jednostajny bez nagłych spadków wieczornych. Powietrze czyste, z powodu bliskości rozległych lasów szpilkowych przepełnione wonnemi lotnemi substancjami, przez co działa orzeźwiająco i sprowadza przyjemne podniecenie.

Ciśnienie atmosferyczne 7.20 mm. Średnia ciepłota w czerwcu 15.5, w lipcu 19.0, w sierpniu 18.5, we wrześniu 16.5. Kierunek wiatru południowo-wschodni lub zachodni. Na południowej stronie parku mieszczą się źródła; jest ich siedm i ze względu na swój skład chemiczny należą do trzech działów wód mineralnych: Zdrój Słony i Olga są to szczawy słono - bromo - jodowo - żelaziste. Zdroje Bronisław, Rudolf, Wanda, Karol są to szczawy alkaliczno-żelaziste. Zdrój »Józef« szczawa alkaliczna, ślad żelaza zawierająca, polskim

Giesshüblerem zivana. Wody wysowskie nagrodzone zostały dwoma medalami na wystawach. Źródła ujęte w kamienne cembrzyny, a nad źródłami wznoszą się piękne altany. Wody źródeł używane są także do kąpieli mineralnych słonych i żelaznych. Dom łaźiebny posiada 20 gabinetów, każdy o 2 wannach. Do dalszych środków leczniczych należą: kąpiele rzeczne, namul słony i żelazny do okładów, wzięwania solankowe, żętyca, mięsienie; apteka w miejscu.

Wskazania: 1) Choroby narządu oddechania jak suchoty, nieżyty krtani, tchawicy, oskrzeli, wysięki opłucnowe. 2) Choroby serca: otłuszczenie, sprawy pozapalne osierdzia i t. p. 3) Choroby przewodu pokarmowego. 4) Choroby narządu moczowego, nieżyt, kamica, późniejsze okresy chorób nerek. 5) Choroby krwi. 6) Żoły. 7) Choroby nerwowe — histeria, migrena, niemoc płciowa, stany po samogwałcie. 8) Ozdrowieńcy, po ciężkich chorobach. 9) W szczególności wszelkiego rodzaju choroby narządu rodne u kobiet.

Lekarzem zakładowym jest Dr. Jan Ozga, sekundaryusz z Krakowa.

Zakład posiada 3 wille o 100 pokojach — prócz tego są także wille prywatne i liczne bardzo wygodne i piękne pokoje u włościan.

Cena pokoju w zakładzie za miesiąc wynosi 40 koron z obsługą. Wikt w restauracyi miesięcznie 72 korony. Dla uprzyjemnienia pobytu kuracyuszów przygrywa dwa razy dziennie muzyka; sala do zabaw, odpowiednie place do zabaw, liczne wycieczki bliższe i dalsze jak: do Huty 3 km. od zakładu; do Czigielki na Węgrzech 5 km. od zakładu, do Zborowa 1½ godziny drogi; do Bardyowa 3 godziny drogi; do Krynicy i wreszcie wycieczki na góry, do których przywiązane liczne ludowe baśnie.

Pora zdrojowa od 15-go czerwca do 15-go września.

Dojazd z zachodniej Galicyi przez Tarnów do Grzybowa, a stąd 28 km. powozem, ze wschodniej zaś Galicyi do Gorlic, a stąd powozem 35 km. gościńcem rządowym aż do zakładu.

W ostatnich pięciu latach wysłano 70.000 flaszek wody, a w roku 1903 wysłano 10.000 flaszek.

Leon GRABOWSKI

właściciel firmy

GABRYEL GRABOWSKI

w Krakowie, Szpitalna 36.

(vis à vis nowego Teatru)

poleca swój

ZAKŁAD KRAWIECKI

założony w r. 1874.

zaopatrzony w wielki wybór materyi
oryginalnych angielskich.

Wszelkie roboty w zakres
krawiectwa wchodzące, wyko-
nywa z wielką starannością,
według żurnali angielskich i a-
merykańskich.

Frekwencja w ostatnich 5 latach wynosiła około 3.000 chorych, a w r. 1903 bawiło 600 chorych w zakładzie.

Taksa zdrowoja od osoby 6 koron.

Zgłoszenia do zarządu kąpielowego w Wysowej lub do lekarza zakładowego.

Zakopane.

Zakopane rozrzucone na przestrzeni ok. 40 km. □ leży w szerokiej dolinie, zasłoniętej od północy wzgórzem Gubałowskim około 1125 m. nad poziom morza wzniesionem; od wschodu ciągną się mniejsze wyniosłości. Najniższe punkty miasteczka wyniesione są na 837 m. n. p. m., najwyższe na 1002 m. Rozległość doliny zakopiańskiej stanowi ważną zaletę akcyi klimatycznej; jakkolwiek bowiem trudniejszym jest skutkiem tego zarządzenie uzdrowiskiem, to z drugiej strony nie pozwala na zbytne skupianie się ludzi, co niekorzystnie wpłynąć by mogło na miejscowe stosunki zdrowotne. Ta rozległość doliny zakopiańskiej pozwala urządzić sobie tu pobyt, jak się komu podoba; kto lubi gwar, ruch i życie, szuka sobie pomieszczenia w centrum miasteczka, kto szuka spokoju, znaleźć go może w bardziej oddalonych częściach Zakopanego, gdzie mieszkać może jak na wsi.

Klimat Zakopanego posiada wszelkie cechy klimatu górskiego; odznacza się: zmniejszonem ciśnieniem atmosferycznem (śred. z lat 1896—1900 = 683,2 mm.), niższą średnią ciepłotą (śr. t^o rocz. + 4,7.C), mniejszemi wahaniami ciepłoty, aniżeli to ma miejsce na równinach, znacznem natężeniem promieni słonecznych, szybszem parowaniem wskutek zmniejszonego ciśnienia, mniejszą względną wilgotnością powietrza (śr. wilg. względn. 84,5%), nadzwyczajną czystością powietrza i w końcu mniejszą ilością wiatrów.

Działanie klimatu. Wzniesienie nad poziom morza wpływa na zmianę mechanizmu oddechowego, na zwiększenie się ilości ciałek czerwonych we krwi, na zwiększenie się ilości hemoglobiny. Już po kilku dniach pobytu w Zakopanem

WŁ. TOMASZEWSKI

Kraków, Rynek główny Nr 16

poleca:

WYROBY porcelanowe, fajansowe i szklanne

z pierwszorzędných fabryk czeskich, francuskich i angielskich.

Wyroby fajansowe z kraj. fabryki J. Niedźwieckiego i Sp.

Wodgewody angielskie.

Majolikę

w wielkim wyborze stosowną na podarki.

Samowary

oryginalne tulskie.

Tace lakierowane i dębowe.

Wyroby alpakowe

z fabryki Arth. Kruppa w Berndorf i posrebrzane z fabryki Christofa w Paryżu.

Wielki Skład Lamp

wiszących i stojących z abażurami i bez od najskromniejszych do najwykwintniejszych.

Wszelkie artykuły dla hoteli, restauracyj, kawiarni i cukierni.

Przybory i aparata fizykalne i chemiczne dla klinik, aptek i szpitali.

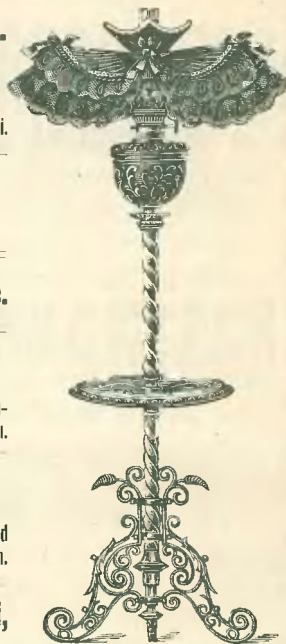
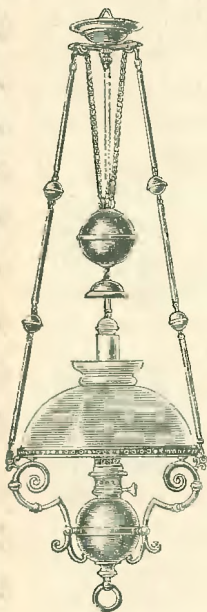
Sprzedaż znanej ze swej dobroci Herbaty rosyjskiej.

Na większe zebrania wypożycza porcelanę i szkło.

Zamówienia na uzupełnienie stłuczonej porcelany i szkła przyjmuje się.

— CENY NISKIE, WYBÓR OGROMNY. —

FIRMA ISTNIEJE OD 1866 R.

poprawia się łaknienie, a waga ciała, szczególnie w pierwszych tygodniach pobytu, szybko wzrasta. Tętno zwykle, choć nieznacznie staje się szybsze, temperatura ciała zwykle się obniża; zimno znosi się w Zakopanem znacznie lepiej niż w równinach, a to z powodu niższej względnej wilgotności powietrza. Promienie słoneczne, o znacznie silniejszym natężeniu niż w równinach, wywierają potężny wpływ przez swe własności odkażające; promienie ultrafioletowe drażnią silnie skórę i podniecają energicznie przemianę materii.

Wskazania. Klimat zakopiański posiada własności podniecające i hartujące, nadaje się tedy przede wszystkim w wypadkach skłonności do gruźlicy, następnie dla gruźlicy płuc z przebiegiem powolnym, z dążnością do zablźniania się procesu w wypadkach gdzie gruźlicą zajęta jest mała część płuc (I i po części II stadyum), w suchotach płuc w początkowych stadiach z przebiegiem powolnym, w końcu w nieżytach oskrzelowych przewlekłych. Z chorób nerwowych nadają się przede wszystkim wszelkiego rodzaju neurastenii i choroba Basedowa. Choroby narządu trawienia ze zboczeniami czynnościowymi. Niedokrewność. Otyłość przy dobrym stanie serca. Zimnica, szczególnie postać przewlekła. Zakopane nadaje się także wyśmienicie dla chorych po operacjach gruźlicą zajętych kości, gruczołów, dla rekonwalescentów po grypie, zapaleniu opłucnej, płuc i po chorobach zakaźnych.

Dla osób zdrowych nie można znaleźć odpowiedniejszego miejsca na letnie mieszkanie jak Zakopane; za uzdrowiskiem przemawiają: klimat górski, idealnie czyste powietrze, liczne i piękne wycieczki w góry, w końcu taniaś. Rozwój sportów zimowych ma również wielką przyszłość w Zakopanem.

Przeciwwskazanie. Zakopane nie nadaje się w tych wypadkach gruźlicy płuc, które okazują szybki i ostry przebieg, w wypadkach gruźlicy płuc, połączonej z rozległymi owrzodzeniami krtani, z owrzodzeniami kiszek lub zajęciem gruczołów limfatycznych, w daleko posuniętych postaciach suchot płucnych z rozpadem, w końcu w wypadkach gruźlicy płuc, chociażby mało jeszcze rozwiniętej, ale dotyczącej osób młodych bardzo pobudliwych, z szybkim tętnem, przy

Założone w 1882 roku

Towarzystwo Tkaczy

pod wezwaniem św. Sylwestra

w Korczynie (pocztą loco, obok Krosna)

Filia w Krakowie, ul. Sławkowska 1. 8.

zaszczycone medalami załugi na wystawach:
w Rzeszowie, w Przemyśle, w Krakowie i na
Powszechnej Wystawie we Lwowie w r. 1894.

Poleca Szanownej Publiczności ze swego głównego składu wyroby czysto lniane, jak: **Płótna** różnego gatunku od najcieńszych do najgrubszych, na koszule, kalessony, prześcieradła, poszewki, sienniki, worki, ścierki do podłóg; **Płócenka kolorowe** w różnych deseniach; **dreliszki** szare i kolorowe liberyjne; **dymy** zwykłe i adamaszkowe; **ręczniki** zwykłe i adamaszkowe; **obru-sy z serwetami** w różnych deseniach i gatunkach. tak białe adamaszkowe. jak również kolorowe; **chustki męskie i damskie** białe; **ścierki** szare w deseń białe z brzegami kolorowymi; **fartuszki** kolorowe lniane, lub z kręconych nici ze szlakiem; **kapy** na łóżka. **Kamgary** czysto wełniane, **szewioty** (zeugi) na ubrania męskie, letnie i zimowe, różnego koloru i gatunku i t. p. wyroby w zakres tkactwa wchodzące.

UWAGA: Towarzystwo nie posiada w żadnym innem mieście składu, li tylko w Krakowie, przy ul. Sławkowskiej L. 8.

Adres: Towarzystwo Tkaczy pod wezwaniem św. Sylwestra
w Korczynie obok Krosna

lub: Skład płócien Korczyńskich, Kraków, Sławkowska 8.

Cenniki i próbki na żądanie wysyła się franko.

Z poważaniem

Dyrekcya.

lada sposobności gorączkujących. Stan gorączkowy u chorych na gruźlicę płuc nie stanowi przeciwwskazania do wysyłania takich chorych do Zakopanego; to samo odnosi się do krwioplucia i krwotoków płucnych, ale chorzy tacy muszą zachowywać się nadzwyczaj ostrożnie, szczególnie podczas silniejszych wahań barometrycznych i wahań wilgotności powietrza. Nie nadają się do leczenia w Zakopanem: rozedma płuc znacniejszego stopnia, wady serca niewyrównane, rozleglejsze zmiany miażdżycowe w tętnicach, tętniaki aorty. Źle znoszą klimat ludzie nerwowi, łatwo pobudliwi. Małe dzieci do roku i osoby starsze, szczególniej wrażliwe są na nasz klimat.

Ogólnie prawie przyjętą metodą leczenia w Zakopanem jest metoda klimatyczno - higieniczno - dyetetyczna, polegająca na odpowiednim, zastosowaniu do każdego poszczególnego wypadku używaniu powietrza, bądź to chodząc, bądź leżąc na odpowiednich leżyskach, na umyślnie w tym celu zbudowanych werandach. Do tego dołącza się hartowanie organizmu za pomocą zabiegów wodoleczniczych. i uodpornienie go przeciwko zaziębieniom, w końcu forso-
wne odżywianie i higieniczny tryb życia.

Sezon trwa przez rok cały.

Urządzenia sanitarne uzdrowiska.

Najważniejszym czynnikiem leczniczym w Zakopanem jest idealnie czyste powietrze, posiadające wymienione już powyżej cenne własności lecznicze, wszelkie tedy urządzenia i zarządzenia sanitarne zdążać powinny do jednego celu, do utrzymania tej czystości powietrza. Powietrze zanieczyszczone być może przez kurz, dym węglowy, przez gazy, bakterye, pośrednio zaś przez zanieczyszczenie gruntu, wskutek większego skupienia domów i gęstsze zaludnienia. Zwiększająca się z roku na rok frekwencya (w roku 1903 przeszło 10.000 osób), zmusza do wprowadzania coraz to nowych, lepszych i na szerszą skalę zdrojowych urządzeń sanitarnych. Od szeregu lat Zakopane dąży pomimo trudności, przeszkód, często braku pieniędzy, po drodze doskonalenia się i powoli zbliża się do ideału wzorowej stacji klimatycznej. Plan regulacyjny, wodociągi, kanalizacja, zakaz palenia węglem kamiennym w obrębie stacji klimatycznej — oto sprawy,

ODZNACZONE

na 14-tu wystawach światowych złotymi medalami,
— krzyżami zasługi i dyplomami honorowymi —

PIWO TRZCINICKIE

Główny skład, Szewska 13
w Krakowie

PIWO BAWARSKIE I PORTER

zalecane przez powagi lekarskie dla chorych i rekonwalescentów a mianowicie:

Przez WW. PP.: Dra Korczyńskiego, prof. Uniw. Jagiell.: Dra Brauna, prof. Uniw. Jagiell.: Dra Pareńskiego, prof. Uniw. Jagiell.: Dra Prusa we Lwowie; Dra Zippera we Lwowie: Dra Schneidra i Dra Szesty, c. k. lekarza sztab. garn. krak.

Piwo Trzciniackie jest w stanie wyrugować wszystkie inne zagraniczne gatunki, a uznane od lat kilkunastu za najlepsze, za granicę bywa wysyłane: do Rosyi, Włoch, Francyi, Turcyi, Niemiec, Austrii, Rumunii, a nawet do Ameryki, po cenie

Porter	jak angielski	1	litr. 10	flaszek	3	K.	60	h.
"	"	"	$\frac{3}{8}$	litr. 10	"	2	"	80 "
Bawar	"	"	"	10	"	2	"	80 "
Eksport	"	"	"	11	"	2	"	40 "
Marcowe	"	"	"	11	"	2	"	— "

z odstawa do domu.

Na prowincję wysyła w paczkach po 30 i 60 flaszek, licząc wraz z opakowaniem.

Telefon Nr. 545.

Widok letni Morskiego Oka.

KRAKOW

RYNEK 11.

Heilmann Kohn i Synowie

c. i k. nadworni dostawcy

w Krakowie, Rynek Nr. 11.

polecają swój bogato zaopatrzony

skład ubrań

męskich i dla chłopców

na każdą porę roku z materyałów angielskich, francuskich
i krajowych.

Ceny stałe fabryczne, uwidocznione na każdej sztuce.

RYNEK GŁÓWNY 8.

WACŁAW JANEKZEK

dawniej JANEKZEK i WOYCIECHOWSKI

w Krakowie, Rynek L. 8. (naprzeciw kościoła św. Wojciecha)

NAJTAŃSZY SKŁAD PAPIERU

Materyałów do pisania i rysowania, przyborów szkolnych i rysunkowych, oraz towarów galanteryjnych. -- Wielki wybór najnowszych papierów listowych krajowych i zagranicznych. -- Najnowsze ilustrowane karty korespondencyjne i Albumy do tychże.

Wykonują: Bilety wizytowe drukowane i litografowane, Zawiadomienia ślubne, Naczółki na listach i kopertach itp. Pamiątki z Krakowa. -- Towary galanteryjne z herbami i orłami polskimi w wielkim wyborze. -- Albumy na fotografię, pugilaresy, portmonetki, teczki itp.

SKŁAD KSIĄG HANDLOWYCH firmy F. ROLLINGER. ☉

Ordery i tury kotylionowe -- Confetti -- Węże papierowe.

Zlecenia zamiejskowe wysyła się odwrotną pocztą za zaliczką.

RYNEK GŁÓWNY 8.

Ceny bardzo niskie.

Towar dobrowy.

które obecnie stoją na porządku dziennym i zbliżenia się do urzeczywistnienia. Obok tych starań nie zaniedbuje się niczego, co przy istniejących urządzeniach zrobić można. Co rok przed sezonem odbywają się rewizye sanitarne w każdym domu; prócz tych systematycznych rewizyj, mają miejsce jeszcze liczne dorywcze rewizye pensyonatów, restauracji, cukierni, jatek, sklepów z artykułami spożywczymi, piekarni etc. Wszystkie studnie bywają corocznie czyszczone. W ustępach wprowadzono system skrzynkowy, treść posypuje się torfem; pomyje wpuszcza się do t. zw. fosses perdus. Przy komisjach budowlanych zwraca się uwagę na odpowiednią pod względem sanitarnym budowę domów. Ulice podczas sezonu skrapiane bywają wodą. Celem uchronienia gości przed zakażeniem się chorobą zakaźną, zwrócono baczną uwagę na desinfekcyę mieszkań. Zakopane było pierwszą miejscowością w Galicyi, które sprowadziło przyrządy formalinowe do desinfekcyi mieszkań i zorganizowało osobną, specjalnie wyuczoną służbę, zajmującą się jedynie odkażaniem mieszkań. Prócz przyrządów formalinowych, posiadamy piec systemu Thursfielda do desinfekcyi pomieszczeń, wózek hermetycznie zamykany do przewożenia rzeczy do desinfekcyi i cały arsenał rozmaitych drobnych przyrządów, jak skrobaki, rozpylacze, szczotki etc. Każdy z ordynujących w Zakopanem lekarzy, obowiązany jest donieść lekarzowi stacyi klimatycznej o każdym skonstatowanym wypadku choroby zakaźnej, nie wyłączając gruźlicy; lekarz stacyi zarządza w takim razie po ukończonej chorobie lub po wyjeździe chorego desinfekcyę mieszkań. Prócz tego wszystkie pokoje i wszystkie meble bywają przed sezonem myte, a potem świeżo malowane, bez względu na to, czy pokój zajmowany był przez osobę zdrową lub chorą. Prym pod tym względem trzymają i przykład dają innym pensjonaty, które też pierwsze w Zakopanem wprowadziły pewne ulepszenia, mające na celu wygodę i bezpieczeństwo gości; one pierwsze zastosowały się do wymagań profilaktyki, urządziły ogrzewane ustępy, werandy do prowadzenia kuracyi klimatycznej, przyjęły pewien system prowadzenia zakładu etc. Bezpieczeństwo mieszkań jest w Zakopanem większe, niż w jakiegokolwiek innej miejscowości. Niebezpieczne

WYŁĄCZNOŚĆ WYROBU ZOSTAŁA ZASTRZEŻONA.

Polecone przez Towarzystwo Lekarskie w Krakowie

Mleko wielokrotne krakowskie

oraz

Mleko dla niemowląt

Prof. Dra Gaertnera

wyłącznie wyrabiają MLECZARNIE:

**E. DOBRZYŃSKIEJ w Krakowie, Sławkowska 12.
i M. BIELIKOWICZA we Lwowie, Janowska 50.**

Zamówienia z prowincyi uskutecznią się odwrotnie.

WYŁĄCZNOŚĆ WYROBU ZOSTAŁA ZASTRZEŻONA.

Nowo założony wielki fabryczny
Skład płótna i gotowej bielizny

POD FIRMĄ

BRACIA SPERBER

w Krakowie, Rynek gł. 21, a róg Brackiej 1,

polecają

znakomitą bieliznę damską, męską, dziecięcą i wszelkie
wyroby trykotowe prof. Dra Jaegera po cenach nader niskich;
płótna, szyrtyngi, stołową bieliznę, ręczniki i chustki
sprzedajemy w naszym składzie podług oryginalnego fa-
brycznego cennika.

Całe wyprawy ślubne podług najmodniejszych modeli
są w wielkim wyborze w fabrycznym składzie

BRACI SPERBER w KRAKOWIE.

Wszelkie zamówienia uskutecznią się odwrotną pocztą.

Zakopane.

Największy Zakład pogrzebowy Jana Wolnego

Jedyny w Krakowie, posiadający własną FABRYKĘ TRUMIEN. ✱ Wielki wybór trumien metalowych i z drzewa. ✱

GLÓWNY SKŁAD: ul. św. TOMASZA L. 4. (tuż przy Placu Szczepańskim). ✱ Telefonu Nr. 331. ✱

FILIA: ul. KOPERNIKA L. 6. ✱

Zakład podejmuje się przewozu i sprowadzania zwłok ze wszystkich krajów Europy. ✱

POSIADAM KUCHKOMBY do odstąpienia lub tymczasowego przechowania zwłok. ✱

✱ Na żądanie spłata ratami miesięcznie. ✱

ANDRZEJ SOKÓŁ

w Krakowie, ul. Grodzka L. 60.

Zakład wyrobów Nożowniczych i Brzytew
własnego wyrobu, oraz specjalne ostrzenie tychże.

Zakład utrzymuje na składzie towary w zakres nożowniczy wchodzące, jakoto: brzytwy, maszynki do golenia, noże, szczyrki, nożyczki z najlepszych fabryk angielskich, maszynki do strzyżenia włosów, również ma na składzie wyroby własne. Za dobroć towaru ręczy się. Posiadam Zakład elektryczno-galwaniczny za pomocą dynamo-maszyny, do trwałego niklowania wszelkich przedmiotów.

Nowość! Specjalne noże ogrodnicze wyrabiam w różnych modelach z najlepszej stali angielskiej, chcąc wyrugować zagraniczne, dotychczas sprowadzane przez naszych P.Ogrodników.

Ceny niskie.

są jedynie te pomieszkania, których właściciele głoszą, iż nie przyjmują chorych na gruźlicę, bo najczęściej ci właśnie usuwają się z pod kontroli i nie przeprowadzają żadnej desinfekcyi. Celem usuwania plwocin osób chorych, zaprowadzono spluwaczki papierowe, które się palą wraz z zawartością; w lokalach publicznych umieszczone są spluwaczki ścienna.

Zakopane posiada szpital z działem izolacyjnym dla chorób zakaźnych, laboratorium do badania produktów spożywczych, laboratorium bakteryologiczno-chemiczne dra M. Wojczyńskiego. Od 1-go stycznia 1901 r. posiada Zakopane stałego weterynarza, który ogląda bydło pomieszczone na wsi, oraz mięso po rzezi i dogląda porządku w rzeźni i jatkach.

W trzech miejscach w Zakopanem (w domu Słowika, przy gminie i przy szpitalu) znajdują się zwykłe nosze i przybory opatrunkowe dla użytku publicznego.

Zakład wodoleczniczy Dra Chramca w Zakopanem

leży 840 m. n. p. m., przy ulicy Chramcówki, w obszernym parku świerkowym, w miejscu ochronionem od wiatru o wiele więcej, niż inne części Zakopanego, które wogóle jest dla swego położenia bardzo mało wiatrom dostępne.

Od północy bowiem osłania je olbrzymi wał wzgórza, zwanego Gubałówką, który łączy się prawie ku wschodowi z wzgórzami »Antałówki«.

Od zachodu zaś zamykają Zakopane Tatry — tak, że kiedy gdzieindziej dmą wichry, zwłaszcza jesienią, zimą i na wiosnę — w Zakopanem zwykle możnaby ze świecą płonąłą chodzić — tak jest spokojnie.

Ten spokój od wichrów jest ważnym czynnikiem w leczeniu, bo umożliwia chorym przebywanie przez cały dzień na wolnem powietrzu — pozwala trzymać okna pomieszczeń otworem w dzień, a nawet w miarę potrzeby i w nocy — nie narażając ich na przeziębienie.

OBOOK HANDLU POKOJE DO ŚNIADAŃ.
DLA TURYSTÓW TOWARY SPOŻYWCZE.

J. Fabian Słowik

w Szczawnicy, w Zakopanem
i w Starej Wsi
(Szepesófal na Węgrzech)

Hurtowny i drobiazgowy

Handel win węgierskich

i zagranicznych

założony w roku 1852.

Skład tranzytowy w Poznaniu i Warszawie

oraz **Handel towarów
korzennych i delikatesów.**

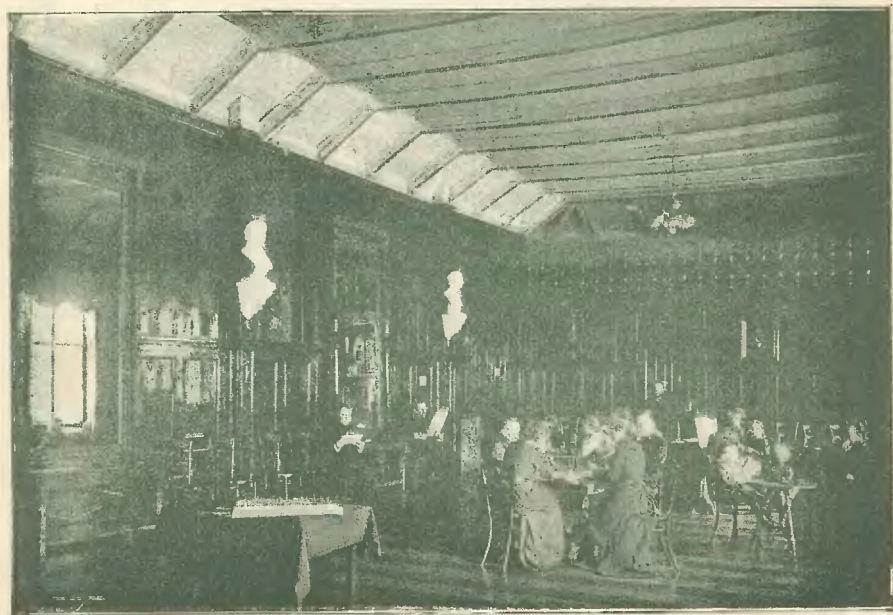
Polecając wino tylko od sumiennych producentów,
mogę je z całym zaufaniem na cele kuracyjne polecać.

Wymiana rubli i marek.

Zakopane. Ulica Chramcówki.

Czytelnia w Zakładzie Dra Chramca w Zakopanem.

Bazar przemysłu krajowego

I. F. J. Komendziński

Zakopane = Krupówki

Poleca Szanownej Publiczności rzeźby własnego wyrobu. **Majolikę** w wielkim wyborze z Kołomyi. **Hafty** najrozmaitsze w stylu góralskim gustownie wykonane. Różne **zabawki** z drzewa dla dzieci. Wielki wybór **mebli bambusowych** i z trzciny, oraz rozmaite koszykarskie roboty. **Fartuszki** ozdobne w stylu huculskim. **Dywany**, chodniki, portyery, kilimy, patarafki i t. p. **Koce** wełniane, derki, kapy na łóżka. **Hafty** wiązownicze. **Bławaty**, **materye** wełniane na suknie, oraz płócienna, zefiry i perkale. Różne **barchany**, **flanele**. Czyste wełniane trykotaże wedle przepisu Dra Jaegera. Kaftaniki, Kalesony, Koszule, Skarpetki. **Bieliznę męską i damską**. **Rękawiczki** warszawskie. **Parasole i parasolki**. **Krawatki**. Bieliznę dla turystów. **Obrusy**, serwety, ręczniki, chustki do nosa. Szczególniej na obecną porę poleca wyroby prawdziwe wełniane tynieckie, nadzwyczaj ciepłe, trwałe i tanie, a mianowicie: czapki wełniane. rękawiczki, skarpetki, pończochy i t. d. Wielki wybór **peleryn** dla pań i panów, wedle najnowszego kroju wykonanych. Niezrównany wybór serdaczków sukiennych haftowanych, w stylu góralskim dla pań i dzieci, od 3 koron za sztukę. Nader gustowne figara. bolera jedwabiem lub atłasem podbite. Gotowe bundy łańcuckie.

Wielki wybór leżaków i różnych mebli z wikliny.

P. T. Pragnąc Szanowną Publiczność przekonać, jak wysoko przemysł krajowy jest rozwinięty i że zbytecznem jest wysłanie grosza polskiego za granicę, postanowiłem urządzić stałą wystawę, t. j., że każdy, mający chęć obejrzeć wyroby krajowe w moim sklepie, ma zawsze wstęp wolny, chociażby nie miał zamiaru kupowania

Pełen szacunku i poważania

I. F. J. Komendziński.

W niedziele i święta Bazar zamknięty

Park przeważnie świerkowy, latem i zimą zielony, posiada rozległe miejsce do przechadzek i wypoczynku, obfitość ławek do siedzenia, altanę dla muzyki, kryty deptak długości przeszło 100 metr. do chodzenia w razie deszczu lub śniegu, klomby kwiatowe od wiosny do późnej jesieni, śliczny widok z jednej części parku na cały łańcuch Tatr przyjemniając oku i piersiom pobyt w tym bezsprzecznie w całym Zakopanem najładniejszym ogrodzie.

Gra w tennis, przyrządy do gimnastyki, altana — są umieszczone wśród łąk parkowych.

Urządzenia.

Zakład składa się: 1. z budynku głównego, 2. z willi w ogrodzie »pod Matką Boską«, 3. z domu Dyrektora, także w ogrodzie, gdzie znajdują się i pokoje dla chorych, 4. z łazienek, 5. z kuchni i budynków gospodarskich.

Zakład główny w całości, kurytarze willi pod Matką Boską i łazienki ogrzewane są centralnie, inne domy mają doskonałe piece kaflowe.

W głównym budynku są dwie wspaniałe sale, bawialna i jadalna, ogrzewane jak cały budynek sposobem centralnym. W sali bawialnej fortepian, bilard, czytelnia, dzienniki. Tamże znajduje się katalog biblioteki zakładowej, liczącej przeszło 2000 tomów, z której można codzień wypożyczać książki.

Dwie leżalnie umożliwiają chorym, których stan tego wymaga, leżenie na wolnem powietrzu, wedle systemów dzisiejszego leczenia.

Pokoje pod Matką Boską mają obfitość werand od południa, tak że każde prawie mieszkanie ma swoją osobną werandę.

Cały zakład, równie jak łazienki, posiada oświetlenie elektryczne.

Łazienki centralnie ogrzewane składają się z szeregu pokoiów z wannami po jednej stronie dla pań, po drugiej dla mężczyzn i z sali tuszów, umieszczonej w środku i mieszczącej w sobie wszelkie możliwe rodzaje natrysków stosowanych i regulowanych wedle potrzeby i zarządzenia lekarzy zakładowych.

Prócz zwykłych zabiegów wodnych, jak kąpieeli pełnych

Spółka handlowa

w Zakopanem, ulica Kościeliska L. 14.

(Stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką).

Filie: na Chramcówkach L. 14. i w Nowym Targu na Rynku.

Wielki skład towarów mieszanych - - - poleca

Wszelkie towary kolonialne i spożywcze. ☉ Wina, rumy, likiery, rosolisy i piwo. ☉ Porcelanę, szkło, lampy i przybory do lamp. ☉ Naczynia kuchenne blaszane i żelazne ☉ Wszelkie wyroby w zakres handlu żelaznego wchodzące ☉ Naftę, farby, lakiery. ☉ Materiały pisemne. ☉ Przybory do szycia, toaletowe i galanteryjne. ☉ Perfumeryę, bieliznę. Wyroby koszykarskie. - Zabawki. ☉ Wyprzedaż serdaków własnego wyrobu. ☉ Wielki skład wyrobów drzewnych rzeźbionych. ☹☹ Spółka handlowa zaopatrzona jest we wszelkiego rodzaju potrzebne towary, tak dla ludności miejscowej, jak i dla przybywających na sezon gości.

L. Zwoliński • Księgarnia

w Zakopanem, ul. Krupówki L. 35.

Wielki wybór dzieł z wszelkich gałęzi literatury, Książki i dzieła ilustrowane, do nabożeństwa -- Podręczniki szkolne -- Mapy, atlasy i globusy -- Nuty -- Struny do skrzypców, wiolenczeli i cytry -- Największy wybór ilustrowanych kart korespondencyjnych rodzajowych i z widokami Tatr i Zakopanego.

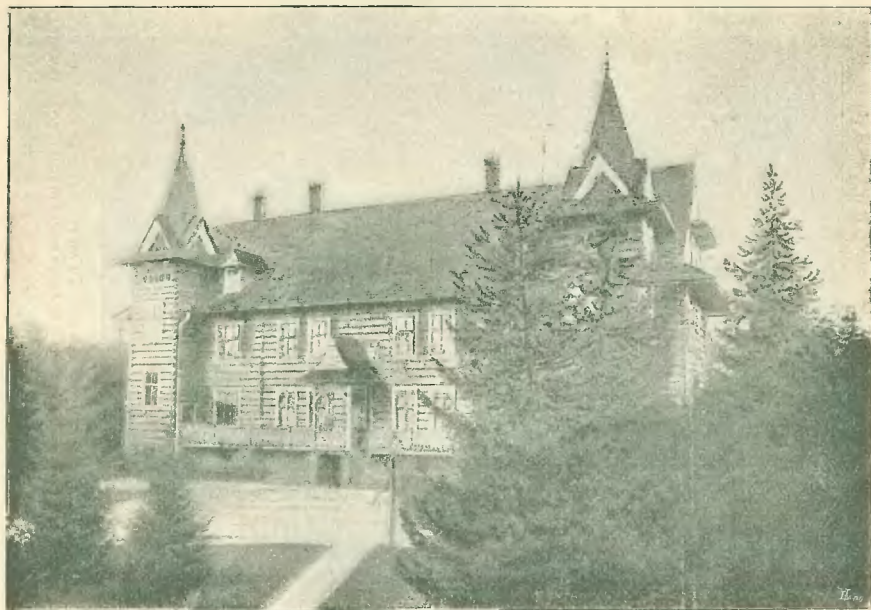
Prenumerata i sprzedaż pojedynczych numerów pism.

WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK I NUT.

Skład i wypożyczalnia fortepianów i pianin.

Skład papieru, materiałów piśmiennych i rysunkowych, przyborów kancelaryjnych i szkolnych, oraz skład wszelkich przyborów malarskich.

Aparaty fotograficzne jakoteż wszelkie przybory do fotografii, zawsze świeże i w najlepszych gatunkach stale na składzie.

Dom „pod Matką Boską“ Dra Chramca w Zakopanem.

Ogólny widok Zakładu Dra Chramca.

Utrzymuje na składzie wina i koniak kurac., Kosmetyki, Perfumerye francuskie i krajowe, Wody i Sole mineralne, oraz wszelkie środki krajowe i zagran. do składu materiałów aptecznych należące.

DROGUERYA i Skład Materiałów Aptecznych

Magistra farmacyi E. de CLOSMANNA * w Zakopanem.

PIERWSZORZĘDNA KATOLICKA

PAROWA PIEKARNIA WŁADYSŁAWA DAŃCA

W ZAKOPANEM RYNEK

POLECA SWE DOBOROWE PIECZYWA, KTÓRE ZYSKAŁY
TAK U OGÓŁU P. T. PUBLICZNOŚCI, JAKOTEŻ U POWAG
LEKARSKICH WSZELKIE UZNANIE.

i półkąpieli z natarciem lub bez, nacierań, tuszów, parówek, rozporządzają łazienki zakładowe kąpielami elektrycznymi o prądzie stałym lub przerywanym, nadto wedle potrzeby stosują się kąpiele: borowinowe, solankowe, gazowe, igliwiowe, elektryczne.

Leczenie

polega: 1. na ściśłym dozorze lekarskim, regulującym w miarę potrzeby cały sposób życia pacyenta; 2. na stosownym dla niego ile możliwości pobycie na świeżem powietrzu — zastosowanym wedle potrzeby pacyenta i uznania lekarzy; 3. na możliwie doskonałym odżywianiu chorych wedle diety przepisanej w każdym pojedynczym wypadku; 4. na kąpielach stosowanych w miarę potrzeby i uznania lekarzy — jak również i wszystkie inne zabiegi wodolecznicze, jak natryski, masaż, elektryzowanie prądem stałym, przerywanym, frenklinowskim; 5. na metodycznie przeprowadzonej psychoterapii, której zadaniem podnieść duchowy stan pacyenta, wrócić mu zaufanie w możność odzyskania zdrowia, w zdolność i chęć do pracy — słowem powrócić go jemu samemu, rodzinie i społeczeństwu.

Kuchnia zakładowa

prowadzona w sposób wzorowy — idealnie higieniczny. Artykuły są sprowadzane z pierwszych źródeł — do potraw używane najlepsze deserowe masło.

Mleko z wzorowych mleczarni zawsze idealnie świeże, jak również i mięso.

Wszelkie możliwe kombinacye dyetetyczne znajdują najobszerniejsze uwzględnienie.

Pożywienie dzienne.

O 9-tej śniadanie do wyboru: Kakao, mleko, kawa, herbata, szynka, jaja na miękko — pieczywo wszelkiego rodzaju — masło, miód — mięso na zlecenie lekarza.

Obiad o 12¹/₂ składa się ze zupy lub rosółu, dwóch mięs z obfitością jarzyn, kompot, legumina.

Podwieczorek o 4-tej. Kakao, mleko, kawa, her-

Dr. X. Gorski

ordynuje jak corocznie
w zimie w Abbazyi.

Nowo otworzony

Zakład artyst. fotograficzny

„ARTUR“

Kraków

ulica Straszewskiego
L. 24

vis-à-vis Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Urządzony z zastosowaniem najnowszych wynalazków i ulepszeń w dziedzinie fotografii. Wykonuje fotografie na wszelkiego rodzaju papierach, platynowych, bromo-żelatynowych, emulyjnych itp. również na równych materiałach, jak drzewie, skórze, płótnie, jedwabiu i porcelanie (wypalane) fot. relief. Powiększenia z każdej fotografii do wielk. 9 m. □, portrety kredkowe, tuszowe, pastelowe, akwarelowe lub olejne. — Podejmuje się wszelkich zdjęć architektonicznych, reprodukcji obrazów, rysunków, rzeźb itp. a będąc zaopatrzony w aparata najnowszych systemów, wykonywać może grupy pamiątkowe aż do największych rozmiarów.

Dla szkół i średnich zakładów naukowych ceny odpowiednio niższe.

Zakład otwarty codziennie od 8 rano do godz. 6 popołudniu.

Pomnik Chałubińskiego w ogrodzie zakładu Dra Chramca.

bata — do wyboru wedle zarządzenia lekarza. — Wszelkie pieczywo, masło deserowe.

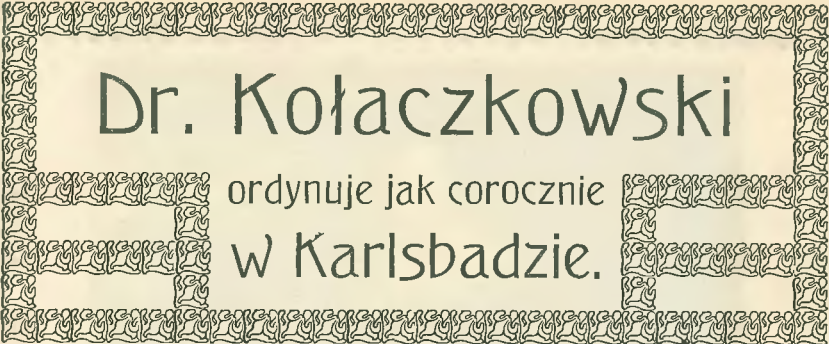
Kolacya o godz. 6 $\frac{1}{2}$ wieczorem. Mięso z jarzyną, mleko kwaśne lub słodkie, miód — pieczywo do wyboru.

Na żądanie i zlecenie lekarza bywają podawane: kefir, wody mineralne — piwo, wino z własnej piwnicy.

Wskazania.

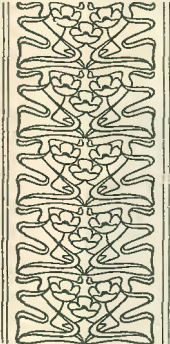
1. Choroby nerwowe pod wszystkimi postaciami z wy-

Dr. Kołaczkowski

ordynuje jak corocznie
w Karlsbadzie.

███ Lekarz-dentysta ███

Dr. J. Syrop

Kraków, pl. WW. Świętych 10.

DR. W. PIEPES

LEKARZ-DENTYSTA

KRAKÓW, RYNEK GŁÓWNY 13.

Dr. W. BINDER

ORDYNUJE JAK COROZNIE

W MERANIE I CIEPLICACH.

jątkiem chorób umysłowych. — Do szczególnego leczenia nadają się tu wszelkie objawy neurastenii, hysteryi, hypochondryi (kilkaset wypadków zupełnego wyleczenia). Choroba Basedowa (kilkadziesiąt wypadków zupełnego wyleczenia).

2. Niedokrewność, blednica, wycieńczenie, trudne rekonwalescencye.

3. Choroby narządów trawienia, jak nieżyty żołądka i jelit, choroby wątroby.

4. Przewlekłe nieżyty nosa, gardła, oskrzeli i dróg oddechowych (nie na tle gruźliczym).

5. Duszność oskrzelowa (astma).

6. Rozedma płuc mniejszego stopnia (choroby śledziony).

7. Zimnica i jej komplikacje.

8. Choroby mięśnia sercowego o ile dotyczące wady sercowe są wyrównane.

Lekarze.

Cały zakład pozostaje pod kierunkiem i najściślejszym nadzorem lekarskim Dyrektora Zakładu i jego asystentów, stale mieszkających w Zakładzie.

Wizyty lekarskie odbywają się codziennie rano.

Zakład wodoleczniczy Dra Chwistka w Zakopanem.

Założony w r. 1892 leży w środku Zakopanego przy głównej ulicy Krupówki. Z powodu że otoczony ze wszystkich stron ogrodem, oddalony jest przeto od ruchu ulicznego. Front domu zwrócony jest ku południowemu wschodowi. Ku południowi i południowemu zachodowi zwrócone są werandy obszerne, które w razie niepogody umożliwiają mieszkańcom Zakładu pobyt na wolnem powietrzu i korzystanie z pięknych widoków górskich.

Zakład posiada 20 pokoi wygodnie urządzonych. Salę jadalną, salę do zebrań towarzyskich i salę bilardową. Z po-

Zakład wodolewniczy Dra Chwisika w Zakopanem.

wodu położenia swego ułatwione są dla przebywających osób w nim wszelkie przyjemności i rozrywki, jakie w stacyi klimatycznej bywają urządzone, a zatem koncerty, teatry, zabawy taneczne.

W osobnym budynku urządzone są łazienki dla wszelkich zabiegów wodoleczniczych np. kąpeli, tuszów zimnych, ciepłych, szkockich, kąpeli parowych, elektrycznych. Zakład otwarty jest przez cały rok.

Środki lecznicze:

1) Głównym czynnikiem leczniczym jest powietrze idealnie czyste i z powodu wzniesienia 850 metrów nad poziomem morza mające cechy górskiego powietrza, a zatem specjalne działanie na ustrój człowieka.

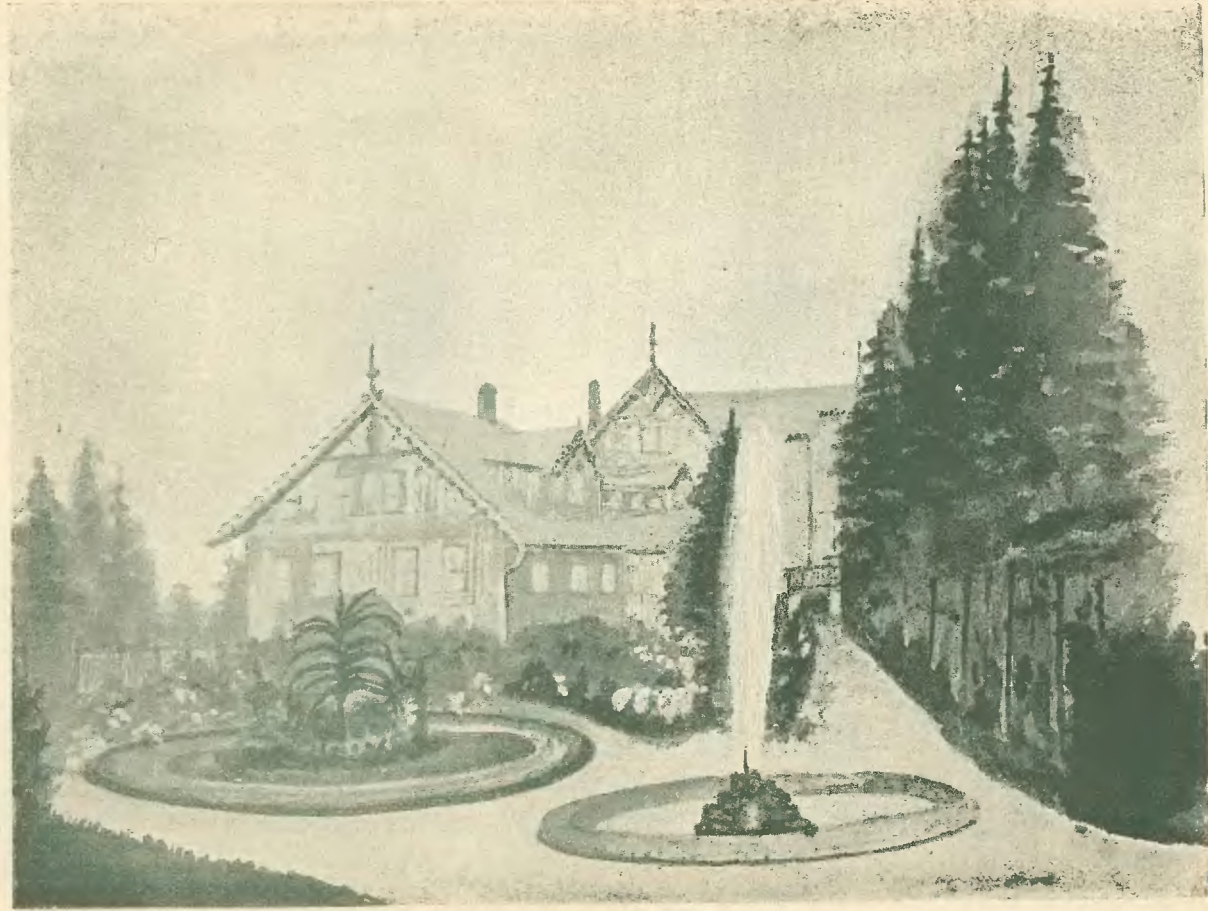
Każdy z przybywających już w tym samym dniu uczuwa zwiększony apetyt, pewną lekkość i swobodne oddychanie.

2) Leczenie wodą osiąga znakomite rezultaty w niedokrewności, blednicy, otyłości, w chorobach serca, kompensowanych, nerwowych, ogólnych, w osłabieniu nerwowem, w gruźlicy płuc w pierwszym okresie, w katarach oskrzelowych, w duszności oskrzelowej (astma bronchiale) i w duszności nerwowej (astma nerwosum), w chorobach funkcyjnych żołądka i kiszek, skazie moczowej i w rekonwalescencji po chorobach zakaźnych.

Zakład dyetetyczno higieniczny urządzony w willi Adasiówka, zwanej od imienia hr. Adama Krasińskiego, który z polecenia śp. Prof. Chałubińskiego, jako zagrożony w młodzieńczym wieku ciężką chorobą w Zakopanem, przebywał. Matka zaś jego, obecnie hr. Róża Raczyńska idąc za wskazówką profesora Chałubińskiego miejscowość tę jako najodpowiedniejszą zakupiła. Że św. p. Profesor Chałubiński dobrą dał radę dowodzi, że hr. Krasiński żyje i dobrem cieszy się zdrowiem.

Przez szereg lat 6-ciu stwierdziłem naocznie cudowne rezultaty u przebywających chorych w Adasiówce.

Miejscowość ta oddalona jest od środka Zakopanego o 2 kilometry, położona 900 metr. nad poziomem morza a zatem w klimacie gór wysokich. Willa ta niema w sąsiedztwie

„Adasiówka”. Zakład dyetetyczno-hygieniczny Dra Chwistka w Zakopanem.

żadnych mieszkań tylko młody las i łąki, otoczone ogrodem 12.800 metr. □ mającym.

Zakład składa się z budynku piętrowego, mającego 2 fronty. Jeden zwrócony na północny wschód, drugi na południowy zachód, prawe skrzydło zwrócone jest ku południowemu zachodowi.

W roku 1897 willa ta została zamieniona na zakład leczniczy przez zaprowadzenie pewnych ulepszeń i wygod.

W skutek swego oddalenia od środowiska Zakopanego pełnego ruchu i gwaru, sprzyja położenie tej willi osobom chorym, którym spokój i oddalenie się od hałaśliwego towarzyskiego życia jest potrzebne jako też osobom, które nie mają dość silnej woli, aby, będąc w towarzystwie osób zdrowych, mogły się oprzeć przed wykroczeniem przeciw ordynacji lekarskiej, a zatem dla rekonwalescentów i dla wszystkich tych chorych, którzy skutkiem przepracowania się i znużenia zbyt ruchliwym życiem wielkomiejskim potrzebują wypoczynku czasowego i wzmocnienia.

Urządzenie wewnętrzne: Zakład posiada 35 pokoi wygodnie, z tych 15 z komfortem i stylowo urządzonych. Na pierwszym piętrze i na parterze werandy kryte.

W osobnym budynku znajdują się łazienki dla zabiegów wodoleczniczych.

Zakład otwarty jest od 1-go Maja do 1-go Października.

Rozrywki: Odległość Zakładu od środka Zakopanego o 1860 metrów, oddala chorych wprawdzie od życia towarzyskiego ogólnego, utrudnia branie udziału w zabawach, koncertach i teatrach, urządzanych w stacyi klimatycznej. Odbyć natomiast można śliczne wycieczki w doliny bardzo blisko zakładu położone wśród pięknych lasów i balsamicznego powietrza, nadto lawn-tennis i inne zabawy na wolnem powietrzu.

W razie deszczowej pory liczne werandy i sale z komfortem urządzone, służą gościom do zebrań towarzyskich, nadto fortepian, czytelnia, bilard, szachy i inne gry towarzyskie uprzyjemniają gościom pobyt.

Leczenie polega na działaniu powietrza gór wysokich i stosowaniu najnowszych metod dyetycznego leczenia.

Jako środki pomocnicze służą hydroterapia, elektryzowanie, masaż i używanie wód mineralnych.

Komunikacja: Na dworcu kolejowym w Zakopanem znajduje się znaczna ilość powozów jedno i parokonnych, do każdego pociągu.

Ceny: Najniższa cena utrzymania wynosi 42 korony tygodniowo.

Za cenę wyżej wymienioną otrzymuje gość pokój osobny, pościel i pożywienie. Pożywienie składa się:

Z śniadania: mleko słodkie lub kwaśne, 2 bułki lub chleb Grahama z miodem i masłem, kawa, kakao i herbata.

Obiadu: zupa, 2 mięsne dania z jarzyną lub kompotem, legumina.

Podwieczorku: tak samo jak śniadanie.

Z wieczerzy: jedno mięsne danie z jarzyną, herbata lub mleko.

W zakładzie dyetycznym wobec różnych metod żywienia stosownie ceny bywają zmieniane. Osobno opłaca się usługę 2 korony tygodniowo. Światło 20 hal., opał 60 hal.

Zabiegi wodolecznicze opłaca się według ilości i jakości zabiegów. I tak:

Kąpiel higieniczna . . . . . kor. 1·20

Półkąpiel . . . . . » 1—

Nacieranie prześcieradłem . . » —·80

Tusz zimny . . . . . » —·20

Tusz szkocki lub ciepły . . » — 60

Kąpiel elektryczna . . . . . » 6—

Elektryzowanie . . . . . » 4— posiedzenie.

Masaż żołądka . . . . . » 4— »

Masaż całego ciała . . . . . » 6— »

Honorarium lekarskie wynosi za 4 — 6 tygodni trwającą opieką lekarską 20 koron.

Kąpielowy lub kąpielowa otrzymuje tygodniowo 3 kor.

Dra DANIELAKA

WILLA WARSZAWIANKA

HOTEL-PENSYONAT, wybudowany przez Dra. Danielaka; położony w najwyższym i najzdrowszym punkcie Zakopanego, przy ulicy Jagiellońskiej, wśród świerkowego lasu, zwrócony do gór i słońca, z widokiem na całe Tatry. — Urządzenia higieniczne. Wodociągi. Klozety angielskie. Własny park. Konie na miejscu.

PENSYONAT otwarty od 1 czerwca do 1 października. Zarząd prowadzi sama właścicielka. — Ceny od 3 złr. do 5 złr. za pokój z całodziennym utrzymaniem, usługą, światłem, bielizną i pościelą. — W czerwcu i wrześniu ceny znacznie niższe.

Adres: ZAKOPANE, WARSZAWIANKA.

Sanatorium dla chorych piersiowych w Zakopanem.

Otwarte dnia 23 listopada 1903 r.

Zakopane leży, jak wiadomo, w długiej i szerokiej dolinie, ograniczonej od południa łańcuchem Tatr, od północy zaś długim wzgórzem, zwanem Gubałówką, które chroni dolinę od północnych wiatrów. Na południowym stoku tego wzgórza, na wysokości 1050 metrów, wznosi się nasz Zakład.

Wielka wartość klimatu zakopiańskiego dla osób, dotkniętych chorobami narządu oddechowego, zbyt jest znana od czasów Chałubińskiego, abyśmy jej dowodzić potrzebowali. Krótko więc tylko zaznaczamy, że charakteryzuje się on głównie: Zmniejszeniem ciśnienia barometrycznego, nadzwyczajną czystością powietrza, niższą względną wilgotnością, a zatem większą suchością takowego, wreszcie znacznie silniejszym natężeniem promieni słonecznych. W porze zimowej miesamy w Zakopanem całe szeregi pięknych słonecznych dni. Ta pora właśnie daje nam najbardziej dodatnie rezultaty kuracyjne.

Klimat nasz posiada własności podniecające i hartujące. Łaknienie poprawia się tu nadzwyczaj szybko, przez co i waga ciała szybko wzrasta. Przemiana materii jest bez porównania energiczniejsza niż na nizinach. Wreszcie zmiany w mechanizmie oddechowym powołują do czynnego udziału najbierniejsze części płuc.

Biorąc pod uwagę wszelkie powyższe właściwości klimatu zakopiańskiego i niezmiennie dodatnie wyniki lecznicze w chorobach narządu oddechowego, postanowiliśmy tu właśnie stworzyć wielkie wzorowe uzdrowisko na wzór tak dziś już licznych niemieckich i szwajcarskich sanatoryów. Potrzeby leczenia chorych piersiowych w zamkniętych sanatoryach, gdzie kuracja, odżywianie, używanie ruchu etc. są poddawane ciągłej kontroli i stałej opiece lekarskiej — dziś już dowodzić nie potrzebujemy. — Sprawa ta już dawno rozstrzygniętą jest w kołach lekarskich na korzyść zamkniętych zakładów. Niema w samej rzeczy bardziej lekkomyślnych i mniej odczuwających grozę swego położenia pacjentów, jak chorzy piersiowi, którzy szkodzą sobie na każdym kroku, lekceważąc kompetentne rady i wskazówki. Zresztą trzeba przyznać, że zastosowanie się do nich jest często niemożliwem wskutek nieodpowiednich warunków otoczenia. — Tylko odpowiednio i celowo urządzone sanatorium może stworzyć warunki zupełnie odpowiednie dla leczenia tego rodzaju chorych; po opuszczeniu Zakładu pacjenci, wraz ze zdrowiem, wynoszą zeń zdrowe zasady higieny i zamiast jak dawniej być źródłem zarazy dla swego otoczenia, są apostołami w tej potężnej walce, jaką cały cywilizowany świat wypowiedział dziś gruźlicy. — Sądźmy, że ta pedagogiczna strona sanatoryjów ma również wielką społeczną doniosłość.

Celem naszym było stworzenie takiego właśnie sanatorium, któreby potrafiło zastąpić polskiej publiczności analogiczne zakłady niemieckie i szwajcarskie stale i licznie przez Polaków odwiedzane.

Sanatorium nasze, które przedstawia załączona rycina, położone jest na uboczu, o 3 kilometry od miasteczka Zakopanego w miejscowości zacisznej, wolnej od kurzu i wrzawy. Prowadzi doń ściśle prywatna droga bita, co usuwa raz na zawsze niebezpieczeństwo wytworzenia się w sąsiedztwie

Zakładu gęstej osady, a zatem pogorszenia warunków zdrowotnych. — Sama posiadłość Sanatorium wynosi 14 morgów austriackich, czego połowę stanowi piękny świerkowy las, dziś już przemieniony na park. Las ten otacza zewsząd rozległą słoneczną polanę, na której wznosi się gmach. Wygodne ścieżki o ściśle określonej pochyłości, częścią słoneczne, częścią zacienione — opatrzone licznymi ławkami, pozwalają na wygodne spacer. — Południową granicę stanowi piękny taras po nad stromą przepaścią, u stóp której szumi potok.

Przy północnej granicy wznosi się dom maszynowy, w którym mieści się kotłownia i hala maszyn, oraz wszelkie urządzenia do centralnego ogrzewania, elektrycznego oświetlenia, pralni parowej i dezynfekcji. Za domem maszynowym ukryte są stajnie, remiza, składy na drzewo, oraz ropę, używaną do opalania kotłów ze względu na bezdymne spalanie się takowej.

Sanatorium samo stoi na wysokości 1050 metrów. — Wielki 4 piętrowy gmach zwrócony jest na południe, boczne zaś skrzydła (dla ochrony od wiatrów) na p. wschód i p. zachód.

Urządzenie wewnętrzne w gmachu zbudowanym przez p. budowniczego Tadeusza Praussa podług planów wykonanych wspólnie z p. Wandalinem Beringerem, uwzględnione są aż do najdrobniejszych szczegółów najnowsze wymagania t. zw. stylu sanatoryjnego.

Budynek więc zawiera tylko jeden szereg południowych, słonecznych frontowych pokoi dla chorych, od północy zaś tylko szeroki, jasny korytarz. Z dużych widnych okien pokoi mieszkalnych roztacza się wspaniały widok na cały łańcuch Tatr. Prócz pokoi tych każde piętro posiada łazienki, waterklozety i pokój służbowy. Szerokie, wygodne schody, oraz elektryczna osobowa winda, wszystko ogrzewane, zapewniają wygodną komunikację między poszczególnymi piętrami. Winda do potraw pozwala otrzymywać gorące potrawy wprost z kuchni dla chorych, leżących na któremkolwiek z pięter.

Na parterze, przed którym znajduje się leżalnia, niema zupełnie sypialnych pokoi dla pacjentów. Został on zużyty na wielki przedsionek, szatnie, biura, mieszkania dla administracji i służby. Pokoje pacjentów umieszczone są na I, II,

III i IV piętrze. Jest ich 76. Z nich kilkanaście na 2 osoby. Pojemność ich wynosi od 55 do 120 metr. sześć. Każdy pokój posiada odrębną wentylację z kanałem odprowadzającym, wyprowadzonym ponad sam dach. Oprócz tego górne okna otwierają się z łatwością pod kątem 45° za pomocą pociśnięcia klamki, umieszczonej na dostępnej wysokości. Rogi i kąty pokoi są zaokrąglone, by ułatwić oczyszczanie i krążenie powietrza. Ze względu na spokój chorych pokoje mają podwójne drzwi, między nimi zaś przedpokoik z wieszakami na ubranie. Całe umeblowanie wykonane jest podług umyślnych wzorów i nadaje się do radykalnej dezynfekcji. Meble są rozbierane, pozbawione rogów i kantów, wreszcie powleczone zmywalnym lakierem i codziennie zmywane. Podłogi z belek gipsowych pokryte są wszędzie linoleum, również codziennie zmywanem. Oświetlenie elektryczne każdego pokoju składa się z 2-ch lamp, z których jedna nad łóżkiem, i dająca się gasić wprost z łóżka. Druty od dzwonek i lamp skryte są w murze ze względu na czystość. Ogrzewanie wszędzie centralne zapomocą pary o nizkiem ciśnieniu i to nie tylko w pokojach, ale także w kaplicy, klatkach schodowych, korytarzach, łazienkach, szatniach i waterklozetach. Gmach posiada doskonałą kanalizację systemu biologiczno-chemicznego, wodociąg z zimną i gorącą wodą na wszystkich piętrach, dzwonki elektryczne, wewnętrzne telefony i tuby. Telefon łączący Zakład z pocztą w Zakopanem, wreszcie telegraf i poczta w samem Sanatorium zapewniają i pod tym względem wszelkie wygody swoim mieszkańcom.

Prócz pokoi mieszkalnych Zakład posiada: salę teatralną z doskonale urządzoną sceną, co pozwala mieć na miejscu przedstawienia artystów i trup teatralnych, odwiedzających Zakopane, wreszcie pozwala również urządzać i amatorskie przedstawienia. — Następnie: salę fortepianową, czytelną zaopatrzoną w dwadzieścia kilka pism, oraz dość już zasobną bibliotekę, poczekalnię dla chorych, gabinet lekarski, laboratorium chemiczne i bakteryologiczne, aptekę, salę operacyjną, pięknie urządzone łazienki i natryski. W oddzielnym pawilonie gospodarczym, komunikującym wygodnie z głównym, znajdują się: kuchnie, kredensy, wspaniała 2-piętrowa

sala jadalna, długa na 15 metrów, mała salka, wreszcie wielka i piękna kaplica.

Przed gmachem znajduje się obszerna leżalnia zimowa, zaopatrzona w wygodne leżaki z materacami i poduszkami, stoliki, lampy i dzwonki elektryczne. Aby zabezpieczyć ją od kurzu, droga wjazdowa kończy się podjazdem nie z frontu lecz z tyłu gmachu sanatoryjnego. — W lesie, w cieniu świerków, wznosi się wspaniała letnia weranda, przeznaczona na dnie upalne.

Metoda lecznicza. Sanatorium nasze przeznaczone jest na uzdrowisko w ścisłym tego słowa znaczeniu. Nie przyjmuje zatem takich chorych, u których już nie można się spodziewać znacznej poprawy stanu zdrowia. Zakład przyjmuje więc chorych na gruźlicę w pierwszych 2-ach jej okresach, następnie t. zw. profilaktyków, t. j. osoby, usposobione dziedzicznie lub skłonne do gruźlicy; dalej osoby dotknięte przewlekłym nieżytem oskrzelowym, mierną rozedmą płuc, wreszcie rekonwalescentów po zapaleniach płuc i opłucny oraz po operacjach, będących następstwem gruźlicy miejscowej (gruczoły, kości, stawy). Nasza metoda lecznicza, panująca dziś wszechwładnie po sanatoriach zagranicznych, a stworzona przez Brehmera, jest klimatyczno-hygieniczno-dietetyczna. Każdy pacjent znajduje się stale pod troskliwym dozorem lekarskim, przez co unika szkodliwych wpływów, a łatwiej może wyzyskać środki lecznicze, którymi Zakład rozporządza. Z tych najważniejszym jest stałe używanie powietrza górskiego, chodząc po ścieżkach parku o pewnej określonej ściśle pochyłości, przeważnie zaś leżąc na wygodnym leżaku. Metoda ta stosowana jest ze ścisłym uwzględnieniem indywidualnego stanu pacjentów. W ten sposób od rana do wieczora chorzy oddychają zbawiennym leśnym i górskim powietrzem. Powoli przyzwyczajamy pacjentów do otwierania na noc górnych, a cieplejszą porą i dolnych okien. W celu uodpornienia organizmu pacjentów i zahartowania ich, używamy zabiegów wodoleczniczych, jako to: różnych nacierañ, kąpieli i natrysków ze stałą lub stopniowaną temperaturą. Choroby nosa, gardła i krtani są odpowiednio miejscowo leczone. Wreszcie zwracamy baczną uwagę na utrzymanie w dobrym stanie czynności trawienia. Wszy-

scy chorzy przebywający w zakładzie używają spluwaczek tekturowych prof. Flügge'go. Spluwaczki te są po użyciu starannie spalone. Zawartość ich zatem nie dostaje się do kanalizacji.

Kuchnia. Oprócz powietrza, drugim najważniejszym czynnikiem kuracyjnym jest obfita, zdrowa i wykwinna kuchnia, umożliwiająca wzmoczone odżywianie chorych. Na utrzymanie kuchni na wysokim poziomie, zwrócona jest stale najbaczniejsza uwaga Zarządu. Pacycenci otrzymują 6 posiłków dziennie, a mianowicie:

I-sze śniadanie od 7¹/₂ do 9-tej: mleko, herbata, kakao, czekolada, kawa, pieczywo, masło, miód.

II-gie śniadanie od 10¹/₂ do 11-tej: mleko, herbata, jaja, wędliny, pieczywo, masło.

Obiad od 1—2-giej, składający się z 5-ciu dań, oraz deseru z owoców.

Podwieczorek od 4 do 4¹/₂: mleko, herbata, kawa, pieczywo, ciasto, masło.

Kolacya od 7 do 7³/₄, składająca się z 3-ch dań, oraz herbaty.

Mleko słodkie lub kwaśne o 9¹/₂ wieczór do łóżka.

Za zmiany w jedzeniu zalecone przez lekarzy, nie pobiera się oddzielnej dopłaty. Zaznaczamy jeszcze, że do kuchni używane są wyłącznie doborowe produkty, masło zaś wyłącznie deserowe.

Lekarska opieka. Zakład posiada stale 3 lekarzy, mianowicie: Dyrektor: Dr. Kazimierz Dłuski — asystenci: Dr. Zdzisław Czaplicki i Dr. Bronisława Dłuska.

Ceny utrzymania. Całkowite utrzymanie, z wyjątkiem mieszkania, kosztuje w Zakładzie 9 koron dziennie (3 rs. 60 kop.). Ceny pokoi wraz z usługą, opałem i oświetleniem elektrycznem wynoszą 2—8 koron (od 80 kop. do 3 rs. 20 kop.). Cena utrzymania obejmuje wszelkie koszty kuracyi, a zatem: stałą opiekę lekarską, analizy, kąpiele, nacierania i natryski. Lekarzom i ich rodzinom strąca się 10% z ceny utrzymania. Za służbę prywatną płaci się 4 kor. 50 h. na I. stole, 2 kor. 50 hal. na II. stole.

Każdy przybywający do Zakładu na leczenie, płaci

jednorazowo wstępnej kwotę 15 koron, w której objęta już jest dezynfekcja, robiona po jego wyjeździe. Rachunki regulują się co tydzień. Oddzielna opłata pobiera się tylko za pranie osobistej bielizny (uskuteczniane obowiązkowo ze względów higienicznych w pralni zakładowej), za napoje wysokowe, lekarstwa, spluwaczki kieszonkowe, oraz stałych dozorców, gdyby stan pacjentów takowych wymagał. Do kuracyi klimatycznej należy zaopatrzyć się w koc, oraz worek futrzany na zimę. Przedmioty te można nabyć także i w Zakopanem.

Środki komunikacyi. Sanatorium posiada własną remizę, dobrze zaopatrzoną w zamknięte i odkryte powozy i sanie. Zakład leży o 5 kilom. od dworca D. Ż. w Zakopanem. Konie wysyła się po gości tylko na zamówienie. Zakopane samo leży o 5 godzin drogi koleją od Krakowa. Jest również komunikacya z Warszawą, omijająca Kraków, wprost z granicy przez Trzebinę, Suchą i Chabówkę. Podróż wówczas wynosi tylko 15½ godzin.

Miejsca w Sanatorium należy zamawiać u dyrektora. Adres: Dr. Kazimierz Dłuski — Zakopane Sanatorium. — Poczta, telegraf i telefon w samym Zakładzie.

Sanatorium Dra Hawranka.

Sanatorium dla chorób piersiowych -Dra Maryana Hawranka w Zakopanem

podał Dr. Edmund Brzeziński, kierownik Sanatorium.

W Zakopanem, miejscowości, której klimat odznacza się nadzwyczajną czystością powietrza, większą suchością takowego i zwiększonym natężeniem promieni słonecznych, cieszącej się obecnie ogólnie światową sławą ze swych niezwykle dodatnich rezultatów przy leczeniu chorób piersiowych, założył w roku 1898 Dr. Maryan Hawranek Sanatorium dla chorych na płuca.

Od początku istnienia Zakład cieszy się stale uznaniem najwybitniejszych powag lekarskich, jak również dobrą a zaśluzoną opinią kuracuszów.

Zbudowane w stylu czysto Zakopiańskim, według planu Stanisława Witkiewicza, ujęte z dwóch stron, połud.-wschod. i półn.-zachod. dwoma parkami, Sanatorium zdaje się tonąć wśród zieleni. Parki te, z których jeden wznosi się na płasko-

wzgórzu Antałówce, osłaniają Sanatorium w zupełności od północnych wiatrów.

Zgodnie z postępem i wzorami najpierwszych zagranicznych Zakładów tego rodzaju, Sanatorium Dra M. Hauranka urządzone jest według ostatnich wymogów higieny.

W całym budynku zaprowadzone centralne ogrzewanie, tak w pokojach, korytarzach, jako i innych ubikacjach, wyklucza stanowczo wszelkie zanieczyszczenie powietrza, utrzymuje jednostajną temperaturę we wszystkich ubikacjach, zabezpieczając temsamem chorych od zaziębień.

~ Dzięki doskonałemu systemowi wentylacyjnemu, chorzy oddychają ciągle odświeżanem powietrzem. Przyrządem wentylacyjnym chory z łatwością manipulować może.

Wszelkie wskazane zabiegi wodolecznicze jak: kąpiele, natryski etc. etc. mogą być stosowane; Sanatorium posiada bowiem wszelkie ku temu urządzenia.

Kanalizacya i własny wodociąg dopełniają reszty warunków sanitarno-hygienicznych, niezbędnych w każdym Zakładzie dla chorych. Wodę do picia i wodociągów dostarcza znane w Zakopanem ze swej dobroci źródło, znajdujące się w budynku Sanatorium. Źródło to doskonale ocementowane, hermetycznie zamknięte, zabezpieczone jest od wszelkich tak zewnętrznych jak terenowych zanieczyszczeń.

W Sanatorium znajduje się pomieszczenie na 18—20 osób; uosobnia więc w sobie system pawilonowy, uważany dzisiaj za ostatni wyraz nauki przy budowie wszelkich szpitali dla chorych. Chorzy znajdujący się tutaj w niewielkiej ilości, są śledzeni przez lekarza zakładowego na każdym niemal kroku w wypełnianiu przepisów higieniczno-dietetycznych.

Sanatorium nasze posiada więc wszystkie warunki potrzebne do zastosowania metody klimat.-hygien.-dietycznej, uważanej obecnie za jedyną i najlepszą przy leczeniu chorób piersiowych.

Pokoje Sanatorium są bardzo obszerne. Pojemność przeciętnego pokoju wynosi 90 metr. sześciennych. Każdy pokój jest doskonale oświetlony i zwrócony na stronę południową i połud.-zachod.

Pokoje na piętrze mają wyjście na balkon, z kąd roztacza się prześliczny widok na Giewont i łańcuch gór, z nim połączonych. Dla chorych, potrzebujących spokoju, są pokoje zupełnie odosobnione.

Ściany w całym budynku są pokryte lakierem, meble zaś materyałem do zmywania, nadające się doskonale do dezynfekcyi.

Od strony południowo-zachod. budynku znajduje się rozległa weranda z leżakami, gdzie chorzy stosownie do przepisu lekarza przepędzają określoną ilość godzin.

Zakład posiada bibliotekę dobrze zaopatrzoną i ciągle zasilaną nowymi dziełami, czytelnię, posiadającą kilka najbardziej poczytnych pism z Królestwa i Galicyi, jakoteż pokój bawialny z fortepianem.

Z chwilą wstąpienia do Zakładu, chory jest obowiązany stosować się do regulaminu, który stoi na straży dobra chorego i reguluje stosunki między Zarządem a chorym.

Utrzymanie. Każdy wstępujący do Zakładu płaci 10 koron za dezynfekcyę. Całkowite utrzymanie w Zakładzie wraz z mieszkaniem wynosi 9—10—11 koron dziennie. Za cenę tę chory otrzymuje obszerny słoneczny pokój, urządzone zgodnie z wymaganiami higieny, opał, światło, usługę, opiekę lekarską, zabiegi lecznicze (nacieranie, masaż, kąpiele lecznicze etc.).

Jedzenie jest obfite i wykwintne: o 7 $\frac{1}{2}$ mleko; o 9-tej śniadanie (kawa, cacao, szynka, jaja, befsztyk); o 1 $\frac{1}{2}$ drugie śniadanie (2 dania mięsne z jarzynami, kompot i legumina); o godz. 5-tej podwieczorek (mleko słodkie, kwaśne, kawa, cacao); o 7 $\frac{1}{2}$ -ej obiad (zupa, jedno danie mięsne z jarzynami, legumina). Oprócz tego, bez dodatkowej opłaty chory dostaje w ciągu dnia tyle mleka, ile jest w stanie wypić. — Wszelkie dyjety są u chorych według wskazań lekarskich uwzględniane.

Do ceny dziennego utrzymania nie są wliczane tylko lekarstwa i pranie, co razem stanowi miesięcznie nie wielką sumę. Po za tem nie istnieją żadne dodatkowe opłaty.

Osoby towarzyszące, o ile mieszkają w jednym pokoju z chorym, dopłacają za swoje utrzymanie 6 koron dziennie.

Od służby towarzyszącej chorym, pobiera się 4 korony dziennie za utrzymanie.

Za dzień przyjazdu Zakład pobiera całkowitą cenę bez względu na to, o jakiej porze przyjazd nastąpił, za dzień wyjazdu połowę umówionej ceny, o ile odjazd ma miejsce przed 12-tą. Opłatę pobiera się za 2 tygodnie z góry.

PP. Lekarzom i uczącej się młodzieży Zakład ustępuje 10³/₀.

O dniu przyjazdu Zakład powinien być zawiadomiony 2 dni naprzód.

Komunikacja. Najodpowiedniejszy dla chorych pociąg odchodzi z Krakowa do Zakopanego o godz. 9 min. 5. Konduktor wskazuje wagon bezpośredniej komunikacji; w ten sposób unika się przesiadania w Chabówce. Od stacji kolejowej Zakład oddalony jest o 15 minut drogi końmi. Drogę tę można przebyć powozem góralskim, jakie zawsze znajdują się na stacji. Na żądanie Zakład wysyła własny ekwipaż.

Uwaga I. Do werandowania należy zaopatrzyć się w długie futro i worek futrzany na nogi. Letnią porą należy także mieć ze sobą ciepłe okrycie.

Uwaga II. Wobec nowo powstałego sanatorium Dra Dłuskiego, uprasza się dla uniknięcia pomyłek, tak na adresach listów, jak również przy dawaniu zleceń woźnikom, wyraźnie zaznaczyć, czyje sanatorium, Dra Dłuskiego, czy Hawranka.

HOTEL PENSYONAT, „LILIANA” OTWARTY CAŁY ROK

Willa położona wśród świerkowych lasów, ma rozległe widoki na góry i dolinę Zakopanego.

Jadalnia i czytelnia z dużymi werandami słonecznymi.

Korytarze i wygodny ogrzewane.

30 pokoi jasnych, słonecznych, z komfortem urządzonych, w cenie 2—12 kor. (wraz z opałem, światłem i pościelą) na dobę.

Wynajmując na czas dłuższy, taniej.

PP. Turyści mogą zajmować pokoje nawet na czas najkrótszy, przy stosownej redukcji ceny.

Cena całodziennego utrzymania (pension) od osoby dorosłej 7 kor., od dziecka do lat 10-ciu 4 kor., od służby z gośćmi przybyłej 3 kor.

Pension stanowi: śniadanie, obiad, podwieczorek i kolacja.

Kuchnia bardzo staranna. * Stoliki oddzielne. * Piwnica zaopatrzona.

Usługa i czystość wzorowa.

Kuchnia à la carte czynna od 8 rano do 10 wieczorem.

Konie, pralnia i łazienka na miejscu.

Osoby dotknięte chorobami zakaźnymi nie są przyjmowane.

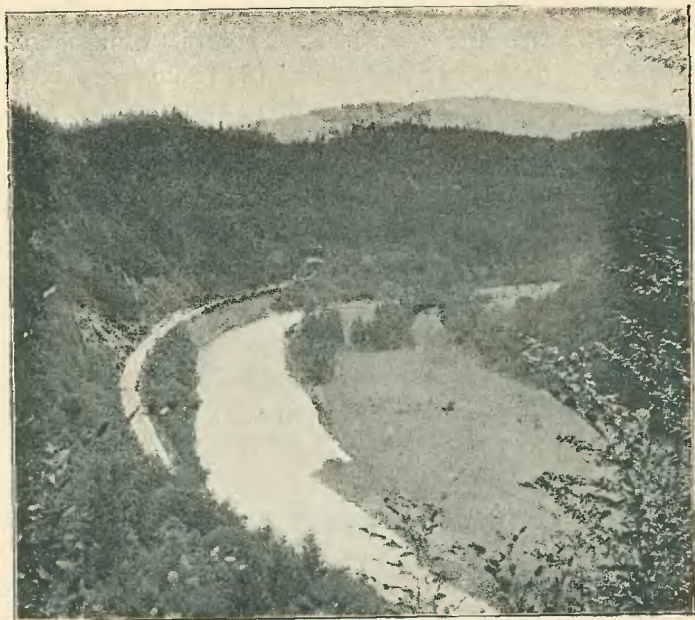
ZAWOJA. Stacja klimatyczna.

Podał Dr G. Grzybowski, sek. szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Miejsce klimatyczne Zawoja, stacja kolei Maków. Z Krakowa do Makowa 3 godziny. Z Makowa w bok 14 km. górskiej, dość wygodnej drogi 2 godziny. Na stacji do każdego pociągu furmanki, w sezonie 2 razy dziennie powozy i wózki na resorach wysła S. Brüll w Zawoi. Miejscowość leżąca u stóp Babiej góry (najwyższy szczyt w Beskidzie 1732 m. n. m.) wśród rozległych łąk i olbrzymich lasów świerkowych, część klucza żywieckiego. Miejsce pobytu dla ozdrowieńców po chorobach narządów oddechowych, jakoteż dla pragnących wypoczynku i odzyskania sił. Mieszkania wiejskie, kilka wygodnych wил i hotel wraz z restauracją S. Brüll'a. Na miejscu rzeźnia, znakomite piekarnie. Ceny mieszkań od 25 złr. w zwyż za sezon. Najlepiej porozumieć się poprzednio z właścicielem hotelu i przedsiębiorcą panem Salomonem Brüllem. Znakomita kąpiel w rzece Skawicy, dopływie Skawy. Za cel wycieczek służy Babia góra, hala Czarnego, gruba jodła, Śmietanowa hala, Węlczoń i kilka innych gór, dokąd wszędzie prowadzą wygodne jezdne dróżki, zbudowane przez zarząd arcyksiążęcy. Na Babiej górze ścieżki znaczone przez Towarzystwo Beskidu. Dla potrzebujących, kuracja żętyczna. Frekwencya w roku 1903 500—600 osób. Sezon od czerwca do końca września. W głównym sezonie lekarz Dr. Grzybowski na miejscu. Miejscowość zaleca się znacznem wzniesieniem, łagodnym alpejskim klimatem, bez nagłych, wielkich zmian w ciepłocie, gdyż zewsząd otoczona najwyższymi pasmami Karpat, a co do stosunków towarzyskich — niesłychaną swobodą. Na miejscu urząd pocztowy, kościół, liczne sklepy, posterunek żandarmeryi, gdyż jest to jedna z najrozleglejszych wsi w Galicyi.

ŻEGIESTÓW

Zakład zdrojowo-kąpielowy. Szczawa wapniowo-magnezyowo-żelazista

podał **Dr. Tymoteusz Piotrowski** lekarz zakładowy.

Położenie i klimat. Zakład zdrojowo-kąpielowy w Żegiestowie leży w wąwozie górskim pasma Beskidu, nad samym Popradem, stanowiącym w tym miejscu naturalną granicę między Galicyą a Węgrami. Sam wąwóz otoczony z trzech stron szczytami 762 m. n. p. m. dosięgającymi, otwarty jest od południowego zachodu, to jest od strony Popradu. Zakład poczynając się od przystanku kolejowego ciągnie się na przestrzeni $1\frac{1}{2}$ kilometra z ustawicznym a stopniowym wzniesieniem, tak iż w miejscu źródła wzniesienie wynosi 486 m. n. p. m.

Klimat Żegiestowa dzięki dość znacznemu wzniesieniu posiada cechy klimatu podalpejskiego, z powodu jednak osłonięcia z trzech stron wzgórzami a odsłonięcia od strony południowej, klimat jest znacznie łagodniejszy od analogicznie

położonych innych miejscowości. Ciśnienie atmosferyczne utrzymuje się na średniej wysokości 723·7 mm. Średnia miesięczna ciepłota wynosi w czerwcu 16·1, w lipcu 19·9, w sierpniu 18·1, we wrześniu 16·5 stopni Celsjusza.

Zdroje mineralne: Woda żegiestowska należy do rzędu żelazisto-magnowo-wapiennych. Czysta jak kryształ o ciepłocie + 8·6° C. nasycona ogromną ilością bezwodnika węglowego ma smak orzeźwiający, kwasowaty. Słup wody w źródle ma przeciętnie 80—90 ctm. wysokości, wydajność źródła przy tym poziomie wynosi 7.500 litr. na dobę, zmniejszając wysokość słupa wody do 30 ctm., dostaniemy wydajność wynoszącą 64500 litrów na dobę.

Wodę żegiestowską do rozsyłki napelnia się do flaszek o objętości $\frac{5}{8}$ litra, kształtu »bordeaux«. Korkowanie flaszek odbywa się na specjalnej maszynie, która wraz z korkiem wprowadza do flaszki rowkowaną igłę przez którą nadmiar wody odpływa, tak że między powierzchnią wody, a dnem korka nie pozostaje ani nawet mała bańka powietrza. Znajdująca się pod korkiem przestrzeń we flaszkach branych ze składów, wypełniona jest wydzielonym już z wody bezwodnikiem węglowym.

W odległości 2—7 klm. od zakładu znajdują się rozległe, pokłady borowiny, której skład według ostatniego rozbioru dokonanego w roku 1897 przez prof. Trochanowskiego jest następujący:

Składników we wodzie rozpuszczalnych . . .	1·9292%
Z tego składników rozp. organicznych . . .	0·5780%
» » » nieorganicznych . . .	1·3512%

Skład borowiny wysuszonej w + 100° l.

Ciał organicznych wogóle	43·77825%
» nieorganicznych (popiołu)	56·22175%
Wody uchodzącej powyżej + 100° l.	3·48000%
Kwasu humusowego	11·83985%
Żywicy i wosku	0·79600%
Węgla i ciał innych	27·66240%
W tem azotu wogóle	1·41275%

Popiół borowiny zawiera:

Składników rozpuszczalnych w kwasie solnym . . .	15·5717%
Z tego tlenku potasowego	0·8213%

Kryty deptak w Żegiestowie.

Żegotka w Żegiestowie.

Tlenku sodowego	0.5184%
» wapniowego	3.8-0.~%
» magnewego	0.7366%
» żelazowego	1.9716%
» glinowego	4.2628%
Kwasu krzemowego	0.9563%
» siarkowego	2.0080%
» fosforowego	1.3482%

Urządzenia lecznicze: Dom łaźiebny posiada 15 gabinetów kąpielowych z wannami metalowymi o półdójnem dnie dla kąpiei mineralnych, ogrzewanych metodą Schwartza; 4 gabinety z wannami ogrzewanymi dla przyrządzania kąpiei borowinowych i 2 gabinety zaopatrzone w przybory potrzebne do wykonywania wszelkich procedur hydropatycznych, obsługiwane przez specjalnie do tego utrzymaną rutynowaną służbę.

Wody kąpielowej dostarczają zbiorniki betonowe, połączone podziemnymi rurami ze źródłem. Wydaje się kąpiele mineralne pełne i nasiadowe, z kąpiei borowinowych nadto nożne i ręczne. Z procedur hydropatycznych, nacierania częściowe, całkowite, opaski bądź w pomieszkaniu, bądź też w łaźience, nadto tylko w łaźience, kąpiele, półkąpiele, tusze, zawijania, chłodniki i t. p. W osobnym gabinecie znajduje się urządzenie do stałej irygacji, której ciepłota jak i ciśnienie może być dowolnie zmieniane.

Prócz łaźienek mineralnych znajdują się łaźienki o kilkunastu kabinach nad Popradem z których prowadzą schody na duży drewniany pomost, leżący na wodzie, do którego przymocowane są drągi sięgające do środka rzeki a służące do trzymania się kąpiących. Ciepłota wody waha się w granicach $+ 14^{\circ}$ a $+ 22^{\circ}$ C., przeciętnie wynosi 17° Celzjusza.

Wskazania: 1. Niedokrewność i blednica. 2. Przewlekłe cierpienia systemu nerwowego. 3. Osłabienia po chorobach ostrych. 4. Przewlekłe nieżyty żołądka i jelit na tle niedokrewności. 5. Przewlekłe cierpienia przewodu oddechowego. 6. Zboczenia narządów płciowych męskich 7. Wszystkie choroby kobiece.

Domy mieszkalne na stokach gór są wszystkie domy piętrowe, prawie wszystkie posiadają balkony, poje-

dyncze pokoje są całkowicie umeblowane, większe pomieszkania posiadają osobne kuchnie.

Ceny pomieszek: Pokój z 1. łóżkiem dziennie od 80 halerzy do 2²⁰. Pokój balkonowy z 2. łózkami od 3 — 4 koron. Pokój balkonowy na II. piętrze — 2 korony. Dwa pokoje z 2 łózkami od 2⁸⁰—7 koron. Za całą pościel dziennie 50 halerzy.

Lekarz zakładowy Dr. Tymoteusz Piotrowski, asystent szkoły położnych, b. sekund. szpit. św. Łazarza.

Uprzejmienia: Muzyka, w sobotę reunion, przedstawienia, zabawy towarzyskie i liczne wycieczki, czytelnia, fortepian.

Pora zdrojowa: od 20 maja do końca września.

Komunikacya: W samym zakładzie stacya kolei państwowej, tarnowsko-lełuchowskiej. Wygodne połączenie z główną linią Kraków-Lwów, tak, że z Krakowa w 6, a ze Lwowa w 10 godzinach przybyć można na miejsce. W sezonie kursują 4 pociągi w jedną i 4 w drugą stronę, przy pociągach nocnych wagony wprost, nie wymagające przesiadania się w Tarnowie.

Z Warszawy i Królestwa polskiego drogą warszawsko-wiedeńską na Granicę, Szczakowę, Kraków.

Z Poznania przez Wrocław.

Na stacyi czeka przy każdym pociągu powóz i wóz pod rzeczy.

Ilość wydanych kąpeli:

Kąpeli mineralnych przeciętnie 2500

» borowinowych » 700

» hydropat. » 500

» popradowych » 500

Ilość wysłanej wody » 1400

Ilość gości w sezonie przeciętnie 500.

Oplata zdrojowa od osoby 6 koron.

» za muzykę 4 »

Dzieci i służba jak i osoby do 7 dni bawiące w zakładzie wolne od tych opłat.

Zgłoszenia przyjmuje Zarząd zakładu.

Jan Michalik

Cukiernia Lwowska

Kraków - ul. Floryańska 45.

Telefon 466.

Cukiernia odznaczona za swoje wyroby najwyższymi nagrodami na wystawach światowych.

Przemysł krajowy!

łasny wyrób czekolady tabliczkowej, deserowej i zwyczajnej. Czekolada tatrzańska (zakopiańska mleczna). Kakao proszkowe. Herbata kakaowa kuracyjna. Czekolada gorzka. Wielki wybór czekoladek deserowych -- masowe, likworowe, pomadkowe, owocowe, i wiele innych. Pomadki w kilkunastu gatunkach. Marcepaniki.

Pierniki na prawdziwym miodzie, nadziewane owocami i masami. Herbatniki piernikowe.

Jako specjalność: Kuracyjny piernik »Grahama«, skutecznie działający przeciw wszelkim dolegliwościom żołądka.

Miód lipowy kuracyjny w słoikach.

Karmelki o czysto owocowych smakach.

Wielki wybór bombonierek, koszyków, kartonaży, kasetek, atrapów, pudełek drewnianych, ręcznie malowanych i wypalanych, z pamiątkami Krakowa i okolicy.

Osobny pokój dla Pań, sala dla palących, czytelnia zaopatrzona w wielki wybór pism krajowych i zagranicznych.

O każdej porze dnia kawa, herbata, czekolada i t. p. napoje.

Cukiernia otwarta od godz. 6-tej rano do 11 w nocy.

Specjalne cenniki darmo i opłatnie.

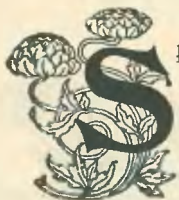

Zakłady kąpielowe
Królestwa Polskiego
i Gubernii przyległych.

Papierajmy przemysł ojczysty!!

Kilka uwag o Cukierni Lwowskiej i fabryce czekolady Jana Michalika w Krakowie.

Słynna dziś »CUKIERNIA LWOWSKA« JANA MICHALIKA w Krakowie, założoną została w roku 1895 - - - - Właściciel tej firmy JAN MICHALIK był znanym i głównym współpracownikiem pierwszorzędnej firmy »Hauser i Bieniecki« we Lwowie.

Po założeniu własnej firmy w Krakowie, JAN MICHALIK po trzech latach wzorowego jej prowadzenia, uzyskał na wystawie miasta Paryża w roku 1898 dyplom honorowy, medal złoty i krzyż zasługi, które to odznaczenia wysunęły firmę jego na przodujące miejsce pośród krakowskich zakładów cukierniczych.

W niespełna pół roku później (1898) na międzynarodowej spożywczej wystawie w Brukselli, przypadł w udziale firmie JANA MICHALIKA: dyplom honorowy i wielki złoty medal zasługi, za wyroby cukiernicze i fabrykację czekolady.

Ostatnio zdobyła wspomniana firma na wystawie powtórnie w Paryżu r. 1901 złoty medal i krzyż zasługi z gwiazdą.

Rozwijając swą działalność w kierunku słynnego dziś w świecie całym cukiernictwa polskiego, zjednała sobie firma JANA MICHALIKA odbiorców nie tylko w kraju, ale i zagranicą, ekspeduje bowiem swe wyroby cukiernicze i czekolady do Anglii, Holandyi, Algieru i do najdalszych krańców, zwłaszcza tam, gdzie istnieją polskie kolonie.

Zakłady kąpielowe Król. Polskiego i Gubernii przyległych.

Birsztany

zakład wód mineralnych solankowych zawierających sól glauberską i dwuwęglan żelaza.

Birsztany leżą w gubernii wileńskiej w pow. Trockim, na prawym brzegu Niemna. Okolica górzysta, klimat łagodny.

Pięć źródeł t. zw. »starych« służy do kąpeli, źródło »Wiktorya« także do picia. Wody birsztańskie zbliżone są swym składem do Wildungen, Contrexeville i t. d.

Kąpiele rzeczne w Niemnie. — Mleko, kefir. — Leczenie klimatyczne.

Sezon od maja do września.

Busko

zakład kąpeli mineralnych.

Busko leży w powiecie Stopnickim gubernii kieleckiej. Wody mineralne siarczano-słono-wapienne jod i sól glauberską zawierające. — Ług i muł mineralny. — Kąpiele parowe. — Zakład wodoleczniczy.

Picie wody mineralnej ze źródeł »Rotunda« lub »Grotta«.

Wskazania: żoły, krzywica, kiła, gościec, choroby kości i nerwowe.

Lekarze: Drowie: Dymnicki, Grabowski, Isajew, Leper, Majkowski, Radziszewski, Sulimierski.

Sezon od maja do września.

Stacya kolejowa Kielce, 5 godzin drogi odległa.

☞ Ciechocinek

zakład zdrojowo-kąpielowy.

Ciechocinek leży w pow. Nieszawskim gub. warszawskiej, na lewym brzegu Wisły.

Klimat nizinny.

Źródła solankowe 1.5% do 4% soli kuchennej zawierające, z których słabsze (Nr. 2 i 5) służą do picia, mocniejsze zaś tylko do kąpeli oraz do wywarzania soli. — Ługu i mułu

leczniczego używa się do wzmacniania kąpeli oraz do okładów. — Kąpiele błotne. — Dobrze urządzone łazienki; parówki; zakład wodolecniczy. — Tężnie solankowe. Kąpiele rzeczne w Wiśle. — Mleko, kefir.

Wskazania: żoły, krzywica, niedokrewność, gościec, cierpienia pourazowe, choroby kobiece, nerwowe, kiła.

Lekarze: Drowie: Arnstein, Asterblum, Ciagliński, Górski, Lubowski, Pajewski, Ruppert, Stockmann, Tannenbaum.

Sezon od 20 maja do 20 września.

Stacya kolejowa w miejsku.

Czarniecka Góra

stacya klimatyczna leśno-górska.

Czarniecka Góra leży w gub. radomskiej w pobliżu stacyi kolei iwangrodzko-dąbrowskiej: Niekań.

Okolica lesista — klimat odznacza się czystością powietrza — urządzeń leczniczych jeszcze prawie niema.

Druskieniki

zakład zdrojowo-kąpielowy.

Druskieniki leżą nad Niemnem w gub. grodzieńskiej, około 20 m. nad poziomem morza.

Klimat łagodny — w porze letniej nie wiele deszczów.

Źródeł mineralnych (zimne solanki) 18 — z tych 2, tj. nr. 1 i 2 do picia — reszta do kąpeli. Ług mineralny jako dodatek do kąpeli lub też do okładów. — Łazienki mineralne, — kąpiele rzeczne. — Kefir, kumys.

Wskazania: żoły, krzywica, gościec, choroby przemiany materji, kobiece, skórne i nerwowe.

Lekarz zakładowy: Dr. W. Bujakowski.

Sezon od połowy maja do połowy września.

Stacya kolei warszawsko-petersburskiej Porzecze o 17 wiorst.

Grodzisk

zakład wodolecniczy i kąpielowy.

Grodzisk leży w gubernii warszawskiej i jest stacyą kolei warszawsko-wiedeńskiej o 40 minut drogi od Warszawy odległą.

Dobrze urządzony zakład wodoleczniczy i kefirowy. —
Wyborne mleko.

Zakład cały rok otwarty.

Właściciel i kierownik: Dr. Karol Tokarski.

Inowłódz

stacya klimatyczna leśna.

Inowłódz leży nad brzegiem Pilicy w gub. Piotrkowskiej,
wśród olbrzymich obszarów lasów.

Klimat odznacza się czystością powietrza.

Kąpiele rzeczne.

Sezon od maja do września.

Najbliższa stacya kolejowa: Tomaszów rawski, 1 $\frac{1}{2}$ go-
dziny drogi od zakładu.

Lekarz Dr. S. Bernstein.

Nałęczów

zakład zdrojowo-kąpielowy i wodoleczniczy.

Nałęczów leży w gubernii lubelskiej, 210 m. nad p. m.

Kilka źródeł szczawiy żelazistej, z których najobfitszem
jest źródło Celińskiego, używane do picia i do kąpeli. —
Kąpiele borowinowe, zakład wodoleczniczy. — Mleko, kefir,
kumys.

Sezon od 1 czerwca do 1 października.

Wskazania: Choroby ogólne i choroby krwi, choroby
nerwowe, kobiece, zaburzenia w trawieniu, nieżyty dróg od-
dechowych.

Lekarz zakładowy: Dr. Puławski.

Stacya kolei nadwiślańskiej Nałęczów o 5 wiorst

Nowe Miasto (nad Pilicą)

zakład przyrdo-leczniczy.

Okolica lesista, powietrze czyste. Kąpiele rzeczne, za-
kład wodoleczniczy i dyetetyczny Dra J. Bielińskiego. — Kefir.

Stacya kolejowa Skierniawice 52 wiorsty odległą.

Ojców

stacya klimatyczna i zakład wodoleczniczy.

Położenie górzyste wśród szpilkowych lasów. Okolice nader malownicze.

Zakład wodoleczniczy »Goplana«. Mleko, kefir, kumys. Sezon cały rok.

Lekarz zakładowy: Dr. St. Niedzielski.

Stacya kolejowa Olkusz 19 wiorst odległa.

Sanatorium dla piersiowo chorych Dra Geislera w Otwocku.

Sanatorium w Otwocku założone zostało w 1893 roku. Jestto pierwszy w Polsce zamknięty zakład dla chorych piersiowo według wzoru Brehmerowskiego. Zbudowane zostało w Otwocku w równinie, wśród lasów sosnowych, kilka mil kwadratowych obszaru mających, w odległości godziny drogi koleją Nadwiślańską od Warszawy. Główny gmach zakładowy składa się z dwóch piętrowych części, t. zw. Nowego i Starego Zakładu, połączonych w jedną całość budynkiem parterowym. Nowy Zakład postawiony został w ten sposób, że wszystkie mieszczące się w nim pokoje dla chorych zwrócone zostały na południowy wschód lub południowy zachód, wendy zaś na południe. Zewnętrzne ściany gmachu są drewniane dla zachowania naturalnego przewiewu, wewnętrzne zaś murowane.

Sanatorium rozporządza 40 pokojami dla chorych. Każdy pokój w Nowym zakładzie obejmuje 80 do 96 metr. sz. powietrza. Podłogi we wszystkich pokojach, salach i korytarzach wyłożone linoleum. Ściany w pokojach i korytarzach od dołu na 1½ metra malowane olejno, wyżej zaś bielone wapnem. Kąty ścian są zaokrąglone. Meble w pokojach bambusowe, kryte ceratą przez co dokładnie i całkowicie zmywać i odkazywać się mogą. Szafy urządzone są w ścianach (w murze) przez co nie zabierają miejsca w pokoju; łóżka żelazne; materace sprężynowe włosiane; całość umeblowania sprawia wrażenie estetyczne, w niczem nie przypominające urządze-

nia szpitalnego. Firanek nigdzie niema. Okna duże weneckie dają obfitość światła. Pokoje zaopatrzone są w piece wentylacyjne systemu A. Goebela.

Oprócz pokoiów dla chorych Zakład posiada obszerną salę jadalną oraz duży salon rekreacyjny wraz z czytelnią dla chorych. Sanatorium posiada dwie obszerne werandy, służące jako leżalnie, zaopatrzone w odpowiednie fotele i łóżka dla chorych; leżalnie te połączone są bezpośrednio korytarzami z zakładem; jedna z nich jest na parterze, druga zaś na pierwszym piętrze.

Oprócz tego przy Zakładzie są dwa tarasy w razie potrzeby również do kuracyi leżeniem służące. Niektóre pokoje w Sanatorium posiadają oddzielne balkony. We wszystkich ubikacjach Sanatorium jak również i w parku porozmieszczane są liczne spluwaczki, napełnione wodą z roztworem antyseptycznym; nadto każdy chory obowiązany mieć spluwaczkę kieszonkową.

Cały Zakład skanalizowany jest systemem Chambeau i zaopatrzony w wodociąg, dostarczający doskonałej wody do picia. Ustępy na wodzie; korytarze i ustępy ogrzewane. Główny gmach Sanatorium mieści nadto gabinet lekarski wraz z pracownią chemiczno-mikroskopową oraz pokój kąpielowy z urządzeniem natryskowym. W pobliżu głównego gmachu znajdują się w oddzielnych budynkach: zakład hydropatyczny w lecie dostępny również dla chorych przychodnich, kąpiele ciepłe, zakład kumysowy, w którym tatarzy w sezonie letnim wydają kumys — oraz budynek dla służby. Obszerna kuchnia zakładowa mieści się w oddzielnym budynku, połączonym z głównym gmachem Sanatorium długą, krytą oszkloną galerią, zaopatrzoną w specjalny wentylator. Podłoga w kuchni betonowa, ściany wyłożone kaflami, sufit malowany olejno.

W bliskości kuchni w oddzielnym budynku mieści się lodownia specjalnie urządzona dla przechowywania produktów w sfermycznych, według systemu inżyniera Kadzidłowskiego. Sanatorium leży wśród obszernego lasu sosnowego, urządzonego na sposób parku. — Zasady czystości i antyseptyki ściśle i pedantycznie są zachowane.

Lekarze Sanatorium: Dr. Józef Geisler, właściciel Zakładu, Dr. Wł. Wroński, ordynator i Dr. Fr. Erbrich, laryngolog.

Odżywianie chorych w Sanatorium. Zwykły tryb odżywiania chorych — dyeta tucząca: Godz. 8 rano I śniadanie: mleko, kawa mleczna, kakao na mleku, bułki, chleb masło. Godz. 10¹/₂ rano II śniadanie; mleko, kaszka na mleku, zacierki na mleku, niekiedy jajka na miękko. Godz. 1 obiad: Rosół i zupa, dwa mięsa, jarzyna, legumina, kawa czarna. Godz. 5-ta popołud, jak I śniadanie. Godz. 7¹/₂ wieczór: Mięso z jarzyną, ser, mleko. Na noc do łóżka mleko. Oprócz tego wielu chorych w przerwach między jedzeniem pije mleko, które wydaje się chorym w dowolnych ilościach. W letnim sezonie wielu chorych pije nadto po kilka butelek kumysu, a w zimie zaś tran lub kefir. Chorzy z zaburzeniem w organach trawienia z komplikacjami ze strony nerek, serca etc. otrzymują specjalną dyetę według przepisu lekarza. Napoje alkoholowe jedynie z przepisu lekarza są stosowane. Leczenie według metody Brehmera z uwzględnieniem warunków indywidualnych.

Sanatorium otwarte cały rok. Roczna ilość piersiowo chorych Sanatorium — przeciętnie 150 osób. Sanatorium Otwockie na Wystawach: przyrodniczo-lekarskiej w 1900 r. w Krakowie i higienicznej w Łodzi w 1903 r. otrzymało dwa wielkie złote medale.

Koszta kuracyi: pokój, usługa, całodzienne utrzymanie, opieka lekarska, wszelkie analizy — kosztuje od 2 rb. 50 kop. do 4 rb., co zależy li tylko od wielkości zajmowanego pokoju.

Od cen normalnych chorym niezamożnym, poleconym przez lekarzy, odstępuje się rabat, jak również uczącej się młodzieży i rodzinom lekarzy.

Pohulanka

zakład kumysowy, wodolecznicy i klimatyczny.

Pohulanka leży o 7 wiorst od Dźwińska (Dynaburga) nad brzegiem Dźwiny, wśród olbrzymich sosnowych lasów.

Klimat o małych wahanach ciepłoty, powietrze czyste, balsamiczne.

Kumys, kąpiele rzeczne i borowinowe.

Zakład dla chorych na oczy Dra Noiszewskiego. Wskazania: choroby ogólne i choroby krwi, nieżyty dróg oddechowych, cierpienia układu naczyniowego, gościec, choroby kobiece.

Sezon od 10-go maja do 10-go września (st. stylu).

Sławinek.

zakład zdrojowo-kąpielowy.

Sławinek leży o 3 wiorsty od Lublina i posiada dwa źródła szczawy żelazistej, używane zarówno do picia jak i do kąpeli.

Zakład wodolecznicy, kąpiele błotne. Kumys, kefir. Wskazania: choroby krwi, kobiece, rekonwalescencya, choroby nerwowe.

Sezon od 20-go maja do 20-go września.

Sławuta

klimatyczna stacya leśna, zakład wodolecznicy i kumysowy.

Sławuta leży w gub. wołyńskiej o 4 wiorsty drogi od stacyi kolei południowo-zachodniej tegoż nazwiska, w środku olbrzymich obszarów lasów szpilkowych. Klimat niezwykle jednostajny, wolny od nagłych zmian.

Znakomity kumys. Zakład wodolecznicy. Kąpiele rzeczne.

Wskazania: choroby narządu oddychania, gruźlica płuc, choroby ogólne połączone z wycieńczeniem, choroby kobiece, nieżyty żołądkowo-kiszczkowe, choroby nerwowe.

Lekarz zakładowy: Dr. Henryk Dobrzycki.

Sezon od 10-go maja do 10-go września st. st.

Solec

zakład zdrojowo-kąpielowy.

Solec leży w pow. Stopnickim gub. kieleckiej, w okolicy górzystej, w lasy liściaste obfitującej. Klimat dość zmienny.

Woda mineralna solecka należy do rzędu solanek zi-

mnych siarczano-alkalicznych i zawiera nieco jodu oraz ślad soli głauberskiej.

Kąpiele z wody mineralnej; ług i muł mineralny do okładów. — Kąpiele parowe.

Stacya kolejowa Kielce 57 wiorst odległa.

Szepetówka

zakład zdrojowo-kąpielowy.

Szepetówka leży w gub. wołyńskiej w odległości 3 wiorst drogi od stacyi kolei połudn. zach. tego samego nazwiska. Klimat lesisty t. j. wolny od nagłych zmian.

Sześć źródeł żelazisto-wapiennych z nieznaczną zawartością bezwodnika kwasu węglowego.

Nowoczesnych urządzeń kąpielowych jeszcze niema.

Wybitniejsze
Austryackie Uzdrowiska
pozagalicyjskie

Abbazia.

Abbazia.

Willa Augusta

pensjonat A. Pleterskiej
najchętniej przez Polaków odwiedzany.

Dom nowo przebudowany i powiększony. -- 44
bardzo elegancko urządzonych pokoi, wielka sala
jadalna, sala konwersacyjna, salon dla dam ---
elektryczna winda osobowa -- słodkie i morskie
kąpiele na każdym piętrze -- zdrowotna, powsze-
chnie uznana domowa kuchnia - usługa doskonała.

Ceny umiarkowane.

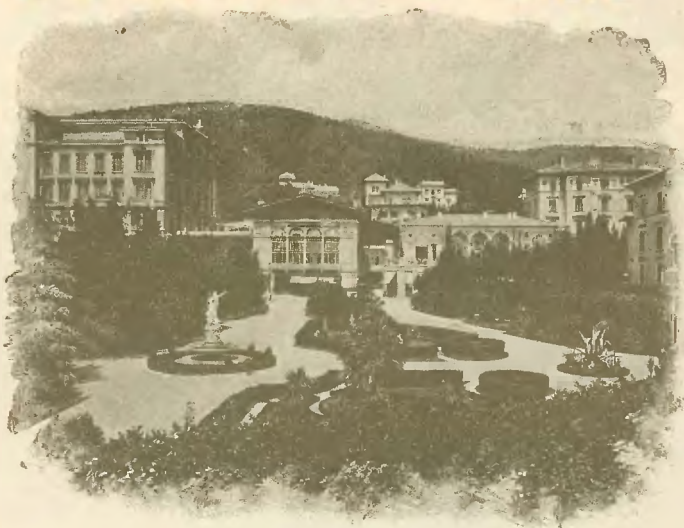
DR W. HARAJEWICZ

DR B. KWIATKOWSKI

ordynują jak corocznie

W MARJENBADZIE.

ABACYA.

Kąpielisko morskie i stacya klimatyczna zimowa
opisał Dr. Xawery Gorski.

Abacya (po włosku Abbazia, po chorwacku Opatija) leży na wschodniem wybrzeżu Istrii nad Adryatykiem pod 45°20 półn. szer. a 31°58' wsch. dług. geogr. Od północ-zachodu osłania ją Monte-Maggiore (1396 m. nad poziom morza) od północy wysokie pasma Alp dynarskich. Najbliższem miastem większem jest Fiume (Rjeka) — niespełna godzinę jazdy statkiem odległe. — Ludność miejscowa słoweńsko-chorwacka — po polsku rozumie.

Klimat nadzwyczajnie łagodny dzięki wyrównywającemu działaniu morza z jednej, ochronie zaś wysokich pasm górskich od północy z drugiej strony, czego najlepszym dowodem południowa roślinność bujnie tutaj się rozwijająca. Wszelkiego rodzaju palmy, agawy, jukki, laury, figowce i t. d. udają się nadzwyczaj pięknie bez najmniejszej ochrony w porze zimowej. Kamelie, magnolie, mimozy i t. d. rosną i kwitną na wolnem powietrzu.

Średnia ciepłota roczna wynosi 13·2° C. — zimowa

Fabryczny skład
Parkietów, fornerów i listew
KLEIN i LIEBERMANN

KRAKÓW, UL. ŚW. TOMASZA 32. TELEFON 490.

Dyplomy honorowe i złote medale na wystawach

Baden • Budapeszt • Paryż • Wiedeń
1903.

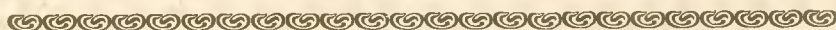
A
B
B
A
Z
I
A

A
B
B
A
Z
I
A

PENSION BELLEVUE

bezpośrednio nad morzem położony. Słodkie i morskie kąpiele na każdym piętrze. — Winda osobowa, ogród zimowy, poczekalnia, czytelnia, salon do gry, wielka i mała sala jadalna. — Ogrzewanie centralne — w pokojach piece kaflowe. Elektryczne, oświetlenie — wodociąg.

Grupa kąpiących się w morzu.

7·9° C t. j. prawie to samo co w Nicei (8·5° C). Średnia ciepłota pojedynczych miesięcy jest następująca: styczeń 4·8° C, luty 5·1° C, marzec 8·1° C, kwiecień 12·2° C, maj 16 4° C, czerwiec 19·8° C, lipiec 22·3° C, sierpień 22·1° C, wrzesień 18·7° C, październik 13·9° C, listopad 9·4° C, grudzień 5·9° C.

Średnie ciśnienie powietrza 760·2 mm. Średnia wilgotność względna 78%.

Urządzenia lecznicze. Kąpiele wannowe z wodą morską i słodką w nowych, wzorowo urządzonych łazienkach, gdzie również mieści się wedle najnowszych wymogów urządzony zakład wodoleczniczy. Kąpiele gazowe, świetlne, parowe i t. d.; mechanoterapia. Znakomite mleko i kefir. — W jesieni kuracja winogronowa. Wspaniałe urządzone i utrzymane drogi i spacerzy dla leczenia wzniesiennego (terenowego) — wolne zupełnie od pyłu. — Kąpiele morskie na wolnem powietrzu od końca kwietnia do początku listopada. — Średnia ciepłota wody morskiej w maju 17·8° C, w czerwcu 23·1° C, w lipcu 26·5° C, w sierpniu 25·2° C, w wrześniu 20 1° C, październiku 16·1° C. Woda morska w Abacyi za-

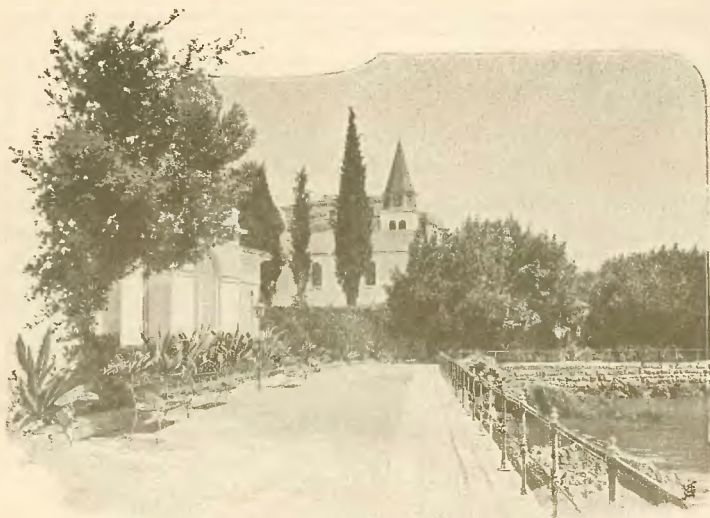
wiera 3·8‰ soli mineralnych t. j. znacznie więcej niż w morzu północnem (Helgoland 2·8‰, Norderney 2·9‰).

Wskazania: Choroby narządu krążenia (wady zastawkowe, cierpienia mięśnia sercowego, otłuszczenie serca, miażdżycza tętnic, nerwice serca, choroba Basedowa i t. d.); choroby nerwowe zarówno funkcyjne jak organiczne; choroby narządu oddechowego a więc nieżyty górnych dróg oddechowych (osobliwie w wilgotniejszych miesiącach zimowych od października do maja), nieżyty szczytowe, rozedma płuc, dusznica, niedokrewność, żółty, rekonwalescencya, choroby kobiece, niezwykle skuteczną bywa Abacya jako stacya zimowa dla dzieci wątłych oraz dla osób starszych, skazanych w naszym klimacie na spędzanie całej zimy w mieszkaniu.

Lekarze: Dr. Altmann, J. Cohn, J. Ebel, N. Fabianić, G. Fodor, Prof. J. Glax, Xawery Gorski, Graeffe, B. Konterki, Knöpfelmacher, J. Kurz, J. Landr, L. Löw, J. Mahler, M. Marek, R. Mayer, A. Nussbaum, J. Ornstein, K. Szegö, A. Szemere, M. Szigeti, F. Tripold.

Mieszkania: Liczne hotele i pensjonaty; wiele domów prywatnych, w których już to pojedyncze pokoje — już też całe mieszkania umeblowane z kompletnem nawet urządzeniem kuchennem wynajmować można. — Mieszkania wszystkie elektrycznie oświetlone — zaopatrzone w piece kaflowe — okna podwójne. — Znakomita woda do picia z wysoko pod Monte Maggiore położonych źródeł. — Wiele domów zaopatrzonych w windy osobowe — oraz ogrzewane korytarze. — Ceny mieszkań wraz z pensją od 7 do 20 koron za dobę.

Rozrywki: Orkiestra zakładowa grywa dwa razy dnia w parku a wieczorami w sali hotelu Stefani. Lawn-tennis, boisko kolarskie, teatr, koncerty i t. d. — Wycieczki i spacerzy w pobliskie, nader malownicze okolice. Kilkanaście kilometrów znakomicie utrzymanych ścieżek leśnych oraz kilka kilometrów chodników nadbrzeżnych, zupełnie wolnych od pyłu. Przejażdżki łódkami po morzu oraz wycieczki statkiem parowym do pobliskich wysp i portów nadzwyczajnie ułatwione, tak że pod względem łatwości w korzystaniu

Promenada nadbrzeżna koło kościoła.

z jazdy statkami nie może żadne inne uzdrowisko morskie iść z Abacją w porównanie.

Sezon trwa cały rok, t. j. od 1 września do 31 sierpnia.

Komunikacja: Dworzec kolei południowej Abbazia-Mattuglie o pół godziny jazdy fiakrem odległy, połączony

Promenada nadbrzeżna południowa.

jest z Abacją wybornym gościńcem. Do każdego pociągu stoją liczne fiakry, omnibus i wóz pocztowy do dyspozycji podróżnych.

Osoby przybywające przez Węgry (od Buda-Pesztu) do Fiume (Rjeki) mogą jechać końmi (godzinę) lub statkiem parowym (40 minut) co godzinę odchodzącym do Abacyi. — Komunikację miejscową utrzymują liczne, bardzo wytworne fiakry.

Frekwencya: w ostatnich pięciu latach przedstawiał się ruch gości następująco:

	drużyn	osób
1898/899	8316	14834
1899/900	8372	14865
1900/901	9207	16400
1901/902	10532	19001
1902/903	12050	

Taksa kuracyjna wynosi od osoby 4 korony tygodniowo przez 12 tygodni, po którym to terminie ustaje już obowiązek płacenia taksy na dany sezon. Dzieci od lat 5 do 11 płacą połowę — służba niższa 50 hal. tygodniowo.

Wolnymi od opłaty taksy są: lekarze, ich żony i dzieci; wojskowi austr. do stopnia kapitana i c. k. urzędnicy do IX rangi; dzieci poniżej 5 lat; ubodzy.

Figura Matki Boskiej nad brzegiem morza.

Dra Ebersa „Therapia-Palace“

nad morzem Adryatyckiem, w Cirkvenicy pod Fiume,
Zakład polski,

a największy wogóle zakład zimowy wodolecznicy na południu.

W całej Europie południowej niema poważnego zakładu leczniczego, któryby w dobrych warunkach klimatycznych dał możliwość używania kuracyi w chłodnych porach roku, na północy dla wielu osób do leczenia przykrych lub nawet niekorzystnych.

Brak ten usuwa od niedawna otwarty zakład wodolecznicy Dra Ebersa „Therapia-Palace« w Cirkvenicy pod Fiume, miejscowości o klimacie prawie włoskim*) na połu-

*) Przeciętna ciepłota powietrza w Cirkvenicy wynosi w miesiącach: styczniu 3·6° C, lutym 6·8° C, marcu 8·5° C, kwietniu 13·7° C, maju 18·1° C, czerwcu 22·1° C, lipcu 23·2° C, sierpniu 24·5° C, wrześniu 20·6° C, październiku 15·6° C, listopadzie 9·0° C, grudniu 6·3° C.

Średnia roczna ciepłota w Cirkvenicy: 14·5° C, w Abbazyi: 13·3° C.
Średnia ciepłota miesięcy zimowych w Cirkvenicy: 8·6° C, w Abbazyi: 7·7° C.

Średnia wilgotność powietrza w Cirkvenicy: 75⁰/₀, w Abbazyi 77⁰/₀.

dniewem wybrzeżu węgiersko-kroackiem, nad modrym Adryatykiem.

Słońce, klimat południowy nadmorski a miernie suchy, powietrze idealnie czyste, wolne od kurzu i malaryi, położenie zaciszne — woda źródłana z gór i morska, muł i piasek morski, roślinność bujna, południowa, prześliczna okolica, zdobna licznymi czystymi osadami i ruinami zamków, poprzecinana znakomitemi drogami w głąb lądu i nad morzem — oto ogólna skarbnica tej miejscowości.

Sam zakład, ponieważ jest przeznaczony na prowadzenie kuracyi w zimie, której wysoki nieraz i na dalekim południu przykro odczuwać przychodzi (zwłaszcza w domach włoskich lub francuskich), jest przede wszystkim urządzony na zimę po polsku: w pokojach podwójne okna, posadzki dębowe, piece kaflowe. Nadto, rzecz bardzo ważna a rzadka w zakładach, wszystko jest pod jednym dachem tak, że się ma mieszkanie, pożywienie, rozrywki, przechadzki i kurację bez narażania się w czas słotny na wyjście z domu. Więc: salę towarzyskie, jadalnię i salę balową, łazienki, sale hydropatyczne i gimnastyczne, liczne werandy, balkony, terasy etc., wszystko mieści się w tym samym gmachu — a wszystko to z takim urządzone komfortem i przepychem, że wiernie odpowiada nazwie pałacu leczniczego, »Therapia-Palace«.

Zbytecznem dodawać, że wszelkie najnowsze urządzenia znalazły zastosowanie w zakładzie: wodociągi, oświetlenie elektryczne, winda osobowa, desinfektor, wentylacja aspiracyjna, kanalizacja przelewna.

»Therapia-Palace« jest zakładem polskim. Lekarz-właściciel i asystenci są Polacy, również znaczna część służby i kucharze. Kuchnia francuska i polska we własnym zarządzie.

Urządzenia lecznicze są możliwie kompletne i doskonałe.

Podstawą leczenia w »Therapia-Palace« jest hydroterapia wodą słodką i morską — i klimatoterapia, obok tego stosuje się electro-, mechano-, diaetę i foto-terapię, kąpiele letnie z wody słodkiej i morskiej, kąpiele solankowo-gazowe, leczenie terenowe, kąpiele słoneczne, piaskowe itd., a w jesieni kurację winogronową, ku czemu miejscowy winograd delikatny w smaku doskonale się nadaje.

Therapia Palace. — Sala balowa.

Therapia Palace.

W lecie jest »Therapia-Palace« znakomitą stacją dla kąpieli morskich*) — ma łazienki o 100 kabinach, z oddziałem dla dzieci — na szerokiej i długiej ławie piasku, która tworzy dno morskie tak łagodnie tu pochylone, że do 100 kroków można w nie iść mając wody do kolan. Nieoceniona to kąpiel, zwłaszcza dla kobiet i dzieci.

»Therapia-Palace« jest otwarty przez cały rok. — Jako zakład wodoleczniczy funkcjonuje od 1 września do końca maja; od połowy maja do połowy października są otwarte kąpiele morskie, a od 15 sierpnia do końca września prowadzi się nadto kurację winogronową.

Wskazania lecznicze. Stosownie do warunków klimatu i urządzeń Zakładu »Therapia« służy przez jesień, zimę i wiosnę do leczenia przewlekłych chorób układu nerwowego, układu naczyniowego, przewodu pokarmowego, chorób krwi i zbroczeń w przemianie materii, zakażeń i zatruc chronicznych, opornych rekonwalescencji, wreszcie wysięków w jamie brzusznej i chorób kobiecych.

Jesień — do połowy grudnia — i wiosna od połowy lutego, są najodpowiedniejsze do leczenia przewlekłych nieżytów dróg oddechowych i wysięków opłucnej, rozemdy płuc.

Według doświadczenia lekarzy dawniej tu osiadłych, sam dłuższy pobyt w Cirkvenicy — bez względu na porę roku — leczy, względnie poprawia znakomicie żołądki, krzywicę i niedokrewność, malarię i choroby serca, co tem wybitniej osiąga się teraz przy stosowaniu środków leczniczych, jakimi »Therapia-Palace« rozporządza.

Chorych umysłowo, na padaczkę, gruźlicę płuc, na choroby zakaźne i odrzę u drugich wzbudzające, do zakładu się nie przyjmuje.

Niezamożnym chorym obniża się ceny w listopadzie, grudniu i styczniu.

Obok cierpiących znajdują tu wzmocnienie osoby wątłe

*) Te się odznaczają wielką zawartością soli (4%) i małą falą. Średnia ciepłota morza pod Therapią wynosi: w maju 18° C, czerwcu 22·5° C, lipcu 27·1° C, sierpniu 26·2° C, wrześniu 21·7° C, październiku 19° C.

i osłabione, odpoczynek ludzie pracą umysłową i fizyczną zmęczeni.

Osoby zdrowe mogą także zamieszkać w »Therapia-Palace«, pod warunkiem jednakże, że się do obowiązującego porządku domowego zastosują.

Zasadą jego jest: spokojny, regularny tryb życia, usunięcie się od trosk codziennych, i unikanie silniejszych wzruszeń, higiena tak w zaspakajaniu wszelkich codziennych potrzeb, jak i w rozrywkach.

Ceny są za pokoje wraz z opałem, oświetleniem elektrycznym, obsługą i kasynowem od 3—10 kor. dziennie, za pożywienie (pension) 7 koron od osoby dorosłej, 5 kor. od dzieci do 8 lat.

Kuracja hydropatyczna 15 koron tygodniowo, inne leczenie i honorarya lekarskie według umiarkowanej taryfy.

Od 15 maja do 30 września są te ceny o 15%₀ niższe.

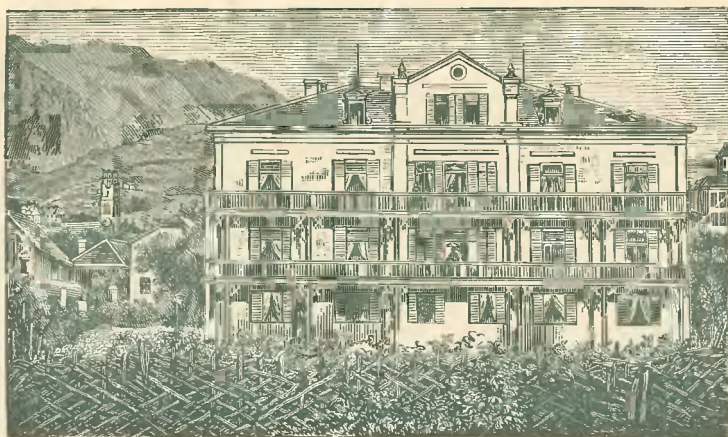
Ceny kąpeli morskich w abonamencie: 50 hal., dla dzieci 30 hal.

Podróż: z Warszawy i Krakowa przez Wiedeń-Fiume, z połudn.-zachodniej Rosyi przez Lwów-Peszt-Fiume. Z Wiednia i z Pesztu bezpośrednie wagony. Jazda 12 godzin. — Z Fiume statki parowe 3 razy dziennie do Cirkvenicy (1½ godziny morzem). Fiakiem z Fiume 3 godziny.

Bliższymi szczegółami służy Zarząd »Therapia-Palace« w Cirkvenicy pod Fiume (Austro-Węgry).

Właściciel i dyrektor zakładu, radca ces. Dr. Ebers, jest zarazem kierownikiem c. k. zakładu wodoleczniczego w Krynicy i ordynuje tamże w lecie, resztę roku zaś w Therapii.

WILLA STEFANIA

POLSKI PENSYONAT DYETETYCZNO-LECZNICZY dra ROMUALDA BINDERA w Meranie.

Nieco o Meranie, jego położeniu, klimacie, jakoteż publiczności obecnie Meran odwiedzającej.

Miasteczko Meran wraz z sąsiednimi gminami Ober- i Untermais rozłożonem jest po obu brzegach górskiego potoku Passer, dopływu Adygi, tuż obok Meranu szeroką, na południe otwartą doliną płynącą.

Dolina Merańska będąca właściwie przedłużeniem doliny Adygi, otoczona jest od północy, wschodu i zachodu pasmami wysokich i stromych gór, do 3000 m. dochodzących.

Położeniu temu zawdzięcza Meran prawie absolutną ochronę od wiatrów ostrzejszych, jakoteż wielką ciepłotę powietrza w dnie słoneczne, dzięki promienieniu skał, na działanie promieni słońca prawie cały dzień wystawionych.

Góry Meran z trzech stron otaczające, mają i to wielkie dla klimatu miejscowego znaczenie, iż opady atmosferyczne najczęściej na nich się wyładowują, tak, iż powietrze z sąsiednich, daleko wyżej położonych dolin, przedostaje się do

doliny merańskiej już jako bardzo ubogie w wilgoć atmosferyczną, nie tracąc bynajmniej swego alpejskiego charakteru.

Klimat Meranu scharakteryzować możnaby w kilku słowach jako klimat podalpejski, względnie bardzo suchy i bardzo ciepły, z wielką ilością dni słonecznych i bezwietrznych.

Według statystyki urzędowej liczymy w Meranie w ciągu sezonu (od września do maja) w każdym miesiącu około 22 dni bezchmurnych, słonecznych i około 25 dni bez wiatru a tylko około 5 dni z opadami, krótko — najczęściej tylko kilka godzin — trwającymi.

Wilgoć względna powietrza przeciętnie obliczona wynosi około 63%, jest zatem daleko mniejszą, jak we wszystkich stacyach zimowych w Szwajcaryi, we Włoszech i we Francyi.

Przytem wszystkim klimat merański organizmu nie rozpieszcza, tak, iż nawet w ciągu zimy każdy kuracysz bez stacyi przejściowej i bez obawy zaziębienia się na północ wracać może.

Te tak szczęśliwe warunki klimatyczne Meranu utrwaliły jego sławę, jako jednej z pierwszorzędných stacyi klimatycznych zimowych, nadającej się dla najróżnorodniejszych cierpień, w pierwszym zaś rzędzie dla rekonwalescentów, osobników wycieńczonych, niedokrewnych, zdenerwowanych; osób w wieku podeszłym i dzieci źle rozwiniętych. Dawniej, przed 15 lub 20 laty bardzo dużo suchotników do Meranu wysyłano. Dziś piersiowo chorzy garną się — i słusznie — do specjalnych zakładów leczniczych, jakiego dla chorób piersiowych Meran nie posiada.

To też charakter publiki merańskiej zmienił się, na szczęście dla miejscowości, w ostatnich latach bardzo.

Dziś publiczność Meranu nie odróżnia się niczem od publiczności Abbazyi, Wiesbadenu lub Ostendy, a wśród tej różnobarwnej publiczności, która głównie dla wytchnienia, uspokojenia, dla suchego górskiego powietrza, ciepła, słońca i dobrej kuchni do Meranu zjeżdża, nieliczni suchotnicy, jako zabytek czasów minionych, bardzo niewielki stanowią procent, z pewnością mniejszy, jak w każdym dużym mieście

Dużo też do zwiększonej frekwencji publiczności niegruźliczej przyczyniło się powstanie hoteli, pensyonatów i za-

kładów, które za zasadę sobie postawiły piersiowo chorych o ile możliwości nie przyjmować wcale.

Do tej kategorii należy i nasz zakład, poświęcony wyłącznie publiczności niegruźliczej, a to głównie takiej, która obok dobrego powietrza i słońca, potrzebuje dobrego odżywienia przy zdrowej, dyetetycznej i smacznej kuchni, jako też leczenia środkami fizyko-leczniczymi.

Położenie zakładu. Położenie zakładu nazwać można idealnem. Z jednej strony graniczy on od promenad tz. »Valerie-Anlage«, z drugiej od Obermais i Winkelstrasse. Sama willa posiada własny park obszaru przeszło 3,500 m. □, nadto zwrócona frontem południowym do samych winnic i ogrodów.

Położenie zakładu wyklucza narażenie się na pył uliczny, a okolica, w której zakład leży, jest z całego Meranu najmniej na wiatry wystawioną.

Odległość od deptaku krytego wynosi spacerem wolnym przez same promenady i aleje 3, a od »Kurhausu« 4 minuty.

Urządzenie zakładu. Urządzenie wewnętrzne zakładu jest tego rodzaju, iż umożliwia utrzymanie idealnej czystości i przeprowadzenie w razie potrzeby z łatwością ścisłej desynfekcyi. Zasadą atoli zakładu jest bez wyjątku chorych, na choroby zakaźne cierpiących, nie przyjmować. Do chorób zakaźnych zaliczamy także gruźlicę płuc.

Zakład posiada 24 pokoi, z tego 15 pokoi południowych, prawie każdy z własnym balkonem lub werandą na południe zwróconą rozporządzającą.

Posadzka we wszystkich pokojach jest linoleum wyłożona, a firanki, kapy na łóżka i na stoły, jakoteż dywaniki przed łózkami są z materyi pralnych i przy każdej zmianie kuracjusza podlegają gruntownemu oczyszczeniu.

Dla celów ogólnych służy obok dużej sali jadalnej, czytelnia (dla niepalących), pokój do gry i palenia, jakoteż duża weranda oszklona i na południe zwrócona, zaopatrzona w liczne sofki i fotele pokostowanie eleganckiej roboty koszykarskiej.

Trzy duże pokoje kąpielowe i kuracyjne, widne i wysokie, dobrze wietrzone, stoją do użytku kuracjuszy.

Korytarze obszerne i widne, ogrzewane są dniem i nocą, toż samo klozety angielskiego systemu.

Kuchnia zakładowa. Zarząd zakładu kładzie nadzwyczajną wagę na kuchnię wykwinłą, pełną urozmaïcenia, ale idealnie zdrowotną. Zasadą kuchni, stojącej pod kierunkiem kucharza, specjalnie w sanatoriach dyetetycznych wykształconego, jest podawanie potraw tylko z bezsprzecznie zdrowych, świeżych i naturalnych artykułów sporządzanych. Jako tłuszcz używanem bywa do potraw wyłącznie świeże tyrolskie masło górskie.

Oprócz stołu ogólnego, będą osobne stoły dla cierpiących na cukrówkę, choroby nerkowe, podagrę i skazę moczową, choroby żołądka i kiszek.

Wszelkie możliwe kombinacye dyetetyczne znajdują uwzględnienie w zakładzie.

Do pensjonatu stołu ogólnego należą codziennie: a) śniadanie złożone do wyboru z kawy, herbaty, mleka, kakao, potrawki lub zupy owsianej, do tego pieczywo wszelkiego rodzaju, masło, ser, miód lub marmolady owocowe; b) obiad złożony z rosołu, ryby lub przystawki, dwóch mięs lub pieczystych wraz kilku gatunkami jarzyn, sałatą i kompotem, z legominy i owoców; c) herbata lub mleko na podwieczorek; d) kolacja złożona z 2 dań z jarzynami lub kompotem i z deseru.

Oprócz tego programu podaje się potrawy i napoje, przez lekarza ordynowane w ciągu całego dnia za drobną popłatą.

Środki lecznicze zakładu. Oprócz powietrza i słońca, tych dwóch tak ważnych czynników leczniczych, którym Meran swą sławę wszechświatową zawdzięcza, rozporządza zakład następującymi czynnikami leczniczymi: 1) Kąpiele nauheimowskie (z kwasem węglowym); 2) Hydroterapia kompletna (według systemu Winternitza i Kneippa); 3) Kąpiele solankowe halleinskie; 4) Kąpiele sosnowo-jodłowe; 5) Kąpiele tz. świetlano-elektryczne (Lichtbäder); 6) Kąpiele elektryczne z prądem przerywanym (Wechselstrombäder); 7) Elektroterapia; 8) Masaż i gimnastyka lecznicza; 9) Dyeta do każdej choroby i każdego organizmu indywidualnie przystosowana.

Opieka lekarska. Cały zakład wraz kąpielami i kuchnią

pozostaje pod najściślejszym nadzorem lekarskim doktora Romualda Bindera, Polaka, długoletniego lekarza klimatycznego w Meranie, który w zakładzie stale mieszka.

Konsilia z innymi lekarzami w przytomności lekarza zakładowego są każdej chwili dozwolone.

Wskazania. Wskazania zakładu pokrywają się przeważnie ze wskazaniami Meranu, z tym jednak wyjątkiem, iż chorych na gruźlicę płuc zakład nie przyjmuje.

Słoneczny i suchy klimat Meranu z tak wielką ilością dni bezchmurnych i bezwietrznych, podalpejski charakter powietrza idealnie czystego, liczne stawia wskazania lecznicze w ciągu całego sezonu. Merańska zima to nasza późna jesień, ale sucha i słoneczna, merańska wiosna i jesień to nasze lato podnóża Tatr. Sezon trwa w Meranie od 1-go września do końca maja.

Główne wskazania do leczenia się w naszym zakładzie są: 1) ozdrowieńcy po ciężkich chorobach gorączkowych, zwłaszcza po zapaleniu płuc i opłucny, po połogach i operacjach; 2) organizmy niedokrewne, blednicze i wycieńczone; źle rozwinięte, żółtawate i rachityczne dzieci; 3) choroby nerek i śledziony (zimnica); 4) cukrówka, skaza moczowa; 5) gościec i podagra; 6) choroby żołądka, kiszek i wątroby; 7) choroby mięśnia sercowego i zastawek; 8) lekkie choroby nerwowe; 9) nieżyty nosa, gardła i oskrzeli, dusznica oskrzelowa u osób niegruźliczych.

Ceny: a) pokój południowy z balkonem na jedną osobę od 3 koron dziennie; b) pokój południowy z balkonem na dwie osoby od 5 koron dziennie; c) pokoje wschodnie lub zachodnie są stosunkowo tańsze; d) w cenie pokoju wliczonym już jest oświetlenie jako też usługa; e) pensjonat ze stołem normalnym 6 koron dziennie.

Za leczenie i opiekę lekarską, stosownie do trudów, od 7 koron tygodniowo.

Pokój zatem południowy wraz ze światłem, leczeniem, utrzymaniem i usługą kosztuje dla jednej osoby od 10 koron, dla dwóch osób w jednym pokoju od 18 koron dziennie.

Przy dłuższym pobyciu i przy większej ilości osób odpowiedni opust.

Zamówienia, adres. W miesiącu wrześniu i paździer-

niku, jako też od 1-go lutego do końca kwietnia, prosimy z powodu ewentualnego przepełnienia o listowne lub telegraficzne zamówienia.

Adres listowny i telegraficzny zakładu: Meran, dr. Binder

Komunikacya z Meranem. 1. Na Wiedeń - Marburg (z Królestwa, Galicyi, Podola, Ukrainy, Moskwy i Rosyi południowej i centralnej). Odjazd z dworca południowego (Südbahn) we Wiedniu o godz. 9:45 wieczór, przyjazd do Meranu o 3:19 po poł. Oprócz wagonu sypialnego, wagon I. i II. klasy bezpośrednio do Meranu idący.

2. Na Berlin, Monachium, Bozen (z Petersburga i Rosyi północnej): a) Express, tylko I. klasa, odjazd z Berlina z dworca anhaltskiego o godz. 10:05 wieczór, przyjazd do Meranu o g. 4:36 po południu; b) pociąg pospieszny, jeden wagon I. i II. klasy bezpośredni do Meranu, odjazd z Berlina o godz. 10:25 wieczór, przyjazd do Meranu o godz. 8:52 wieczór.

Dr. ROMUALD BINDER
właściciel i kierownik zakładu leczniczego
willi »STEFANIA« w Meranie.

POLSKI DOM ZDROWIA

Drowej Maryi Dobrowolskiej w Meranie

(Andreas-Hoferstrasse Nr. 15).

Od 8 lat będąc zmuszoną, z powodu niesprzyjających w kraju dla mnie i dziecka mego warunków klimatycznych, na stałe zamieszkanie w Meranie, nosiłam się z myślą założenia tu pensjonatu polskiego o charakterze leczniczym. Na celu miałam bardzo wiele; z doświadczenia osobistego znając wszystkie potrzeby dla piersiowo chorych, jak również zalety i wady zakładów leczniczych w Szwajcarii, w Niemczech, Francji i Austrii, dla tego rodzaju chorych pragnęłam urządzić wszystko tak, by odpowiadało wymaganiom medycyny i higieny obok komfortu, a za jeden z głównych warunków uważając możliwie niską opłatę. Urzeczywistnienie zamiaru mego wiele napotkało trudności i przeszkód, od których dziś jeszcze nie jestem wolną. Dzięki jednak poparciu kilku znanych powag lekarskich z kraju i samej publiczności, obecnie jestem w posiadaniu »Domu Zdrowia« mieszczącego się w nowej willi, otoczonej ogrodami z pięknym widokiem. Czternaście pokoi, z których dziesięć położonych od południa, odpowiadających wszelkim wymaganiom higieny

i urządzonych z wielkim komfortem, służy jako pomieszczenie dla leczących się.

Niezależnie od tego **»Dom Zdrowia«** posiada wszelkie urządzenia, dające możność przeprowadzenia rozlicznych kuracyi, jako to: kuracyi za pomocą leżenia na otwartem powietrzu (Liegekur), kuracyi polegającej na silnem odżywianiu, czyli przekarmianiu (Mastkur) i t. d.

Z rokiem przyszłym wszystkie pokoje posiadać będą oddzielne, oszklone balkony, na których leczący się, odbywając mogli kurację, za pomocą leżenia, niezależnie od wspólnej na ten cel przeznaczonej werandy.

»Dom Zdrowia« znajduje się pod stałą opieką i kontrolą lekarską, doktora Messinga, mającego za sobą długoletnią praktykę, doświadczenie i zasłużoną opinię.

Dozorczyńi chorych stale na miejscu.

Kuchnia polsko-francuska również pod kontrolą lekarską będąca i mogąca uczynić zadość wszelkim dyetetycznym wymaganiom, ma przedewszystkiem na celu dostarczenie obfitego i możebnie urozmaiconego pożywienia. Niżej podane menu jednej doby może posłużyć za przykład.

1. Quäcker-Oats (zupa zdrowia).
2. Śniadanie: kawa, kakao, czekolada lub mleko z bułkami i masłem.
3. Obiad: Zupa, dwie potrawy mięsne z jarzynami i kompotem, legumina, deser.
4. Podwieczorek: Mleko lub kakao z ciastem i masłem.
5. Kolacya: dwie potrawy mięsne z jarzynami lub jedna mięsna i legumina.
6. Na noc: mleko.

Cena całodziennego utrzymania z opieką lekarską i dozorczynią chorych, przy pobycie conajmniej tygodniowym — wynosi od pokoju i osoby złr. 3.50 do 5, od dwóch osób w pokoju podwójnym złr. 7 do 9.

Za napoje, jak wino, piwo i t. d. o ile przez lekarza ordynującego są zalecone lub dozwolone, oblicza się według cen miejscowych. Za opał i światło liczy się osobno, również według cen miejscowych.

Dezynfekcyja ścisła po każdym chorym.

Właścicielka: Marya Dobrowolska.

Lekarz ordynujący: Dr. R. Messing.

CIEPLICE - TRENCZYŃSKIE

(Górne Węgry)

Naturalne siarczane cieplice i kąpiele mułowe.-Połączenie kolejowe pociągami pospiesznymi wprost z Warszawą, Krakowem, Lwowem, Wiedniem, Berlinem. - 4 godziny od Bogumina.

Zakład leczniczy i hydropatyczny Dra Oskara Kramera.

Zakład dla fizykalno-dyetycznych metod leczniczych.

Z zakładu korzystać mogą wszyscy goście kąpielowi — także eksterniści.

Ordynacja także poza zakładem.

Środki lecznicze:

Gimnastyka lecznicza maszynowa (przrządy systemu Zandera, Mikulicza i t. d. w wielkiej sali gimnastycznej). Masaż ręczny i wibracyjny.

Ćwiczenia lecznicze niezdolności (ataksji) wedle Frenkla-Leydena.

Hydroterapia (zabiegi wodolecznicze wedle prof. Winternitza).

Kąpiele lecznicze (słone, żelaziste, jodowe, igliwiowe, z soli borowinowej, nauhaimskie).

Kąpiele gazowe.

Kąpiele z mułu siarczanego.

Przrządy do leczenia gorącem powietrzem, parówki szafkowe, tusze parowe i szkockie.

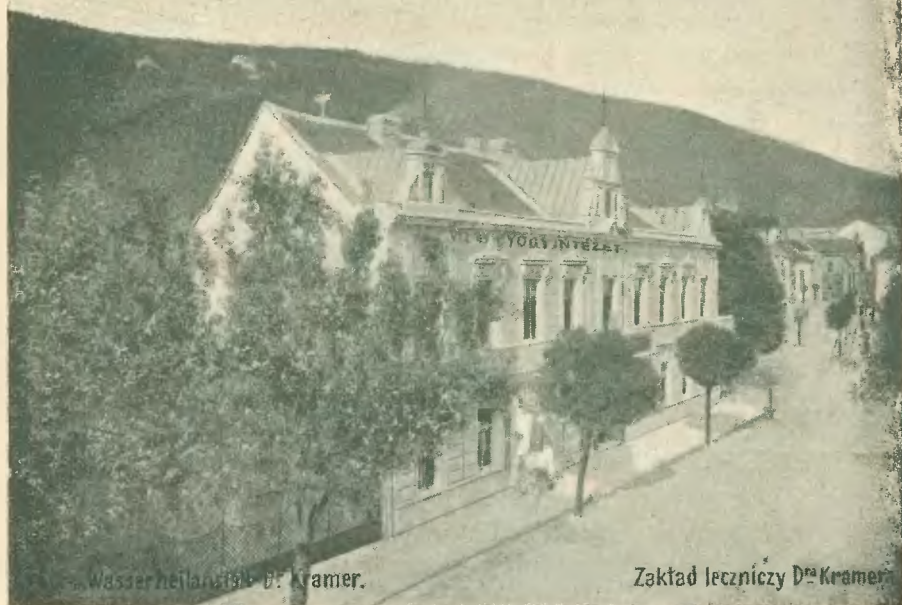
Elektroterapia (galwanizacja, faradyzacja, franklinizacja, d'arsonwalizacja).

Kąpiele elektryczne wodne i świetlne. Elektryczna kąpiel czterokomorowa (system d-ra Schnee).

Zakład inhalacyjny solankowy i igliwiowy.

Dr. Kramer viz és gyógyintézete.

Trencsén-Teplitz.

Wasserheilanstalt Dr. Kramer.

Zátfad lecníczy Dr. Kramer.

Viz-és gyógyintézet. — Cur.-u. Wasserheilanstalt Dr. Kramer.
Zátfad lecníczy.

Trencsén-Teplitz.

Rendelőszoba villany kezelés és massage szám ára.

Ordinationszimmer für Electrotherapie u. Massage (Vibration)

Pókoy ordynacyjny dta elektroterapii i massazu

Leczenie dyetyczne (kuracye tuczające i odtłuszczające).
Leczenie wodami mineralnemi oraz leczenie terenowe.
Instytut Roentgenowski (urządzony zarówno do celów rozpoznawczych jak i leczniczych).

35 wykwintnie urządzonych pokoi.

Sezon od 1-go maja do 1-go października. Ceny umiarkowane.

Zakład leczniczy dra Kramera leży w środku starodawnego zdrojowiska Cieplic trenczyńskich, w pobliżu gorących kąpiel siarczanych. Zdrojowisko leży (253·2 m nad poziomem morza) w uroczej dolinie, otoczonej lesistemi górami u stóp Karpat. Klimat nadzwyczaj łagodny dzięki otaczającym pasmom górskim, chroniącym od działania silnych wiatrów; wspaniałe parki, powietrze wolne od pyłu, w przyległych lasach wybornie utrzymane spacery.

Dzięki korzystnemu położeniu »zakładu leczniczego« w samem centrum zdrojowiska mogą osoby tamże zamieszkałe korzystać ze wszystkich rozrywek i przyjemności, na których w Cieplicach trenczyńskich nie zbywa, (codziennie teatr, 3 razy dnia orkiestra zdrojowa, koncerty, bale, lawn-tennis, przejażdżki łódką, wycieczki i t. d.).

Cel i zadanie zakładu dra Kramera.

1) Poparcie i utrwalenie wyników leczenia kąpielami trenczyńskimi przez kombinację z odpowiedniami fizykalnemi metodami leczniczymi (masaż, gimnastyka, elektroterapia i t. d.) a mianowicie w przypadkach: gośćca stawowego (także w zadawnionych zniekształtnieniach, i wysiękach), mięśniowego i nerwowego, w najcięższych nawet przypadkach dny, w kile (jako środek pomocniczy przy wcieraniach) i stanach następowych (zatrucie rtęcią), w chorobach kości i stawów (próchnica), w chorobach skórnych.

2) Utrzymywanie urządzeń leczniczych potrzebnych ewentualnie dla osób towarzyszących chorym, leczącym się w Trenczynie oraz dla wszelkich innych chorych z wyjątkiem umysłowych i gruźliczych.

Dla osiągnięcia tego celu rozporządza »zakład leczniczy« dra Kramera następującemi urządzeniami:

Mechanoterapia: (w nowo zbudowanej, 100 m. kw. mierzącej a 7½ m. wysokiej sali gimnastycznej stoi około 40 wedle najnowszych wskazówek nauki zbudowanych przyrządów medyko-mechanicznych wedle systemów Zandera, Mikulicza, Becly, przyrządy wahadłowe i t. d. — wszystko to do bezpłatnego użytku gości wedle lekarskiego zalecenia.

Gimnastyka lecznicza i masaż częścią ręczny, częścią maszynowy (wibracyjny) oraz elektryczny.

Wskazania stanowią następujące cierpienia: choroby ogólne (otyłość, blednica, dna i t. d.), choroby narządu oddechowego i układu naczyniowego, cierpienia narządu trawienia (chron. katary żołądka i jelit, zaparcie stolca nawykowe, opadnięcie trzewiów, krwawnice i t. d.), choroby nerwowe, choroby kobiece (Thure-Brandt), schorzenia i obrażenia narządu ruchu, skrzywienia, gościec stawowy.

Termoterapia: kąpiele jakoteż częściowe zawijania w mule siarczanym. Leczenie gorącym powietrzem, parówki szafkowe, natryski parowe i szkolne, elektryczne kąpiele świetlne.

Powyższe urządzenia służą do poparcia kuracji kąpielowej w Cieplicach trenczyńskich a głównie wskazanemi są: w goścu mięśniowym, postrzale, goścu stawowym, w zapaleniach stawów.

Hydroterapia: zabiegi wodolecznicze jak: kąpiele, nacierania, okłady, opaski mokre i suche zawijania, parówki i chłodniki, wskazane przedewszystkiem w przypadkach podrażnienia, względnie przytępienia systemu nerwowego.

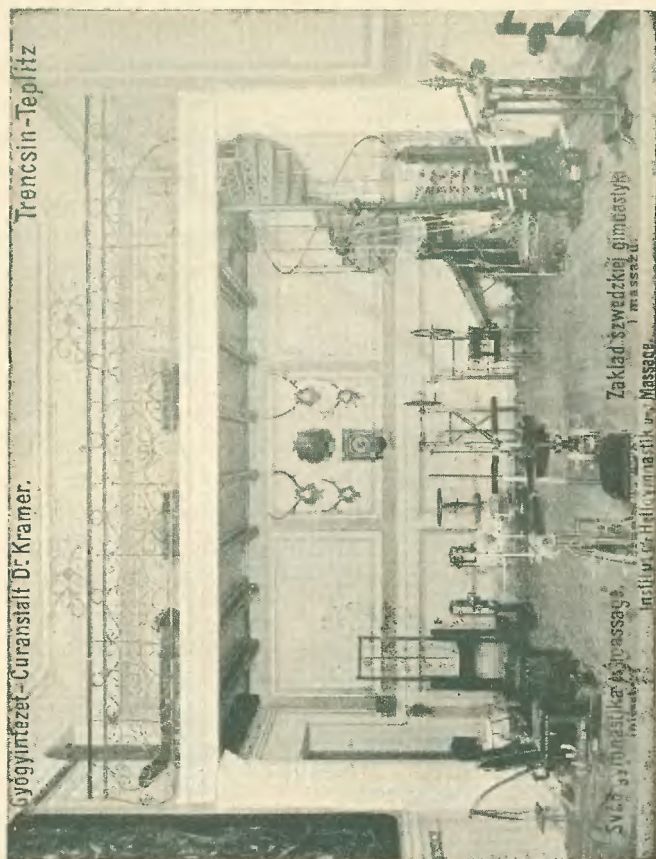
Kąpiele z dodaniem środków leczniczych jak: igliwiowe, słone, żelaziste i t. d. jako uzupełnienie hydropatii stosowane osobliwie u osób słabowitych, w blednicy, niedokrewności.

Kąpiele gazowe (kw. węglowego) czyste lub z dodaniem soli, żelaza i t. d. wskazane w leczeniu chorób serca, niedokrewności, neurastenii etc.

Elektroterapia: galwanizacya, faradyzacya, franklinizacya, d'Arsonval'izacya, elektryczne kąpiele świetlne i wodne, kąpiel elektryczna czterokomorowa.

Gabinet Roentgenowski dla celów rozpoznawczych,
oraz dla leczenia promieniami.

Leczenie dyetetyczne, oraz wodami mineralnemi, (le-
czenie tuczące i odłuszczaające).

Leczenie wzniesienne (terenowe) w chorobach obiegu
krwi z jakichkolwiek przyczyn powstałych: jak otłuszczenie
serca, pewne wady zastawkowe i t. d.

Inhalacja: ciepłe i zimne wdychiwanie rozpylonej so-
lanki, wyciągu igliwiowego, rozczyńców leczniczych i t. d.

Leczenie polega na sumiennem indywidualizowaniu i ile

możności zgodnie i w porozumieniu z lekarzami domowymi, lub też konsultującymi powagami. Leczenie specjalistyczne wszystkich okresów kiły, chorób krtani, nosa i uszu; cierpień dnawych i stawowych.

Dwóch lekarzy zakładowych (ordynacja po polsku). Dobrze wyszkolona służba kąpielowa. Oświetlenie zakładu elektryczne. Wyborna woda z wodociągu. 35 wykwintnie urządzonych pokoi w cenie od 2 — 8 koron dziennie z usługą.

Na żądanie całe utrzymanie (kuchnia także polska) tygodniowo od 50 koron w górę. W maju i wrześniu ceny niższe.

Wyjaśnień udziela najchętniej właściciel i kierownik: Dr. Oskar Kramer, c. k. lekarz pułkowy w rez. b. komendant szpitala.

WODA KROŚCIENSKA

ze Zdroju Stefana

silniejsza jak selterska
emska i salzbruńska

jest wszędzie do nabycia!

NAJTANIEJ W KRAKOWIE!

ul. Grodzka Nr. 58.

Wyroby srebrne

polskie

pamiątkowe!

Najstosow-
niejsze podarki!

Łyżki,

Łyżeczki,

cukiernice,

serwisy

inne wyroby

z chińskiego

SREBRA.

ZNAKOMITEJ DOBROCI

ZEGARKI GENEWSKIE

ZEGARY ŚCIENNE PENDULOWE i BUDZIKI

ORAZ

WYROBY ZŁOTE I SREBRNE

URZĘDOWNIE STEMLOWANE - POLEGA

BOGATO
ILLUSTROWANE
POLSKIE *

CENNIKI

WYSYŁA

NAZADANIE

DARMO

NAJTANIEJ MAGAZYN ZEGARMISTRZOWSKO-JUBILERSKI p.f.

EMIL GOLDWASSER KRAKÓW

UL. GRODZKA
Nr. 58

ZŁECENIA Z PROWINCJI ODWROTNA POCZTA

UL. GRODZKA
Nr. 58

Biblioteka Śląska w Katowicach
Id: 0030000434015

II 203462

Największa

PIERNIKI

CIEMNE

RUDOLFA

HERCZKI

W KRAKOWIE

POLECA SVOJE

NIEZRÓWNAŃ WYROBY

ODNAGŁONE ZŁOTEMI MEDALAMI

I DYPŁOMAMI